

Danmarks Naturfredningsforening

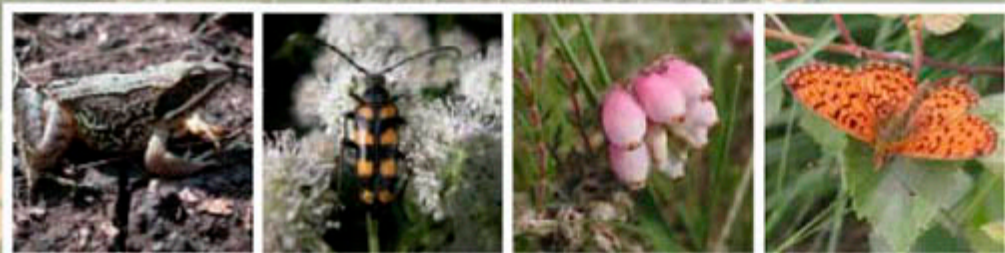
Holmegårds Mose

Naturpleje og naturgenopretning

Forundersøgelser

Teknisk rapport

Oktober 2003

COWI

Danmarks Naturfredningsforening

Holmegårds Mose. Naturpleje og naturgenopretning Forundersøgelser

Teknisk rapport

Oktober 2003

Dokument nr. 58252-R01

Revision nr. 03

Udgivelsesdato 3. oktober 2003

Udarbejdet Niels Riis, Signe Nepper Larsen, Martin Vestergaard,
Jeppe Sikker Jensen og Søren Hinge-Christensen

Kontrolleret Henrik Lynghus og Ulla Rose Andersen

Godkendt Anders Randløv

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	3
1.1	Rapportens struktur	4
2	Formål og baggrund	7
2.1	Formål	7
2.2	Baggrund for projektet	8
2.3	Tilgang til opgaven	10
3	Opmåling	13
3.1	Terrænopmåling	13
3.2	Terræforhold	15
3.3	Sætninger	16
4	Holmegårds Moses landskab og udviklingshistorie	19
4.1	Landskab, geologi og jordbund	19
4.2	Områdets udviklingshistorie	21
4.3	Kendte arkæologiske fund	23
4.4	Arealanvendelse	24
5	Vandet i Holmegårds Mose	27
5.1	Oplandsanalyse og vandløbssystem	27
5.2	Hydrologi	30
5.3	Vandkvalitet	35
6	Planforhold og naturforvaltning	41
6.1	Internationalt naturbeskyttelsesområde	41
6.2	Nuværende fredning og nyt fredningsforslag	45
6.3	Beskyttede naturtyper, fortidsminder og diger samt fredskov	47
6.4	Nuværende naturforvaltningstiltag	49
6.5	Regionplan	52

6.6	Kommuneplaner	53
7	Naturen i Holmegårds Mose	55
7.1	Naturtyper og flora	55
7.2	Fugle	91
7.3	Padde og krybdyr	97
7.4	Værdi- og målsætning af naturværdier	100
8	Tekniske anlæg	109
9	Målsætning og projektforslag	111
9.1	Overordnet målsætning for naturforvaltningsplan for Holmegårds Mose	111
9.2	Baggrund for forslag til scenarier	115
9.3	Tre scenarier for vandstandsændringer	115
9.4	Mulige tiltag for etablering af vandstandshævning	118
9.5	Naturpleje	119
9.6	Tidsplan og anlægsbudget	122
10	Konsekvensvurdering af projektforslag	127
10.1	Vandstandsforhold	127
10.2	Afvandingsforhold	129
10.3	Konsekvenser for naturværdier - arter og naturtyper	132
10.4	Anbefalinger	149
10.5	Øvrige konsekvensvurderinger	151
10.6	Redegørelse for myndighedsbehandling	152
11	Referencer	155

Bilagsfortegnelse

Kort og bilag

Tegningsfortegnelse

Tekniske bilag

Bilag 1: Lokalitetsskemaer

Bilag 2: Samlet artsliste fra det biologiske feltarbejde 2003

Bilag 3 Beregning af afvandingsforhold Bilag 3 Beregning af afvandingsforhold

Bilag 3 Beregning af afvandingsforhold

1 Indledning

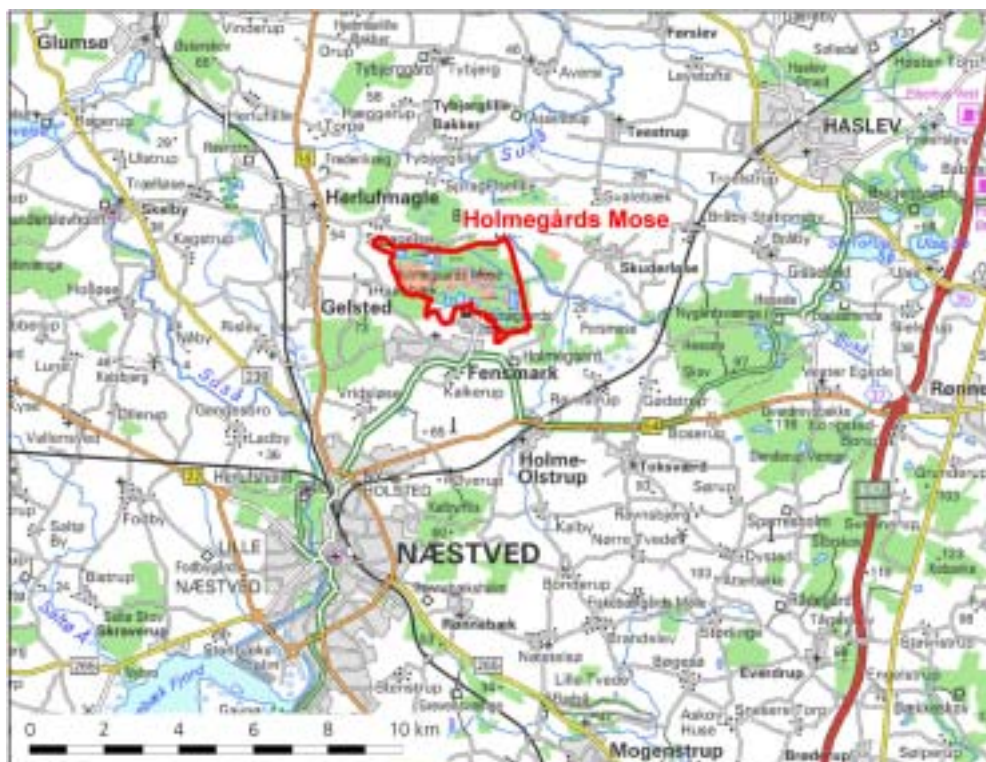
Danmarks Naturfredningsforening har ønsket at få gennemført en forundersøgelse vedr. naturpleje og naturgenopretning i Holmegårds Mose, som ligger nord for Fensmark i Storstrøms Amt.

Figur 1.1 Blomstrende hedelyng på de lysåbne (og ryddede) højmosseflader i den centrale del af Holmegårds Mose, august 2003.

Grundlag for
ny fredning

Forundersøgelsen skal udgøre det faglige og faktuelle grundlag for det fredningsforslag for Holmegårds Mose, som Danmarks Naturfredningsforening har fremsat. Fredningsforslaget omfatter en betydelig udvidelse af det eksisterende fredede område fra 452 ha til ca. 706 ha. En ny fredning skal muliggøre en hensigtsmæssig naturpleje og naturgenopretning. Fredningssagen forventes behandlet i Fredningsnævnet for Storstrøms Amt ved et møde i oktober 2003.

Figur 1.2 Holmegårds Mose ligger ved Fensmark nær Næstved. Den røde linje angiver den foreslåede fredningsgrænse.

1.1 Rapportens struktur

Denne rapport udgør det tekniske baggrundsmateriale for forslag til naturpleje og et naturgenopretningsprojekt i Holmegårds Mose. Ved siden af denne rapport er der udarbejdet et ikke-teknisk resumé, som sammenfatter de undersøgelser og konklusioner, som forundersøgelsen indeholder.

Rapporten er opbygget omkring baggrund for forundersøgelsen, præsentation af metoder, eksisterende forhold, projektforslag, konsekvensvurderinger samt bud på en tidsplan og anlægsbudget for gennemførelse af projektet.

Bagerst i rapporten findes forskellige bilag i form af kort og lokalitetsskemaer:

- Kort 1: Oversigtskort med matrikelgrænser, undersøgelsesområde, delområder i fredningen, tekniske anlæg, dræn, prøveudtagninger og pejleboringer
- Kort 2: Topografisk kort med resultat af terræn-opmålingen
- Kort 3: Eksisterende vandstandsforhold
- Kort 4: Undersøgte lokaliteter, biologisk feltarbejde 2003
- Kort 5-1: Naturgenopretning. Scenarie 1

- Kort 5-2: Naturgenopretning. Scenarie 2
- Kort 5-3: Naturgenopretning. Scenarie 3
- Kort 6: Naturkvalitetskort - potentiale for naturgenopretning og særligt værdifulde lokaliteter
- Bilag 1: Lokaltetsskemaer
- Bilag 2: Samlet artsliste fra det biologiske feltarbejde 2003
- Bilag 3: Målte vandspejlskoter

Desuden er der i selve rapporten som illustration indsat mindre kort over udbredelse af vegetation, jordartskort m.v..

2 Formål og baggrund

En udvidelse af den eksisterende fredning af Holmegårds Mose, der omfatter målrettede og forpligtende naturforvaltningstiltag, er et væsentligt virkemiddel til at sikre de uerstattelige naturværdier i en af de få store tilbageværende højmoselokalteter i Danmark. Naturværdierne i Holmegårds Mose er flere steder ændret på grund af mange forskellige tidligere og nuværende påvirkninger - tørvegravning, afvanding, tilgroning og eutrofiering.

Danmarks Naturfredningsforening har ud fra et ønske om at sikre Holmegårds Mose som et unikt naturområde for eftertiden og sikre en gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget for det internationale naturbeskyttelsesområde rejst en ny fredningssag og igangsat denne forundersøgelse.

2.1 Formål

Formålet med forundersøgelsen er at give et faktuel grundlag for, at fredningsnævnet kan træffe afgørelse om gennemførelse og afgrænsning af fredningen samt konkrete bestemmelser om naturpleje og naturgenopretning. Grundlaget består i en beskrivelse af:

- de forskellige naturtyper inden for fredningens afgrænsning
- hensigtsmæssige naturpleje- og naturgenopretningstiltag, der gavner bevaringsstatus for de plante- og dyrearter samt naturtyper, som er udpegningsgrundlag for Holmegårds Mose status som internationalt naturbeskyttelsesområde
- afledte og evt. utilsigtede konsekvenser, som vil følge af potentielt "modsatrettede" naturforvaltningstiltag for arter og naturtyper med forskellige plejebehov
- evt. utilsigtede konsekvenser for jord i omdrift.

Forundersøgelsen skal sikre, at gennemførelsen af en ny fredning, der omfatter en betydelig udvidelse af den nuværende naturfredning, er i overensstemmelse med og udmønter Danmarks internationale forpligtelser for bevarelse af den biologiske mangfoldighed i Holmegårds Mose.

Samtidig skal forundersøgelsen også integrere de nye forslag til naturforvaltningstiltag med et målrettet hensyn til kulturspor under terræn inden for den foreslåede afgrænsning af det fredede område.

2.2 Baggrund for projektet

Problemerne for
Holmegårds Mose

Holmegårds Mose er det største højmosedområde på Sjælland. Dog er der ikke meget tilbage af den oprindelige højmose - kun ca. 30 ha nord for Fensmark Skov kan betegnes som egentlig aktiv højmose. Resten af lokaliteten er en blanding af forskellige mosetyper på både næringsfattig sur bund og på kalkrig bund. Desuden er der gamle tørvegrave, skovsumpe, birkeskov og krat.

De oprindelige højmosearaler blev op gennem 1800- og 1900-tallet kraftigt reduceret pga. tørvegravning og afvanding ved drængrøfter. Tørvegravningen og ændringer i de hydrologiske forhold har betydet, at der er kommet ilt i de øverste lag, og tørvten er mineraliseret ved frigivelse af en større mængde næringsstoffer. Dette har resulteret i sætninger i området.

Figur 2.1 Tilgroningen af de lysåbne mosearealer sker primært med birk og blåtop.

I dag mangler der stadig vand i mosen, og dette har betydet, at der ikke findes mange områder med aktiv levende Sphagnummos, der er forudsætningen for opretholdelse af højmosen som naturtypen. Det manglende vand betyder en accelereret tilgroning med birk og blåtop, så den lavtvoksende og karakteristiske højmos- og fattigkærvegetation forsvinder.

Samtidig er bestandene af karakteristiske og sjældne plantearter blevet små og isolerede. Dette resulterer ofte i nedgang i bestanden pga. indavl og for lidt tilførsel af nyt genetisk materiale.

Endelig er den atmosfæriske deposition af næringsstoffer kraftigt forøget inden for de sidste årtier, herunder kvælstof, der gødsker jordoverfladen overalt i landet. Det luftbårne kvælstof stammer især fra de mange store husdyrbrug og til dels fra trafik. Den gennemsnitlige kvælstofdeposition i Holmegård og Suså Kommuner lå på 18,9 kg N/ha/år i 2001 - den anbefalede tålegrænse for højmoser og andre næringsfattige mosetyper ligger på 5 kg N/ha/år.

Alle disse forhold er med til at true området naturværdier. For nogle af truslerne er det muligt at sætte ind med konkrete naturpleje- og naturgenopretningstiltag, mens det for f.eks. kvælstofdepositionen mere handler om strategiske tiltag på nationalt plan overfor landbrugsproduktionen.

Kan man genskabe en højmose?

Et af de væsentligste formål med projektet er at sikre Holmegårds Moses naturværdier for fremtiden. Et middel til dette er i videst muligt omfang at forsøge at genskabe den naturlige hydrologi samt foretage tiltag, der fremmer betingelserne for etablering af de forskellige naturtyper, som udgør udpegningsgrundlaget for habitatområdet. Naturplejen og naturgenopretningen skal gavne de karakteristiske og sjældne plante- og dyrearter, som lokaliteten er kendt for.

Dog skal det her understreges, at genskabelse af selve højmosen som den klart definerede naturtype den er (se kapitel 7), vil være en - om ikke umulig - så dog en ret vanskelig opgave med et meget langt tidsperspektiv. De få mere eller mindre intakte højmoser, som findes i Danmark i dag, er skabt gennem flere tusinde års udvikling ved eksempelvis en forsumpning på fladt terræn eller ved tilgroning af en sø.

Bliver forholdene tilpas våde igen i Holmegårds Mose ved gennemførsel af et naturgenopretningsprojekt med hævnning af vandstanden, vil det tage mange år, før Sphagnummosserne har vokset så meget, at et egentligt højmoseprofil er dannet. Overfladen af sphagnummoslaget skal være min. 50 cm tykt, før der ikke længere er kontakt til det underliggende grundvandsspejl, og vegetationen derved kun får vand fra nedbøren. Man ved fra undersøgelser i Draved Mose i Sønderjylland, at den gennemsnitlige tørvetilvækst er på ca. 0,16-0,80 mm om året. Ud fra denne oplysning vil en succession fra en åben tørvegrav med indvandring af Sphagnummosser og dannelse af hængesæk med efterfølgende dannelse af et egentligt højmoseprofil tage mindst 1000 år.

Figur 2.2 De langsomvoksende Sphagnummosser er forudsætningen for gendannelse af højmosen som naturtype. Her er mosserne sammen med en anden karakterplante for næringsfattige mosetyper - tranebær.

De andre naturtyper
og arter

I Holmegårds Mose er det dog ikke kun de tilbageværende højmosepartier, der indeholder naturværdier. Der er også steder med kalkprægede moser med meget sjældne arter, herunder orkidéen mygblomst, som udgør en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet. Der er mange steder med fattigkærsvegetation og blottede tørveflader med hvid næbfrø. Desuden findes der tørvegrave med en spændende padde- og insektfauna, skovarealer med gamle træer m.v.

Når man overvejer gennemførelse af et naturgenopretningsprojekt i et område som Holmegårds Mose, vil det både have positive og negative effekter for de eksisterende naturværdier. Vi har valgt ved opstilling af projektforslag, at de overordnet set skal gavne udpegningsgrundlaget for det internationale naturbeskyttelsesområde over en bred kam - med stor fokus på, om valg af projektforslag vil gavne nogle af udpegningsgrundlagets naturtyper og arter. Det vurderes også, om andre arter og naturtyper i de internationale naturbeskyttelsesområder samtidig ikke opnår en forbedring

2.3 Tilgang til opgaven

I tilgangen til opgaven har vi valgt at lægge fokus på flere parametre, som er væsentlige for at kunne sikre en gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlag i de internationale naturbeskyttelsesområder.

- Topografisk opmåling
- Kortlægning af vandstandsforhold, vandløbssystem og oplandsanalyse
- Detaljeret kortlægning af de biologiske interesser - både udbredelse af naturtyper og forekomst af særlige arter dyr og planter i henhold til habitatdirektivet og naturbeskyttelse generelt
- Oparbejdning af detaljeret viden om de forskellige naturtypers krav til de økologiske parametre som vandmætning, pH, lys og næringsindhold i jordbunde
- Projektforslagene skal indeholde en lav grad af tekniske tiltag, som ikke kræver meget efterfølgende vedligeholdelse
- Faglig velfunderet dokumentation for eksisterende forhold samt for mulige konsekvenser af de foreslåede tiltag for både naturpleje og naturgenopretning.

Forundersøgelsens begrænsninger

En forundersøgelse for et projekt som naturgenopretning og naturpleje i Holmegårds Mose ligger tidsmæssigt som det første skridt i den proces, som projektet gennemgår fra idé til gennemførelse.

I en forundersøgelse bliver forskellige relevante parametre undersøgt og dokumenteret, og der arbejdes med flere mulige projektscenarier efter det overordnede formål.

Forundersøgelsen har derfor en vis begrænsning i detaljeringsgrad, men den nødvendige viden for at opstille scenarier er til stede. Samtidig vil der i forundersøgelsen være grundlag for at lave en egentlig konsekvensvurdering af scenarierne.

Samtidig bygger forundersøgelsens konklusioner på en del antagelser. F.eks. laves der kun opmåling på et tidspunkt af året, alt andet vil være alt for omkostningsfuldt. For en lokalitet som Holmegårds Mose, hvor der er tørv i en stor del af jordbunden, betyder det, at terrænkoter og efterfølgende beregnede vandspejl er et øjebliksbillede og derfor afhængig af nedbør i opmålingsperioden. Tørven er ikke stabil rent kotemæssigt, men svulmer op/synker alt efter nedbøren. Til gengæld er terrænkoter i de omgivne morænelandskaber stabile - for de pumpede arealer gælder, at de ad åre kan sætte sig endnu mere, og terrænkoterne derfor også kan ændre sig (dog kun nedad). Desuden er der ved beregning af vandspejle anvendt de bedste skøn ud fra viden om de hydrologiske forhold i mosen.

For de biologiske undersøgelser er det klart, at feltregistreringer har deres begrænsninger. Man siger som tommelfingerregel, at meget erfarne botanikere kun finder mellem 80- 85 % af de arter, som vokser på en lokalitet. Registrering af dyr er endnu mere kompliceret, da deres forekomst er afhængig af vejrlig og sæson, og man ikke har tidsmæssig mulighed for at dække flere år i en forundersøgelse. De biologiske feltundersøgelser kan suppleres med eksiste-

rende viden, som dog ofte er af ret sporadisk karakter og sjældent stedfæstet på lokaliteten.

Med hensyn til konsekvensvurdering for naturværdierne er der ikke særligt mange tilgængelige kilder. I Danmark eksisterer der en del viden om effekten af naturpleje i de forskellige amter samt i forskellige videnskabelige rapporter og artikler, men til gengæld er der ikke udført særlig mange genopretningstiltag for højmoser, og man ved ikke nok om vegetationsudviklingen i de våde naturtyper. Dette skyldes bl.a. en udtalt mangel på løbende naturovervågning af de større naturgenopretningsprojekter i Danmark.

På trods af de naturlige begrænsninger, der ligger i en forundersøgelse, vurderer vi, at den tekniske rapport udgør et faktuel grundlag, der er fagligt tilfredsstillende som sagsmateriale i den igangværende fredningssag i Holmegårds Mose, der har til formål at sikre en gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget i de internationalt beskyttede områder.

3 Opmåling

3.1 Terrænopmåling

Laserscanning

Der er udført en laserscanning af hele området inden for forslaget til ny fredningsgrænse og i et mindst 50 m bredt område udenom. Der er herved i alt opmålt 959 ha den 16. maj 2003. Som følge af områdets størrelse og de vanskelige færdselsforhold er det valgt at udføre opmålingen ved en laserscanning, som den bedst mulige opmålingsmetode. Laserscanningen blev foretaget fra fly med et avanceret måleudstyr under gentagne overflyvninger af området og korrigeret til de ønskede plankoordinater og kotesystem ud fra indmålte kontrolflader. Laserscanningen er udført i et samarbejde mellem COWI A/S og det tyske firma TopoSys.

Der er fløjet i 800 m's højde, hvor afstanden til jorden er målt med nogle få cm's nøjagtighed. Scanningen er foretaget i en vifte på $\pm 7^\circ$, hvor flyets position bestemmes med GPS kombineret med en avanceret 3-dobbelt gyro. Der er indsamlet 10-20 punkter pr. m^2 , der siden er reduceret til én kote pr. m^2 . Koten er bestemt med en middelfejl på 10 cm eller bedre i forhold til faste overflader og i system Dansk Normal Nul. Opmålingen foreligger med koordinater i system UTM, zone 32 (ED50).

Som kontrolflader er indmålt alle hushjørner på 5 bygninger fordelt rundt om mosen samt terrænpunkter på 5 plane og lysåbne flader. Denne opmåling er udført med differentielt GPS-udstyr tilknyttet GI-System 34S ved fikspunkt nr GI 27-05-005 og til Dansk Normal Nul ved fikspunkterne GI 27-05-9027, kote 33,157 m og GI 27-05-9082, kote 37,330 m.

En væsentlig fordel ved laserscanning er, at den kan trænge gennem skov, således, at der skabes en model af både toppen af vegetation og selve terrænet i moseområdet. Den fremkomne højdemodel består således af to uafhængige højdemodeller: En overflademodel (over træer og huse) og en terrænmodel (af jordoverfladen).

Laserscanningen har desuden den fordel, at den med sin store måleintensitet giver et komplet billede af terrænet i området uden omfattende interpolationer mellem spredte terrænpunkter.

Samtidig er laserscanningen blevet anvendt til at registrere koter på vandoverfladerne i tørvegravene, da laserscanningen registrerer vandflader som om det

var terrænoverflader. Vandspejlet i hver tørvegrav er således beregnet som et gennemsnit af alle terrænregistreringer inden for tørvegravens afgrænsning.

Vandspejlskoter er yderligere blevet separeret på grundlag af COWIs digitale ortofoto og det tekniske grundkort fra Grundkort Øst, hvilket har resulteret i en koteret model for overfladevandspejle i søer, oversvømmelser, sumpe, kær, grøfter og kanaler i undersøgelsesområdet (se Bilag 3).

Højdedata er desuden anvendt til beregning af et digitalt højdegrid, hvor der er midlet over højdedata til en opløsning i 5 m pixels, hvoraf der videre er beregnet regionkonturerede højdekurver (-flader) med 0,25 m ækvidistance (se kort 2).

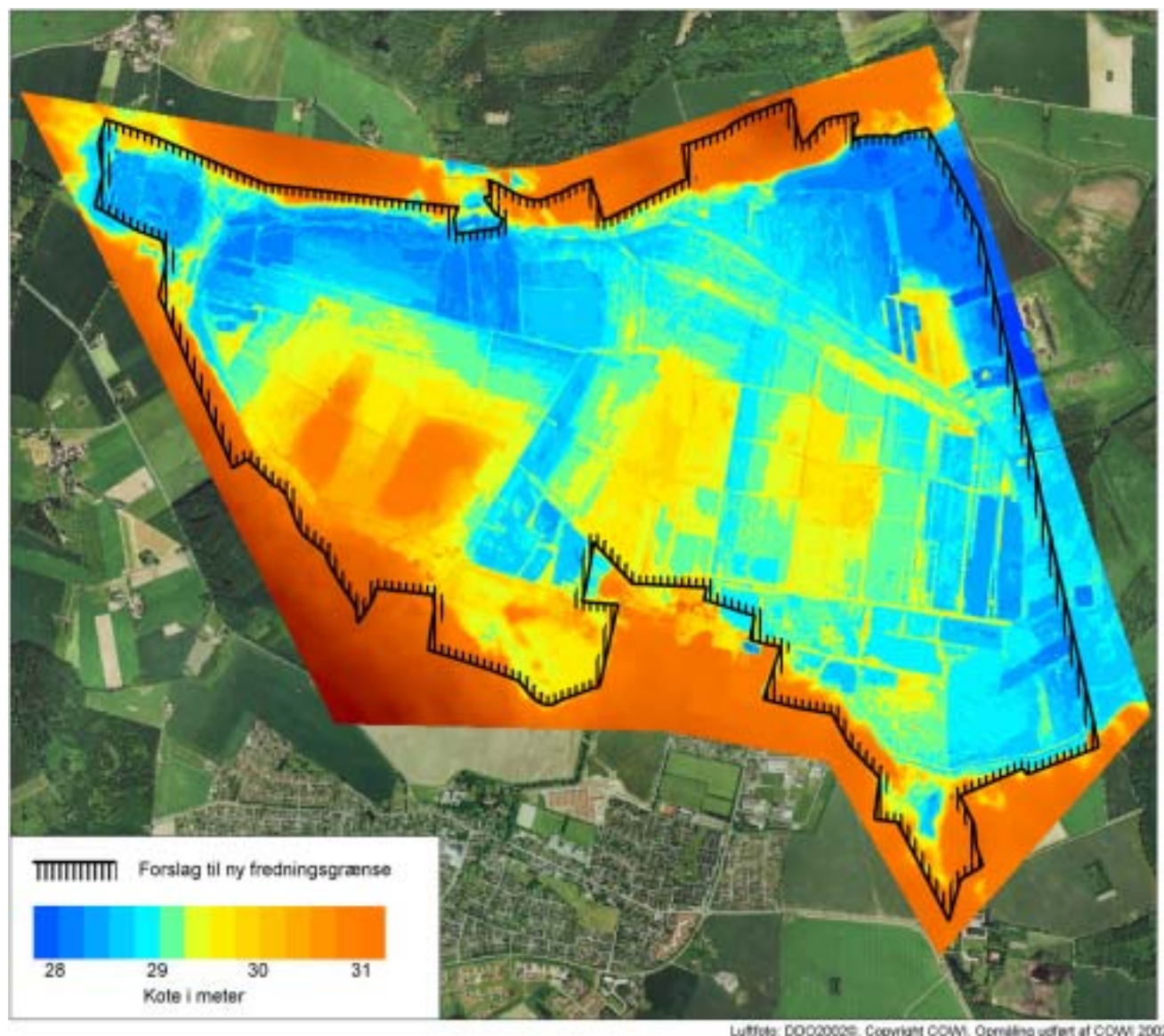
Landmåling

Samtidig med laserscanningen er der udført en traditionel landmåling i undersøgelsesområdet. Opmålingen omfatter rørindløb og rørdløb samt fundamenter af en højspændingsledning, samt de omtalte prøveflader og tre fikspunkter til overvågning af vandstandsforholdene dels i de to højmoserflader og dels i Tornemoserenden ved Pottemagerhuset.

Denne opmåling er udført til fods i terrænet med differentielt GPS-udstyr med reference til kotesystem Dansk Normal Nul og med plankoordinater i UTM zone 32 (ED50). Tolerancen er middelfejl bedre end ± 3 cm på koter til faste punkter. Alle punkter er forsynet med en punktbeskrivelse.

Figur 3.1 Udover opmåling ved laserscanning og landmåling er terrænet blevet undersøgt i felten.

Figur 3.2 Terrænmodel over området med fredningsforslagets grænse indlagt. Terrænmodellen er et resultat af laserscanningen og viser terrænhøjden afbildet på en farveskala fra blå og op til rød.

3.2 Terrænforhold

Terrænmodellen i Figur 3.2 viser tydeligt, hvor omfattende tørvegravningen har været i Holmegårds Mose. Terrænet er næsten overalt inddelt i de afgravede felter eller "skær", hvor tørven blev indvundet, og adskilt af smalle balker, der har udgjort de adgangsveje ad hvilke, tørven blev transporteret væk på vogne eller tipvognsbaner. Balkerne har sikkert også været anvendt til at styre afvandingen af mosen under afgravningen.

På terrænmodellen ses tydeligt de to højmoserester nord for Fensmark Skov, som er adskilt af en ca. 200 m bred afgravning opdelt af balker i 6 tørveskær.

Begge højmoserester når i middel op i ca. terrænkote 31,5 m med de absolut højest målte punkter på tuerne i kote 31,8 m. Hvis de intakte højmoseflader defineres som det område, der entydigt hæver sig over det omgivende terræn, ligger skillelinien omkring terrænkote 30,5 m, og de to intakte højmoseflader er kun er ca. 7 og 11 ha store (se Kort 2).

Højmosefladerne er omgivet af afgravet terræn imellem kote 29,5 m og 30,5 m mod øst, nord og vest samt imellem de to højmoserester. Terrænhældningen er generelt væk fra højmosen og inde mellem højmoseresterne overvejende med hældning mod nord. Det samlede areal over kote 30,0 m er 32 ha.

I større afstand fra højmosen når terrænet ned imellem kote 28 og 29 m. Mest markant er det lave terræn øst for højmosen på østsiden af skovvejen "Grevskærsvejen", som løber langs skovbrynet fra Fensmark Skov og mod nordnordøst, hvor terrænet ligger omkring og under kote 28,5 m og har karakter af en langstrakt skovsump.

Længere mod nord i retning mod Pottemagerhuset omkring det såkaldte Kær 40 når terrænet ned omkring kote 28 m.

Længere mod øst væk fra højmosen ses på Figur 3-1 og Kort 2 to større områder med terræn over kote 29,5 m adskilt af et bælte med terræn under kote 29,0 m fra glasværkerne og nord på.

Længst mod øst er terrænet præget af de dybe tørvegrave omgivet af terræn under kote 29,0 m.

Mod nordøst på Broksøs jorde findes igen i den østlige del af skoven Kvierum et område med terræn over kote 29,5 m, mens de dyrkede marker mod øst og nord ligger med terræn omkring eller under kote 28,0 m.

På de afgravede flader anes svagt bølgede terrænkoturer af samme retning i de enkelte skær, som rester fra tørvegravningen og afvandingen af tørven. Dette gælder både de højt- og lavtliggende dele af moseområdet. Det er samtidig tydeligt, at afgravningen er sket lagvist, muligvis begrænset af de på gravetidspunktet aktuelle muligheder for afvanding.

Ud fra de efterladte terrænmønstre at dømme må man formode, at højmosen oprindeligt har strakt sig ud over det meste af moseområdet med terrænkoter omkring eller over den nuværende højmoses niveau.

3.3 Sætninger

Den eneste detaljerede opmåling af højmosen og dens omgivelser, som er COWI bekendt, er udført af Hedeselskabet i sensommeren 1994. Den viser terræn op til ca. kote 31,4 m. Da højmosens højdeniveau svinger med dens vandstand, og da der er forløbet en relativ kort årrække imellem de to opmålinger, er det ikke muligt at udtale sig om, hvorvidt der er sket terræændringer i den mellemliggende periode.

Det er tilsvarende vanskeligt at påvise sætninger i de centrale dele af mosen i årene efter tørvegravningen ophør, på grund af manglende kortoptegnelser med koter.

Det må dog formodes, at såvel den direkte dræning fra grøftesystemer som den indirekte dræning fra de lavestliggende dele af den afgravede mose har medført terrænsætninger i de efterladte højtliggende dele af mosen og herunder højmoseresten. Disse sætninger opstår ved mikrobiologisk forbrænding (mineralisering) af tørvelaget. Det er dog ikke muligt at kvantificere disses omfang, men de må anses være ganske marginale i forhold til tørvegravningens omfang.

De nu pumpede arealer ved Broksø har været udsat for mere intensiv dræning samtidig med, at arealerne har været i omdrift i en længere periode. Dette har medført sætninger på op til ca. 1 m, siden der blev lavet drænplaner over områderne i 1940'erne og 50'erne. Medvirkende til denne sætning har dog også været indvinding af tørvemuld med henblik på salg. Sætningerne er størst i den sydlige del af området.

4 Holmegårds Moses landskab og udviklingshistorie

4.1 Landskab, geologi og jordbund

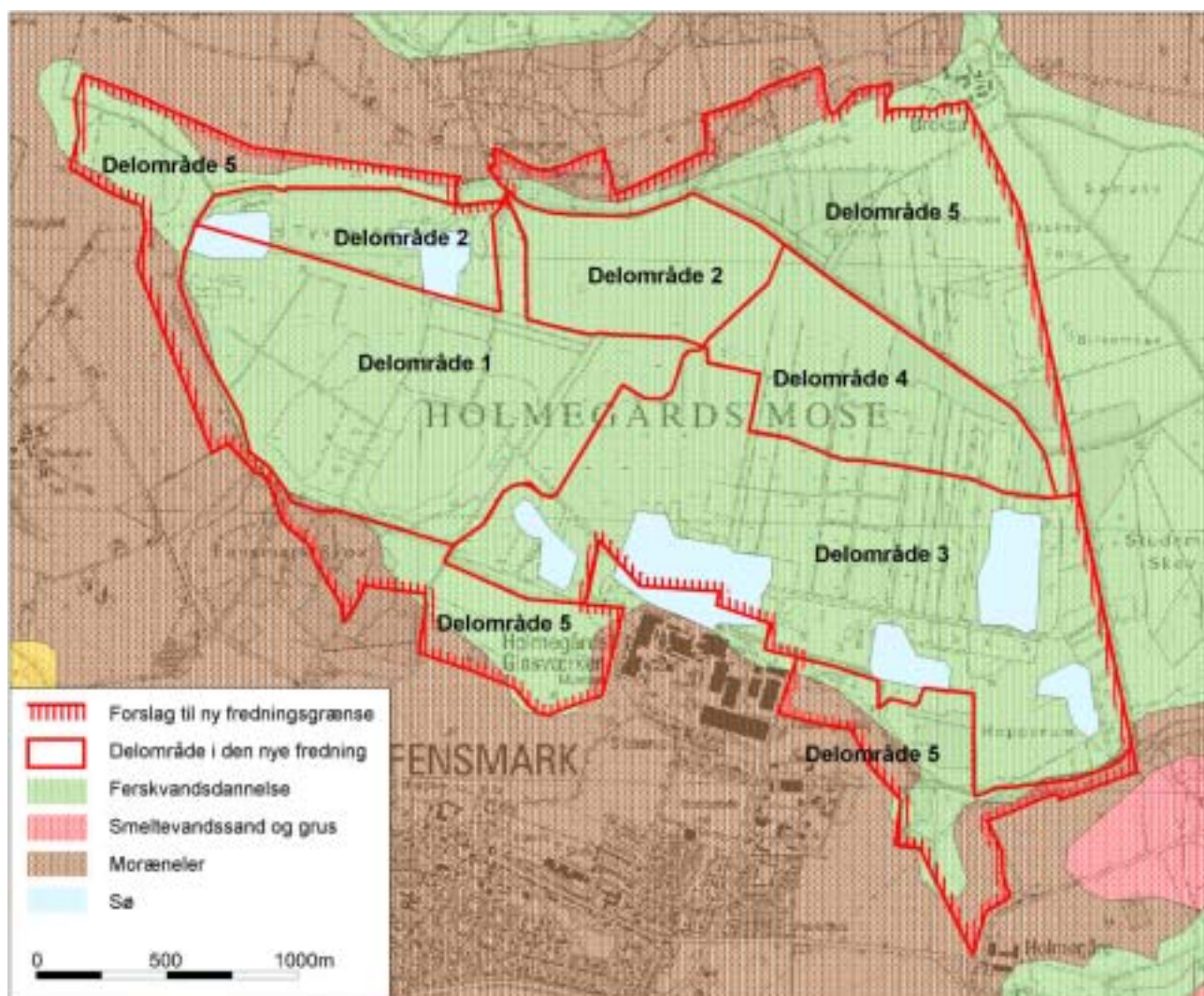
Der er foretaget adskillige undersøgelser af Holmegårds Moses geologi og jordbundsforhold. I dette afsnit vil vi på baggrund af disse fokusere på de geologiske forhold, der er relevante i forhold til at hæve grundvandsstanden i moseområdet.

Moseområdet omgives af landskabselementer, som blev skabt under hovedisfremstødet i sidste istid, Weichsel-istiden, der sluttede for 12-14.000 år siden. Såvel under hovedisfremstødet som under de senere fremstød blev der dannet en del højdedrag i denne del af landet (Vedby 1984). Disse morænebakkens tilstedeværelse har sammen med den stagnerende og afsmeltende is været afgørende for mosens dannelse.

Under afsmeltningen af det sidste isfremstød, den ungbaltiske is, var Holmegårds Mose et område med dødis og issøer, hvorfra smeltevandet løb mod nordvest. Issøen blev med tiden omdannet til en senglacial sø. Issøens leraflejringer er i gennemsnit 6 m tykke, men varierer en del inden for det nuværende moseområde. Issø-leret blev overlejret af et tyndt lag smeltevandssand. Aflejringerne danner et skålformet bassin, der i de centrale dele af mosen ligger omkring kote 20 m og stiger til omkring kote 28 m i mosens randområde.

Søen begyndte langsomt at gro til. I præ-boreal tid for (10-11.500 år siden) var søen omgivet af en indtil 300 m bred bræmme af tørv og ved indgangen til atlantisk tid (for ca. 9.000 år siden) var søen groet helt til. De postglaciale søsedimenter består af først et lag ferskvandsler og noget stratificeret siltet lerlag, der overlejres af ferskvands alge- og kalkaflejringer. Disse impermeable lag varierer i tykkelse, men er tykkest (op til 5 m) i den centrale del af mosen og enkelte steder kan dele af den beskrevne lagserie mangle, men i hovedtræk har mosen den beskrevne lagfølgesekvens. Dog er der en tendens til at lerlaget mangler eller er meget tyndt i de randnære mosearealer (Vedby 1984).

Herefter begyndte sphagnum-væksten at tage til og dermed opbygningen af tørvelaget, der på de centrale dele af den resterende højmosesflade når en højde af ca. 5 m.

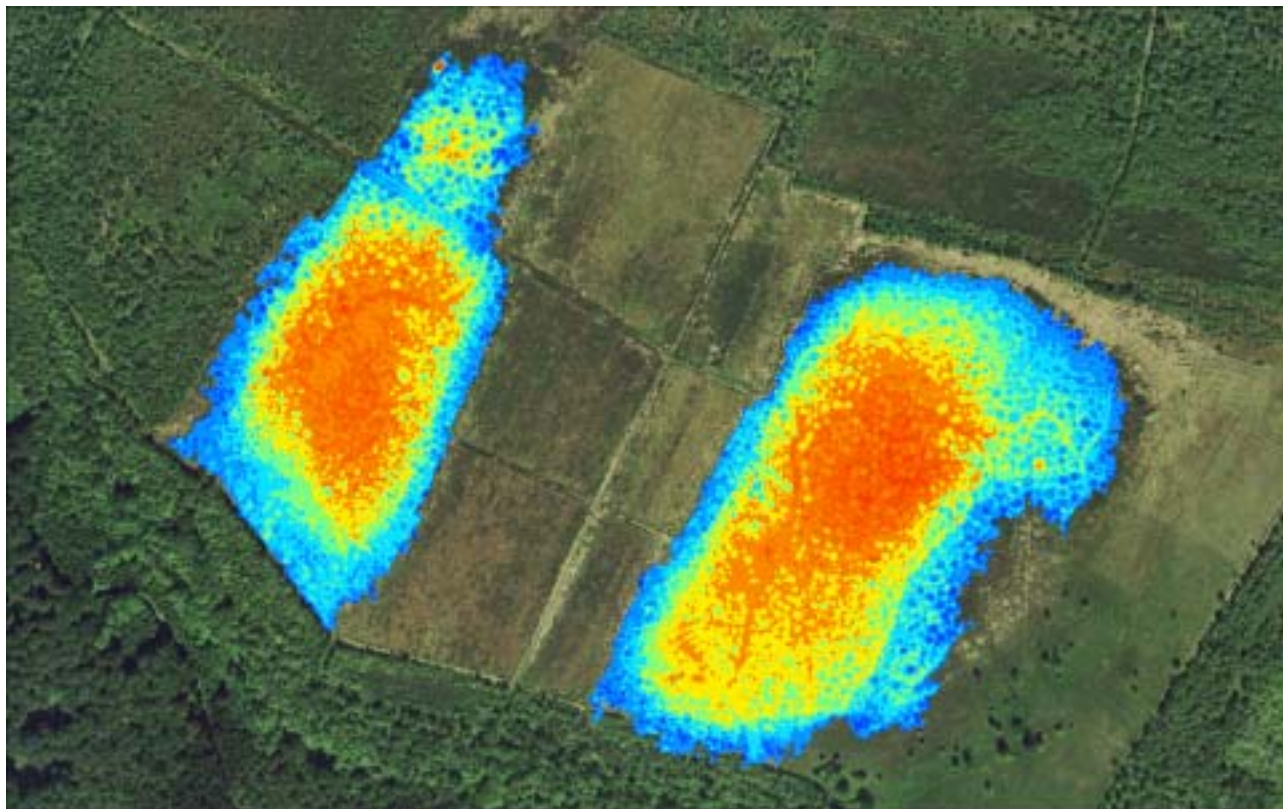

Figur 4.1 Jordbunden i Holmegårds Mose består primært af ferskvandstør. Jordartskort fra GEUS.

Holmegårds Mose i dag

Mosen er i dag tydeligt mærket af tidligere tiders tørvegravning og er domineret af kultursporene efter denne aktivitet. De flader, hvor afgravningen blev foretaget dybest, er i dag vandfyldte tørvegrave, der ligger i et parallelt mønster. Andre steder er der ikke gravet, så dybt, men alligevel ses de parallelle baner efter afgravningerne som langstrakte lavninger i terrænet. Ind i mellem de afgravede flader ligger de efterladte arbejdsveje eller smalsporsbaner som lave diger mellem de afgravede områder; såkaldte *balker*.

Selv de to tilbageværende højmoserflader er præget af tørvegravning om end i mindre målestok. De såkaldte *husmandsgrave*, der er huller, som svarer til hvad en mand kunne grave inden for en periode, ligger spredt ud over mosefladen.

Figur 4.2 Højdemodel over de to resterende højmossefladere indlagt over flyfoto. Den hvælvede og tuede overflade fremgår tydelig.

4.2 Områdets udviklingshistorie

Beskrivelsen af områdets udviklingshistorie baseres på en kulturhistorisk redegørelse udarbejdet af antikvar Anders Fischer, Kulturarvsstyrelsen under Kulturministeriet samt andre relevante referencer.

Oldtiden

I stenalderen var Holmegårds Mose en stor sø. Her slog mennesker sig ofte ned for at fiske og jage. Man boede tæt ved søen. I slutningen af istiden (ca. 12.000 – 10.000 f.Kr.) lå bostederne på sandede terrasser umiddelbart ud til det åbne vand. I den efterfølgende skovtid (ca. 10.000 – 4.000 f.Kr.), hvor tørvedannelse gradvist rykkede søbredden ud mod midten af bassinet, boede man gerne på gyngende mosebund. For at kunne færdes tørfodet anlagde man gulve af store, krydslagte barkflager. Nogle af de bedste bevarede hyttegulve fra Europas ældre stenalder stammer fra Holmegårds Mose, hvor de er bevaret under senere tiders tykke, vandmættede tørvelag.

Bopladerne ude i sumpen er alle fra sommerhalvåret, mens bebyggelserne på skråningerne umiddelbart oven for mosen muligvis repræsenterer vinterbosættelser. Det samme gælder sandsynligvis tilsvarende sump- og søbredsoplader fra ældre stenalder mange andre steder i Europa. Bopladerne ved Holmegårds Mose er imidlertid (sammen med tilsvarende pladser i den vestsjællandske Åmose) et af de mest oplagte steder at søge svar på dette spørgsmål. Det skyldes ikke mindst de mange velbevarede knogler af fugleunger, hjortekid m.v. i

kulturlagene, som giver mulighed for at afgøre, hvornår på året menneskene opholdt sig ved mosen.

I dag befinder de højereliggende dele af bopladserne sig på dyrket mark. Her er der risiko for, at kulturlag, boligspor og eventuelle grave enten er ødelagt eller ødelægges ved pløjning eller dræning.

Tørvegravningen

Den mest betydningsfulde kulturpåvirkning i Holmegårds Mose er tørvegravningen, der kan spores tilbage til middelalderen. Helt frem til 1825, foregik afgravningerne ved, at lodder på 9 x 6 alen blev solgt til privatpersoner, der fjernede det løse plantedække og afgravede tørven i 1-1,5 m's dybde.

Figur 4.3 Generalstabens topografiske kort opmålt i perioden 1887-1893. De lange lige tørveskær ses nordøst for glasværket. Men vandfyldte tørveskær er endnu få.

Med grundlæggelsen af Holmegaard Glasværk i 1825 tog tørvegravningen fart, da værket anvendte tørv som brændsel. Værket afgravede særligt den mindre gode tørv, der var svær at afsætte til private. I 1840 blev afgravningen sat i system og der blev etableret lange lige tørveskær.

På grund af problemer med at afvande mosen effektivt var det stadig kun de øverste lag, der blev udnyttet. I 1858 hyrede man tørvespecialister fra Westphalen. De fremstillede den første æltetørv, hvor tørven blev æltet med vand på et gulv. Dette gav en tungere og fastere tørv. Denne metode blev anvendt frem til 1887 og skabte de såkaldte "Westphalerskær" i den sydvestlige ende af mosen.

I 1882 begyndte man at blive bedre til at afvande mosen, og det muliggjorde dybere afgravning. Disse nye skær gik på tværs af de gamle og ses i retning mod nordøst fra glasværket. I 1892 blev der ligeledes anskaffet en maskine til fremstilling af pressetørv og dette satte yderligere fart på afgravningen. Tek-

nikken forbedredes løbende bl.a. med et flydende ælteværk, men ophørte i 1924, hvor glasværket gik over til kulfyring.

Herefter foregik der hovedsagligt kun tørvegravning til privat forbrug i mosen frem til 2. verdenskrig. Afgravninger fra denne periode ses i dag som de såkaldte husmandsgrave på de tilbageværende højmoseflader. De er af en størrelse som svarer til hvad en mand kunne grave på en dag ved håndkraft. Ved 2. verdenskrigs begyndelse bliver der igen efterspørgsel på tørv og tørvegravningen i mosen får en renæssance. Afgravningerne fra denne periode adskiller sig fra tidligere afgravninger ved at være så dybe, at de ofte når ned til de kalkholdige gytjelag. I 1948-50 var der stadig en del tørvegravning. I 1973 ophørte tørvegravningen helt.

Branden i 1938

Ifølge Asbirk et al. (1973) blev mosen i maj 1938 udsat for en stor brand, der hærgede trefjerdedel af mosen. Visse steder blev tørvelaget brændt af ned til flere meters dybde. Der har tidligere været andre større brande og igen i slutningen af 1970'erne.

Ældre forureninger

Ifølge Asbirk et al. (1973) har der periodevis har været olieudslip med spildevandet fra Holmegårds Glasværk. Olien blev ledt i en kanal tværs gennem mosen og løb ud ved Broksø Gods. I 1973 kendtes der også til en losseplads i tørvegrav 24.

4.3 Kendte arkæologiske fund

Holmegårds Mose og de nærmeste omgivelser er kulturhistorisk set af international bevaringsværdi. Det skyldes de mange og usædvanligt velbevarede bopladser fra ældre stenalder, som findes i tørven og på skråningerne umiddelbart oven for højmosefladen. En del af denne kulturarv er formentlig ødelagt af mekanisk påvirkning ved dyrkning og af biologisk nedbrydning i forbindelse med afvanding. Den resterende del trues af den fortsatte drift.

Stenalderbopladserne i Holmegårds Mose udmærker sig ved deres usædvanligt gode bevaringsforhold for genstande og måltidsrester af organiske materialer. De har undgået forrådnelse, fordi de konstant har været dækket af vandmættede moselag. Der er typisk tale om ting, som beboerne har kastet ud i de iltfrie og kalkrige mudderlag direkte ud for bopladserne. Det gælder f.eks. nogle af de ældste og bedst bevarede buer og pile fra Danmarks oldtid, som er fundet nord for Holmegaard Glasværk.

Inden for fredningsforslagets område kendes et par snese lokaliteter med spor efter bosættelse i en eller flere perioder af stenalderen. Det er sandsynligt, at et langt større antal bopladser endnu er skjult i mosens tørvelag.

Figur 4.4 Fundsteder omkring Holmegårds Mose ifølge Det Kulturhistoriske Centralregister. (<http://www.dkconline.dk>).

4.3.1 Beskyttelse af kulturhistoriske interesser

For at sikre sumpbopladserne på hele den gamle moseflade, bør enhver form for jordbearbejdning (pløjning, fræsning m.v.) indstilles, lige som dræningen bør afbrydes. Ud fra en arkæologisk bevaringsbetragtning bør sommervandspejlet overalt i mosen befinde sig lige under terræn. Generelt bør det tilstræbes, at vandstanden holdes så stabil som muligt, da svingende vandstand virker ødelæggende for arkæologiske fund (af organisk materiale).

Bostederne på de højereliggende arealer, der i dag er omdriftsarealer, kan sikres ved at ændre driftsformen, så der ikke længere drænes, pløjes eller dybdegrubbes o.l. Ideelt set bør områderne udlægges til permanente græsarealer, der gerne må anvendes til grønthøstning eller kreaturgræsning.

4.4 Arealanvendelse

Kommerciel
udnyttelse

Tørvegravningen ophørte i 1973, og siden har den væsentligste kommercielle udnyttelse af Holmegårds Mose været af jagtmæssig karakter. Dette har præget mosen siden ved etablering af vildtagre, skydekorridorer, fodrings- og udsætningspladser. Blandt andet sker der udsætning af ænder i en del af tørvegrave-
ne.

Desuden er der et par mindre plantagearealer med rødgran i det nordøstlige hjørne af mosen op mod Broksø.

I den nordøstligste del af området inden for den nye fredningsgrænse anvendes arealerne til almindelige landbrugsformål med marker i omdrift på de pumpede arealer ved Broksø.

På grund af jagt- og skovbrugsinteresserne er afvandingen af området vedligeholdet.

Plejeindgreb

Storstrøms Amt har siden 1997 haft en plejeplan for mosen, der bl.a. har omfattet rydning af stødskud og frøplantebekæmpelse på den del af mosen, der har karakter af højmos. Desuden er der som plejetiltag etableret fåregræsning på en ryddet moseflade øst for selve højmosen. I rigkæret i den nordligste del af den nuværende fredning (Kær nr.40) foretages der vedplantebekæmpelse samt høstet af hensyn til den sjældne orkidé mygblomst (se mere om forvaltningstiltag i afsnit 6.4).

Figur 4.5 Nogle af tørvegravene er præget af udsætning af ænder med fodring.

5 Vandet i Holmegårds Mose

5.1 Oplandsanalyse og vandløbssystem

Det er fra tidligere undersøgelser kendt, at der er et topografisk vandskel gennem Holmegårds Mose, der deler mosen i et østligt opland med afløb til Suså ved Studemose Skov og et vestligt opland med afløb mod nord ved Pottemagerhuset ad Tornemoserenden og til Torpe Kanal.

Ved opmålingen af området er der samtidigt registreret vandspejle i grøfter og vandfyldte tørveskær. Disse vandspejl er brugt til at fastlægge en mere nuanceret oplandsinddeling til brug for projekteringen af de fremtidige vandspejlhævninger.

Oplandsinddelingen fremgår af kort 4 over de eksisterende afvandings- og vandstandsforhold.

Analysen af afvandingsforholdene og oplandsinddelingen er baseret på den udførte laserscanning og viser således afvandingsforholdene som de er registreret på opmålingstidspunktet.

Af oplandskortet fremgår at de faktiske oplandsforhold som de er kortlagt i forbindelse med opmålingen er væsentligt mere nuancerede, samt at vandskellet ligger væsentligt længere mod øst end tidligere antaget.

Hele den vestlige del af mosen, samt den centrale del afvandes således af Tornemoserenden med afløb fra moseområdet ved Pottemagerhuset. Den østlige del afvander mod øst til Suså, dels gennem Svenskegrøften og dels gennem øvrige grøfter.

Generelt gælder for store dele af moseområdet, at afvandingen enten sker gennem svagt markerede grøfter eller i et netværk af render og oversvømmelser ud over terrænet. I de centrale dele af mosen er der kun fundet 5 egentlige rørgennemløb i de mange balker og en enkelt primitiv træbro. En del af afstrømningen siver tilsyneladende enten direkte gennem balkerne eller gennem ældre faskiner af grenris indbygget i balkerne, hvilket ikke umiddelbart lader sig identificere.

I den østlige del af undersøgelsesområdet er der endvidere tre drænsystemer:

Det nordlige drænsystem omfatter Broksø Fang, Porsemose og området Hestefolden, Fruens Mark og Gedeløkken sydvest for Broksø. Dette område afvander til en pumpestation placeret lige syd for Broksø, som pumper vandet fra et ca. 40 ha stort opland op i en grøft med afløb til Suså. Pumpestationen er etableret i 1995 med en ydelse på ca. 50 l/s ved ca. 2 m løftehøjde.

Umiddelbart syd herfor ligger et mindre drænet område i Skovfolden og Birkemosen som afvander til en pumpestation i den sydlige del af Birkemosen med afløb til en grøft mod øst ud til Suså. Pumpen har dog været ude af drift i flere år som følge af braklægning.

Endelig findes detailldræning af markerne nord for Holmegård med afløb 8 steder til den øvre del af Svenskegrøften, øst for Svenskevejen.

Detailldrænene ligger i alle 3 områder i normal drændybde, ca. 1,2 m under terræn.

De større og veldefinerede vandløb i området er omtalt i det følgende:

5.1.1 Tornemoserenden

Kommunevandløbet Tornemoserenden er omfattet af et regulativ vedtaget den 19. november 1998. Tornemoserenden har sit udspring i Station 0 syd for Spragelse med regulativmæssig bundkote i 28,16 m. Vandløbet forløber mod vest ind mod Holmegårds Mose hvor det i St. 721 får tilløb fra syd fra de grøfter der afvander den vestlige del af højmoseresten, her er den regulativmæssige bundkoten 27,66 m. Tornemoserenden fortsætter mod øst, nord om Tyvekrogen praktisk taget uden fald. I St. 1874 er der tilløb af Skelgrøften fra øst hvor den faktiske bundkote er 27,7 m, Tornemoserenden fortsætter mod nord ud af undersøgelsesområdet ved Pottemagerhuset. Den fortsætter nordpå til St. 4171 hvor den har udløb i Torpe Kanal øst for Spragelselille, umiddelbart nedstrøms for Torpe Kanals afløbspunkt fra Suså.

Figur 5.1 Tornemoserenden.

Tornemoserenden er på strækningen fra udspringet til St. 2075 ved Broksøvej, målsat til "Vandløb der alene skal anvendes til afledning af vand (C)" og fra Broksøvej og til udløbet i Torpekanal er den målsat som "Karpefiskevand (B3)".

5.1.2 Ringkanalen

I den vestlige del af Fensmark Skov er der flere små skovgrøfter, som har afløb til den række af aflange tørveskær, de såkaldte Westphaliske Skær, som ligger i laggzonen mellem skoven og højmosen. Afløbet mod nordvest er diffust over lavtliggende terræn og har kun karakter af en grøft ved krydsning af balker og skovveje. Længst mod vest bliver vandløbet markeret som en regulær grøft eller kanal med afløb til Tornemoserenden i mosens nordøstlige hjørne.

5.1.3 Svenskegrøften

Svenskegrøften har udspring øst for glasværkerne på sydsiden af Holmegårds Mose. Landvæsenskommissionen anmodede i sin kendelse af 15. juni 1972 Holmegaard Kommune om at optage Svenskegrøften som kommunevandløb, men dette er tilsyneladende ikke sket, og der foreligger intet regulativ for vandløbet. I 1996 er der dog udført en opmåling af vandløbsdimensionerne.

Vandløbets øverste 83 m er rørlagt som en Ø80 cm betonledning. Grøften forløber sydøst om Hopperum for at fortsætte mod nord på østsiden af Svenskeve-

jen. Efter passage af Studemose Skov, hvor der er tilløb fra venstre af Skelgrøften inde fra mosen, drejer Svenskegrøften mod øst og har udløb i Suså.

5.1.4 Skelgrøften

I skellet mellem godserne Broksø og Holmegård blev der ved opdelingen af de to ejendomme etableret en skelgrøft, som forløber mellem Tornemoserenden mod nordvest og Svenskegrøften mod sydøst, hvorved Skelgrøften gennembryder vandskellet i mosen. Oprindeligt har Skelgrøften ifølge optegnelser på ældre kort, der opbevares på Holmegård og Broksø, været afbrudt i et punkt ca. 1050 m fra udløbet i Svenskegrøften, der herved har fungeret som vandskel. De opmålte vandspejle vest for dette delepunkt antyder dog, at en del af afstrømningen siver mod nord ind til grøftesystemet på Broksøs jorde i skoven Kvierum.

Faldet i Skelgrøften er generelt meget lille. Mod sydøst falder vandspejlet fra delepunktet med ca. 0,4 m over en kilometer og mod nordvest med kun ca. 0,1 m over en kilometer

Skelgrøften modtager mindst tre steder tilløb fra syd med afstrømning fra den nordgående lavning nord for glasværkerne og en del af de to forholdsvist højtliggende områder i den centrale til østlige del af moseområdet.

5.1.5 Grøfter på Broksø

I skoven Kvierum findes et system af skovgrøfter, som starter helt inde ved Skelgrøften og forløber mod nordøst, hvor afløbsgrøften forløber som en slags landkanal ind gennem de dyrkede og pumpeafvandede marker, under Svenskevejen og ud til Susåen.

En tilsvarende åben grøft findes nord for langs nordsiden af de dræned arealer, rundt om parken på Broksø, forbi den nordlige pumpestation og med tilløb fra denne under Svenskevejen og ud til Susåen.

Endelig findes en åben grøft med afløb fra det høje terræn i det østligste hjørne af Kvierum og mod øst under Svenskevejen og ud til Susåen imellem de to pumpeafvandede områder.

5.2 Hydrologi

Holmegårds Moses tilstand og fremtidige udvikling er bestemt af de hydrologiske forhold i form af nedbør, fordampning, permeabilitet, nedsivning og afstrømning, som resulterer i de aktuelle vandstandsforhold i moseområdet.

Der er ad flere omgange udført studier over hydrologien i Holmegårds Mose bl.a. med forsøg på opstilling af en vandbalancemodel som senest i rapporten "Naturgenopretning i Holmegårds Mose" fra 4 geografistuderende på RUC i foråret 2001. Men også Steen Vedby har i afhandlingen "Vådbundsarealer i Su-

såområdet, Hydrologi og Jordbund" fra Susåundersøgelsen i 1984, udført omfattende analyser og beskrivelser af hydrologien i Holmegårds Mose.

5.2.1 Vandbalance for mosen

Der opstilles en simpel vandbalance for Holmegårds Mose bestående af følgende komponenter:

$$A_o = N - E_a + G_i + \Delta R$$

hvor: A_o er den overfladiske afstrømning fra det sekundære magasin

N er nedbøren på arealet

E_a er den aktuelle fordampning fra arealerne

G_i er grundvandsindsivningen fra det primære magasin

ΔR er ændringen i magasinforholdene over tiden.

Der kan opstilles betydeligt mere avancerede vandbalancemodeller for Mosen, hvilket også er forsøgt tidligere (Vedby 1984) hvor der medtages udvekslinger mellem de enkelte grundvandsmagasiner mm. Det er dog ikke muligt umiddelbart uden betydelige undersøgelser at belyse vandbalancen på et mere detaljeret niveau, ligesom det vurderes uden betydning for naturgenopretningsprojektet.

Nedbør

Nedbøren måles af DMI på en række stationer over landet. På baggrund af disse målinger har DMI udarbejdet et gridnet over Danmark med normaler for målt nedbør (DMI 2000a). Herfra er udvalgt en gridcelle på 10*10 km dækkende Holmegårds Mose til bestemmelse af nedbøren i området. Den målte årsnedbør for Holmegårds Mose er således 631 mm/år.

Nedbørsmålinger udføres i 1,5 m højde og er bl.a. pga. aerodynamiske effekter mm behæftet med systematiske fejl. Til brug for vandbalanceberegninger hvor den samlede måneds- og årsnedbør er væsentlig skal der derfor korrigeres for disse fejl i henhold til DMI 1998 og DMI 2000b. Korrektionerne er størst for vintermånederne grundet sne og vindforhold og mindst om sommeren, den samlede korrektion udgør ca. 21 % på årsbasis. Den korrigerede årsnedbør for Holmegårds Mose bliver således 765 mm/år.

Fordampning

Fordampningen beregnes ud fra klimatologiske data som den potentielt mulige fordampning. Den aktuelle fordampning kan afvige fra denne. Det vurderes dog, på baggrund af tidligere undersøgelser (Vedby 1984) at den aktuelle fordampning fra Holmegårds Mose er lig den potentielle fordampning. Den gennemsnitlige potentielle fordampning er beregnet af DMI til 577 mm/år (DMI 2000a).

Afstrømning

Der foreligger ikke anvendelige afstrømningsmålinger fra selve moseområdet til brug for vurderingen af de aktuelle afstrømningsforhold. Holmegårds Mose afvander til Suså systemet, dels til selve Susåen øst for mosen og dels til Torpe Kanal nordvest for mosen. Torpe Kanal afskærer ligeledes en del af Susåens vandføring direkte til Bavelse Sø. Der findes flere målestationer i Susåen (bl.a. Næsby Bro og Tvedebro) hvorfra der foreligger vandføringer, endvidere måles vandføringen i Torpe Kanal. Oplandsforholdene til disse målestationer er usikre da der sker en fordeling af vandføringen mellem Suså og Torpe Kanal umiddelbart øst for udløbet af Tornemoserenden.

Samlet set kan vandføringen i Torpe Kanal og i Susåen ved Tvedebro dog anvendes til at beskrive afstrømningsforholdene fra undersøgelsesområdet.

I nedenstående Tabel 5-1 er anført de karakteristiske afstrømninger for hhv. Suså ved Tvedebro og Torpe Kanal ved Storkebjerg. Endvidere er angivet beregnede arealvægtede vandføringer for det samlede opland.

Tabel 5.1 Afstrømningsdata for Suså ved Tvedebro og Torpe Kanal ved Storkebjerg.

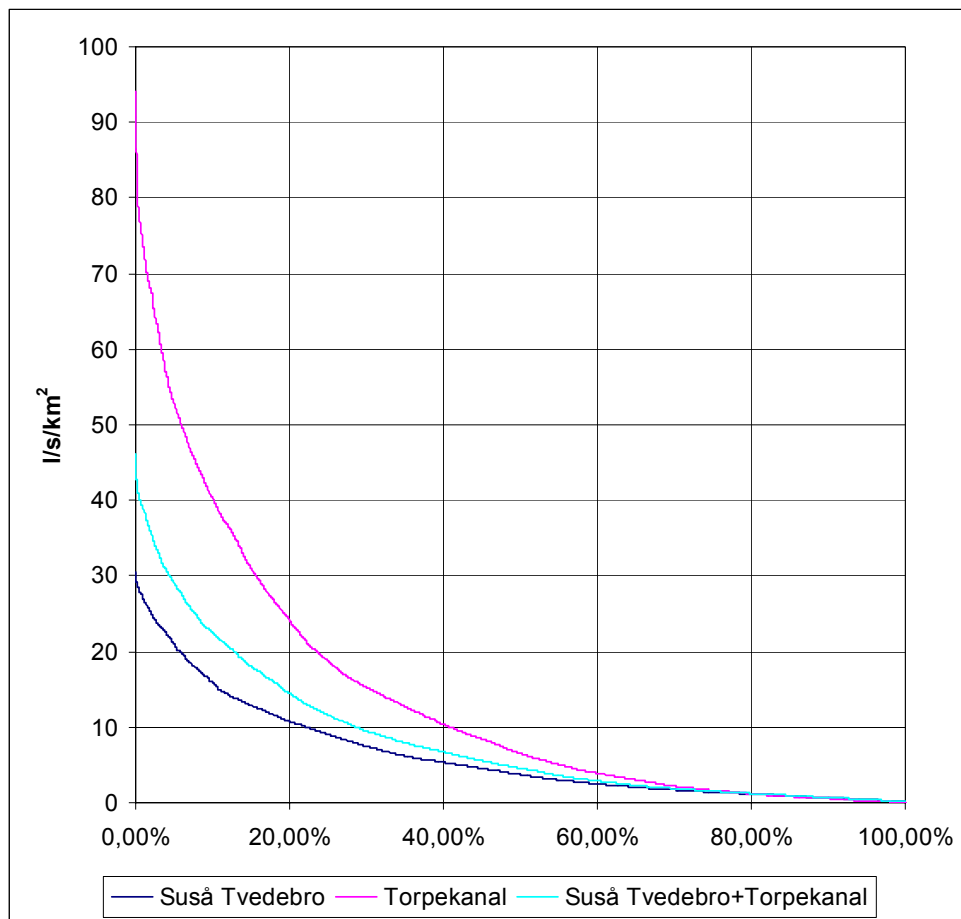
Afstrømningsstatistik	Suså, Tvedebro	Torpe Kanal	Samlet afstrømning
Opland (km ²)	119,86	43,92	163,8
	Afstrømning (l/s/km ²)		
Medianminimum	0,43	0,14	0,38
Median	3,8	6,6	4,6
Årsmiddel	6,2	13,8	8,3
Medianmaksimum	27,5	62,3	35,9
Periodemaks (14 år)	30,6	94,1	46,2

Ovenstående karakteristika er beregnet på baggrund af 14 års måleserier fra de to målestationer (1989-2002).

Det fremgår af ovenstående afstrømningsdata, at afstrømningen i Torpe Kanal generelt er højere end afstrømningen i Suså. Dette skyldes at den del af Susåens opland der reelt afstrømmer til Torpe Kanal i forbindelse med fordelerbygværket ikke er medtaget i Torpe Kanals opland. Derfor ser det beregningsmæssigt ud som om, at afstrømningen pr. arealenhed i Torpe Kanal er højere end for Susåen. Årsmiddelaftstrømningen fra de oplande vil dog være den samme såfremt 25% af Susåens samlede vandføring i praksis afstrømmer gennem Torpe Kanal.

Det vurderes at årsmiddelaftstrømningen fra arealet omkring Holmegårds Mose kan sidestilles med den samlede afstrømning til Suså og Torpe Kanal som beregnet ovenfor. Afstrømningen fra Holmegårds Mose, er således vurderet til 8,3 l/s/km² svarende til ca. 260 mm/år.

I nedenstående figur af vist varighedskurver for Suså og Torpekanalen, samt for den samlede tidsserie.

Figur 5.2 Varighedskurve med overskridelseshyppighed for Suså ved Tvedebro, Torpe Kanal ved Storkebjerg, samt den samlede afstrømning fra oplandene.

Varighedskurven viser for eksempel at vandføringen i 5% af tiden er over 21,0 l/s/km² for Suså, 52,8 l/s/km² for Torpe Kanal og 29,1 l/s/km² for det samlede opland.

Grundvandsindsivning

Grundvandsindsivningen til Holmegårds Mose fra de nedre magasiner afhænger af de faktiske grundvandsforhold under og omkring mosen. Grundvandsindsivningen (eller udsivning) kan ikke umiddelbart vurderes for Holmegårds Mose, men vurderes beregningsmæssigt i det følgende på baggrund af den samlede vandbalance.

Samlet vandbalance

På baggrund af ovenstående vurderinger af nedbør, fordampning og afstrømningsforhold kan der opstilles en samlet overordnet vandbalance for Holmegårds Mose. Betragtes situationen for et gennemsnitsår vil magasineringen være uden betydning, da der forudsættes ligevægt i systemet.

$$A_o = N - E_a + G_i + \Delta R$$

$$260 \text{ mm} = 765 \text{ mm} - 577 \text{ mm} + G_i + 0 \text{ mm}$$

Heraf beregnes den nødvendige grundvandsindsivning over året til 72 mm. Det er dog ikke givet, at der er tale om en nettogrundvandsindsivning. Bidraget kan hidrøre fra grundvandstilstrømning fra de omkringliggende topografiske oplande, eller den faktiske afstrømning kan være lavere end antaget således at mosen er i hydrologisk balance. En del af den beregnede difference kan ligeledes skyldes at mosen gennem de seneste år er blevet mindre våd hvilket kan medføre, at den aktuelle fordampning er lavere end den potentielle.

En hævnning af vandstandsforholdene i mosen vil reducere en eventuel grundvandsindsivning, ligesom det herved kan sikres at højmoseresten ikke forurenes med næringsbelastet vand fra de tilstødende arealer. Ved hævnning af vandstanden vil man kunne opnå en situation, hvor den faktiske afstrømning vil stemme overens med nedbørsoverskuddet, hvilket er en betingelse for genskabelse af mosens naturlige hydrologi.

Vandstandspejlinger

Der er udført vandspejlspejlinger ved 3 lokaliteter (2 pejlerør i Højmoseresten, samt registrering af vandstanden i Tornemoserenden ved Pottemagerhuset gennem sommeren 2003).

Figur 5.3 Vandstanden registreres i pejlerør og i forhold til et nedrammet stålrør som fikspunkt i den centrale højmoseflade.

Disse vandstandspejlinger viser en nogenlunde konstant vandstand i højmoseresten gennem perioden maj-august 2003, med målte vandstande mellem kote

31,0 m og kote 31,15 m i den østlige del af højmoseresten og mellem kote 30,75 m og kote 31,0 m i den vestlige del af højmoseresten.

I forbindelse med laserscanningen af mosen er der ligeledes registreret vand-spejl i de åbne vandflader. Det skal dog bemærkes, at der her er tale om et øjebliksbillede og vandspejlene således kun afspejler situationen i medio maj 2003.

Afvandingsforhold

De registrerede vandspejlspejlinger er anvendt til at udarbejde et kort over de nuværende vandstandsforhold for undersøgelsesområdet, se kort 4.

I områdets nordøstlige del ved Broksø er der i 1995 etableret en ny pumpestation. Herved er det sikret, at disse tørveholdige arealer fortsat kan afvandes og udnyttes til landbrugsmæssig drift i en årrække fremover. Det må dog forventes at efterhånden som arealerne ad åre sætter sig, vil der blive behov for yderligere afvanding, såfremt det stadig ønskes at udnytte arealerne i omdrift.

Kortet over de nuværende vandstandsforhold er udarbejdet under kendskab til vandstande i højmoseresten, målte vandspejle i de vanddækkede arealer og grøfter, samt kendskab til drænkoter fra optegnelser på drænkort. Endvidere er anvendt viden og observationer fra feltarbejdet i forbindelse med kortlægning af grøfter samt de biologiske registreringer.

Vandstandskortet er således bedste bud på afvandingsforholdene i mosen, illustreret ved afvandingsdybden svarende til den kortlagte afstand mellem terræn og forventet sekundært grundvandsspejl.

Vandstandskortet viser afvandingsforholdene som de er vurderet på baggrund af opmålinger og optegnelser i den tidlige sommer 2003. Det må forventes at vandstandsforholdene varierer naturligt over året med et minimum (tørrest) sidst på sommeren og maksimum (vådest) i vinter og de tidligste forårmåned. For selve højmoseresten er der tidligere observeret en vandstandsvariation over året på ca. 20-30 cm (Vedby 1984). I den øvrige del af mosen forventes en tilsvarende variation over året.

5.3 Vandkvalitet

Vandkvaliteten i tilløbene til og afløbene fra Holmegårds Mose er vurderet dels ud fra en vurdering af belastningen og dels ud fra vandprøver udtaget i relevante til- og afløb fra mosen. Prøvetagningssteder er vist på kort 5.

I forbindelse med et naturgenopretningsprojekt er det vigtigt, at der ikke ledes næringsrigt vand ind i mosen, men at evt. næringsrige kilder afskæres således, at mosen ikke tilføres næringsstoffer.

I en velfungerende højmose, vil der ikke være behov for tilførsel af vand udefra. For Holmegårds Mose er der dog med tiden sket omfattende terrænændringer som har medført at terrænet i dele af mosen er lavere end tidligere og der-

med lavere end vandspejlet i de omkringliggende vandløb og grøfter. Dette medfører at vand fra de omkringliggende arealer har mulighed for at finde vej ind til moseområdet. Specielt tilledning af næringsrigt vand kan være et problem for mosen.

Udover vandstandshævende tiltag i selve mosen bør et projekt således også omfatte evt. tiltag til at sikre mod tilledning af næringsrigt vand til de sårbare dele af mosen.

5.3.1 Belastning

Regnbetingede udledninger

Der er indhentet oplysninger fra Holmegaard og Suså Kommunes spildevandsplaner.

Fra Holmegaard Kommune er der de i Tabel 5.2 angivne regnbetingede udledninger der kan have indflydelse på belastningen af mosen og omkringliggende vandløb med næringsstoffer (Holmegaard Kommune 2003).

De aflastede og udledte mængder er ikke beregnet i spildevandsplanen. De opgjorte mængder er således baseret på et skøn vurderet ud fra en nettoafstrømning fra de befæstede arealer på 500 mm regnvand pr år og et indhold af kvælstof og fosfor på hhv. 2 mg N/l og 0,5 mg P/l. Udledningen af rensset procesvand fra glasværkerne er angivet som oplyst for år 2002 (*REXAM 2003*).

Der er ingen regnbetingede udledninger fra Suså kommune til Holmegårds Mose.

Udledninger fra den spredte bebyggelse

I Holmegård kommune er der 8 ejendomme ved Fensmark Skov som hører under spredt bebyggelse og derfor ikke er kloakerede. Fire af disse udleder efter mekanisk rensning i bundfældningstank til markdræn og 4 nedsiver efter bundfældningstanken. Der er i spildevandplanen krav om renseklasse OP svarende til 90 % rensning for fosfor og BI5. Der er ingen krav om denitrifikation. (*Holmegaard Kommune 2003*). Den samlede udledning efter reduktionen ved mekanisk rensning og nedsivning fra disse 8 ejendomme kan efter *Miljøstyrelsen 1999* opgøres til ca. 20 kg N/år og ca. 4,5 kg P. Idet det er antaget at der sker 100 % rensning ved nedsivning og 55 % rensning for N og P ved udledning til dræn efter bundfældning.

Tabel 5.2 Regnbetingede udledninger til og omkring Holmegårds Mose.

Udløb nr.	Recipient	Beskrivelse	reduceret areal* (ha)	Bassinvolu- men/afløb m ³ / ls ⁻¹	Volumen/år N/år P/år	antal/år
U2, Trollegave overløb	Vandløb i Fensmark Skov	Overløb fra fællessystem.	7,96 fra fællessystem	0 / 70	?	få gange pr år
U3, Sibberup overløb	Kanal i Holmegårds Mose	Overløb fra fællessystem før indløb til bassin	23,86	0 / 200	?	
U4, Sibberup Bassin	Svenskegrøften	Overløb fra fællessystem ved bassin.		644 / 60	?	
U9, Glasværk sep udledning	Tørveskær 1	Overløb ved overbelastning af olieudskiller og bassin	7,11		?	få gange pr. år
U2, Trollegave udledning	Vandløb i Fensmark Skov	Udløb fra seperatsystem.	1,41 fra seperatsystem		7000 m ³ 14 kg N/år 3,5 kg P/år	
U5, Sibberup Sep. regnvand	Svenskegrøften	Udledning af separat regnvand.	11,27	1700 /	56000 m ³ 112 kg N/år 28 kg P/år	
U8, Ældrecent. sep. regnvand	Vandhul ved Trollegave, drænes til Holmegårds Mose	Separat regnvand	1,05		5000 m ³ /år 10 kg N/år 2,5 kg P/år	
U9, Glasværk sep udledning	Svenskegrøften	Udledning af rensset procesvand og regnvand.	7,11		270.000 m ³ /år 800 kg N/år 120 kg P/år	

Kilde: Spildevandsplan for Holmegaard Kommune

I Suså kommune er der ligeledes udledning fra enkelte ejendomme til Fensmark Skov og til den øvre del af Tornemoserenden, inkl. en del af Spragelse by (renseforanstaltningerne er ikke registreret i spildevandsplanen). Afløbsretningen fra de enkelte ejendomme i Spragelse er dog uklar, og det er dermed usikkert, hvor mange der har afløb til Holmegårds Mose. Den samlede belastning af hele Tornemoserenden ved udløbet i Torpe Kanal er opgjort til 129 kg N/år og 29 kg P/år fra i alt 28 ejendomme. Dette er således inkl. belastningen tilledt strækningen nord for Holmegårds Mose (*Suså Kommune 2002*). Af forslaget til spildevandsplan fremgår, at der ikke er planlagt tiltag over for spildevandudledningen fra den spredte bebyggelse i oplandet til Tornemoserenden. Oplandet er ifølge regionplanen for Storstrøms Amt omfattet af krav til forbedret rensning af organisk stof og fosfor.

Atmosfærisk deposition

Den gennemsnitlige kvælstofdeposition i Holmegård og Suså Kommuner lå ifølge DMU på 18,9 kg N/ha/år i 2001 - den anbefalede tålegrænse for højmoser og andre næringsfattige mosetyper ligger på 5 kg N/ha/år.

For fosfor er den atmosfæriske deposition meget vanskelig at kvantificere, da hovedparten stammer fra lokal jordfygning. Der er ikke regnet med noget væsentligt bidrag af atmosfærisk deponeret fosfor.

Diffus tilledning

Udover bidraget fra regnbetingede udledninger, og den spredte bebyggelse og atmosfære bidraget er der et bidrag til tilløbene fra de omkringliggende arealer, den diffuse tilledning.

Den diffuse tilledning fra de omkringliggende arealer er ikke søgt opgjort i denne undersøgelse.

5.3.2 Vandprøver

For at belyse vandkvalitetsforholdene er der udtaget 10 vandprøver på udvalgte lokaliteter i mosen, se kort 1. Lokaliteterne er udvalgt, således at vandkvaliteten i de væsentligste tilløb og afløb fra mosen kan vurderes. Prøverne er analyseret for indholdet af fosfor og kvælstof, samt alkalinitet, pH og temperatur (pH og temperatur er målt i felten). Resultaterne fremgår af nedenstående tabel 5.3. Prøverne er stikprøver udtaget den 14. maj 2003 og viser således kun forholdene på prøvetagningstidspunktet. Der må forventes en årstidsvariation, samt en betydelig variation ved de lokaliteter der kan være påvirket af regnbetingede udledninger.

Tabel 5.3 *Analyseresultater af vandprøver.*

Prøve nr.	total kvælstof mg/l	total fosfor mg/l	Alkalinitet mmol H ⁺ /l	pH	Temperatur
1	8,75	0,18	5,6	7,58	13,5
2	0,70	0,04	2,6	6,8	12,3
3	7,33	0,21	5,9	7,74	10,6
4	0,96	0,13	5,2	7,44	13,1
5	1,15	0,06	3,5	7,25	11,1
6	1,5	0,12	3,5	7,06	12,0
7	1,29	0,10	1,3	6,61	10,7
8	0,88	0,14	2,8	7,16	13,0
9	1,35	0,18	1,3	6,71	12,2
10	2,61	0,17	4,7	8,18	15,7

Det fremgår af tabellen, at specielt Prøve 1 og 3 viser et højt indhold af kvælstof og fosfor. Dette stemmer fint overens med at disse 2 tilløb til mosen fra Fensmark Skov er belastede med næringsstoffer fra regnbetingede udløb og den spredte bebyggelse jf. ovenstående vurdering af belastningen. Prøve 10 er taget i Svenskegrøften viser et moderat indhold af næringsstoffer, hvilket ligeledes er forventeligt i betragtning af de betydelige regnvandsudledninger samt udledning fra glasværkerne af rensset procesvand. Prøve 6 fra Tornemoserenden viser et rimeligt lavt niveau på trods af den forventede spildevandsbelastning fra ejendomme i og omkring Spragelse.

5.3.3 Vandkvaliteten i øvrige vandløb

Fra Storstrøms Amt forligger der målinger af kvælstof og fosfor i Suså ved Næsby Bro. Målingerne viser et kvælstofniveau på 8-10 mg N/l i perioden 1990-94 faldene til et niveau omkring 4-5 mg N/l i perioden fra 1996-2001.

Fosforindholdet er faldet kraftigt over årene fra 1,00 mg P/l i 1990 til 0,14 mg P/l i 2001.

Vandprøverne fra Holmegårds Mose viser generelt et lavere kvælstofindhold end der er målt som gennemsnit for Susåen (dog undtaget Prøve 1 og 3) mens fosforprøverne er på samme niveau.

Lovgivning og
planlægning

6 Planforhold og naturforvaltning

I kraft af de nuværende og tidligere bevaringsinteresser i Holmegårds Mose er området omfattet af mange forskellige typer bestemmelser og lovgivning. Tilstand og udvikling i et område som Holmegårds Mose er reguleret af Naturbeskyttelsesloven, Miljøbeskyttelsesloven, Planloven, Landbrugsloven, Vandløbsloven, Skovloven, Råstofloven m.fl. Derudover regulerer forskellige overordnede nationale og regionale udpegninger samt region- og kommuneplaner, hvad der kan foregå af aktiviteter i og nær ved en lokalitet som Holmegårds Mose.

I dette afsnit er der redegjort for de relevante plan- og lovforhold, som gælder for Holmegårds Mose. Gennemgangen baserer sig på oplysninger fra Storstrøms Amt, Holmegaard og Suså kommuner og Skov- og Naturstyrelsen om bl.a.:

- Internationale udpegninger, f.eks. områder, arter og naturtyper der er beskyttede af EF-habitatdirektivet og EF-fuglebeskyttelsesdirektivet
- Naturbeskyttelsesloven, f.eks. fredninger, beskyttede naturtyper, fredede fortidsminder og beskyttede sten- og jorddiger
- Regionplaner, f.eks. udpegninger der har til formål at beskytte naturområder, mulige VMP II-områder og grundvandsinteresser
- Kommuneplaner, f.eks. udnyttelse af det åbne land.

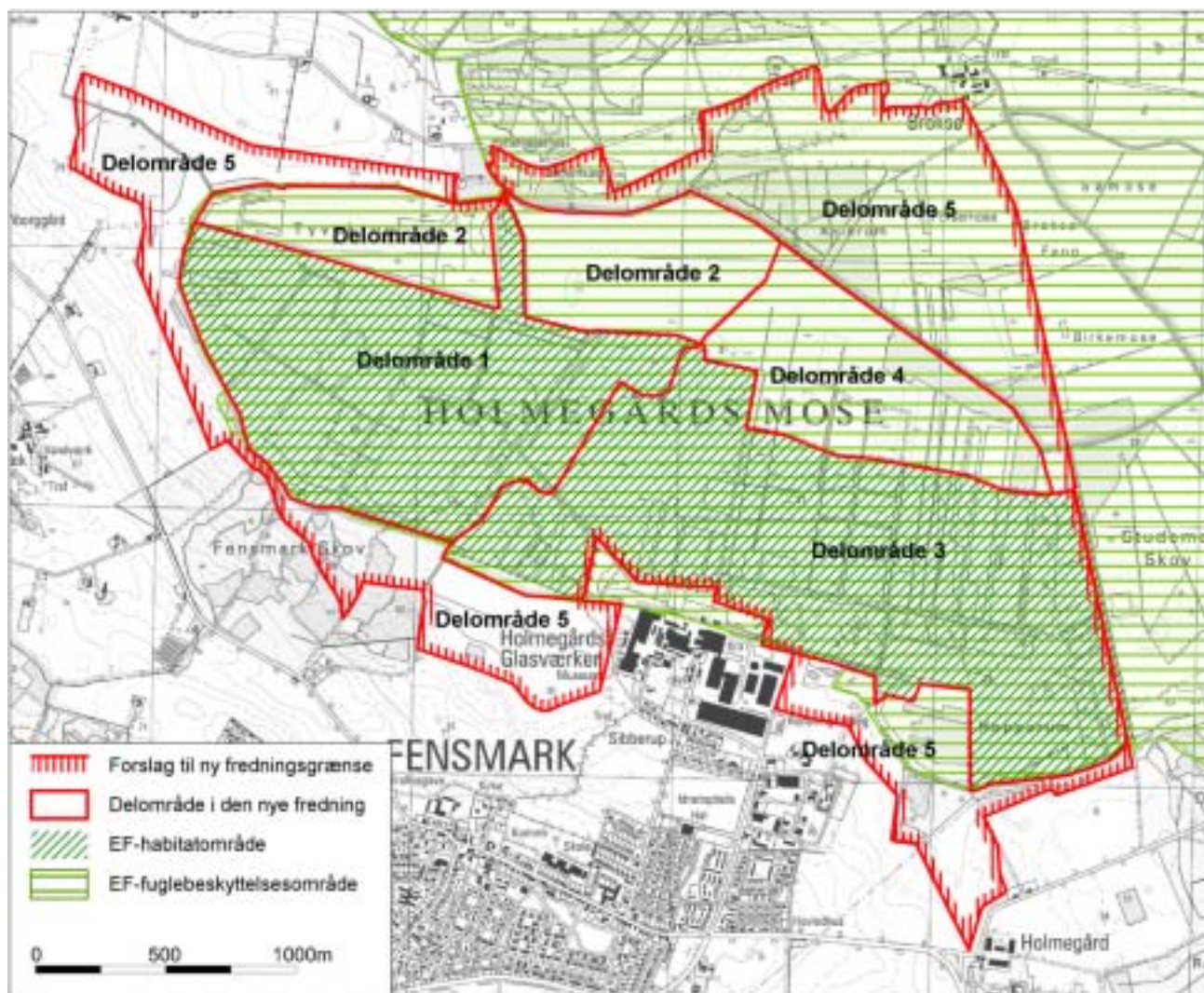
6.1 Internationalt naturbeskyttelsesområde

Der er store internationale naturbeskyttelsesinteresser i og omkring Holmegårds Mose. Den centrale del af Holmegårds Mose er udpeget som EF-habitatområde nr. 145. Desuden er Holmegårds Mose sammen med Porsmose (et stort område øst for) udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 91.

EF-habitatområde nr. 145

Areal

EF-habitatområde nr. 145 er 328 ha. Arealmæssigt er habitatområdet næsten identisk med den fredede del af mosen (se mere om den gældende fredning i 6.2).

Figur 6.1 Den centrale del af Holmegårds Mose er udpeget som habitatområde (identisk med den fredede del), mens Holmegårds Mose sammen med Porsmose, et stort område øst for, er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde.

Beskyttelse og forvaltning af området

Habitatdirektivet fra 1992 (Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter) forpligter EU's medlemslande til at bevare naturtyper og arter, som er af betydning for EU. Udpegningen af habitatområder og beskyttelse af særlige arter (bilag IV-arter) er nogle af de konkrete tiltag, som er gennemført i både Danmark og de andre medlemslande i henhold til habitatdirektivet.

Figur 6.2 *Mygblomst i Kær 40, maj 2003.*

For hvert enkelt område vil der ifølge det nye lovudkast om Lov om miljømål blive foretaget en vurdering af, hvordan bevaringsstatus er for de arter og naturtyper, som udgør områdets udpegningsgrundlag. På denne baggrund vil den regionale myndighed på området (amterne) udarbejde forvaltningsplaner for de enkelte områder. I forvaltningsplanerne skal der ses på aktuel bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget.

Udover det proaktive instrument, som en konkret forvaltningsplan for et habitatområde udgør, fungerer bestemmelserne i habitatdirektivet også reaktivt. Der skal altid foretages en grundig vurdering af, om gennemførelse af en plan eller et projekt vil medføre forringelse af området eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter og naturtyper, området er udpeget for at

beskytte. I denne rapport er der i kapitel 10 en konsekvensvurdering af, hvad gennemførelse af de forskellige genopretningsscenarier vil betyde for udpegningsgrundlaget for Holmegårds Mose både på kort og langt sigt.

Prioriterede
naturtyper

Det er væsentligt at bemærke, at habitatområde nr. 145 er udpeget på baggrund af flere naturtyper, der af EU er angivet som prioriterede naturtyper (naturtyper med * i boksen).

Udpegningsgrundlaget for EF-habitatområdet nr. 145

1166: Stør vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)
 1903: Mygblomst (*Liparis loeselii*)
 3150: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
 3160: Brunvandede søer og vandhuller
 4010: Våde dværgbusksamfund med klokkeling
 4030: Tørre dværgbusksamfund (heder)
 6410: Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
 6430: Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
 7110: * Aktive højmoser
 7120: Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse
 7140: Hængesæk og andre kærersamfund dannet flydende i vand
 7150: Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv
 7210: *Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe
 7220: *Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
 7230: Riggær
 91D0: * Skovbevoksede tørvemoser
 91E0: *Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

* = prioriterede naturtyper (se nedenfor)

Når en naturtype er betegnet som prioriteret, medfører det et særligt ansvar for beskyttelsen. Udpegningen begrundes i, at nogle naturtyper og arter helt er ved at forsvinde eller trues af udryddelse indenfor EU. EU har derfor et særligt ansvar for at bevare dem. Der gælder særligt stramme regler for beskyttelse af de prioriterede arter og naturtyper.

Bilag IV-arter

I habitatdirektivet er der også særlige bestemmelser for en række plante- og dyrearter, som er særligt beskyttelseskrævende. De særlige dyrearter må ikke fanges, dræbes, forstyrres eller få ødelagt deres levesteder, og plantearterne, må ikke plukkes, graves op eller på anden måde ødelægges. De beskyttede dyre- og plantearter er anført på direktivets bilag IV.

Uddybning

I afsnit 7.1 vil der være en beskrivelse af udpegningsgrundlagets nuværende bevaringsstatus samt en gennemgang af forekomst af bilag IV-arter.

EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 91

Holmegårds Mose og Porsmose er en del af et EF-fuglebeskyttelsesområde på 19,0 km². Dette areal består af 2 km² ferskvand, 9 km² kær/mose/eng, 6,5 km² skov/plantage og 1,5 km² andet.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet er:

- ynglende rørhøg
- store forekomster af trækgæsterne sangsvane, grågås, sædgås og krikand

Beskyttelse og forvaltning

EF-fuglebeskyttelsesområder kan bestå af områder, hvor ynglefugle, som er sjældne, truede eller følsomme overfor ændringer af levesteder, beskyttes. Desuden kan fuglebeskyttelsesområder også være steder, hvor fugle regelmæssigt gæster Danmark for at fælde fjer, raste under trækket eller overvintre.

Der gælder de samme grader af beskyttelse og krav til konsekvensvurdering for EF-fuglebeskyttelsesområderne som for EF-habitatområderne.

Uddybning

I afsnit 7.1 vil der være en beskrivelse af udpegningsgrundlagets nuværende status samt en gennemgang af øvrige sjældne og karakteristiske fugle

6.2 Nuværende fredning og nyt fredningsforslag**Fredning fra 1987**

Store dele af Holmegårds Mose er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse fra 30. oktober 1987. I alt er 452 ha fredet.

Formålet med fredningen fra 1987 er "*at bevare Holmegårds Moses forskelligartede botaniske levesteder og den botaniske variation i området samt at give mulighed for, at der ved pleje kan skabes de bedst mulige livsvilkår for områdets plante- og dyreliv*" (Overfredningsnævnet 1987). Fredningssagen blev rejst næsten 10 år før - af Danmarks Naturfredningsforening i 1978.

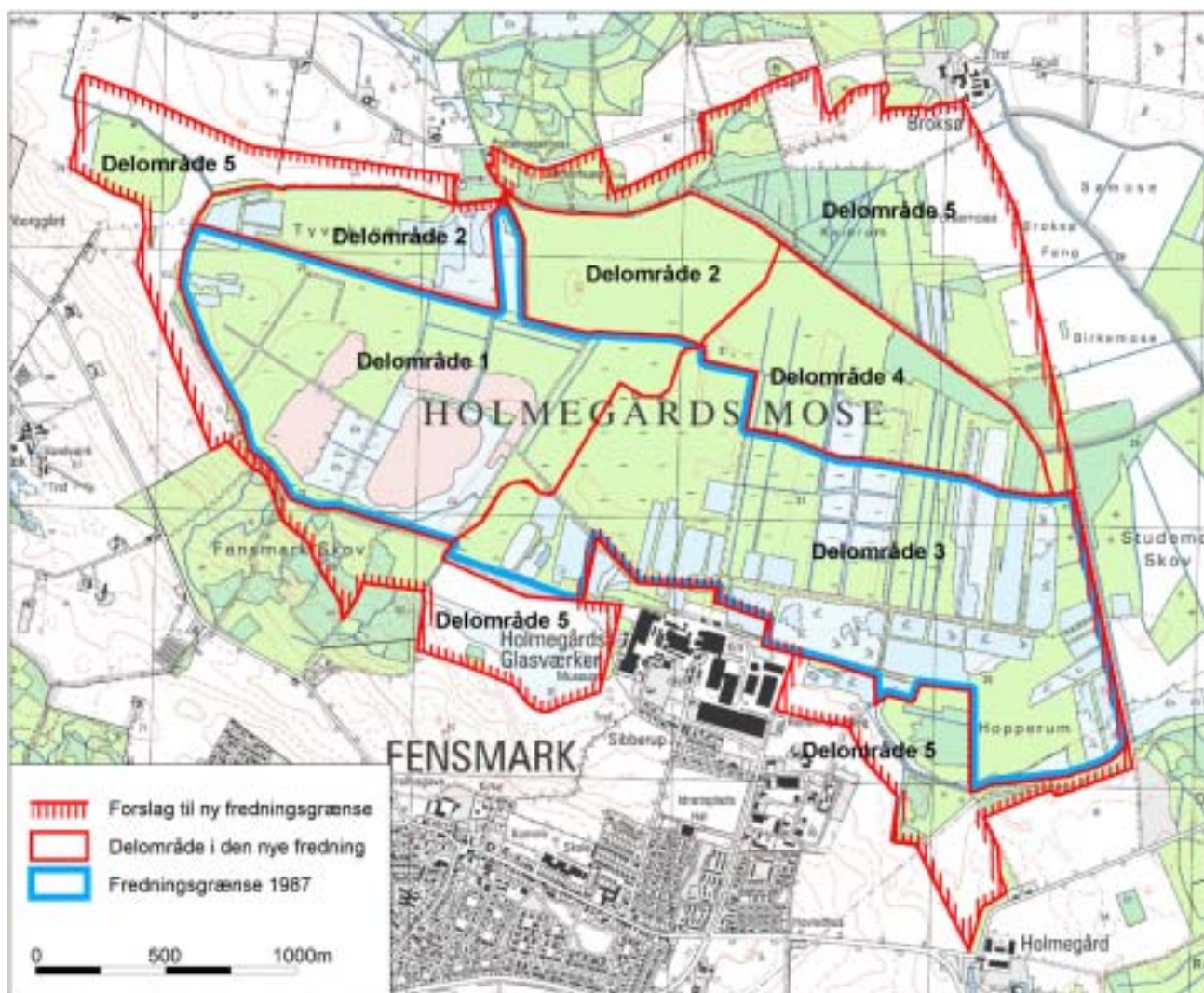
I fredningskendelsen fra 1987 kan man læse, at det med fredningen nu er muligt at iværksætte offentlig foranstaltet naturpleje, der skal være med til at sikre de landskabelige og naturvidenskabelige værdier ved at forhindre/bremse tilgroningen i Holmegårds Mose. Naturplejen skal foretages efter en plejeplan, som Storstrøms Amt skal udarbejde i samråd med ejeren. Desuden nævnes det i fredningskendelsen, at et skovareal op mod Fensmark Skov skal henligge uden forstlige indgreb.

Til gengæld blev det ikke muligt med fredningskendelsen i 1987 at regulere på vandstanden i mosen, som det ellers var foreslået som led i plejen af højmoser-arealerne. Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen anbefalede dengang, at vandstanden skulle hæves i sommerhalvåret ved at hæve på afløbskoterne i nogle af afvandingsgrøfterne. Formålet med dette var at gavne mosens naturlige plantevækst og samtidig hæmme opvækst af birk og andre træarter. Overfredningsnævnet skriver i kendelsen: "*Der er imidlertid ikke under denne sag tilvejebragt sådanne oplysninger, herunder om de nøjagtige vandstandskoter, der*

bør fastholdes, at der med tilstrækkelig sikkerhed vil kunne træffes bestemmelse om, hvilke foranstaltninger til en vandstandsregulering der må foretages."

Fredningen fra 1987 indeholder følgende konkrete bestemmelser:

- Arealer som henligger udyrkede skal bevares i naturtilstand
- På de træbevoksede arealer skal skovdriften foregå ved naturlig selvforyngelse og selektiv hugst
- Løvskov må kun renafrives med maksimalt 2 ha om året
- Nåletræsbevoksninger skal fjernes, når træerne er hugstmoden
- Særligt udpegede arealer på fredningskortet skal henligge uden nogen form for forstlige indgreb
- Særligt udpegede arealer på fredningskortet kan bibeholdes som vildtagre
- Anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler samt gødskning er ikke tilladt
- Opgravning af planter må ikke finde sted.

Figur 6.3 I forhold til fredningen fra 1987, som omfatter 452 ha, omfatter det nye fredningsforslag omfatte ca. 706 ha..

Desuden er der i fredningskendelsen forskellige bestemmelser om bebyggelse m.v., andre anlæg og veje. Endelig er der omtale af bestemmelser for offentlig naturpleje og offentlighedens adgang.

Nyt fredningsforslag Det nye fredningsforslag omfatter i alt 706,3 hektar. De angivne delområder på Figur 6.4 omfatter de nuværende fredede arealer (delområde 1 og 3) samt 3 nye delområder.

- Delområde 1: 134,7 ha
- Delområde 2: 75,2 ha
- Delområde 3: 193,4 ha
- Delområde 4: 60,1 ha
- Delområde 5: 242,9 ha

Det primære formål med en ny og udvidet fredning er at sikre, pleje og genskabe de naturvidenskabelige værdier samt at sikre de omfattende kulturhistoriske værdier (DNs fredningsforslag fra 19. december 2002). Med en ny fredning vil både de juridiske og praktiske rammer være til stede for, at sådanne tiltag kan og vil blive gennemført.

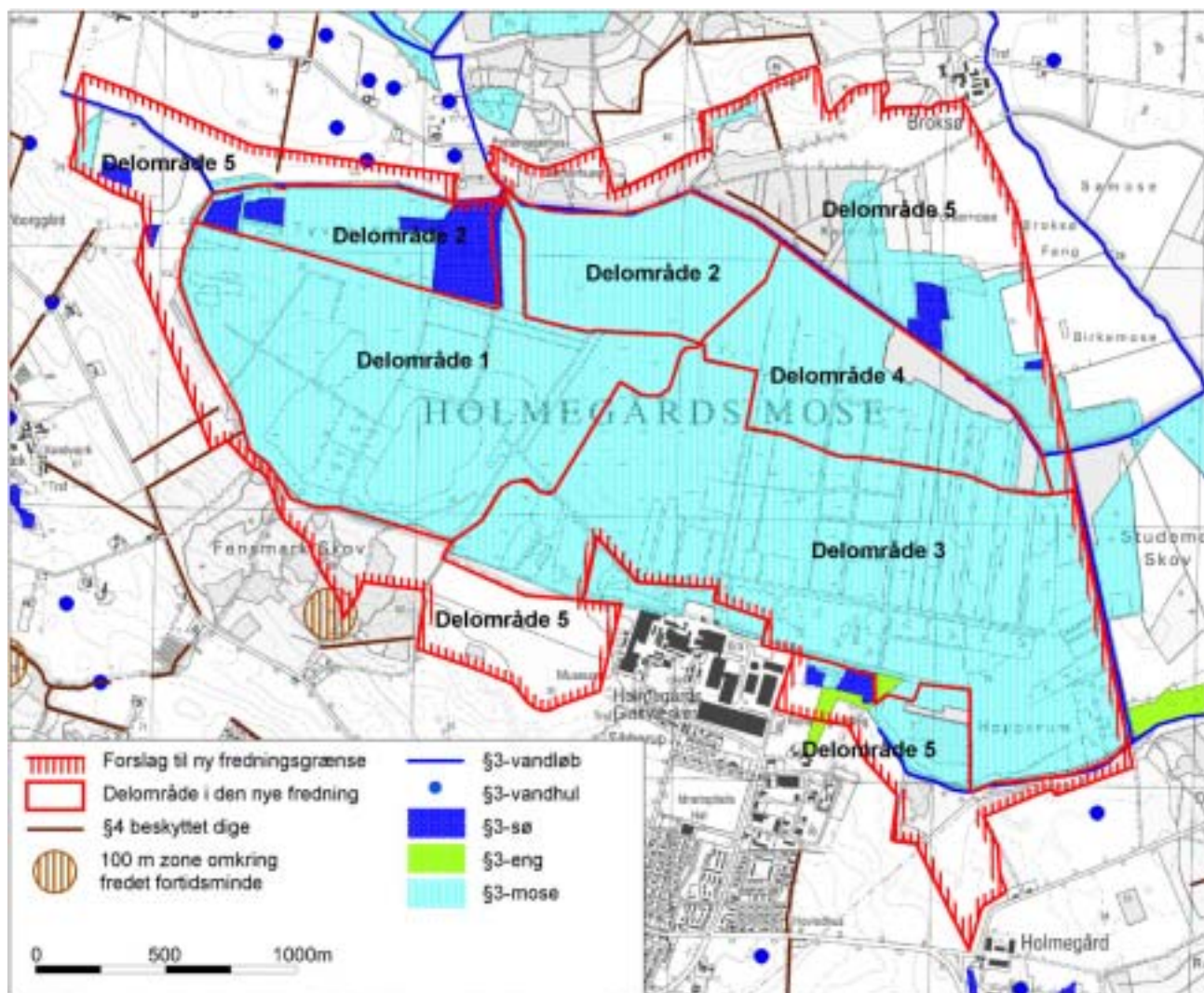
Der er fokus på:

- **Naturværdier:** Udpegningsgrundlaget for EF-habitatområdet og EF-fuglebeskyttelsesområde. Sikring af aktiv højmoser.
- **Kulturhistoriske værdier:** I selve mosen, men også på de omgivende randarealer, findes enestående forhistoriske værdier (arkæologiske lag fra stenalderen, sumpbopladser).
- **Sikring, genskabelse og pleje af Holmegårds Mose:** Ændre på afvandingen, så den aktive højmoser sikres. De gældende fredningsbestemmelser udelukker specifikt muligheden for at ændre på afvandingsituationen.

6.3 Beskyttede naturtyper, fortidsminder og diger samt fredskov

Beskyttet natur

Storstrøms Amt har i 1995 foretaget kortlægning af beskyttede naturtyper i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 (se Figur 6.4). Størsteparten af mosen er registreret som §3-beskyttet mose; der er desuden angivet en del beskyttede søer, som omfatter nogle af de store tørvegrave i delområde 2 (ved siden af Kær 40). Der er dog ikke angivet beskyttede søer de steder, hvor man på luftfoto for den sydvestlige del af mosen kan se de åbne tørvegrave. Den nøjagtige afgrænsning af de forskellige naturtyper i mosen i forhold til hinanden er ikke så væsentlig for beskyttelsen, da arealet af moserne og søerne tilsammen langt overstiger de 2500 m², som er grænsen for sammenhængende §3-beskyttede arealer.

Figur 6.4 Det meste af Holmegårds Mose er omfattet af §3 i naturbeskyttelsesloven. Desuden findes der et enkelt §4-beskyttet jorddige inden for fredningsgrænsen.

Naturbeskyttelseslovens §3 beskytter de udpegede områder mod ændringer i tilstanden. Det kan f.eks. dreje sig om:

- ændring af vandspejl i moser og søer
- nydræning (vedligeholdelse af eksisterende dræn kræver ikke dispensation fra naturbeskyttelsesloven)
- omlægning og dyrkning af afgrøder
- øget brug af gødskning, kalkning eller kemiske bekæmpelsesmidler
- øget forstlig udnyttelse af f.eks. ellesump, der er registreret som §3-beskyttet mose

- tilplantning o. lign.
- etablering af nye vej- og ledningsanlæg
- terrænændringer og råstofindvinding
- bebyggelse og opstilling af campingvogne.

En ændring i vandstanden i Holmegårds Mose vil derfor umiddelbart kræve dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3. Dog forventes det, at man med hjemmel i en udvidet fredning vil kunne håndtere forholdet til §3 (forholdet mellem bestemmelserne i §§ 3, 4, 15 og 19 i forhold til en fredning står beskrevet i NBL §38, stk. 5).

Beskyttede jorddiger	Der er enkelte beskyttede jorddiger inden for den nye fredningsgrænse i Holmegårds Mose. Som for de §3-beskyttede naturtyper gælder for registrerede jorddiger, at der ikke må ske ændringer. Det kan f.eks. være nedlæggelse af diger eller digegennembrud.
Fortidsminder	Der er et enkelt fredet fortidsminde inkl. 100 m beskyttelseszone lige uden for fredningsgrænsen i Fensmark Skov. I afsnit 4.5 er der en nærmere gennemgang af de øvrige kulturhistoriske og arkæologiske interesser i Holmegårds Mose.
Fredskov	Der er fredskovspligt på følgende arealer: • Tyvekrog mellem grænsen for EF-Habitatområdet og Ringkanalen. • Skovene mellem Gartnerhuset og Skelgrøften. • Fensmark Skov til grænsen for EF-Habitatområdet (dvs. uden for Westphalerskærene) • Syd for Svenskegrøften syd for Hopperum.

Det skal bemærkes, at der tilsyneladende er udpeget fredskovspligt for lokaliteterne 36-39 og 47, hvor der ikke er nogen nævneværdig trævækst og hvor trævækst er højst uønsket i forhold til naturtype og artssammensætning.

Oplysninger om fredskov er fra Falster Statsskovdistrikt.

6.4 Nuværende naturforvaltningstiltag

Naturpleje

Storstrøms Amt har siden fredningens gennemførelse i 1987 haft ansvaret for gennemførelse af naturpleje på dele af Holmegårds Mose. Fokus har især været på at bremse den voldsomme tilgroning med dun-birk og blåtop, som mange steder i mosen truer den lavtvoksende og lysåbne højmoses- og fattigkærvegetation.

Ud af de 452 ha fredet areal foretager Storstrøms Amt kontinuerlig naturpleje på de 40 ha.

Rydning af birk

Der er foretaget store rydninger af birk i bl.a. lokalitet A, B (de intakte højmosseflader) og i lokaliteterne 49, 50, 51, 53, 54, 55, den sydlige snip af 59 og birkeskoven syd for lokalitet 59 - i alt 40 ha som førstegangsrydninger. Det kostede i 1990 priser på ca. 30 - 35.000 kr. pr ha at rydde for birk. Desuden foregår der hvert år manuel rydning af birkeopvækst på de centrale og intakte dele af højmossefladerne (lokalitet A og B, se Kort 5). De afskårne og fældede birke træer bjærges op på balkerne i mosen og fjernes.

Græsning

Desuden foretager amtet græsningspleje med Lüneburger-får på fattigkærsområderne rundt om de intakte højmosseflader, bl.a. med det mål at bekæmpe græsarten blåtop og opvækst af birk. Blåtop, som er en naturligt forekommende græsart i fattigkær, er gået meget frem både på de tidligere højmosseflader og i fattigkærene, hvor den dominerer vegetationen og udkonkurrerer de lyskrævende og mere langsomtvoksende fattigkærarter som soldug, tranebær, rosmarinlyng m.v. Hvis mosen bliver fugtigere skal fåreafgræsningen ophøre.

Der går ca. 100 får i 3 folde, som flyttes rundt i området i løbet af græsningssæsonen fra 8. juli til 15. september. Storstrøms Amt har ikke igangsat nogen løbende effektovervågning af græsningen, men amtet vurderer, at når blåtoppen er græsset i bund af fårene, etablerer Sphagnum-mosserne sig igen i fattigkær-områderne (Jan Steen Andersen, pers. komm).

Figur 6.5 Lüneburger-får i en af Storstrøms Amts græsningsfolde.

Høslæt

Storstrøms Amt har foretaget høslæt i lokalitet 39 siden 1990 af hensyn til bakke-gøgelilje. Høslæt bliver foretaget i begyndelsen af september.

Afskrabning af tørv

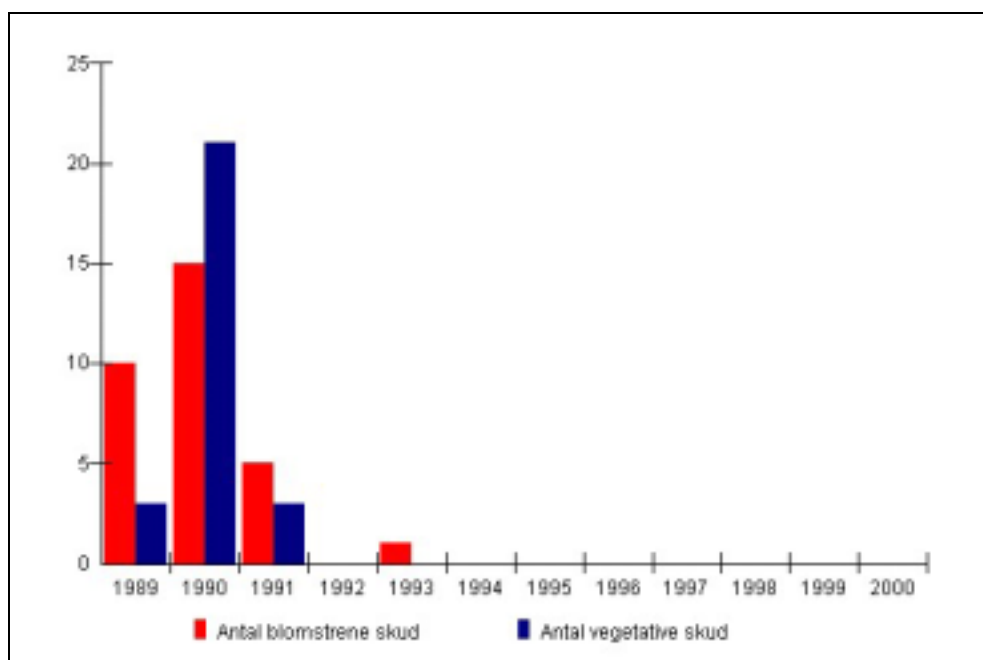
I lokalitet 40, kaldet Kær 40, har Storstrøms Amt forsøgt at lave en tørveafskrabningsflade på 2 m² med det formål at gavne vækstbetingelserne for mygblomst, som er afhængig af lysåbne forhold, kalk i jorden og vandstand i terræn. Storstrøms Amt mener, at man med afskrabningen af tørv kommer ned til den underliggende kalkgytje, som betinger rigkærsvegetationen i Kær 40. Dette begrundes bl.a. i de gode erfaringer med tørveafskrabning, som Hovedstadsrådet og siden Københavns Amt har haft i rigkærlokaliteten Vasby Mose ved Sengeløse. Her har tørveafskrabning gavnet arter som melet kodriver og rust-skæne

Tørveafskrabningen lader dog ikke til at have fremmet bestanden af mygblomst, som stadig er i tilbagegang i Kær 40. Storstrøms Amt nævner i et besigtigelsesnotat fra august 2001, at man vil forsøge at lave et større tørveafskrab på 16 x 50 m i et halvt spadestiks dybde i et område, hvor der sker tilgroning med buske, og hvor der kun er få interessante plantearter.

Naturovervågning

Storstrøms Amt foretager forskellig naturovervågning rundt om i mosen. I lokalitet 40 (Kær 40) i den nordlige del af mosen har der siden 1997 foregået overvågning af forskellige udvalgte plantearter, herunder orkidéen mygblomst. Amtet gentager overvågningen hvert 3. år.

Før Storstrøms Amt iværksatte overvågning af mygblomst stod Danmarks Miljøundersøgelser for overvågningen, men den blev indstillet i 1993.

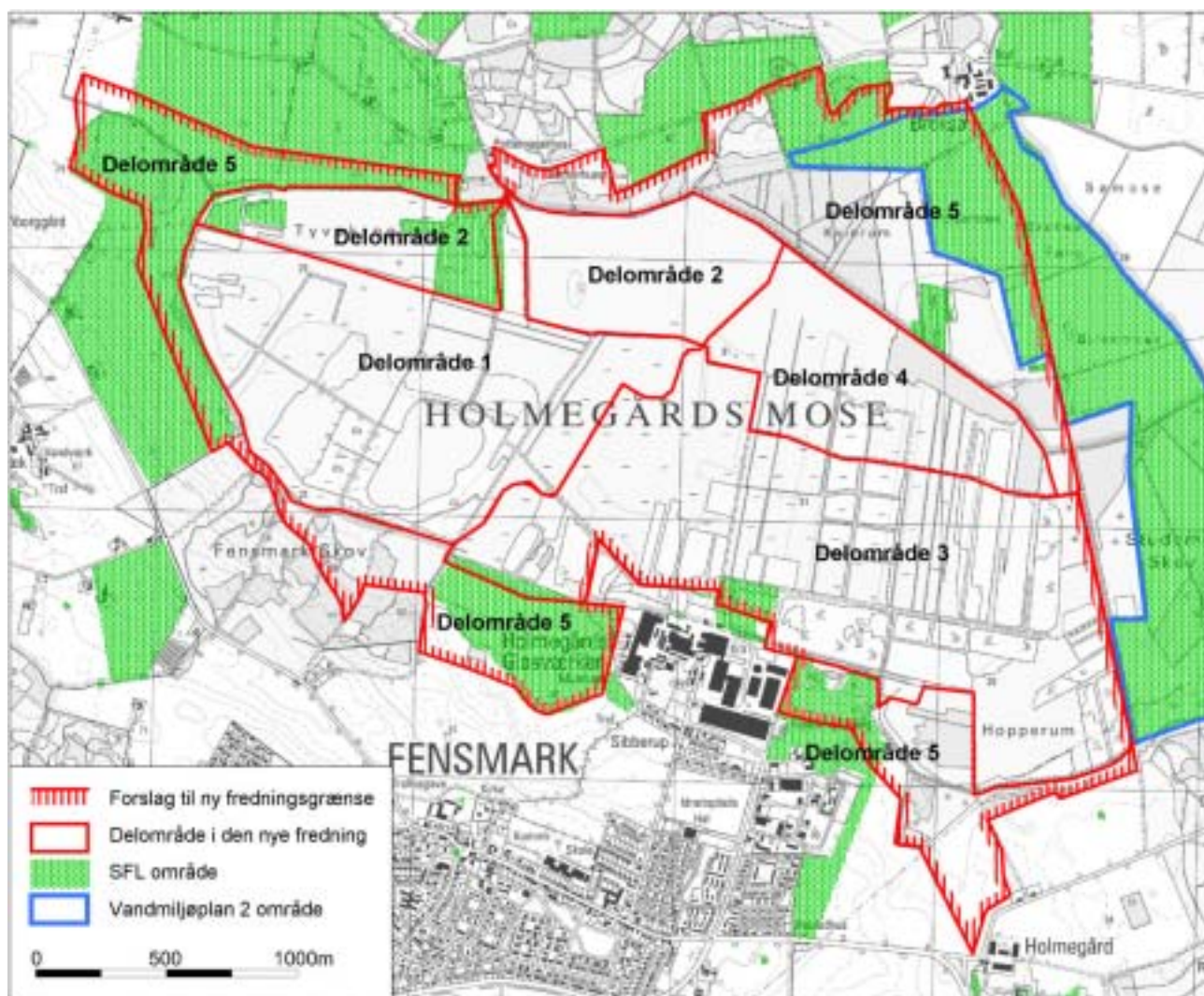

Figur 6.6 Overvågningsresultater for mygblomst i Holmegårds Mose (Kær 40) fra www.dmu.dk. Overvågningen er nu indstillet.

Desuden foretager Storstrøms Amt overvågning af floraen i Westphalerskærene i den sydlige del af mosen samt højmossefladerne.

6.5 Regionplan

Holmegårds Mose er i Regionplan 2001 for Storstrøms Amt udpeget som regionalt naturområde. En mindre del af yderområderne har dog status som skov/regionale naturområder med jordbrugsinteresser. Hele området er desuden udpeget som lavbundsareal. Hele området er beliggende i landzone.

Figur 6.7 Store dele af randområderne rundt om Holmegårds Mose er udpeget som SFL-områder. Desuden er dele af delområde 5 udpeget som VMP II-område af Storstrøms Amt.

SFL-områder

På arealer, der er udpeget som Særligt Følsomme Landbrugsområder -SFL, er det muligt at søge tilskud under de MiljøVenlige Jordbrugsforanstaltninger (MVJ). Som det ses af Figur 6.7, er store dele af randområderne rundt om Holmegårds Mose udpeget som SFL-områder. MVJ-ordningerne er en række frivillige tilskudsordninger for landbruget.

Idéen med MVJ/SFL-ordningerne er, at der kan opnås tilskud til driften af areaerne, hvis man opfylder særlige krav til en mindre intensiv landbrugsdrift for at

beskytte vandmiljøet, grundvandet samt forbedre og bevare naturværdierne. Tilskudsaftalerne indgås for 5 eller 20 år.

VMP II-områder

Af Figur 6.7 ses det også, at der er udpeget et muligt område for etablering af vådområder under Vandmiljøplan II i den nordligste del af det nye fredningsområde (i delområde 5 ved Broksø Gods). Formålet med VMP II-vådområderne er at tilbageholde og få omsat kvælstof, så der udledes færre næringsstoffer til de nærliggende vandrecipienter. Der er ikke gennemført nogen forundersøgelser for området (pers. komm. Storstrøms Amt v. Jan Steen Andersen).

6.6 Kommuneplaner

Holmegaard Kommune

I kommuneplan for Holmegaard Kommune fra 2001 nævnes det, at der arbejdes på en ny spildevandsplan. Kommunen forventer, at afstrømningen fra alle kloakområder (på nær Dysted) samles i Holme-Olstrup, hvor der bygges et centralt renseanlæg. Disse hensigter er interessante set i forhold til den nuværende påvirkning af Holmegårds Mose med spildevand fra spredt bebyggelse ved Fensmark (se afsnit 5.3.1).

Derudover er der ikke særlige bemærkninger i kommuneplanen, der har indflydelse på forholdene i Holmegårds Mose. I kommuneplanen henvises generelt til regionplanlægningen for det åbne land, som Storstrøms Amt har myndighedskompetencen for.

Suså Kommune

Som i kommuneplanen for Holmegaard Kommune kan man også i kommuneplanen for Suså Kommune fra 2001 læse, at der er en revision i gang af den nuværende spildevandsplan. Da der kendes til spildevandspåvirkning af mosen fra Spragelse (se afsnit 4.3.), bør og skal den nye spildevandsplan omfatte denne del af kommunen.

I kommuneplanen nævnes det, at naturområder som Holmegårds Mose skal bevares, samtidig med at offentlighedens adgang skal forbedres til disse områder.

Endelig henvises der i kommuneplanen til Storstrøms Amt som den regionplanlæggende myndighed i det åbne land.

6.6.1 Om spildevandsplanlægning

Spildevandsplanlægning hører under reguleringer i Miljøbeskyttelsesloven og er lavet under hensyn til vandløbsmålsætninger, men der er ikke taget de særlige forhold omkring EF-habitatområdet i betragtning.

Det er amterne, som giver udledningstilladelse for spildevand til kommunerne. Normalt vil udledningstilladelsen først kunne ændres, når der kommer strengere krav eller sker ændringer i afledningssystemet.

Spildevandspåvirkning i dag

I tilfældet Holmegårds Mose gør særlige forhold sig gældende. Der udledes urensset spildevand fra enkeltejendomme ved Fensmark Skov, overløb fra fæl-

lessystemer i Fensmark og rensset spildevand fra Spragelse (se i øvrigt afsnit 5.3.1).

Den nuværende spildevandsplan for Suså Kommune gælder frem til 2008. Den nuværende spildevandsplan for Holmegårds Kommune (og for enkeltejendomme) gælder frem til 2012.

Det er meget uheldigt, at der i dag udledes bl.a. kvælstof til et habitatområde med et udpegningsgrundlag som Holmegårds Mose. Naturtyperne i udpegningsgrundlaget, herunder de prioriterede naturtyper aktiv højmoser, tåler ikke belastning med næringsstoffer. Hvis vandstanden er høj om foråret, vil der ske en forurening med næringsstoffer i Kær 40 og mere permanent langs med kanalen gennem mosen.

Lovkrav

Der er således et udtalt behov for et snarlig ophør af spildevandstilladning til Holmegårds Mose. Dette har desuden lovhjemmel i det såkaldte performancekrav i bekendtgørelse 477 af 7. juni 2003 om forvaltning af internationale beskyttelsesområder. Dette betyder, at amtet skal sørge for en gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget. I modsat fald kan amtet indklages for EU-domstolen. I følge bekendtgørelsens §4 må amtet heller ikke meddele tilladelser, der resulterer i en ugunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget for habitatområdet. I tilfældet Holmegårds Mose er spildevandstilladelserne muligvis meddelt på et forkert grundlag. Amtet skal i givet fald meddele en ny spildevandstilladelse, hvorved tilledning af næringsstoffer ophører.

7 Naturen i Holmegårds Mose

7.1 Naturtyper og flora

7.1.1 Hvad er en højmoser?

En højmoser er en speciel mosetype, hvor landskabsbilledet og vegetationens sammensætning udelukkende er bestemt af hydrologien. En intakt højmoser får kun vand fra nedbøren – der er aldrig grundvandspåvirket vegetation i en højmoser. Det næringsfattige regnvand betyder, at vegetationen er helt speciel – den er artsfattig og består af arter, der er tilpasset næringsfattig, sur og fugtig bund og meget lys (se tabel 1). Ingen af de nævnte arter findes kun på højmoser – de er allesammen arter, som findes på næringsfattig sur jord i f.eks. fattigkær.

Tabel 7.1 Der findes 15 biotopstypiske arter af karplanter for højmoser iflg. Wind, 1994.

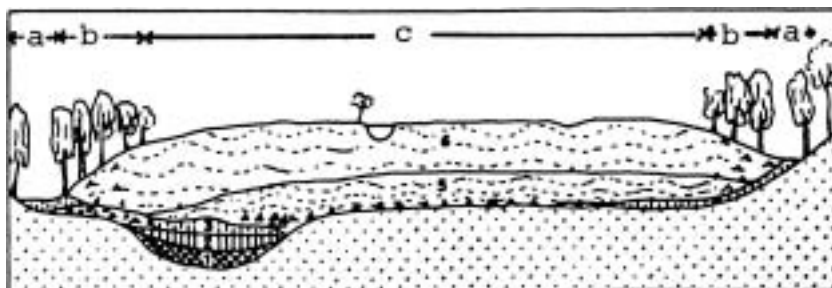
hvid næbfrø	multebær	rosmarinlyng,	langbladet soldug
benbræk	hedelyng	klokkelyng	tue-kogleaks
smalbladet kæruld	tue-kæruld	pors	revling
liden soldug	rundbladet soldug	tranebær	

I 1994 udgav Skov- og Naturstyrelsen publikationen ”Oversigt over botaniske lokaliteter – status og forvaltningsbehov”. I denne er de større danske højmoser omtalt, og Wind udpeger fire biotopstypiske arter for højmoser: Hvid næbfrø, multebær, rosmarinlyng og langbladet soldug. For Holmegårds Mose angiver Wind, at to af arterne kendes fra området (hvid næbfrø og rosmarinlyng), mens langbladet soldug antageligt er forsvundet, og multebær aldrig har vokset der.

En veludviklet højmoser hæver sig hvælvet op i terrænet og er på det øverste flade højmosseplan opbygget af et tue-højlesystem, hvor tuerne er de høje punkter med f.eks. dværgbuske som hedelyng og højlerne fugtige vandsamlinger, hvor særlige Sphagnum-mosser (tørvemosser) vokser. Forekomsten af tørvemosserne gør miljøet mere surt – mosserne kan ved ionbytning optage de nødvendige ionmængder fra nedbøren. Brintionerne fra planten ombyttes med kationer i mosevandet, og derved falder pH.

Højmosen omgives af en laggzone, hvor det afstrømmende vand fra højmosen møder fremsivende grundvand. I laggen findes planter fra forskellige kær- og

fund. Imellem laggen og højmoseplanet står kantskoven, som ofte indeholder dunbirk og skovfyr.

Figur 7.1 Tværsnit gennem en veludviklet urørt højmoser (fra Asbirk et. al. 1973).
a = laggen, b = kantskoven, c = højmosseplanet.

Succession

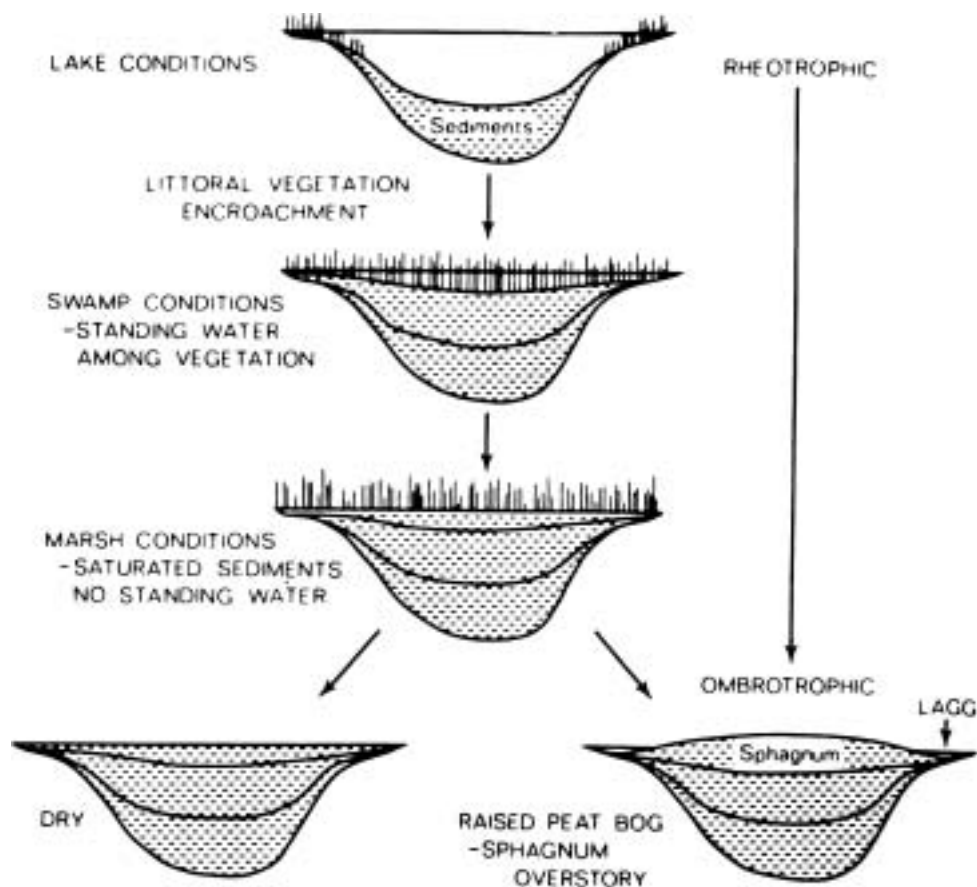
Mange af de danske højmoser er opstået ved forsumpning og tilgroning af søer i dødishuller. Man mener, at de nordiske højmoser begyndte at blive dannet efter sidste istid for 10.000 år siden. Det kan f.eks. være startet med tilgroning af en sø, hvor der er udviklet hængesæk af Sphagnum-mosser. Efterhånden som mosserne døde hen blev der dannet et tørvelag. Når dette var mere end ca. 50 cm tykt, forsvandt forbindelsen til grundvandet, og derefter tilføres vandet kun via nedbøren. Vegetationen blev derved artsfattig. Højmoser kan betegnes som et naturligt klimakssamfund i Danmark. Hvis højmosen ikke påvirkes af kulturindgreb eller lignende, vil den ikke ændre naturindhold.

I en højmoser som Holmegårds Mose er successionen som resultat af de sidste årtiers afvanding og tørvegravning gået i en noget anden retning.

Nogle steder er højmosseplanet bevaret og formodes stadig kun at få vand fra nedbøren. Andre steder har tørvegravningen betydet dannelse af fattigkær med nogle af de samme arter som findes på højmosseplanet. I disse fattigkær er der blottede tørveflader (pga. vandbevægelser eller frost), hvor arter som hvid næbfrø indvandrer. Fattigkærene kan ad åre gro videre til og blive til en højmoser

I mange af disse fattigkær har der manglet vand gennem tiden, hvorved det nu mere har karakter af skov og krat end af mose. Dun-birk er her helt dominerende. Nogle steder i mosen er der også plantet til med nåletræer.

Endelig er der de helt specielle kalkpåvirkede områder i Holmegårds Mose, hvor enten den voldsomme tørvegravning ned i den underliggende kalkholdige jord eller vældpåvirkning med kalkholdig grundvand har betinget de kalkprægede moser.

Figur 7.2 Succession for højmoser via sø til rørsump til kær til højmose. Fra Vinther, 1991.

7.1.2 Hvordan har naturen det i Holmegårds Mose?

Holmegårds Mose fremstår i dag som en meget mosaikpræget natur. Der er stadig intakte højmoseflader, der er rester af lagg og kantskov, og der findes fattigkær og kalkkær flere steder i mosen. Men som højmose betragtet kan Holmegårds Mose overordnet klassificeres som "nedbrudt højmose" iflg. naturtyperdefinitionen i EF-habitatdirektivet.

Det er vigtigt at slå fast, at Holmegårds Moses nuværende tilstand ikke er stabil. Hvis der ikke foretages nogle former for naturpleje eller genopretning, vil mosen gro mere og mere til, samtidig med at den bliver tørrere. Udtørringen betyder, at tørven sætter sig (tørven iltes og omsættes af mikroorganismer), og over en længere tidshorisont vil dette gøre det endnu vanskeligere at genskabe området som en højmose: En højmose er tusindvis af år om at skabes, men det tager kun få årtier at fjerne den ved tørvegravning og afvanding.

Afvanding

Højmosen og den øvrige mosevegetation (kalkkærene, fattigkærene) er helt afhængige af, at jordbunden er vandmættet det meste af året. Forsvinder vandet enten via aktiv dræning med grøfter eller på grund af en markant hydrologisk

gradient (de omgivne arealer er tørre, og vandet løber den vej væk), vil tørvnen blive omsat, jordbunden bliver mere næringsrig og tør, og de karakteristiske plantearter forsvinder.

Kraftig tilgroning

Ved afvanding udtørrer de øverste tørvelag, og mulddannelse kan begynde. Det skaber gode vækstbetingelser for nogle vedplanter, som etablerer sig og vokse til. Vedplanter som dun-birk fordamper en masse vand, og dette forøger fordampningen, og mosen tørrer endnu mere ud. Den lavtvoksende mosevegetation får det både for tørt og bliver skygget ud af vedplanterne. Dette kan betyde, at en art som blåtop vandrer ind. I Holmegårds Mose så man tidligere flere steder fattigkær, der nu er totalt domineret af birk med blåtop i bunden.

Allerede i 1973 var Holmegårds Mose under tilgroning (Asbirk et al. 1973). De egentlige højmossearealer var dengang under tilvækst med birk, som siden er blevet fjernet manuelt. Men de fleste steder var vegetationen mere lysåben end i dag. Der er lokaliteter, som dengang var lysåbne, der nu er groet helt til med store birketræer.

Luftbårne næringsstoffer og spildevand

En af de helt store trusler mod den næringsfattige natur i Danmark er de luftbårne næringsstoffer, herunder kvælstof. Kvælstoffet stammer fra trafikken i form af kvælstofoxider og fra ammoniak, der kommer fra landbruget, bl.a. fra den stærkt øgede svineproduktion.

Den øgede næringsstofpåvirkning af naturen betyder, at konkurrencedygtige plantearter som stor nælde, høje græsser, agertidsel, lådden dueurt m.v., der gavnes af meget næring, udkonkurrerer de lavtvoksende plantearter. Artsrigdommen falder drastisk, hvor nogle af de lavtvoksende arter forsvinder, enten fordi de bliver skygget bort, eller fordi den øgede næringsstofbelastning ændrer på vækstbetingelserne for f.eks. orkidéer (griber ind i symbiosen mellem orkidéen og den tilhørende svamp).

En af de mest sårbare naturtyper overfor næringsstofftilførsel er højmoser. Tålegrænserne er i dag allerede overskredet for samtlige danske højmoser; man antager, at tålegrænsen for en højmose ligger tæt op ad den oprindelige baggrundsbelastning på 2-3 kg N/ha/år. Internationalt har man fastsat en tålegrænse på 5 kg N/ha/år. Op til dette niveau vurderes det, at det levende Sphagnum-mos kan bruge al den tilførte kvælstof. Kommer der mere kvælstof, sker der en udvaskning til den underliggende tørv, og det kan bidrage til, at denne nedbrydes, hvorved kvælstofpuljen yderligere øges (Agger et al., 2002)). Processerne kan så at sige gå i ring.

Den luftbårne påvirkning med næringsstoffer sker både over langdistance og kortdistance. Det er derfor interessant at se på, om der aktuelt ligger store husdyrbrug tæt ved Holmegårds Mose.

I 1998 behandlede Storstrøms Amt en VVM-redegørelse for placering af en svinefarm tæt på Holmegårds Mose (udvidelse fra 247 dyreenheder til 450 dyreenheder samt opførsel af ny gylletank ved "Valmosegård"). Her blev det bl.a. bestemt, at der ikke må udsprede gylle nærmere end 800 m fra de 2 moser Holmegårds Mose og Spragelse Mose.

Figur 7.3 *Liden soldug er følsom overfor næringsstoffer og højere pH.*

Spørgsmålet er dog, hvor tæt en kvælstofkilde skal ligge på næringsfattig natur, før det ødelægges artssammensætningen. Som eksempel kan nævnes, at den gennemsnitlige kvælstofdeposition i Holmegård og Suså Kommuner er målt i årene 1999, 2000 og 2001 og er beregnet til 18,9 kg N/ha/år (Tabel 7.2). Tålegrænserne for højmoser er her som i resten af Danmark for længst overskredet, og spørgsmålet er, om der allerede er sket så irreversible skader på vores næringsfattige natur, at det er for sent at genoprette den.

Tilledning af næringsrigt vand til fattigkær er også ødelæggende for naturkvaliteten, da næringsstoffer kommer ind i jordbunden med vandet og gødske området. Herved forsvinder de næringsfattige arter. Tilledt vand kan enten naturligt være næringsbelastet pga. det opland, som det afvander, eller der kan ledes

urenset/renset spildevand i grøfter og vandløb, som påvirker næringsfattige områder.

Tabel 7.2 Naturens tålegrænser for kvælstof. Tallene er anslået fra DMU m.fl. i 2002. Der er samtidig givet forslag til bevaringsmålsætninger for de sårbare naturtyper i henhold til habitatdirektivet, som findes i Holmegårds Mose.

	Videnskabelig angivne tålegrænser for kvælstof jf. DMU m.fl.	Forslag til bevaringsmålsætning for EF-habitatdirektivets naturtype
Højmoser (type 7110, 7120)	5-10 kg N/ha/år	5 kg N/ha/år
Hængesæk (7140)		5 - 7,5
Blåtop enge (type 6410)	15-25	5 kg N/ha/år
Skovbevoksede tørvemoser (type 91D0)		7-15 kg N/ha/år
Ekstremrigkær (type 7230, 7220)	10-15	10 (7230) 10 - 15 (7220)

7.1.3 Metode for de biologiske undersøgelser

Formålet med de relativt detaljerede biologiske undersøgelser, som er gennemført i denne forundersøgelse, er at få en faglig veldokumenteret viden om de naturværdier, som findes i Holmegårds Mose. Fokus er lagt på kortlægning af udpegningsgrundlaget for den internationale naturbeskyttelsesstatus.

Det er nødvendigt med en dokumenteret viden om de aktuelle naturværdier i Holmegårds Mose for at kunne foretage en faglig detaljeret konsekvensvurdering ved gennemførelse af forskellige projektforslag, så de ikke har utilsigtede negative konsekvenser for naturværdierne eller omgivelserne.

De biologiske undersøgelser har bestået i indhentning af eksisterende data samt kortlægning i felten af de plante- og dyrearter, der udgør udpegningsgrundlaget for EF-habitatområdet og EF-fuglebeskyttelsesområdet.

Indsamling af eksisterende data

Holmegårds Mose er en af Danmarks mest undersøgte og bedst dokumenterede moselokaliteter. Der er derfor i løbet af forundersøgelsen inddraget mange rapporter med detaljerede biologiske undersøgelser og indberetninger af sjældne arter, herunder bl.a. Storstrøms Amts rødlistet. Desuden er Natur- og Plankontoret i Storstrøms Amt blevet kontaktet for oplysninger om udpegningen af Holmegårds Mose som EF-habitatområde, om den nuværende naturpleje og naturovervågning i mosen.

Udover Storstrøms Amt er der indhentet oplysninger om flora og fauna fra:

- Niels Faurholdt, Dansk Botanisk Forening om karplanter
- Hans Erik Jørgensen, Dansk Ornitologisk Forening om fugle
- Lars Iversen om guldsmede
- Mogens Holmen om vandbiller

- Jan Fischer Rasmussen om sommerfugle.

Tidligere fund af enkeltarter og naturtyper er omtalt i dette kapitel.

Biologisk feltarbejde

Der er taget udgangspunkt i den areal- og naturtypeinddeling, som Natur & Ungdom lavede af hele Holmegårds Mose i 1973 (Asbirk et al.). Her er Holmegårds Mose inddelt i de afgrænsninger af kær og gamle tørvegrave, som skyldes den tidligere udnyttelse af mosen til tørvegravning. Nogle steder er grænserne dog blevet nyfortolket efter den nuværende naturtilstand, og det har resulteret i biologiske undersøgelser på i alt ca. 110 lokaliteter, se kort 4.

Vegetationen i hver af disse lokaliteter er blevet kortlagt på flere feltbesøg fordelt over planternes vækstsæson fra maj til august. På den måde eksisterer der en fuld artsliste for hver lokalitet, som er vist på kort 4. For hver lokalitet er der oprettet et lokalitetsskema (se bilag 1), der indeholder en beskrivelse af lokaliteten samt en artsliste. Desuden er forekomst af særligt specielle arter blevet kortlagt separat. På lokalitetsskemaerne er f.eks. angivet, om de fundne arter er rødlistede, fredede eller bilag II og IV¹-arter i henhold til habitatdirektivet.

Ud fra vegetationens sammensætning, hydrologien, jordbunden m.v. er der på hver lokalitet kortlagt, hvilke af udpegningsgrundlagets habitatnaturtyper, der findes inden for lokaliteten. Det har ikke været muligt at lave en detaljeret totalkortlægning af den eksakte udbredelse af de enkelte habitatnaturtyper af flere årsager:

- Naturtyperne i Holmegårds Mose er nogle steder velafgrænsede og nemme at kortlægge, f.eks. de intakte højmosflader. Andre steder er der tale om mosaikker af f.eks. fugtig hede (4010), hvid næbfrø på blottet tørv (7150) og hængesæk (7140), hvor en inddeling af lokaliteter efter disse mosaikker vil være en for omfangsrig opgave i forhold til dette projekt. Vi har i stedet for angivet inden for den enkelte lokalitet, at der findes disse mosaikker af forskellige naturtyper, men deres eksakte udbredelse er ikke tegnet ind på kortet.
- Dette kan betyde, at der inden for én lokalitetsafgrænsning findes flere habitatnaturtyper oveni hinanden.
- Desuden er nogle af habitatnaturtyperne ikke mulige at adskille fra hinanden ud fra f.eks. en artsliste. Nogle af typerne har de samme karakterarter, og det er derfor op til en vurdering, om man f.eks. har kortlagt en aktiv højmose (7110) eller en næringsfattig mose med hvid næbfrø (7150) det pågældende sted.
- En detaljeret kortlægning af de enkelte habitatnaturtyper, hvor f.eks. de enkelte arters dækningsgrad inventeres, ligger derfor uden for dette pro-

¹ Bilag II og IV-arter er betegnelse for arter af fællesskabsbetydning. De er opført på EF-habitatdirektivets bilag II og IV som henholdsvis arter, der kræver udpegning af særlige bevaringsområder, og arter, der kræver streng beskyttelse.

jekts tidsramme, selvom det ville have givet et mere fuldstændigt billede af habitatnaturtypernes udbredelse.

Udbredelsen af rødlistede ynglefugle er beskrevet på grundlag af observationer af fugle fra de senere år fra Dansk Ornitologisk Forening - DOF Storstrøm. Egne observationer under det botaniske feltarbejde og de foreliggende naturovervågningsrapporter fra bl.a. Storstrøms Amt er også inddraget. Oplysninger om træk- og vintergæster er baseret på eksisterende data, bl.a. fra DOF Storstrøm.

Der er blevet ketsjet efter padder i alle tørvegrave med åben vandflade.

Mangel på data

Det har vist sig ikke at være helt så enkelt at få nøjagtige oplysninger om den aktuelle forekomst af udpegningsgrundlaget for Holmegårds Mose som habitatområde. Udpegningen er sket efter forskellige sonderinger mellem Skov- og Naturstyrelsen og Storstrøms Amt i den lange proces, som Danmark har været igennem med implementeringen af habitatdirektivet. Tildeling af et udpegningsgrundlag er tilsyneladende sket ud fra sporadiske overvågningsresultater og antagelser mere end fakta og egentlig forudgående kortlægning.

Det har derfor ikke været nogen helt enkelt proces at kortlægge habitatområdets udpegningsgrundlag, da det har vist sig, at nogen af naturtyperne og en af arterne slet ikke forekommer i området i dag og ikke har gjort det i lang tid. Dog skal det understreges, at selvom et habitatområde ikke længere har alle de naturtyper og arter, som oprindeligt var i udpegningsgrundlaget, er det stadig beskyttet. Forsvinden af et udpegningsgrundlag skal snarere ses som led i en overvågning, der fortæller myndigheden, at der bør gøres noget for områdets naturindhold.

7.1.4 Økologiske krav og kritisk grundvandsstand

Økologiske krav

Når man inddeler et naturområde i forskellige naturtyper/plantesamfund, ser man både på forekomsten af arter, deres indbyrdes konkurrenceforhold og forskellige økologiske forhold, som vegetationen er bestemt af. Dette er:

- Jordbunden – tekstur, tilstedeværelse af kalk, pH, indhold af makro- og mikronæringsstoffer (kvælstof, fosfor etc.)
- Lysforhold – er der lys/skygge, er der drift i form af græsning eller høslæt?
- Vandforhold – vandmættet jord, svingende grundvandsstand, vældpåvirket, kun vandtilførsel via nedbøren, tilledning af næringsrigt vand.
- Spredningsøkologiske forhold – er der bestande af de karakteristiske planterarter i nærheden eller ligger der levedygtige frø i frøbanken, er der spredningsbarrierer eller risiko for indavl m.v.

Når man først har fået klassificeret naturområdet i en række naturtyper, er det muligt at opstille en liste af ”økologiske krav”, som skal være opfyldt, for at naturtypen findes på stedet og har en vis kontinuitet i både tid og rum. Ellen-

berg et al., (1991) har netop brugt de økologiske krav fra alle karplanter og mosser i Europa til at liste de forskellige arter efter skalaer for bl.a. lys, pH, næringsstof, hydrologi. Disse værdier er anvendt i en senere beskrivelse af udvalgte karakteristiske plantearter fra Holmegårds Mose, så der opnås mere specifik viden om disse arters økologiske krav. Ud fra denne viden er det muligt at opstille genopretningsscenarier, der sigter mod en bestemt grundvandsstand, pH m.v.

Kritisk grundvandsstand

For nogle af naturtyperne er det muligt at opstille et mål for kritisk grundvandsstand – den vandstand, som bør være til stede for at naturtypen ikke forsvinder fra området. Disse kritiske grundvandsstande er inddraget i opstilling af scenarier for vandstandshævning, da man herudfra ved, om en stigning til f.eks. 25 cm over terræn vil være uforeneligt med en gunstig bevaringsstatus for nogle af naturtyperne.

*Figur 7.4 Naturtyperne i udpegningsgrundlaget for habitatområdet Holmegårds Mose med angivelse af typiske plantearter iflg. de officielle definitioner og naturtypernes økologiske krav til voksestedet. Farvekoderne angiver gradienterne for de forskellige parametre:
Næringsforhold (mørkegrøn = næringsrig, bleggrønt = næringsfattigt)
Hydrologi (mørkeblåt = vanddækket, gult = tør bund)
pH (orange = lav pH, lysegrøn = høj pH)
lys (hvid = lysåben, grå = skygget)*

	Udpegningsgrundlag	Plantearter nævnt i "CORINE BIOTOPES MANUAL" og "Danske naturtyper"	Økologiske krav til voksestedet			
			Næringsforhold	Hydrologi	pH	Lys
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	Andemad, Kребseklø, Almindelig og Slank Blærerod, Frøbid, Levermos, Glinsende, Hjerterbladet og Langbladet Vandaks	Medio (naturligt eutrof)	Rent og klart vand		Lysåben
3160	Brunvandede søer og vandhuller	Sphagnum spp., Brun Næbfrø, Hvid Næbfrø, Liden Blærerod, Spæd Pindsvineknop	Lav (naturligt dystrof)	Brunligt vand	3-6	
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeløng	Klokkeløng, Rosmarinløng, Mosebølle, Hedeløng, Tranebær, Sphagnum spp.	Næringsfattig	Fugtig jord	Lav	Lysåben
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	Hedeløng, Revling, Tyttebær, Hedemelbærris, Engelsk, Tysk og Håret Visse	Næringsfattig	Tør bund	Lav	Lysåben

	Udpegningsgrundlag	Plantearter nævnt i "CORINE BIOTOPES MANUAL" og "Danske naturtyper"	Økologiske krav til voksestedet			
			Næringsforhold	Hydrologi	pH	Lys
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	På kalkrig bund: Blåtop, Blågrøn Star, Almindelig Star, Pilealant, Strand-Nellike, Butblomstret Siv, Melet Kodriver, Seline, Engskær, Kantbælg På kalkfattig bund: Blåtop, Engviol, Rank Viol, Sump-Snerre, Knop-Siv, Spidsblomstret Siv, Slangetunge, Kær-Høgeskæg, Mangeblomstret Frytle, Opret og Liggende Potentil, Sump-Kællingetand, Bakke-Nellike, Bleg Star	Næringsfattig	Svingende grundvandsstand	Høj og Lav	Lysåben (ekstensiv græsning eller slåning)
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	Korsknap, Lådden Dueurt, Alm. Mjødurt, Kvan, Rød Hestehov, Kål-Tidsel, Skvalderkål, Løg-Karse, Stinkende Storkenæb, Dag-Pragtsjerne, Døvnælde, Prikbladet Fredløs, Kattehale, Kær-Høgeskæg, Skov-Storkenæb, Engblomme, Skov-Rørhvene, Forskelligbladet Tidsel	Gerne meget kvælstof	Fugtig bund	Medio	Skygget
7110	* Aktive højmoser	<u>På tuer:</u> Rosmarinlyng, Fåblomstret Star, Rensdyrlaver, Rundbladet Soldug, Tue-Kæruld, Sphagnum spp., Tranebær, Hedelyng <u>I høljer og andre våde partier:</u> Almindelig Star, Dynd-Star, Langbladet Soldug, Liden Soldug, Fin Kæruld, Hvid Næbfrø, Brun Næbfrø, Blomstersiv, Storlæbet, Liden og Kortsporet Blærerod,	Næringsfattig	Vandtilførsel kun via nedbøren	Lav	Lysåben
7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	<u>På tuer:</u> Rosmarinlyng, Fåblomstret Star, Rensdyrlaver, Rundbladet Soldug, Tue-Kæruld, Sphagnum spp., Tranebær, Hedelyng <u>I høljer og andre våde partier:</u> Almindelig Star, Dynd-Star, Langbladet Soldug, Liden Soldug, Fin Kæruld, Hvid Næbfrø, Brun Næbfrø, Blomstersiv, Storlæbet, Liden og Kortsporet Blærerod,	Næringsfattig	Den naturlige vandbalance er ødelagt, men vurderes at være mulig at genoprette – fugtig bund	Lav	Lysåben
7140	Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand	Hvid Næbfrø, Næb-Star, Tråd-Star, Blomstersiv, Kragefod, Dynd-Star, Bukkeblad, Grenet Star, Kærd-Dueurt, Fin Kæruld, Trindstænglet Star, Hjertelæbe, Mygblomst, Brun Næbfrø, Eng-troldurt, Sphagnum spp., andre mosser	Næringsfattig vand	Vand	Lav	Lysåben

	Udpegningsgrundlag	Plantearter nævnt i "CORINE BIOTOPES MANUAL" og "Danske naturtyper"	Økologiske krav til voksestedet			
			Næringsforhold	Hydrologi	pH	Lys
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	Hvid Næbfrø, Brun Næbfrø, Liden og Rundbladet Soldug, Liden Ulvefod	Næringsfattig	Vådt sand eller fugtig blottet tørv	Lav	Lysåben
7210	*Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	Hvas Avneknippe	Næringsfattig	Fugtig bund	Høj (kalk)	Lysåben
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	Vibefedt, Langakset Star, Krognæb-Star, Elfenbens-Padderok, div. mosser, Vandkarse, Sideskærm, Milturt spp., Vinget Perikon	?	Kildepåvirket, konstant vandmættet	Høj (kalk)	
7230	Rigkær	Sort Skæne, Rust-Skæne, div. starrarter, Bredbladet Kæruld, Butblomstret Siv, Kødfarvet Gøgeurt, Purpur-Gøgeurt, Mygblomst, Pukkellæbe, Sump-Hullæbe, Vibefedt, Melet Kodriver, Fladtrykt Kogleaks, Fåblomstret Kogleaks, Leverurt, Kær-Svovlrod, Hjortetrøst, Eng-Rørhvene, Tagør, mosser	Næringsfattig	Konstant vandmættet jordbund	Høj	Lysåben med drift, nogle typer mere skyggede
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	Hunde-Hvene, Dun-Birk, Grå Star, Stjerne-Star, Alm. Star, Næb-Star, Tørst, Spidsblomstret Siv, Blåtop, Skovstjerne, Rød-Gran, Skov-Fyr, Sphagnum spp., Tranebær, Mosebølle, Eng-Viol, Revling	Næringsfattig	På fugtig/tørveholdig bund, højt grundvandspejl	Lav?	Skygget
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	Rød-el, Grå-El, Ask, Hvid-Pil, Skør-Pil, Dun-Birk, Skov-Elm, Grå-Pil, Akseblomstret Star, Alm. Fredløs, Alm. Hæg, Alm. Mjødurt, Angelik, Engkarse, Eng-Nellikerod, Gul Anemone, Hjortetrøst, Kvalkvæd, Kæmpe-Star, Kær-Star, Kær-Tidsel, Kål-Tidsel, Lund-Fladstjerne, Lund-Fredløs, Milturt, Padderok spp., Skov-Skræppe, Skov-Star, Skov-Storkenæb, Stor Nælde, Sværtelvæld, Tyndakset Star, Vandkarse, Vorterod	Medio	Fugtig bund med en vis vandbevægelse		Skygget

Som det kan ses af tabel 7.4 er langt den overvejende del af naturtyperne i udpegningsgrundlaget for Holmegårds Mose karakteriseret af følgende økologiske krav:

- Næringsfattig jordbund/vand
- Vandmættet jordbund, gerne med en vandtilførsel der alene sker via nedbøren
- pH er generelt lav
- for 7210, 7220 og 7230 gælder dog, at pH er høj, og jordbunden indeholder meget kalk
- Lokaliteterne er lysåbne.

Ser man desuden på Skov- og Naturstyrelsens og Storstrøms Amts anslåede arealfordeling af naturtyperne i Holmegårds Mose (se tabel 7.3), er det aktive højmoser og nedbrudte højmoser, som er de dominerende naturtyper (ca. 80% af arealet). For at få de nedbrudte højmoser (anslået areal på 225 ha) til at blive aktive højmoser igen, skal den oprindelige hydrologi genoprettes. Mulighederne for at gøre dette er beskrevet nærmere i kapitel 9.

For at sikre de tre kalkprægede naturtyper 7210, 7220 og 7230 i Holmegårds Mose er det væsentligt, at jordbunden holdes konstant vandmættet samt at der er kalk til stede.

7.1.5 Eksisterende viden om udpegningsgrundlaget for habitatområdet Holmegårds Mose

Som omtalt i afsnit 7.1.3 har det ikke været helt enkelt at få at vide, hvor den aktuelle forekomst af udpegningsgrundlaget for habitatområdet Holmegårds Mose findes – eller rettere sagt: Man kan godt se, hvad der er udpegningsgrundlaget, men hvor og hvor meget der findes, har det været svært at få at vide. Dette er generelt for habitatområder i Danmark.

I Tabel 7.3 ses, at udpegningsgrundlaget for Holmegårds Mose har været under revision, mens denne forundersøgelse har foregået. Det skyldes bl.a. en diskussion mellem forskellige faglige parter, om der f.eks. findes en naturlig udgave af skovbevoksede tørvemoser i Danmark eller ej (Buchwald, pers. komm). Betegnelserne A, B, C og D i tabellen gælder en vurdering af bevaringsstatus for den pågældende naturtype, som er hentet fra EU's LIFE-program. **A** betyder, at bevaringsstatus er gunstig, **B** at der er negative påvirkninger, men at forholdene er gode nok til at opnå en gunstig bevaringsstatus med de rette tiltag, **C** er en ringere bevaringsstatus, og **D** betyder, at naturtypen er af underordnet betydning (definitioner iflg. Storstrøms Amt, pers. komm. Jans Steen Andersen).

Følgende konklusioner kan drages af Tabel 7.3 om udpegningsgrundlaget:

- Søtyperne betegnes begge som ringere end oprindeligt angivet, pga. andefodring
- Tørre dværgbuskesamfund (heder) udgår
- Arealet med aktiv højmose er halveret
- Arealet med nedbrudte højmoser er steget betragteligt, bl.a. pga. omklassificeringen af skovbevoksede tørvemoser til nedbrudte højmoser
- De skovbevoksede tørvemoser betyder ikke længere noget som udpegningsgrundlag.

Tabel 7.3 Udpegningsgrundlaget for Holmegårds Mose har været ændret (areal-angivelser), mens forundersøgelsen har stået på.

		Oplysninger fra Skov- og Naturstyrelsen maj 2003		Storstrøms Amts indmelding til SNS pr. 5.8.03	
Nr.	Art/Naturtype	Vurdering af arealfordeling (ha)	Samlet vurdering	Vurdering af arealfordeling (ha)	Samlet vurdering
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)				
1903	Mygblomst (<i>Liparis loeselii</i>)				
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vand-aks	5	B	5	C (som et resultat af andeudsætning).
3160	Brunvandede søer og vandhuller	5	B	5	C (da det er tørvegrave)
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeløng	1	C	1	C
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	1	C	0	Føjludpegning , -skal udgå
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	1	C	1	C
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	0,1	B	0,1	B
7110	* Aktive højmoser	89,5		35	B (med det nye udpegningsgrundlag med lag og randzone er der pt. 35 ha, og ikke 27 ha som Storstrøms Amt i hele tiden har regnet med. De 89,5 ha må været kommet ind, som det område man på pågældende tidspunkt havde planer om at kunne naturgenoprette, indenfor en overskuelig periode, til 7110).
7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	90		225	B (ha rettelsen skyldes ovenstående, samt restarealet fra 91D0, se senere)
7140	Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand	20	A	20	
7150	Plantesamfund med næbfør, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	1	C		
7210	*Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	2,9	B	2,9	
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	2,6	C	0,6	
7230	Rigkær	1		3,6	C (ha rettelsen skyldes at 7220 er lagt ind under 7230)
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	105		26	D (kun 10 ha vil derudover have en gunstig bevaringsstatus (B) i de vådeste kær).
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	1	C	1	

7.1.6 Kortlægning af habitatdirektivets naturtyper 2003

Hvor findes udpegningsgrundlaget

Ud fra artssammensætningen i de forskellige lokaliteter er der identificeret en række naturtyper, der efterfølgende kan klassificeres i henhold til EF-habitatdirektivets ret stramt definerede naturtyper. Naturtyperne i habitatdirektivet er defineret i "Danske naturtyper i det europæiske NATURA 2000 netværk" (Skov- og Naturstyrelsen 2001), i CORINE Biotopes Manual (Den Europæiske Kommission 1991), Fortolkningsmanualen for habitatdirektivets naturtyper (Den Europæiske Kommission 1999) og DMU's rapporter om emnet.

Det skal endnu en gang understreges, at der mange steder i Holmegårds Mose er tale om mosaikprægede vegetationstyper, der pga. tørvegravning, afvanding og tilgroning ikke falder klart i den ene eller anden naturtype.

I "Status over naturtyper omfattet af habitatdirektivet" (DMU, 2000) er de forskellige naturtyper beskrevet, og DMU har i rapporten anslået den nationale bevaringsstatus for de prioriterede naturtyper, herunder aktive højmoser.

Ud fra den aktuelle kortlægning i Holmegårds Mose har vi vurderet den aktuelle bevaringsstatus for hver enkel habitatnaturtype i udpegningsgrundlaget.

Beskrivelse

3150: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

Denne naturtype er mere eller mindre næringsrige søer, hvor der findes fritflydende vandplanter. Vandet kan være rent og klart, men er mange steder blevet grumset pga. tilledning af næringsstoffer.

Karakteristiske arter

I denne søtype kan man finde: Andemad, krebsklo, almindelig og slank blærerod, frøbid, levermos, glinsende, hjertebladet og langbladet vandaks

Officiel bevaringsstatus

Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt.

Forekomst i Holmegårds Mose

Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 5 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).

Vi vurderer, at typen findes i de fleste større tørvegrave som f.eks. lokalitet 4, 5, 6, 21, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 38 og 39. De fleste steder er vandkvaliteten dog ringe pga. andeudsætning.

Beskrivelse

3160: Brunvandede søer og vandhuller

Søer og vandhuller med brunligt vand, som kommer pga. et højt indhold af tørv eller humusstoffer.

Karakteristiske arter

Følgende arter kendes herfra: Sphagnum spp., brun næbfrø, hvid næbfrø, liden blærerod, spæd pindsvineknop.

Officiel bevaringsstatus

Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt

Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 5 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at typen findes i nogle af de vestligt beliggende tørvegrave, lokalitet 29-36, 38 og 39.
Beskrivelse	4010: Våde dværgbusksamfund med klokkelyng Denne fugtige hedetype har en vegetation, som domineres af dværgbuske, der trives bedst ved fugtige forhold.
Karakteristiske arter	De mest almindelige arter er dværgbuske som klokkelyng, rosmarinlyng, mosebølle, hedelyng samt tranebær og Sphagnum spp
Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at naturtypen især findes på kanten af balkene ned mod højmosesfladerne m.v.
Beskrivelse	4030: Tørre dværgbusksamfund (heder) Der er tale om klassiske tørre og næringsfattig hede som f.eks. ved Randbøl Hede, hvor vegetationen domineres af dværgbuske, som trives under tørrer forhold
Karakteristiske arter	De mest karakteristiske arter er hedelyng, revling, tyttebær, hede-melbærris, engelsk -, tysk - og håret visse
Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 0-1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at typen ikke findes i Holmegårds Mose og næppe har gjort det tidligere. Typen findes måske på nogle af balkerne og et område i B_X er tørt på grund af dræning, men det er ikke en naturlig forekomst.
Beskrivelse	6410: Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop Dette er eng- og mosesamfund, som findes på steder med svingende grundvandsstand. Der kan både være kalk og ikke kalk i jorden.
Karakteristiske arter	På kalkrig bund: Blåtop, blågrøn star, almindelig star, pilealant, strand-nellike, butblomstret siv, melet kodriver, seline, engskær, kantbælg. På kalkfattig bund: Blåtop, eng-viol, rank viol, sump-snerre, knop-siv, spidsblomstret siv, slangetunge, kær-høgeskæg, mangeblomstret frytle, opret og liggende potentil, sump-kællingetand, bakke-nellike, bleg star.

Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at denne 1 ha måske findes i kær 40, lokalitet 47, lokalitet B_X og lokalitet 98B, men at den kun forekommer i mindre pletter. Det er i øvrigt en af habitatdirektivets naturtyper, som amterne generelt har haft svært ved at kortlægge (pers. kom. Rasmus Ejrnæs, DMU).
Beskrivelse	6430: Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn Denne vegetationstype er ret almindelig i Danmark. Der er tale om fugt- og kvælstofelskende plantesamfund med dominans af flerårige høje urter langs vandløb.
Karakteristiske arter	Følgende arter er karakteristiske: Korsnap, lådden dueurt, alm. mjødurt, kvan, rød hestehov, kål-tidsel, skvalderkål, løg-karse, stinkende storkenæb, dag-pragtstjerne, døvnælde, prikbladet fredløs, kattehale, kær-høgeskæg, skov-storkenæb, engblomme, skov-rørhvene, forskelligbladet tidsel.
Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 0,1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at naturtypen findes flere steder langs de store afvandingsgrøfter som f.eks. Skelgrøften og Tornemoserenden samt lokalitet 68.
Beskrivelse	7110: * Aktive højmoser Naturtypen er prioriteret, og Danmarks Miljøundersøgelser har derfor lavet en indledende kortlægning af typen i 2000 (DMU 2000). Aktive højmoser er kalkfattige, sure samt ekstremt næringsfattige. Bunden er af tørv, og vandtilførsel sker kun fra nedbør. Tørvedannelsen skal være aktiv med levende Sphagnummos. Ved væsentlig dræning, tørvegravning el. lign. samt eutrofiering og begyndende indvandring af arter, som er fremmede for højmoser, vil typen blive henført til 7120, som er nedbrudte højmoser med mulighed for regeneration.
Karakteristiske arter	Der findes ca. 15 arter af karplanter på en højmose, ingen af arterne findes kun i højmoser. På tuerne vokser rosmarinlyng, fåblomstret star, rensdyrlaver, rundbladet soldug, tue-kæruld, Sphagnum spp., tranebær, hedelyng. I høljer og andre våde partier vokser Almindelig star, dynd-star, langbladet soldug, liden soldug, fin kæruld, hvid næbfrø, brun næbfrø, blomstersiv, storlæbet, liden og kortsporet blærerod.

Når der findes f.eks. smalbladet mangeløv, almindelig star, blåtop, bølget bunke, gederams, rødgran og tyttebær på højmosen, er dette tegn på væsentlige ændringer i de økologiske kår, som der skal sættes ind overfor (DMU 2000).

Officiel bevaringsstatus Den nationale bevaringsstatus for naturtypen vurderes at være ugunstig; mere end 90% af de 22 indrapporterede lokaliteter falder i denne kategori. Det skyldes bl.a. dræning og eutrofieringsrelateret tilgroning.

Forekomst i Holmegårds Mose De intakte områder med aktiv højmose er lokalitet A og B. Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 35 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).

Dette stemmer ikke overens med det, som ses i felten, hvor vi vurderer, at areaerne for lokalitet A og B er de eneste intakte områder med højmose og i alt på ca. 20 ha.

Beskrivelse **7120: Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse**
Denne naturtype omfatter højmoser, som har fået ødelagt eller forstyrret den naturlige vandbalance, men hvor der fortsat vokser højmoseplanter. Herved er der mulighed for opformering og spredning af arterne, når jordbunden er fugtig nok.

Karakteristiske arter Der nævnes ikke specifikke arter for denne type, som har arterne tilfælles med den aktive højmose.

Officiel bevaringsstatus Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt

Forekomst i Holmegårds Mose Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 225 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).. Så potentialet for at genoprette en større del af Holmegårds Mose er til stede ved denne naturtype.

Det er ikke helt enkelt at udpege, hvor denne type findes. I princippet er det jo hele Holmegårds Mose (undtaget de aktive højmoserflader), der kan betegnes nedbrudt højmose. Men da mange af disse arealer har fået en så anderledes hydrologi og jordbund, er det spørgsmålet, om de overhovedet kan genoprettes til aktiv højmose inden for en overskuelig periode.

Ud fra artssammensætningen kan følgende lokaliteter betegnes som nedbrudt højmose med mulighed for genopretning: Lokalitet 41-45, 48-58, 61, 63-66, 69-72, 79-82, 85-86 og randarealer af A og B.

Beskrivelse **7140: Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand**
Naturtypen dannes flydende i vandskorpen, og tørvemosser, kragefod, starer m.v. vokser ud og laver en hængesæk.

Karakteristiske arter I hængesæk kan der findes arter som hvid næbfrø, næb-star, tråd-star, blomstersiv, kragefod, dynd-star, bukkeblad, grenet star, kær-dueurt, fin kæruld, trindstænglet star, hjertelæbe, mygblomst, brun næbfrø, eng-troldurt, Sphagnum spp., andre mosser

Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 20 ha i Holmegårds Mose. Vi har registreret arealer med hængesæk flere steder, bl.a. i lokalitet 3, 7, 8, 39, 40, 49, B, 51, 75, 76, 63 og 68.
Beskrivelse	7150: Planthesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv Denne naturtype omfatter et pionersamfund på vådt sand eller fugtig blottet tørv. De kan stamme fra tørvegravning eller ”naturligt” i frost- og vanderoderede partier, der hvor der har været meget vand på de intakte højmoserflader.
Karakteristiske arter	Planthesamfundet har arter som hvid næbfrø, brun næbfrø, liden og rundbladet soldug og liden ulvefod.
Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at typen findes som mosaik-naturtype mange steder rundt om i mosen – både i lokalitet A og B, og i 49-54, 48 og 44. Der kan i øvrigt henvises til udbredelseskortet for hvid næbfrø, se næste afsnit.
Beskrivelse	7210: *Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe Naturtypen er prioriteret, og Danmarks Miljøundersøgelser har derfor lavet en indledende kortlægning af typen i 2000 (DMU 2000). Det er en af mosetyperne, hvor Hvas Avneknippe dominerer. Jordbunden er våd, og naturtypen findes ofte ved søbredden, men kan også findes som tilgroningsstadium i moser og enge. Jordbunden skal være næringsfattig men kalkrig.
Karakteristiske arter	Hvas Avneknippe nævnes specifikt i direktivets fortolkningsmanual. Derudover vil følgende arter være typiske: Tagrør, buttblomstret siv, bredbladet dunhammer, krog-næb-star og blåtop.
Officiel bevaringsstatus	Bevaringsstatus vurderes fra officiel side at være usikker (DMU 2000). Hvas avneknippe ser ud til at være truet af andet end tilgroning med vedplanter.
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 2,9 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).. Flere steder i Holmegårds Mose har vi registreret små områder med kalkpræg og hvas avneknippe som en slags tilgroning af rigkær. Dette gælder bl.a. Kær 39 og 40 samt kær 47, 60, 68 og 84, 85. Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 2,9 ha i Holmegårds Mose.

Beskrivelse	7220: *Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand Denne naturtype er defineret som kilder med kalkholdigt vand, hvor kildekalk udfældes og danner de såkaldte tuf-formationer. Naturtypen er således permanent våd fra udsivende kalkrigt og oftest næringsfattigt vand. Naturtypen kan findes både skygget og lysåbent. Typen og den sjældne flora gavnes af græsning og tråd fra de græssende dyr. Naturtypen er prioriteret, og Danmarks Miljøundersøgelser har derfor lavet en indledende kortlægning af typen i 2000 (DMU 2000).
Karakteristiske arter	I denne naturtype findes plantearter, som både gavnes af høj pH og kalk og tilstrømmende køligt vand: Vibefedt, langakset star, krogneb-star, elfenbenspadderok, div. særlige mosser, vandkarse, sideskærm, milturt spp., vinget perikon.
Officiel bevaringsstatus	Bevaringsstatus må betegnes som usikker, da mange af disse mosetyper er under tilgroning og eutrofiering i Danmark. Dog har der været en del tvivl om typens definition, og kortlægningen er ikke helt tilfredsstillende.
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 0,6 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).. Umiddelbart mener vi, at typen må findes inden for Kær 40 samt i 55 og i Westphalerskærene i lokalitet C.
Beskrivelse	7230: Riggær Riggær omfatter moser og enge med konstant vandmættet jordbund med mere eller mindre kalkholdigt grundvand. Vegetationen er lav pga. drift, mens den hurtig vil gro til, hvis driften ophører
Karakteristiske arter	Karakteristiske arter fra kalkprægede kær/riggær er sort skæne, rust-skæne, div. stararter, bredbladet kæruld, butblomstret siv, kødfarvet gøgeurt, purpur-gøgeurt, mygblomst, pukkellæbe, sump-hullæbe, vibefedt, melet kodriver, fladtrykt kogleaks, fåblomstret kogleaks, leverurt, kær-svovlrod, hjortetrøst, eng-rørhvene, tagrør, mosser
Officiel bevaringsstatus	Denne kendes ikke, da man kun har valgt at opstille bevaringsstatus for de prioriterede naturtype på nuværende tidspunkt
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 3,6 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3). Vi vurderer, at typen findes i kær 38, 39, 40, 47 samt 55, 60, 68 og 98B.
Beskrivelse	91D0: * Skovbevoksede tørvemoser Denne type er arealer på fugtig eller våd tørvejord med permanent høj og næringsfattig vandstand. Ofte forekommer typen i mosaik med andre naturtyper og ofte ved højmoser. Blandt de danske højmoses eksperter er der en udbredt opfattelse af, at de skovbevoksede tørvemoser ikke forekommer naturligt i Danmark, men kun i Balti-

kum, hvor de optræder som klimakssamfund. Riisager (1999) har foreslået, at de snarere bør betragtes som 7120 – nedbrudte højmoser.

Naturtypen er prioriteret, og Danmarks Miljøundersøgelser har derfor lavet en indledende kortlægning af typen i 2000 (DMU 2000).

Karakteristiske arter	Der findes mange forskellige typer træer samt græsser m.v. i denne type: Hunde-hvene, dun-birk, grå star, stjerne-star, alm. star, næb-star, tørst, spidsblomstret siv, blåtop, skovstjerne, rød-gran, skov-fyr, tranebær, mosebølle, engviol, revling og Sphagnum spp.
Officiel bevaringsstatus	Bevaringsstatus anses for gunstig ud fra, at tilgroning af moser i Danmark bliver mere og mere almindelig. En paradoksal vurdering da dette jo netop er meget lidt ønskeligt set ud fra et naturbevarelsessynspunkt.
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 26 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).. Vi vurderer, at hele delområde 2 og lokalitet 73A kan indeholde typen som et kunstprodukt, hvor en del af træerne er plantede. Forekomsten af skovbevoksede tørvemoser er derfor ikke resultatet af en naturlig succession.
Beskrivelse	91E0: *Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld Arealer domineret af el og/eller ask, og hvor der ikke er stagnerende vand. Jordbunden skal ikke være for sur eller næringsfattig. Selv en galleriskov med rød-el langs et vandløb er omfattet af naturtypedefinitionen. Naturtypen er prioriteret, og Danmarks Miljøundersøgelser har derfor lavet en indledende kortlægning af typen i 2000 (DMU 2000).
Karakteristiske arter	Følgende arter nævnes for denne type: Rød-el, grå-el, ask, hvid-pil, skør-pil, dun-birk, skov-elm, grå-pil, akselblomstret star, alm. fredløs, alm. hæg, alm. mjødurt, angelik, engkarse, eng-nellikerod, gul anemone, hjortetrøst, kvalkved, kæmpe-star, kær-star, kær-tidsel, kål-tidsel, lund-fladstjerne, lund-fredløs, milturt, padderok spp., skov-skræppe, skov-star, skov-storkenæb, stor nælde, sværtvæld, tyndakset star, vandkarse, vorterod.
Officiel bevaringsstatus	Bevaringsstatus er ukendt, da den eksisterende kortlægning kun har omfattet naturtypen på statsejede arealer.
Forekomst i Holmegårds Mose	Storstrøms Amt og Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der findes 1 ha i Holmegårds Mose (se Tabel 7.3).. Vi vurderer, at denne naturtype findes i lokalitet 103 og C samt i randen af den vestligste del af Holmegårds Mose inden for fredningsgrænsen.

7.1.7 Tidligere kortlægning sammenlignet med i dag

I 1973 foretog Natur & Ungdom en større kortlægning af forskellige højmoser i Danmark, herunder Holmegårds Mose (Asbirk et al. 1973). På det tidspunkt var mosen også påvirket af for lidt vand og begyndende tilgroning med dun-birk flere steder. Resultatet af denne kortlægning er vist i figur 7.4.

Sammenligning mulig Ved kortlægning af naturtyperne i 2003 har vi – udover at klassificere de enkelte lokaliteter som EF-habitattyper (se ovenfor) - søgt at bruge de samme betegnelser for naturtyperne, som Natur & Ungdom gjorde for 30 år siden. På den måde skulle det være muligt at se en udvikling i den succession, som området har undergået – f.eks. om arealet med aktiv højmose er ændret, er tilgroningen blevet værre etc.

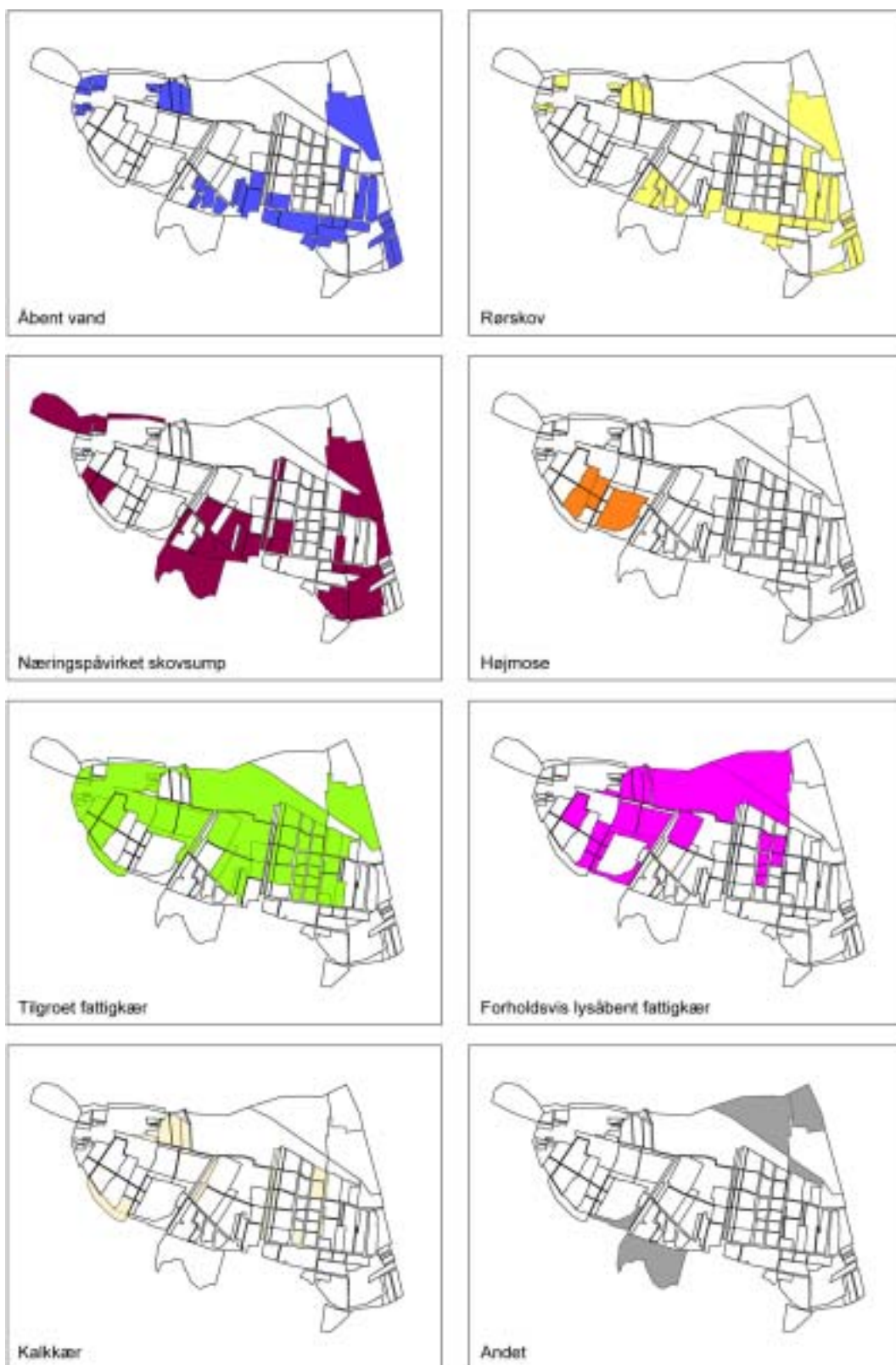
Det har dog vist sig ikke at være helt så enkelt at foretage denne sammenligning direkte. Natur & Ungdom har inddelt hele Holmegårds Mose i de kær og tørvegrave, som udnyttelsen af mosen rent geografisk har skabt. Hver af disse lokaliteter er blevet udpeget som f.eks. ”overgangskær” eller ”fattigkær med karakter af hængesæk”. Ifølge Asbirk (2003, pers. komm.) var der dog mosaik-naturtyper inden for de enkelte tørvegrave, og det blev så valgt at lade den dominerende naturtype gælde for hele tørvegraven. Eksempelvis er Kær 40 på figur 7.4 angivet som tørvegrav med fri vandflade – men rigkæret med myg-blomst var også kendt på lokaliteten i 1973.

De forskelle, som vi ser i dag ved sammenligning med kortlægningen i 1973, kan desuden skyldes mange andre ting end afvanding og tilgroning. Siden 1973-undersøgelsen blev lavet, har der været yderligere dræning/grøftning, som kan have ændret på vegetationen,

Naturtyper i dag Vi har valgt for hver registreret lokalitet at udpege, hvilken/hvilke af de definerede naturtyper, der findes inden for lokaliteten. Dette er ikke muligt at vise på ét kort (som i Natur & Ungdoms undersøgelse, se figur 7.4.), så udbredelsen af de enkelte naturtyper er i stedet vist som på figur 7.5.

Figur 7.5 Natur & Ungdoms kortlægning af Holmegårds Mose i 1973 (efter Asbirk et al. 1973).

Figur 7.6 På disse små kortudsnit er vist udbredelsen af de forskellige naturtyper. Som det kan ses, er der på nogle lokaliteter på én gang flere naturtyper. Hvis man skal følge naturtype-definitionerne fuldstændig, ville dette kræve en langt mere detaljeret kortlægning.

1973	2003	Beskrivelsen af naturtyperne
Tørvegrav med fri vandflade	Åbent vand	Gamle tørvegrave, som i dag står med åben vandflade uden hængesæksdannelse.
Granskov		
Birkeskov		
Blandede typer af fattigkær		
Fattigkær med karakter af hængesæk		
Overgangskær på vej mod birkeskov	Tilgroet fattigkær	Mange steder findes fattigkær med de karakteristiske arter, som desværre er ved at gro til i birk. I bunden findes levende Sphagnum.
Rigkær	Kalkkær:	Nogle enkelte steder findes kalkpåvirkede moseområder, hvor der vokser arter særligt knyttet hertil (se også beskrivelse under 7230)
Overgangskær		
Fattigkær med karakter af fugtig hede	Forholdsvis lysåbent fattigkær	I de mere lysåbne dele af mosen kan man finde større eller mindre lommer med Sphagnum, tranebær, kæruld og klokkelyng.
Højmose	Højmose	I højmoseområderne findes de klassiske tue-/højlesystemer med de ovenfor nævnte arter
Ingen klassificering	Andet	Kan være plantage eller mark i omdrift.
	Næringspåvirket skovsump	Især i den sydøstlige del findes næringspåvirket skovsump med bl.a rød-el.
	Rørskov	Nogle steder, bla. ved tørvegravene, findes tagrørsbevoksninger.

1973 og 2003

Umiddelbart ved sammenligning af kortet fra 1973 og kortet fra 2003 ser det ud som om, der er kommet mere lukket, skygget og skovpræget vegetation i Holmegårds Mose. Tilstedeværelse af rigkær/kalkkær i Kær 40 er nogenlunde stabil siden 1973, men der er ikke tvivl om, at naturtypen er på tilbagetog, når man kigger på, hvordan indikatorarterne for kalkkær aktuelt har det i Holmegårds Mose.

Udbredelsen af aktiv højmose ser ikke ud til at have ændret sig på 30 år, men der også brugt mange forskellige plejetiltag for at bevare mosen i det område. Fattigkærene er under tilgroning mange steder med birk og blåtop, og Sphagnum-mosserne forsvinder.

7.1.8 Naturskov i Holmegårds Mose

I Friis-Møller (1990) nævnes to områder i Holmegårds Mose som naturskov. Dette omfatter den nordlige del af 73C og Westphalerskærene samt hele kantskoven langs den vestlige del af mosen. Naturskoven betegnes som birke-elleskov med eg, hvor birken dominerer og nogle steder er meget gammel. Desuden er der el, asp og gammel eg. I Fensmark Skov er der desuden ask og bøg. Friis-Møller nævner selv afgræsningen som usikker, og vi har derfor valgt ikke at indtegne naturskovpartierne på nogle af kortene. Fensmark Skov er vist på Videnskabernes Selskabs Kort fra 1772.

Figur 7.7 *Naturskovspræget parti i Holmegårds Mose.*

7.1.9 Kortlægning af udvalgte plantearter

Udover kortlægningen af naturtyper og vegetationens sammensætning har vi ud fra lokalitetsdatabasen mulighed for at vise den aktuelle forekomst af plantearter, der enten er nævnt i habitatdirektivet eller er sjældne og rødlistede.

Det skal bemærkes, at trods den detaljerede kortlægning i feltet kan de udvalgte arter være overset i nogle af lokaliteterne, og udbredelseskortene er derfor ikke fuldstændige. Desuden er nogle af lokaliteterne meget store, og forekomst af få eksemplarer af den pågældende art vises med fladedækkende farve for hele lokaliteten. Det kan igen give mulighed for misfortolkning.

Oplysninger om de forskellige plantearter og deres økologiske krav er hentet fra Hansen (1999), Feilberg (1994), Grime et al (1988) og Ellenberg et al. (2003).

Ellenberg-værdier

Ellenbergs klassificering af plantearter i forhold til forskellige økologiske krav er angivet for de væsentligste arter i den følgende gennemgang. Der anvendes en række skalaer for disse værdier:

- Lys: Skalaen går fra 1 til 9, fra skyggetålende arter til lyskrævende arter
- Fugtighed: Skalaen går fra 1 til 12, fra tørketålende arter til vandplanter
- Reaktionstal (ikke den direkte pH-værdi): Skalaen går fra 1 til 9, fra stærkt sur bund til basiske forhold med kalk.

- Næringsstoffer: Skalaen går fra 1 til 9, fra næringsfattig til meget næringsrige forhold

Et x betyder, at arten er indifferent overfor det pågældende økologiske kår.

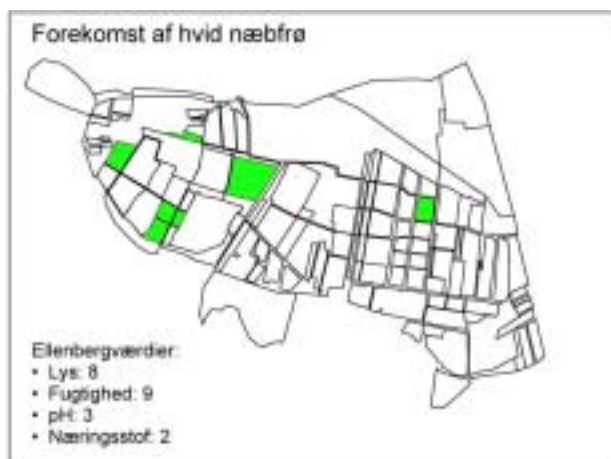
(se mere på <http://www.boku.ac.at/statedv/edvbotanik/zeigerwerte/#L>).

Karakteristiske arter for næringsfattige kærtyper

Hvid næbfrø

Hvid næbfrø er en halvgræs, som vokser på næringsfattig sur bund med meget vand. Arten står ofte, hvor der er blottet ret dyndet tørv. Arten er sjælden i det vestlige Jylland og meget sjælden i det øvrige Danmark.

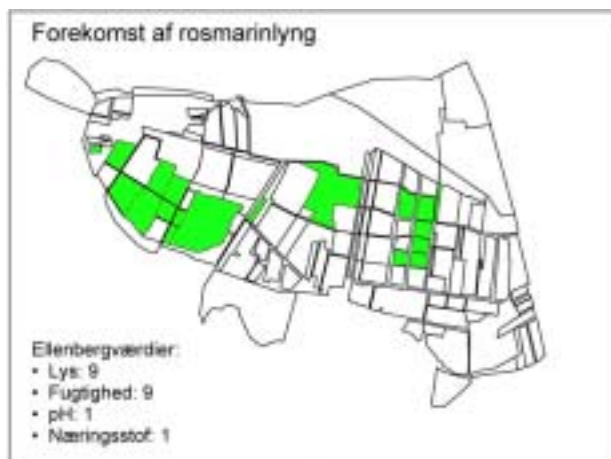
Hvid næbfrø er i Holmegårds Mose fundet i små bestande på lysåbne tørveflader.

Rosmarinlyng

Rosmarinlyng er en halvbusk i lyngfamilien, som vokser på våd tørvebund i både fattigkær og højmoser. Arten er hist og her forekommende i det nordlige og vestlige Jylland og sjælden i det øvrige Danmark.

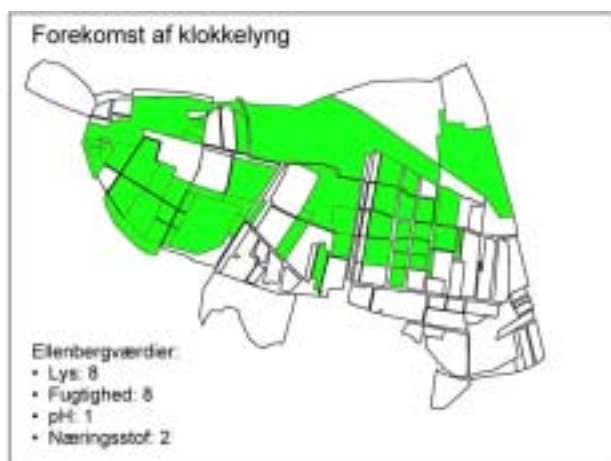
Rosmarinlyng findes flere steder i mosen i de lysåbne fattigkær og de intakte højmosesflader.

Klokkelyng

Klokkelyng er ligesom rosmarinlyng en dværgbusk i lyngfamilien, der desuden er karakterplante for habitatnaturtypen 4010. Arten vokser på fugtig mager sandet eller tørveagtig bund i hedekær, højmoser og klitheder. Arten er almindelig i Nord-og Vestjylland og sjælden i det øvrige Danmark.

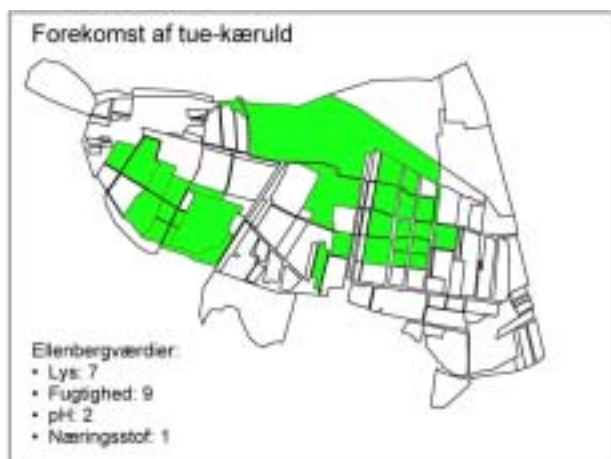
I Holmegårds Mose findes klokkelyng mange steder i den centrale højmosedel. Arten forekommer ikke i de næringsprægede dele i syd og øst.

Tuekæruld

Tuekæruld er en halvgræs, der vokser tueformet på våd, næringsfattig tørvebund. Arten er almindelig i Nord- og Vestjylland og forekommer hist og her i det øvrige Danmark.

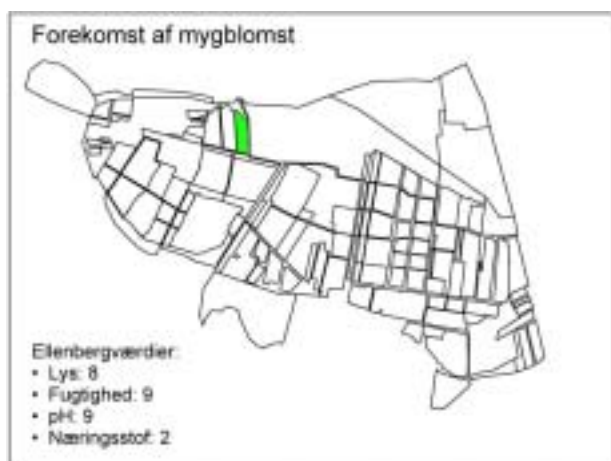
I Holmegårds Mose findes arten vidt udbredt på de eksisterende højmosseflader, på de forholdsvis lysåbne fattigkær og også nogle steder i bunden, hvor dunbirk ellers er groet så meget til, at der er ret skyggede forhold.

Mygblomst

Karakteristiske arter for kalkkær

Mygblomst er en orkidé, der vokser på våd, kalkrig bund i kalkkær, grønklit og frodige rørsumpe. Arten findes ikke i det vestlige Jylland, men er en udpræget sydøstlig art, der også findes på enkelte lokaliteter i det sydlige Sverige.

Generelt har mygblomst været i tilbagegang i løbet af 1900-tallet; før 1950 var arten kendt fra omkring 75 lokaliteter fortrinsvis på øerne (DMU 2000). DMU og Storstrøms Amt har gennem de sidste par årtier overvåget mygblomst, som er en meget sjælden art på landsplan. Arten er på den nationale rødliste.

I slutningen af 1960'erne forekom arten i Kær 40 i flere tusinde eksemplarer, i dag er der ganske få tilbage. Også i 1990 nævner Storstrøms Amt bestanden af

Mygblomst i kær 38-40 som en af landets største. Storstrøms Amt rapporterer i 1998, at bestanden af Mygblomst i Kær 40 er ganske sparsom og i forsvinden (Storstrøms Amt 1998).

DMU vurderer, at arten i dag findes på 18 danske lokaliteter. DMU vurderer dens bevaringsstatus som gunstig på de 5 lokaliteter i Danmark, hvor 90% af den nuværende bestand findes. Men på de øvrige 13 lokaliteter er bevaringsstatus ugunstig/usikker, da der er få individer på voksestederne, og tilgroning/afvanding truer bestandene. Den samlede vurdering af den nationale bevaringsstatus er derfor ugunstig, da de nuværende bestande flere steder er på vej ned, og der mangler genfund af arten på lokaliteter, hvor man ved, den har været tidligere.

I Holmegårds Mose findes arten i dag kun med en lille bestand i Kær 40, hvor den trues af tilgroning og tørvedannelse - med andre ord er området ved at blive for surt og næringsfattigt til, at mygblomst kan vokse der. Man kan nok desværre forvente, at bestanden helt forsvinder inden for en overskuelig årrække.

Hvas avneknippe

Hvas avneknippe er en op til 2 m høj halvgræs, der vokser på våd, kalkrig dyndbund i rørsumpe, i kær., på strandenge og ved sø- og åbredder. Arten er indikatorart for habitatnaturtypen 7210. I Danmark er arten sjælden og meget sjælden i Østjylland.

Hvas avneknippe rapporteres i 1998 at være en del af den kraftige tilgroning af Kær 40, hvor tørvebunden på dette tidspunkt er ganske tør (Storstrøms Amt 1998).

I Holmegårds Mose i dag findes arten i de kalkkær, som ligger rundt omkring, bl.a. Kær 40. Desuden står arten i de lange smalle tørvegrave i lokalitet 60 og 68, hvor der er kalkpåvirket.

Sump-hullæbe

Sump-hullæbe er en mindre almindelig orkidé, der er indikator for ekstremrigkær (Vinther, 1991).

Storstrøms Amt har overvåget arten i Holmegårds Mose. I 1998 rapporterer amtet, at bestanden af sump-hullæbe i Kær 40 er akut truet af Hvas Avneknippe. Tidligere var arten talrig (Storstrøms Amt 1998).

I Westphalerskærene nær laggzonen fandtes i 1989 en bestand på 150-300 individer (Storstrøms Amt 1990). I 1998 nævner amtet, at sump-hullæbe er i kraftig tilbagegang på grund af tilgroning (Storstrøms Amt 1998).

Sump-hullæbe stiller følgende økologiske krav:

- Lys: 8
- Fugtighed: ~9
- pH: 8
- Næringsstof: 2

I Holmegårds Mose er arten i 2003 kun fundet i Kær 40.

Negative indikatorer

Ikke kun de biotopstypiske arter er kortlagt. Vi har valgt også at præsentere en række af arter, som kan betegnes som negative indikatorer for den naturtilstand, som Holmegårds Mose bør have. Der er tale om almindelige plantearter, der klarer sig godt ved næringsrige forhold, er en del af tilgroningen m.v.

Stor nælde

Stor nælde er en typisk næringselskende art, der findes i mange forskellige typer habitater.

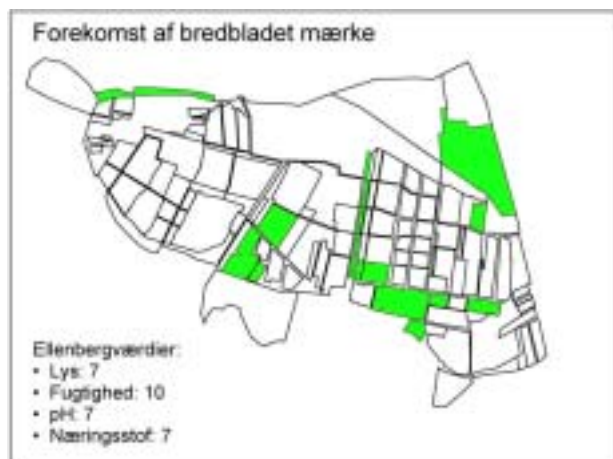
I Holmegårds Mose er arten i 2003 fundet i store dele af området - som forventet i den østlige og sydlige del af mosen, men det var overraskende at finde arter i kanten (lokalitet B_X) langs den intakte højmosenflade B. Her kan man tolke arten som resultat af den næringspåvirkning, der sker med det næringsbelastede vand via grøften gennem Fensmark Skov, som igen hidrører fra spildevand fra bebyggelse. Andre steder indikerer stor nælde indtrængende næringsbelastet vand langs udkanten af mosen.

Bredbladet mærke

Bredbladet mærke er et højt voksende skærmpilte, der ofte står i bræmmer langs vandløb. Arten stiller følgende økologiske krav:

I Holmegårds Mose er arten i 2003 fundet langs Tornemoserenden og i grøfterne lokalitet 71 og 76.

Hindbær

Hindbær er en typisk plante i bundvegetationen i skov, og dens udbredelse kan derfor tages som indikator på, hvor skovpræget dele af Holmegårds Mose er ved at blive.

Som det kan ses af udbredelseskortet, er arten vidt udbredt i Holmegårds Mose, dog ikke i de mere næringsfattige og stadig lysåbne arealer som f.eks. de intakte højmosseflader. Arten begünstiges mange steder af tørv, der er under nedbrydning.

Dun-birk

Dun-birk kan betegnes som en pionertræart, der er første led i den naturlige succession hen mod sluttet skov. Den vokser ved relativ lav pH og næringsfattig bund, og arten er derfor godt tilpasset til at invadere fattigkær og højmoser, når vandstanden falder.

Dun-birk kan vokse meget hurtigt, men kan ikke tåle permanent at stå med rødderne helt i vand. Under svingende vandstandsforhold betyder det, at arten ofte

kan etablere sig, men ikke blive stor, fordi rødderne ikke kan komme ret langt uden at være vanddækkede en del af året. Ved en permanent hævet vandstand vil en del dun-birk (især de store) drukne.

På udbredelseskortet kan ses, at arten er vidt udbredt. Storstrøms Amt bekæmper arten ved rydning og fåregræsning, men da arten hvert år producerer store mængder af frø, er det svært at få arten væk. Frøene spredes meget let med vinden, så selvom arten ved målrettet pleje forsvinder fra de vigtigste dele af Holmegårds Mose, vil der stadig være et stort frøkildetryk på området. Man mener til gengæld, at artens frø ikke overlever særligt længe i frøbanken (Grime et al. 1988).

Blåtop

Græsarten blåtop er en kraftig tuedannende græs, som kan tåle både meget lav og meget høj pH. Den vokser på fugtig bund.

Blåtop kan sprede sig på to måder - vegetativt ved at sende udløbere ud eller ved frø. Arten producerer mange frø, som spirer i foråret. Frøene spirer især godt frem på bar jord. Frøbanken hos blåtop er persistent - dvs. den kan ligge i jorden i mange år og vente med at spire, indtil forholdene er optimale.

Blåtop tåler ikke at stå med rødderne i vand (mindre end dun-birk), så en hævet vandstand vil formodentlig betyde en betydelig tilbagegang for arten i større dele af mosen.

Blåtop er tilpasset både græsning og brand og kan derfor tåle en del forstyrrelser. Disse ting kan derfor ikke anvendes som plejetiltag for at udkonkurrere arten (brand som plejetiltag ville i øvrigt også være helt uforeneligt med en tørvedomineret mose).

Rødlistede arter

Storstrøms Amt har gennem 1990'erne og frem til i dag arbejdet med at kortlægge udbredelsen af rødlistede arter inden for forskellige organismegrupper som karplanter, svampe, insekter, pattedyr, fugle, padder og krybdyr.

Den nyeste regionale rødliste fra Storstrøms Amt fra 2000 for karplanter er gennemgået for fund i Holmegårds Mose, og oplysningerne herfra er vist i Tabel 7.4.

Tabel 7.4 Rødlistede plantearter i Storstrøms Amt (Oplysningerne er fra Storstrøms Amt, 2000).

Art	Status på den regionale rødliste	Kendt fra Holmegårds Mose	Fund kendt fra år
Krans-Tusindblad	Ex	Ja	
Kæmpe-rapgræs	Ex	Ja, i Porsmose	1936
Langakset trådspore	Ex	Ja	1945
Langbladet soldug	Ex	Ja	?
Mose-Vintergrøn	Ex	Ja	1895
Otteradet Ulvefod	E	Ja, to fund i mosen	1990
Mygblomst	E	Ja, en meget stor bestand blev fundet i 1968. Siden er det gået jævnt tilbage, i dag (1999) er der vel under 50 individer og heraf 10 blomstrenede.	1999 (blev set 2003)
Sod-Siv	E(A)	Ja, i Westphalerskærene (lider under kraftig tilgroning)	1999
Vejbred-Vandaks	E	Ja, i et kalkkær (bestanden i dag stærkt truet af tilgroning)	?
Liden Kæruld	V	Ja, for få år siden to forekomster	? (blev set i 2003 i Kær 40)
Hjertelæbe	V	Ja, her findes arten i mindst 3 adskilte bestande. To af bestandene synes kraftigt truet af vandstands-sænkning.	1999 (første fund fra Holmegårds Mose er fra 1894)

Art	Status på den regionale rød-liste	Kendt fra Holmegårds Mose	Fund kendt fra år
Vibefedt	V	Ja, her er amtets største bestand på flere end 1000 individer af vibefedt i kalkrigt kær.	1999 (blev set i 2003)
Kongebregne	R(A)	Ja, her findes 15-20 små bestande (kilde Stoltze 2003)	1999 (blev set i 2003)
Kær-Fnokurt	R	Ja, i en tørvegrav nær Studemose Skov i mosens østligste del samt i Kær 40 i slutningen af 1990'erne. Desuden fundet i 2001 i Kær 10.	2001
Bakke-Gøgelilje	X (regionalt)	Ja, her vokser en meget lille bestand på et spor mellem tørvegrave. Amtet foretager naturpleje på stedet	1999 (blev set i 2003)
Almindelig Blæ- rod	Regional interes- seart	Vokser flere steder.	1999
Grå Star	Regional interes- seart	Ja	1999 (blev set i 2003)
Hvas Avneknippe	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Hvid Næbfrø	Regional interes- seart	Ja i mængde	1999 (blev set i 2003)
Klokkelyng	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Liden Blærerod	Regional interes- seart	Lille bestand	1999
Liden Soldug	Regional interes- seart	Talrig flere steder	1999 (blev set i 2003)
Mose-Bølle	Regional interes- seart	Hyppig	1999 (blev set i 2003)
Nikkende Hullæbe	Regional interes- seart	Ja	1999 (blev set i 2003)
Nyse-Røllike	Regional interes- seart	Ja	1999 (blev set i 2003)
Revling	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Rosmarinlyng	Regional interes- seart	Ja, stor bestand	1999 (blev set i 2003)
Rundbladet Soldug	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Slank Blærerod	Regional interes- seart	Ja, men forsvindende pga. vandstandssænkning	1999
Tranebær	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Tue-Kæruld	Regional interes- seart	Ja, i mængde	1999 (blev set i 2003)
Tyttebær	Regional interes- seart	Ja, men lille bestand, hvis oprindelse er tvivlsom	1999

Figur 7.8 Ud fra det biologiske feltarbejde 2003 er forekomsten af rødlistede og gullistede arter kortlagt. Desuden er vist forekomsten af A- og B-arter, der er en klassifikation, der anvendes i Dansk Botanisk Forenings kortlægning af den danske flora i Atlas Flora Danica-projektet. En A-art er en sjælden/fredet planteart, en B-art er en planteart med lokal udbredelse.

Kongebregne

Holmegårds Mose er kendt for forekomsterne af den rødlistede art kongebregne. Kongebregne er en 40 - 150 cm høj bregne, der vokser på fugtig-våd, næringsrig, skygget bund i kær, ellesumpe, skovlysninger og langs vandløb. Arten er meget sjælden i Vest- og Nordjylland og er sjælden i det øvrige Danmark.

Arten overvåges af Storstrøms Amt og er fundet i Westphalerskærene nær laggzonen både i 1990 og i 1998 (Storstrøms Amt 1990, 1998). DN's lokalkomite har desuden fundet arten i den nordlige del af mosen (73C) med eksemplarer på 1,5-2 m samt i kær 49 (pers. komm. Stoltze, 2003).

I Holmegårds Mose findes arten som ret gamle individer, ofte i kanten af tilgroet fattigkær samt i de mere skovprægede dele i den vestlige og nordlige del af mosen.

Sod-siv

Sod-siv er fundet i 1998 i Westphalerskærene, hvor tilgroning med vedplanter truer forekomsten. Sod-siv er meget sjælden og har i Holmegårds Mose det ene af sine to aktuelt kendte voksesteder i Danmark (Storstrøms Amt 1998).

Arten stiller følgende økologiske krav:

- Lys: 8
- Fugtighed: 9
- pH: 8
- Næringsstof: 2

Vejbred-Vandaks

I lokalitet C (Westphalerskærene) nær laggzonen kendes Vejbred-Vandaks fra 1998 (Storstrøms Amt 1998).

Arten stiller følgende økologiske krav:

- Lys: 8
- Fugtighed: 11
- pH: 8
- Næringsstof: 8

Liden Kæruld

Liden Kæruld fandtes i kær 38-40 i 1990 i randen af ekstremrigkærspartiet (Storstrøms Amt 1990). Den blev også set ved feltarbejdet i 2003 de samme steder. Der blev desuden i 2003 gjort et nyfund af arten i lokalitet 47.

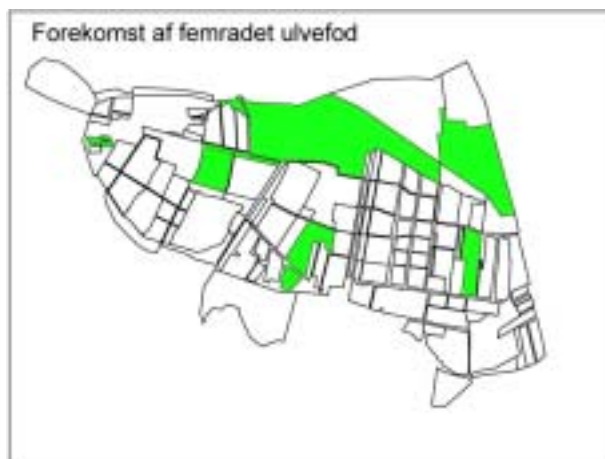
Arten stiller følgende økologiske krav:

- Lys: 8
- Fugtighed: 10
- pH: 2
- Næringsstof: 2

Ulvefod

I Holmegårds Mose kendes flere arter af ulvefod, som er en gruppe af karsporeplanter.

Femradet ulvefod forekommer flere steder i mosen, hvor den kan danne tæppe-lignende bestande.

7.2 Fugle

Holmegårds Mose er en særdeles vigtig fuglelokalitet - ikke mindst som rasteplass for overvintrende fugle har den meget stor regional betydning. Desuden yngler enkelte sjældne fuglearter i mosen.

Sammen med Porsmose er Holmegårds Mose udpeget som et stort EF-fuglebeskyttelsesområde på 19,0 km², som strækker sig langt mod øst udover den foreslåede fredningsgrænse for Holmegårds Mose. Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet er:

- ynglende rørhøg
- store forekomster af trækgæsterne sangsvane, grågås, sædgås og krikand.

7.2.1 Forekomst af udpegningsgrundlaget

Den aktuelle bevaringsstatus

Ifølge statusbeskrivelser for de danske EF-fuglebeskyttelsesområder i Miljø- og Energiministeriet (1995, 1999) er bestanden af ynglende rørhøg stabil og i fremgang i fuglebeskyttelsesområde nr. 91 Holmegårds Mose og Porsmose.. I 1993-94 er bestanden angivet til 8-10 ynglepar.

Ved feltarbejdet i 2003 blev der observeret 4 ynglepar af rørhøg i Holmegårds Mose. Arten kræver store rørskov af tagrør, eller også af dunhammer eller hvas avneknippe, og åbne arealer.

Rastende fugle

For de rastende fugle sangsvane, grågås, sædgås og krikand gælder:

- Sangsvane er gået tilbage, med 330 eksemplarer i 1983 til 130 eksemplarer i 1993-94

- Grågås ligger nogenlunde stabilt med 600 eksemplarer i 1983 og 525 i 1993-94
- Sædgås ligger omkring 2500 i samme periode
- Krikand er gået en del tilbage, med 2000 eksemplarer i 1983 til 450 i 1993-94.

Navnlig arealerne i den nordøstlige del af undersøgelsesområdet (af delområde 5 syd for Broksø) og engene, der grænser op til denne (omkring Røde Bro og inklusive Porsmosen), har betydning for rastende fugle.

Om vinteren ses ofte store flokke af gæs og svaner i dette område, hvorimod højmosefloden og tørvegravene har begrænset betydning for fuglene. I det tidlige forår er disse enge som regel oversvømmede, hvilket gør dem mere attraktive for fuglene.

I tabellen nedenfor ses DOF Storstrøms optællinger af rastefugle, med maksimale antal af udvalgte trækgæster

Tabel 7.2 Optællinger af rastende fugle fra 1983 til 1995. Rastende arter, som har begrundet områdets udpegnings EF-fuglebeskyttelsesområde, er markeret med fed skrift. (DOF Storstrøm)

	1983	1987-88	1993-94	1995
Pibesvane			46	44
Sangsvane	330	150	130	232
Grågås	600	170	525	530
Sædgås	2200	3500	2550	2500
Kanadagås		450	100	112
Krikand	2000	500	450	35
Pibeand			1300	1330
Spidsand			160	102
Havørn		1-2		
Blå Kærhøg		5-15	7-8	
Vandrefalk		1	1-2	
Tinksmed		200		
Hvidklire		200		
Brushane		85		

Antallet varierer fra år til år og afhænger af hvor hård vinteren er bl.a. i Sverige hvorfra mange af fuglene kommer. I vinteren 2002-2003 sås meget store mængder af svaner og gæs. Afhængig af vejret kan der være lange perioder med pæne mængder af rastende fugle, som så pludseligt kan stige drastisk i en kort periode når også forbitrækkende fugle gæster området. Vadfuglene, der fremgår af **Error! Reference source not found.** ses forår og efterår.

Grågås og knopsvane er begge nationale ansvarsarter (gullistede). Det er arter hvor Danmark har en stor del af den samlede bestand og derfor et særligt ansvar for at passe på dem. Andre ansvarsarter, der træffes i området omfatter gråstrubet lappedykker, (mørkbuget) knortegås, gravand, pibeand, gråand, spidsand, trolldand, hvinand og hjejle. Disse arter ses dog i mindre antal og er derfor ikke en del af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet.

7.2.2 Øvrige forekomster af fugle

I forbindelse med feltarbejdet er der usystematisk registreret fugle i forbindelse med de botaniske undersøgelser. Herved er 63 forskellige fuglearter blev observeret i mosen. De fleste af disse yngler i mosen.

Liste I-arter:

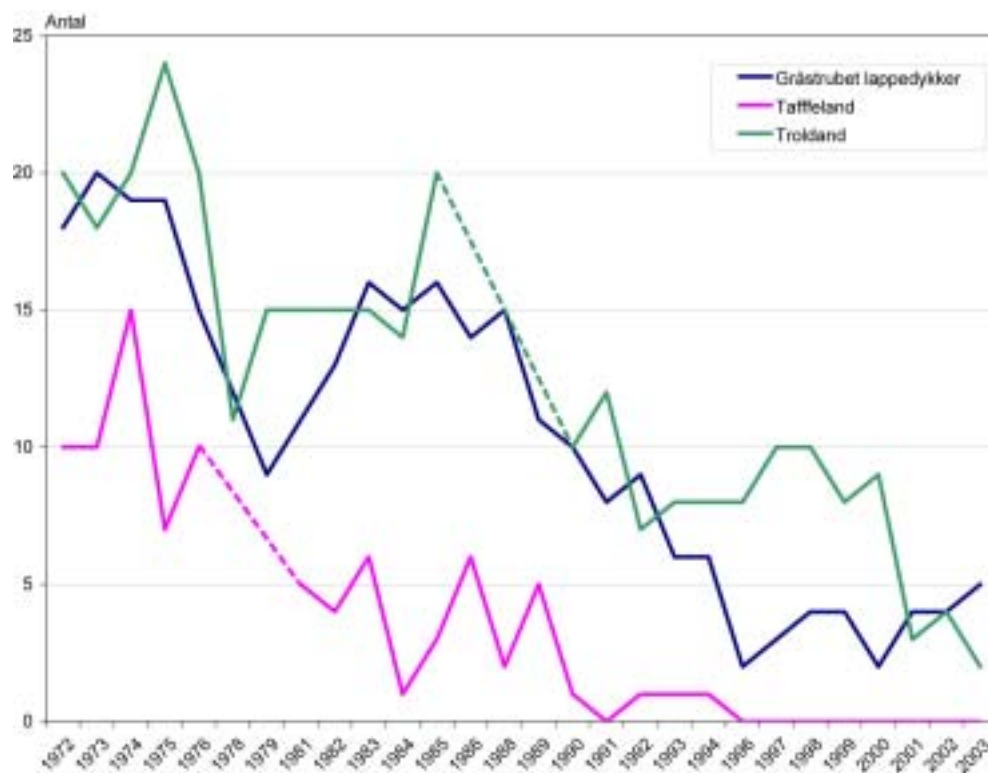
Udover forekomsten af udpegningsgrundlaget rørhøg findes der andre fuglearter, der er omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektiv liste I. De er registreret som ynglende (eller sandsynligvis ynglende) i eller ved Holmegårds Mose i 2003. Det gælder:

- Engsnarre
- Rørdrum
- Rørhøg
- Isfugl
- Sortspætte.

Engsnarre	I engområderne nord og øst for den egentlige mose, fra markerne syd for Broksø og mod øst til Porsemose findes en ynglebestand af engsnarre. Op til 10 "syngende" hanner kan tælles i området i gode år (f.eks. i 2002).
Rørdrum	Rørdrum er hørt i de senere år og er sandsynligvis begyndt at yngle i Holmegårds Mose. Arten kræver rørskov at yngle og fouragere i. I strenge vintre kan den søge føde uden for rørskoven og spise mus. En lokalitet som Holmegårds Mose yder også en vis beskyttelse i sådanne vintre, hvor rørdrummen kan let kan skjule sig i vegetationen udenfor rørskovene.
Isfugl	Isfugl blev observeret to gange midt på sommeren 2003 i den sydøstlige del af Holmegårds Mose, hvilket tyder på en yngleforekomst. Isfugle havde i firserne sin eneste yngleforekomst i Storstrøms Amt netop i Holmegårds Mose, men forsvandt og er nu tilsyneladende tilbage. Arten spiser småfisk og yngler i brinker. I Holmegårds Mose findes egnede brinker kun i tørveveje mellem tørvegravene, sine steder er disse meterhøje og ret markante. Isfugl er dog set yngle i brinker på kun 1/2 meter ved Tystrup Bavelse Søerne.
Sortspætten	Sortspætten yngler i Fensmark Skov og høres derfor i Holmegårds Mose. Den er sjælden i Storstrøms Amt, hvortil den er indvandret for nylig. Yngleparret i Fensmark Skov kom omkring midten af 1990'erne. Den kræver store gamle træer at placere sin rede i, men fouragerer i forskellige habitatstyper.

Andre rød og gullistede fugle

Trane	Der blev i 2003 gjort observationer af rastende traner i Holmegårds Mose (Stoltze 2003). Tranen kræver meget uforstyrrede forhold samt fugtige heder og næringsfattige moser.
Blå kærhøg	Der blev under feltarbejdet registreret oversomrende blå kærhøg på markerne øst for Holmegårds Mose.
Skægmejse	Skægmejse yngler i Holmegårds Mose.
Lille flagspætte	Lille flagspætte havde to ynglepar i Holmegårds Mose i 2003.
Pungmejse	Pungmejse er fundet ynglende flere steder i Holmegårds Mose. Arten kræver dunhammer, der bruges til redebyggeri og yngler som regel i buske af gråpile. Pungmejse trives derfor godt i tilgroede moser.
Ravn	Ravn er en art af lokal interesse, der efter forfølgelse i 1800'tallet kun langsomt har genetableret sig i Danmark. Den er under fortsat spredning i amtet og forekommer nu i Fensmark Skov. Den er ikke nævnt herfra i amtets rødliste fra 2001.
Atlingand	Atlingand kræver sjapvand. Den yngler ustadigt i den nordøstlige del af undersøgelsesområdet.
Hættemåge	Hættemåge er ikke omfattet af den nationale rødliste, men er lokal interesseart pga. tilbagegang. I Holmegårds Mose ynglede den tidligere med op til 3300 par, men forsvandt i 1999. Mink eller rotter er formodentligt grunden til at hættemågekolonien forsvandt. Hættemågerne indfandt sig om foråret, men var forsvundet senere på sæsonen, måske som følge af at dyreaktivistere havde lukket mink ud fra en nærliggende minkfarm.
Andre vandfugle	For gråstrubet lappedykker, taffeland og troldand, kan bestandsudviklingen ses af nedenstående figur 7.7.
Gullistede arter	Vibe, rødben, sivsanger, gul vipstjert, og rødrygget tornskade er andre gullistede arter, der mere eller mindre regelmæssigt yngler i Holmegårds Mose.

Figur 7.9 Bestandsudviklingen i Holmegårds Mose for tre arter af vandfugle, der er afhængige af god vandkvalitet.

Tendenser i ynglefuglenes antal

Ynglende vandfugle er optalt igennem de sidste 30 år, og de fleste arter viser rimeligt stabile, om end svingende bestande. Undtagelser herfra er 5 arter der kræver god vandkvalitet og som trives dårligt med forekomsten af fisk, der spiser de vandinsekter, de lever af. Det drejer sig om:

- sortterne
- sorthalset lappedykker
- gråstrubet lappedykker
- taffeland
- trolldand.

Sortternen

Sortternen ynglede i Holmegårds Mose i 1960'erne.

Sorthalset lappedykker

Den sorthalsede lappedykker havde omkring 30 par i 1960'erne, hvorefter bestanden faldt til nogle få ustadigt ynglende inden den helt forsvandt i begyndelsen af 1980'erne.

Mosehornugle

Mosehornugle har siden 1997 ynglet eller forsøgt at yngle i Porsemosen lige uden for undersøgelsesområdet. Den er set fouragere syd for Broksø inden for de sidste par år.

Tabel 7.3 Ynglefugletællinger i Holmegårds Mose (DOF Storstrøm)

	1972	1973	1974	1975	1976	1978	1979	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1988
Toppet lappedykker	1	1	1	2	2	2	2	1	1	3	3	2	1	0
Lille lappedykker	2		2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråstrubet lappedykker	18	20	19	19	15	12	9	11	13	16	15	16	14	15
Sorthalset lappedykker	1	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Knopsvane	9	5	5	5	7	9	5	6	9	9	9	6	11	8
Grågåås	19	20		15	21	31	35	30	30	35	35		35	35
Gravand	0	1	1	0	2	2	1	2	3	1	1	0	0	2
Knarand	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0
Krikand	3	5	3	6	8	5	4		7	7	3	3	3	6
Gråand														
Atlingand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0
Skeand	2	3	3	0	0	2	0	2	1	2	3	2	2	0
Taffeland	10	10	15	7	10			5	4	6	1	3	6	2
Troldand	20	18	20	24	20	11	15	15	15	15	14	20		15
Rørhøg	1					2	2	2	3	2	2	3	5	4
Vandrikse														6
Blishøne	70	90								40	71	45	39	44
Hættemåge	4000	3100	1500	3000	1300	1800	1100	2600		2500	2500	3100	3600	3100
Rørdrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskehejre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Toppet lappedykker	1	0	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	1	2
Lille lappedykker	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	2
Gråstrubet lappedykker	11	10	8	9	6	6	2	3	4	4	2	4	4	5
Sorthalset lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Knopsvane	4	4	4	2	3	3	2	5	6	6	6	4	5	5
Grågåås	30	40	40	40	47	45		52	48	55	60		60	60
Gravand	2	1	2	1	3	1	0	4	1	3	2	0	0	1
Knarand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krikand	1		9	3	5	3	1	2	0	1	3		5	6
Gråand										31	32			
Atlingand	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Skeand	0	1	2	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Taffeland	5	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Troldand		10	12	7	8	8	8	10	10	8	9	3	4	2
Rørhøg	3	4	4	4	5	4	6	6	8	8	5	4	7	5
Vandrikse						6					9		13	22
Blishøne	47	42	52	41	52	15		37	17	27	39		41	42
Hættemåge	3200	2700	3200	3600	2100	2500	2800	2600	2100	0	0	0	0	0
Rørdrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Fiskehejre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				

Småfugle har ikke systematisk været optalt.

Bortset fra rørdrum, der er indvandret til Holmegårds Mose inden for de sidste år, og grågæs, er der ikke andre arter af vandfugle, der er gået frem i den periode på 32 år, undersøgelserne dækker. Det skal dog nævnes at:

- *Gråand* er ikke systematisk optalt. Der udsættes i tusindvis af ænder i mosen i juni, som forstyrrer billedet af den vilde bestand. De år, hvor arten er optalt, er dette foregået tidligt om foråret inden udsætningerne.
- *Vandriksen* optælles ikke lige intenst hvert år. Det er en nataktiv fugl, der kræver en særlig indsats at tælle. Den blev optalt grundigt i år, hvor en bestand på mindst 22 ynglepar blev anslået. I tidligere år er bestanden formodentligt undervurderet.
- *Grågås* er gået frem som den eneste ynglende vandfugl i Holmegårds Mose. Den er uafhængig af vandkvaliteten, Grågåsen får al sine føde på land, hvor den græsser.

7.3 Padder og krybdyr

Holmegårds Mose er en meget væsentlig lokalitet for padder og krybdyr. I forbindelse med de biologiske registreringer i sommeren 2003 er ikke mindre end 11 arter blevet registreret, heriblandt er dog ikke stor vandsalamander, der er en del af udpegningsgrundlaget.

To af arterne er vist på udbredelseskortene på de følgende sider. Ligesom for udvalgte plantearter gælder for padderne, at de kan være overset på nogle af lokaliteterne, og kortene er derfor ikke et fuldstændigt billede af udbredelsen.

7.3.1 Padder

Følgende paddearter blev registreret ved feltarbejdet i 2003:

- Grøn frø
- Skrubtudse
- Spidssnudet frø
- Butsnudet frø
- Springfrø
- Lille vandsalamander.

Grøn frø

Grøn frø er almindeligt udbredt i hele mosen. Lige som skrubtudsen er den en af de få arter, der i nogen grad tåler tilstedeværelsen af fisk i dens ynglevandhul. Grøn frø yngler dog gerne steder, hvor der er fiskefrit. F.eks. var der mange grønne frøer i kanten af tørvegrav 18, hvor der imellem tætte vandplantebestande er svært for i hvert fald større fisk at nå haletudserne.

Figur 7.10 Grøn frø er navnlig udbredt i områder med større vandhuller. Arten tåler som en af de eneste padder tilstedeværelsen af fisk.

Skrubtudsen

Skrubtudsen er ikke almindelig i Holmegårds Mose, men nyforvandlede unger blev registreret ved tørvegrav 38, desuden ses den i udkanten af mosen.

Spidssnudet frø

Spidssnudet frø er opført på habitatdirektivets bilag IV som særligt beskyttelseskrævende. I Holmegårds Mose er arten meget almindelig i hele området. Nyforvandlede unger såvel som gamle dyr sås i mængder langs med tørvevejene og i mange af de gamle, nu tilvoksede tørvegrave. Arten tåler ikke tilstedeværelsen af fisk i ynglevandhullet. Da der er fisk i de fleste (hvis ikke alle) de større vandhuller i tørvegravene, er det ikke gode ynglesteder for arten. Derimod må den formodes at yngle i mindre vandsamlinger f.eks. på tørveflader eller langs med kanten af de større vandflader, hvor der lokalt kan være afsnørede vandsamlinger uden fisk.

Figur 7.11 Spidssnudet frø kan træffes overalt i Holmegårds Mose. Kortet viser hvor den blev set i forbindelse med feltarbejdet. Den er uden tvivl overset på mange lokaliteter.

Butsnudet frø	Butsnudet frø er mindre almindelig end den spidssnudede frø. Den yngler bl.a. på vandflader i højmosens lavninger, der forsvinder senere på sommeren. Desuden menes den at yngle i ellesumpe ved Fensmark Skov.
Springfrø	Springfrø blev ved de biologiske registreringer 2003 kun set i enkelte eksemplarer i de sydlige dele af mosen, der ligger under en km fra Fensmark Skov.
Salamandre	Stor vandsalamander er en del af udpegningsgrundlaget, men arten blev ikke fundet ved feltarbejdet i 2003. Lille vandsalamander er ret sjælden i Holmegårds Mose.

Der blev ketchet efter lille og stor vandsalamander i alle tørvegrave, uden at der blev fanget hverken larver eller voksne. På en privat ekskursion i 2002 har en af COWIs medarbejdere dog fundet to individer af lille vandsalamander i den sydvestlige del af mosen. Natur og Ungdom fandt stor vandsalamander i Holmegårds Mose i begyndelsen af 1970'erne (Asbirk et al. 1973). Ingen padde- og insektfolk, der ofte ketcher i mosen, har fanget salamandre inden for de senere år. Salamandre tåler ikke fisk i ynglevandhullerne, og navnlig stor vandsalamander kræver en god vandkvalitet.

Fisk og padder

Ved feltarbejdet er alle de vandfyldte tørvegrave blevet undersøgt for at kortlægge udbredelsen af stor vandsalamander. I den forbindelse er der også indsamlet oplysninger om forekomst af fisk i tørvegravene. Fisk er en trussel mod padderne, da de spiser deres æg og unger, og der er sjældent bestande af padder i vandhuller med fisk. Enkelte arter som skrubtudse kan godt klare et vist niveau af rovfisk, men for de øvrige arter er det en trussel.

Figur 7.12 Kortene viser områder med åbent vand (blåt), og hvor der under feltarbejdet i 2003 konstateredes fisk (grønt). Vi forventer, at der findes fisk i alle større områder med åbent vand.

7.3.2 Krybdyr

Følgende arter af krybdyr blev registreret ved feltarbejdet i 2003:

- Hugorm
- Snog
- Stålorm
- Skovfirben
- Markfirben.

Hugorm	Hugorm er udbredt i mosen, og sås tre gange under feltarbejdet. Hugorme spiser især små pattedyr (mus) men kan også tage firben og evt. frøer.
Snog	Snog er almindelig i hele mosen, der rummer meget store bestande af frøer, som snogen er afhængig af.
Stålorm	Stålorm holder især til omkring laggzonen og Fensmark Skov, men kan også træffes inde i selve mosen.
Skovfirben	Skovfirben er ret almindelig i mosen og ses typisk på tørvevejene mellem de gamle tørvegrave. Den blev truffet flere gange under feltarbejdet navnlig i den nordlige del af mosen.
Markfirben	Markfirben er ualmindelig i Holmegårds Mose. Under feltarbejdet blev en enkelt set mellem tørvegrav 29 og 30, der er et ret tørt område. Andre har fundet arten omkring højmosen.

7.4 Værdi- og målsætning af naturværdier

Baggrund for værdisætning	Værdisætning af eksisterende naturværdier kan bruges ved prioritering af midler til naturforvaltning, herunder f.eks. en naturgenopretnings- og naturplejeindsats eller ved afvejning af forskellige interesser i forbindelse med gennemførelse af projekter, som kan have positiv eller negativ indflydelse på naturen i området. Er et naturområde først værdisat, kan der opstilles en målsætning for ønsker til naturens udvikling på længere sigt. Værdi- og målsætninger skal dog løbende følges op, da et naturområde altid vil være i en dynamisk forandring, hvor arter og naturtyper forsvinder eller kommer til. Derved kan både værdi- og målsætningen ændres væsentligt, og det kan kræve en justering af f.eks. plejeindsatsen. Midlet til opfølgning er naturovervågning af f.eks. bestandsudviklingen af biotopstypiske plante- og dyrearter samt naturovervågning af successionen i udvalgte plantesamfund som respons på de naturforvaltningstiltag, der er gennemført.
Ingen konsensus på det terrestriske område	Inden for de senere år har både forskningsinstitutioner, amter og diverse rådgivende firmaer inden for miljø- og natursektoren arbejdet med at udvikle metoder til at værdi- og målsætte terrestrisk natur - med flere forskellige formål: Prioritering af naturplejemidler, konsekvensvurdering ved etablering af tekniske anlæg, modellering af naturudvikling m.v. Der er en lang tradition for værdisætning og målsætning af søer og vandløb i Danmark ved hjælp af recipientkvalitetssystemet og forskellige forureningsindikatorer, mens der på det terrestriske område ikke er opnået konsensus om metoderne endnu.

Figur 7.13 Blomstrende klokkeling.

Der er dog nogle metoder

I 1995 blev samarbejdsprojektet "Vandplan Sjælland" afrapporteret. Projektet, som de sjællandske amter stod bag, har til formål at sikre en vandforsyning til brugerne på Sjælland af tilstrækkeligt omfang og af høj kvalitet samtidig med, at der bliver taget hensyn til naturinteresserne. En af rapporterne i projektet, delrapport 2 "Vådområders ændring ved ændret vandindvinding" beskriver en metode, som kan bruges til at karakterisere vådområder, så ændringer i vandstanden (i denne rapport særligt med henblik på øget vandindvinding) kan vurderes (Ravn-Jonsen et al. 1995). Metoden baserer sig bl.a. på Skov- og Naturstyrelsens udkast til et værdisætningssystem (Skov- og Naturstyrelsen 1992).

Danmarks Miljøundersøgelser fremkom i 1999 med rapporten "Naturkvalitet - kriterier og metodeudvikling", som var resultatet af et treårigt projekt, der har haft til opgave at udvikle metoder og analyseværktøjer til den fremtidige naturforvaltning, herunder udpege indikatorarter, der kan anvendes til værdisætning af enge og andre terrestriske naturtyper (Nygaard et al. 1999). Indikatorarter kan være både karakteristiske, almindelige arter og sjældne arter.

I en stor del af amterne anvendes mål- og værdisætning for især de §3-beskyttede naturtyper i henhold til naturbeskyttelsesloven. Mange af amternes værdisætning af terrestrisk natur tager udgangspunkt i fund af forskellige sjældne og rødlistede arter på en lokalitet. I nogle amter medtages desuden andre parametre som bestandsstørrelser, forekomst af særlige topografiske, hydro-

logiske eller driftsmæssige forhold eller tilstedeværelsen af særligt sjældne naturtyper eller plantesamfund.

På trods af de forskellige tiltag er der altså endnu ikke konsensus i Danmark om mål- og værdisætning af terrestriske naturlokaliteter. Senest har Wilhjelmudvalget² i rapporten "En rig natur i et rigt samfund" fra 2001 beskæftiget sig med værdisætning af natur. En af de 10 højst prioriterede anbefalinger i rapporten er,

"at det besluttet at gennemføre naturkvalitetsplanlægning i alle amter i forbindelse med regionplanrevision 2005 som et redskab i naturforvaltningen. Som grundlag for naturkvalitetsplanlægningen anbefaler udvalget, at Skov- og Naturstyrelsen og amterne i samarbejde med relevante forskningsinstitutioner og kommunerne udarbejder et fælles enkelt målsætnings- og værdisætningssystem for (terrestriske) naturlokaliteter" (Wilhjelmudvalget 2001).

7.4.1 Metode til værdisætning

For alligevel at kunne værdisætte og siden hen målsætte naturen i Holmegårds Mose er der anvendt en metode, som COWI har anvendt de sidste 10 år til bl.a. VVM-undersøgelser og naturforvaltningsprojekter. Værdisætningssystem tager udgangspunkt i områdets naturmæssige, landskabelige, rekreative og andre

² Wilhjelmudvalget blev nedsat i 2000 og var et bredt udvalg sammensat af relevante ministerier og interesseorganisationer med tidligere industriminister Nils Wilhjelm som formand. På baggrund af et kommissorium fra den daværende regering skulle udvalgets arbejde danne grundlag for regeringens handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse. Den er siden ikke blevet fulgt op af konkrete handlinger.

værdier, og der bruges en 13 punkts-klassifikation. Punkter er ikke ranket og skal derfor betragtes som ligestillet i en værdisætning. Hver undersøgt lokalitet inden for projektområdet er værdisat ud fra denne metode (se lokalitetsskemaerne i bilag 1).

Parametre i klassifikationen

De 13 punkter i klassifikationen er beskrevet neden for:

1. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter

Er den undersøgte lokalitet levested for fredede, sjældne eller rødlistede arter samt arter, som er nævnt på EF-habitatdirektivets bilag II, IV og V, tildeles lokaliteten et kryds i klassifikationen.

Fredede og sjældne

Relativt få arter er fredede i Danmark, og oplysninger om dem er indlagt i databasen. Det gælder også arter, der i Atlas Flora Danica-projektet er opført som A-arter (sjældnere arter).

Rødliste

Rødlistede arter forekommer i kategorierne sjælden, sårbar og truet. Disse er defineret af Miljø- og Energiministeriet (Stoltze 1998).

- E = arter der er truede ifølge den officielle rødliste
- Ex = arter, der anses for udryddede i Danmark ifølge den officielle rødliste
- R = arter, der er sjældne ifølge den officielle rødliste
- V = arter der er sårbare ifølge den officielle rødliste.

Gulliste

Miljø- og Energiministeriet (Stoltze 1998) har også udarbejdet en gulliste over arter, der enten er gået meget tilbage, eller hvor en væsentlig del af den samlede bestand findes i Danmark, og hvor vi derfor har et særligt ansvar for at følge bestandsudviklingen. Disse arter er i databasen listet som:

- X = opmærksomhedskrævende
- A = ansvarsarter.

EF-habitatdirektivets bilag II, IV og V

I EF-habitatdirektivet er angivet forskellige plante- og dyrearter, som kræver en særlig beskyttelse:

- Arter opført på bilag II er arter af fællesskabsbetydning, hvis bevaring kræver udpegning af særlige bevaringsområder
- Arter opført på bilag IV er arter af fællesskabsbetydning, der kræver streng beskyttelse
- Arter opført på bilag V er arter, hvis indsamling i naturen kræver regulering.

Ud fra oplysninger koblet til de enkelte arter i tabellerne i databasen foretages der automatisk en afkrydsning i dette felt. Alle arter, som giver anledning til afkrydsning i dette felt, nævnes også automatisk i et separat felt med en oplysning om, hvilken status den har (f.eks. om arten er rødlistet som truet, gullistet eller på direktivets bilag). Dette giver således hurtigt et overblik over, om der forekommer sjældne planter og dyr på lokaliteten.

2. Levested for lokalt udbredte plantearter

Plantearter, der er defineret som B-arter, har en lokal udbredelse. Definitionen af sådanne arter stammer fra Atlas Flora Danica-projektet, der er en flerårig kortlægning af den danske flora foretaget af Dansk Botanisk Forening.

3. Stor biologisk eller økologisk diversitet

Lokaliteten indeholder mange forskellige plante- og dyrearter, eller der er stor økologisk variation med mange niches.

4. Vigtig spredningsmæssig betydning

Alle lokaliteter har en spredningsmæssig betydning som trædesten, kerneområde eller spredningskorridor³, men her afkrydses særligt vigtige lokaliteter.

5. Biologisk kerneområde

Jo større et levested er, jo mere varieret og dermed rigere dyre- og planteliv kan det indeholde. Store levesteder kaldes for kerneområder. Ådale og skove er f.eks. kerneområder. Tekniske anlæg kan fragmentere kerneområder, som dermed mister værdi som varierede, store levesteder.

6. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund

Angives af Wind (1995) som truet eller sjælden. Eksempel er: Ekstremfattig- og ekstremrigkær, lobeliesø, hængesæk,

7. Gammelt eller svagt påvirket naturområde

Et naturområde med lang kontinuitet indeholder ofte meget store naturværdier. Ligeledes vil svagt påvirkede (af menneskelig aktivitet) naturområder indeholde store naturværdier. Store naturområder er også samlet set udsat for mindre randeffekt⁴.

8. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement

Set i relation til landskabsgeologiske og landskabsøkologiske interesser.

9. Særlige fredningsforhold

Særlige fredningsforhold kan være: Landskabsfredning, større §3-områder, internationale, nationale og regionale udpegninger

10. Historisk eller sjælden arealanvendelse

For eksempel stævningsdrift i skove eller høslæt på enge.

³ *Spredningskorridorer*: Øer af naturområder i kulturlandskabet hænger sammen i et net ved hjælp af spredningskorridorer. Det kan være vandløb, levende hegn, udyrkede bræmmer langs afvandingsgrøfter eller mindre markveje med grøftekanter. Spredningskorridorer kan også bestå af flere mindre "trædesten", f.eks. små vandhuller mellem to store vådområder. I disse korridorer kan dyr og planter leve og sprede sig videre til nærliggende naturområder. Spredningskorridorer er et middel til at undgå, at små isolerede bestande uddør.

⁴ *Randeffekt*: Et levested er altid mest sårbart i randen. Randen af levestedet er sårbart for eksempelvis være påvirkninger pga. gødsning og sprøjtning fra nærliggende marker, og ved forstyrrelser bl.a. i form af menneskelig aktivitet. Langs vandløb er der udlagt 2 m udyrkede bræmmer, som afbøder for noget af randeffekten.

11. Rummer kulturminder

Kulturminder kan være voldanlæg, gravhøje, vadesteder, hærvejsspor, vildtbastenen, højryggede agre, hulveje, dysser m.v.

12. Særlig rekreativ værdi

Hvis en lokalitet eksempelvis indeholder anlagte stier (vandre- og cykelstier), fugletårne, skiltning, eller har en meget bynær beliggenhed, har lokaliteten særlig rekreativ værdi.

13. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Dette felt afkrydses, hvis der er kendskab til særlige undervisnings- eller forskningsmæssige interesser, eller man observerer, at lokaliteten anvendes til sådanne formål. Vandløb, der i en regionplan er målsat som naturvidenskabeligt referenceområde, giver også kryds i denne klassifikation.

7.4.2 Værdisætning af Holmegårds Mose

Når man værdisætter en lokalitet, er det vigtigt at holde sig for øje, hvilket geografisk niveau man betragter lokaliteten fra. Et naturområde som Holmegårds Mose vil fra "stor højde" blive værdisat meget højt - da man både ser på, hvad området samlet indeholder af naturværdier og samtidig sætter dette i relation til det omgivne landskab, hvor en stor del er præget af intensivt landbrug.

Ud fra "stor højde" vil Holmegårds Mose (defineret som arealet i det nye fredningsforslag) få en lang række værdier tildelt efter COWIs værdisætningssystem (se Tabel 7.4)

Tabel 7.4 Værdisætning af Holmegårds Mose inden for den foreslåede fredningsgrænse.

Værdier	Findes værdien i Holmegårds Mose?
1. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	Ja - der findes mange rødlistearter, fredede arter og arter opført på habitatdirektivets bilag II og IV.
2. Levested for lokalt udbredte plantearter	I Holmegårds Mose findes flere plantearter, der er B-arter (= har en lokal udbredelse)
3. Stor biologisk eller økologisk diversitet	Ved feltarbejdet 2003 er fundet: • 318 karplantearter • 63 fuglearter • 24 dagsommerfuglearter • 11 arter af padder og krybdyr Selvom et højt artstal i sig selv ikke er nogen kvalitet (en typisk højmosesflade har 15 arter af karplanter), vidner ovenstående om en stor biologisk diversitet. Derudover kendes til en lang række af bemærkelsesværdige fund af arter fra området gennem tiden. Desuden kan området kendetegnes som et sted med stor økologisk diversitet - der er mange forskellige typer natur, der afspejler jordbunds-, vand- og driftsforhold, og som tilbyder meget forskelligartede niches til dyr og planter.
4. Vigtig spredningsmæssig betydning	Holmegårds Mose ligger i god forbindelse med vådområder både nord og øst på og indgår således i nettet af spredningskorridorer på det sydlige Sjælland.
5. Biologisk kerneområde	Holmegårds Mose er i kraft af sin størrelse et biologisk kerneområde, der byder på relativt uforstyrrede levesteder med mange forskellige livsbetingelser. Desuden er området så stort og velafgrænset, at en påvirkning i form af randeffekt fra f.eks. det omgivende landbrug bliver noget afbødet.
6. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	Højmoser, næringsfattige kær og kalkprægede kær er absolut både truede og sjældne plantesamfund i Danmark. Alle typer er til stede i Holmegårds Mose.
7. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	Holmegårds Mose er gammel. Det vurderes, at mosen er flere tusinde år gammel. Højmosedannelsen startede i en stor sø, hvor der i Tidlig-Boreal (9550 - 8250 f.Kr.) strakte sig en 200-300 meter bred bræmme af mos ud fra søens sydlige bred. Tidligt i den Atlantiske periode (7.000-3.800 f.Kr.) var hele søens overflade dækket af mos, og i sen Atlantisk begyndte højmoservegetationen at tage form.
8. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabsselement	Landskabeligt er mosen helt speciel. Variationen mellem den åbne højmosesflade, der hvælver sig op, laggzonen og kantskoven samt de kupe-rede skovområder ved bl.a. Fensmark Skov gør området ret unikt landskabeligt set. I den østlige del er landskabet mere almindeligt for det sydsjællandske med de tilgroede moseflader, skovsumpe og skov/plantage, men da området er så stort, hjælper disse områder også med i værdisætningen som et særligt landskabsselement.
9. Særlige fredningsforhold	En del af mosen er fredet i dag. Desuden er den udpeget som EF-habitatområde og EF-fuglebeskyttelsesområde.
10. Historisk eller sjælden arealanvendelse	Tørvegravning kan kaldes for en historisk arealanvendelse. Men tørvegravning har ikke kvalificeret naturværdien her, som f.eks. gamle driftsformer som høslæt eller stævningsdrift gør det andre steder

Værdier	Findes værdien i Holmegårds Mose?
11. Rummer kulturminder	Fra Anders Fischers undersøgelse af de kulturhistoriske værdier vides det, at disse findes mange steder rundt om i mosen. Kultursporene er en af begrundelserne for det nye fredningsforslag.
12. Særlig rekreativ værdi	Der er afmærkede vandreruter gennem hele området. Desuden er der store jagtmæssige interesser i området med bl.a. bukkejagt. Holmegårds Mose ligger desuden relativt tæt på større bebygget område (Fensmark), så potentialet for rekreativ udnyttelse er til stede.
13. Har undervisnings-/forskningsinteresser	Der har gennem tiden været foretaget mange forskellige videnskabelige undersøgelser i Holmegårds Mose, og der er potentiale for en lang række forskningsprojekter omkring hydrologi, jordbundsforhold, vegetationsudvikling, udvikling i bestande af fugle, padder m.v. Desuden bliver området anvendt til undervisning af studerende på bl.a. RUC og Københavns Universitet.

Samlet værdi Ud fra ovenstående begrundede værdisætning kan det samlet konkluderes, at Holmegårds Mose har en meget stor bevaringsværdi. Der kan gives 12 krydser ud af 13 mulige ved værdisætningen, hvilket ellers er sjældent for naturområder i Danmark.

Værdi for hver lokalitet Skal værdisætningen forfines, skal man ned fra "den store højde" og kigge på hvert enkelt undersøgt område, som er vist på kort 4. På de tilhørende lokalitetsskemaer (bilag 2) er angivet, hvor mange af de 13 værdisætningsparametre, der er opfyldt for lokaliteten. F.eks. er nogle af tørvegravene med åbent vand, hvor der i dag er massive udsætninger af ændrer, vurderet som mindre værdifulde i forhold til den overordnede værdisætning af hele Holmegårds Mose.

På kort 6 er angivet de lokaliteter, som kan betegnes som særligt værdifulde i dag. Dette drejer sig om de intakte højmoser (A og B), Westphalerskærene (C) og Kær 40. Alle de nævnte lokaliteter er samtidig de områder, som Storstrøms Amt foretager naturpleje og naturovervågning i.

Man kan betegne de særligt værdifulde lokaliteter som den naturpulje, hvorfra indvandringen af biotopstypiske arter i et genopretningsprojekt skal ske. Det er derfor vigtigt at friholde disse områder for væsentligt ændret påvirkning, så frøpuljer af biotopstypiske planter og bestande af dyr ikke påvirkes negativt.

Målsætning Ud fra værdisætningen af de naturmæssige værdier kan der opstilles en overordnet målsætning for en samlet naturforvaltningsplan for Holmegårds Mose. Den er beskrevet i starten af kapitel 9.

8 Tekniske anlæg

Der er indhentet oplysninger om mulige tekniske anlæg i undersøgelsesområdet fra:

- Holmegaard Kommune
- Suså Kommune
- Storstrøms Amt
- Holmegaard Glasværk
- REXAM Glass
- SEAS
- TDC
- DONG
- Fensmark Vandværk.

Endvidere er indhentet drænoplysninger i form af drænkort fra de drænedes områder på Broksø og Holmegårds arealer. Drænsystemerne er etableret i perioden 1940 til 1995.

De tekniske anlæg er indtegnet på kort 1

Holmegaard Kommune har ingen tekniske anlæg i undersøgelsesområdet. Fra kloaksystemet er der regnbetingede udledninger til området (omtalt i afsnit 5.3)

Suså Kommune har ingen tekniske anlæg i undersøgelsesområdet

Storstrøms Amt har ingen tekniske anlæg i undersøgelsesområdet, men har oplyst at der på enkelte grusveje er udlagt slagter som fyld. Dette kan have betydning ved vandstandshævninger såfremt den fremtidige vandstand ligger tæt ved eller over vejens niveau.

Holmegård Glasværk og Rexam Glass har ingen tekniske anlæg i undersøgelsesområdet. De indvinder sammen procesvand fra to borer på egen grund. I forbindelse med ovntapninger ca. hvert 4 år indtages kølevand fra tørveskær 1 som spules ud i området igen. Dette resulterer i en kortvarig temperaturforøgelse på et par grader i tørveskæret.

SEAS har en 132 kV luftledning som krydser området på 5 master i det sydøstlige hjørne af undersøgelsesområdet.

TDC har ingen ledninger i området

DONG har ingen naturgasanlæg i området

Fensmark Vandværk har ikke oplyst om eventuelle ledninger indenfor området.

Der er samlet set ikke nogen tekniske anlæg der forventes påvirket af projektet.

Der forventes således heller ingen oversvømmelser af eksisterende grusveje og stier ved de planlagte vandstandshævninger

Figur 8.1 Bro over Svenskegrøften i mosens sydøstlige hjørne.

9 Målsætning og projektforslag

9.1 Overordnet målsætning for naturforvaltningsplan for Holmegårds Mose

På baggrund af værdisætningen i afsnit 7.4 er det tydeligt, at der stadig er uforstyrret og autentisk natur tilbage i Holmegårds Mose. Desuden er der mange områder, der på trods af tørvegravning, deraf faldende vandstand og tilgroning stadig indeholder biotopstypiske plantearter for højmose/fattigkær og stadig har store mængder levende Sphagnum-mos i bunden.

Men samtidig er mange af disse fattigkærsområder under hastig tilgroning med dun-birk, og det er nok spørgsmål om få årtier, før de lysåbne områder er ændret til mørk skov og krat, med mindre vandstanden hæves, eller rydningen af birk fortsætter og øges. Endelig er der i den østlige del ret forstyrrede områder med lav naturkvalitet, der er påvirket af tørvegravning og eutrofiering fra bl.a. det massive andehold i tørvegravene.

Målsætning

Der er opstillet en målsætning for en samlet naturforvaltningsplan for Holmegårds Mose, der søger at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget som angivet i fredningsforslaget:

- 1 Højmosevegetationen skal stabiliseres i de nuværende højmoselokaliteter, og der skal skabes grundlag for, at vegetationen i form af Sphagnum og biotopstypiske plantearter skal brede sig
- 2 Tilgroningen med dun-birk og blåtop skal stoppes, så området igen bliver lysåbent
- 3 De kalkafhængige lokaliteter skal så vist muligt holdes intakte, så den særprægede og sjældne flora og fauna stadig kan findes her
- 4 Tørvegravene skal igen have rent surt vand, så padder og undervandsplanter gavn timer.

Midler

Midlerne for projektet er:

- Vandstandshævning, så den hydrologiske gradient med udsivning af vand fra de centrale mosepartier nedsættes, og den samlede afstrømning derved reduceres og forsinkes.

- Forbedring af vandkvaliteten i tilløb til moseområdet samt i tørvegrave med andehold
- Gennemførsel af naturpleje: Engangsindgreb, der fjerner alle massive tilgroninger med birk.

Disse tre punkter danner tilsammen den samlede naturforvaltningsplan, som Holmegårds Mose skal reguleres efter i de kommende år.

I de følgende kapitler gennemgås mulige scenarier for at opfylde målsætningen, og derefter vurderes konsekvenserne for hvert enkelt scenario.

Figur 9.1 Hirse-star og kødfarvet gøgeurt i Kær 40. Maj 2003.

Potentiale for naturgenopretning

For at konkretisere tiltagene er områdets potentiale for naturgenopretning blevet vurderet. Det skal forstås som en slags prioritering af, hvor det vil give størst naturmæssig gevinst at igangsætte naturgenopretningen, hvis der ikke er ressourcer til, at hele området kan inddrages. Klassificering af lokaliteternes potentiale sker ud fra den eksisterende flora - er der biotopstypiske arter til stede? - samt ud fra viden om eksisterende jordbund og hydrologi samt den praktiske og økonomiske mulighed for at hæve vandstand og rydde birken, uden at det går ud over nærliggende arealer (f.eks. dyrkede arealer, områder der ikke tåler markant hævnning af vandstand etc.). Potentialerne er samtidig tænkt ind i relation til habitatområdets udpegningsgrundlag, hvis bevaringsstatus er det primære formål med udvidelse af fredningen.

Den udvidede fredning har dog også til hensigt at bevare og beskytte de væsentlige arkæologiske og kulturhistoriske interesser.

Holmegårds Moses potentiale for naturgenopretning er delt op i:

- Særligt værdifulde naturområder
- Højt potentiale
- Middel potentiale
- Lavt potentiale

Resultatet af denne klassificering kan ses på kort 6.

Særligt værdifulde områder

De områder, der er "særligt værdifulde områder", rummer i dag de største naturværdier. Det gælder højmosedområderne, Kær 40, Kær 51 og Westphalerskærene, der huser de rødlistede arter og er sjældne naturtyper.

Disse områder er truede, men de nødvendige plejetiltag vurderer vi til at være så forskellige, at ikke alle vurderes at have højt potentiale:

Kær 40 er truet af tilgroning, næringstofstilledning og dræning. For at bibeholde naturværdierne her skal der tages forholdsvis vidtgående plejetiltag i brug. Afskrabning af tørv, konstruktion af balker og evt. kalkning er mulige vidtgående tiltag, der ikke er detaljeret vurderet i denne rapport. På denne baggrund er det derfor vurderet, at Kær 40 har middel potentiale for naturgenopretning, selvom lokaliteten er særligt værdifuld.

Højt potentiale

De dele af Holmegårds Mose, der med en forholdsvis beskeden hjælp har mulighed for at udvikle sig til højmoser og fattigkær ad åre (sandsynligvis med hængesækdannelse), er værdisat som lokaliteter med højt potentiale. Det drejer sig om:

- De to intakte højmosearaler og et område omkring dem

- Westphalerskærene
- Et større sammenhængende område med meget tørvemos i de centrale til østlige dele af mosen.
- Det store blåtopområde ved lokalitet 73c.

De to førstnævnte områder har allerede store naturværdier eller vil med få tiltag kunne få det. For de to sidstnævnte vil vådere forhold og trærydninger sandsynligvis få områderne til at udvikle sig højmoser eller højmoselignende forhold inden for få år eller få generationer.

Middel potentiale

De dele af Holmegårds Mose, der i dag er meget tilgroede og uden levende tørvemos, vil formodentligt ikke umiddelbart kunne udvikle sig til gode fattigkær inden for en overskuelig fremtid. Men vådere forhold vil kunne forbedre naturkvaliteterne.

Af særligt interessante områder er området syd for Pottemagerhuset, hvor Kær 40 og til dels 47, 38-39 har mulighed for at udvikle sig til artsrige rigkær af stor betydning for sjældne planter og dyr.

Lavt potentiale

Næringsprægede områder i udkanten af undersøgelsesområdet vurderes at have relativt lavt potentiale. Disse områder omfatter granplantager, marker i omdrift og næringstofbelastede lokaliteter. Ved hævet vandstand vil disse områder ikke udvikle sig i retning af værdifulde naturtyper med næringsfattige forhold. De vil snarere blive domineret af gråpil og næringskrævende højt voksende urter som f.eks. tagrør og lådden dueurt, og områderne vil gro helt til, hvis der ikke gennemføres en løbende pleje med græsning.

Markerne syd for Broksø er værdisat med lavt potentiale i relation til forbedring af bevaringsstatus for habitatnaturtyperne. Dette skyldes at der ikke forventes at der vil etablere sig en særlig værdifuld flora her. Til gengæld vil en hævnning af vandstanden her vil få stor værdi for de vandfugle, som skal tilgodeses jf. EF-fuglebeskyttelsesdirektivet, og for beskyttelse af de kulturhistoriske interesser.

Fensmark Skov rummer særlige naturhistoriske værdier, gamle træer og sjældne planter, derfor er skoven udpeget som et særligt værdifuldt område. Men skoven har et lavt potentiale for naturgenopretning, da skoven ikke vil ændres i forbindelse med vandstandsreguleringer og lignende indgreb.

Ikke klassificerede områder

På kort 6 er der "hvide pletter", som er områder der ikke er klassificeret som hverken særligt værdifulde eller områder med potentialer for naturgenopretning. Disse områder er vurderet som uinteressante ud fra en naturmæssig synsvinkel.

9.2 Baggrund for forslag til scenarier

Da Holmegårds Mose ikke længere er en stabil højmoser, men et produkt af den hidtidige drift og udnyttelse, er det nødvendigt med en vis grad af manipulation af bl.a. vandstanden, hvis man vil sikre en bevarelse af naturværdierne inden for en overskuelig fremtid. Overlades naturen til sig selv, vil der gå flere hundrede og måske snarere tusinder af år, før Holmegårds Mose igen er en naturlig og stabil højmoser - hvis ikke de indgreb, der er foretaget i mosen, faktisk viser sig at være så irreversible, at den naturlige succession aldrig vil kunne genoprette den tidligere tilstand.

Ved forslag til vandstandshævning skal flere forhold være opfyldt:

- Så meget af Holmegårds Mose som muligt skal have en vandstand, der for størsteparten af året ligger i terræn. Formålet er at fremme genvæksten af tørvemos
- Vandstandshævningerne må ikke berøre arealer uden for den udvidede fredningsgrænse
- Det forudsættes, at spildevandspåvirkede tilløb snarest muligt afskæres eller fjernes, så vandet, der strømmer til Holmegårds Mose er så næringsfattigt som overhovedet muligt.

Tre scenarier for vandstand

I projektforslaget er der arbejdet med tre forskellige scenarier for hævnings af vandstanden. Hævningen af vandstanden skal primært ske for at formindske de hydrologiske gradienter, som i dag findes i højmoseresterne i Holmegårds Mose. Bliver randarealerne rundt om den intakte højmoserest mere fugtige, vil det betyde, at vandet holdes tilbage i længere tid i den centrale del, og Sphagnum-mosserne får de bedste vækstbetingelser.

9.3 Tre scenarier for vandstandsændringer

For at etablere en vandstandshævning i mosen, skal der udføres en række mindre tekniske anlæg. Vandstandsændringerne er udformet således at der i delområder opnås en hævnings af vandspejlet under terræn med ca. 20 til 50 cm. Undtaget er de pumpeafvandede områder hvor der, hvis pumperne tages helt ud af funktion, vil blive vandstandshævninger af størrelsesordenen 1 m.

Det er ikke ønskeligt at skabe nye store sammenhængende vandflader i moseområdet, men derimod at vandmættede større arealer således at sphagnummoserne og dermed tørvegendannelsen får de bedste vækstbetingelser. Efterhånden som tiltagene får den ønskede effekt kan der således være behov for at hæve vandspejlet yderligere i nogle af delområderne for derved langsomt at skabe en naturlig retablering af mosefladerne og afvandingstilstanden.

Der er opstillet 3 mulige scenarier for vandspejlshævninger i Holmegårds Mose.

For hvert scenarie er beskrevet, hvilke anlægstekniske indgreb, der er mulige og nødvendige for at opnå den ønskede tilstand. Fastlæggelse af anlæggenes omfang er sket under hensyntagen til såvel de generelle bevaringsinteresser i området som det økonomisk realistiske. Der er således søgt anvendt anlægsmetoder, som tilstræber mindst mulig beskadigelse af det omgivende terræn og af vegetationen på de sårbare naturtyper indenfor fredningsforslagets afgrænsning. Desuden er hensyn til ynglende fugle m.v. også medtaget i valg af anlægsmetoder, så arterne forstyrres mindst muligt. I afsnit 9.4 er givet en mere detaljeret beskrivelse af, hvorledes de forskellige former for tiltag tænkes udført.

9.3.1 Scenarie 1

Formål

Formålet med Scenarie 1 er, at begrænse afvandingen af selve højmoseresten i Holmegårds Mose samt at forbedre mulighederne for en naturlig gendannelse af tørvemasse på de omkringliggende arealer for på sigt at etablere en acceptabel afvandingssituation omkring højmosen. Scenarie 1 omfatter de arbejder og tiltag der anses som minimum for opnåelse af dette formål.

De foreslåede tiltag i Scenarie 1 omfatter indgreb omkring selve de to højmoserester. De foreslåede tiltag og konsekvenser af vandstandshævningen er vist på kort 5-1.

Projektet omfatter etablering af følgende tekniske tiltag:

- Etablering af 5 overløbsrør ved rørunderføringer omkring højmosen.
- Udbedring og hævnning af balker ved 5 lokaliteter

Overløbsrørene sikre at vandet først kan løbe ud af oplandet for hvert overløbsrør, når vandstanden når overløbsrørets kant. På denne måde sikres der en minimums vandstand i oplandet.

Ved udbedring og hævnning af balkerne i området kommer balkerne til at fungere som diger, der holder vandet inde i området.

9.3.2 Scenarie 2

Formål

Scenarie 2 er en udbygning af Scenarie 1. Formålet er at genskabe den naturligt hydrologi i større dele af mosen. Der medtages således yderligere arealer hvor der kan etableres vandstandshævninger til gavn for moseområdets plantesamfund. I Scenarie 2 genskabes således mest muligt af den naturlige hydrologi i selve højmoseresten samt i de omkringliggende moseområder med henblik på at opnå de bedste betingelser for genetablering af højmosarealer.

De foreslåede tiltag i Scenarie 2 omfatter udover de i Scenarie 1 beskrevne indgreb også ophør af pumpedrift og ekstensivering af landbrugsarealerne i den nordøstlige del af undersøgelsesområdet, vandstandshævning i den centrale og den østlige del af mosen, samt omkring Tornemoserendens udløb og indgreb i

den vestlige del af mosen. De foreslåede tiltag og konsekvenser af vandstandshævningen er vist på kort 5-2.

Projektet omfatter følgende tekniske tiltag ud over de i Scenarie 1 nævnte:

- Etablering af overfaldskanter i grøfter ved 6 lokaliteter
- Etablering af 1 overløbsrør ved Skelgrøftens afløb ved Svenskevejen.
- Bundhævninger i vandløb og grøfter ved 4 lokaliteter
- Afbrydelse af drænen ved 9 lokaliteter.
- Etablering af 140 m Ø200 mm afskærende PVC ledning mellem fungerende drænsystem og pumpestationen ved Broksø, der fortsætter for afvandingen af Broksø Fang.
- hævning af de to nordligste øst-vestgående balken mellem de to højmoser.

Overfaldskanterne i Ringkanalen sikrer, at vandet kun ved høje vandføringer løber i Ringkanalen. Det meste af tiden vil vandet stå stille i Ringkanalen, der derved får mere karakter af lagg-zone.

Bundhævningerne i vandløb og grøfter sikrer en minimumsvandstand i vandløbs opland ved at stuve vandet op baglæns i oplandet. Stuvningseffekten aftager med afstanden fra bundhævningen.

Ved ophør af pumpedrift og afbrydelse af drænene i landbrugsarealerne i den nordøstlige del af undersøgelsesområdet hæves vandstanden betragteligt i de arealer, der er omfattet af afvandingen i dag. Desuden vil afbrydelsen af dræne og pumpepraksisen medføre, at vandstanden vil stige et stykke ind i mosen pga. af den mindre gradient. Denne effekt har det ikke været muligt at kvantificere.

9.3.3 Scenarie 3

Formål

Scenarie 3 er en videre udbygning af Scenarie 1 og 2. Formålet er at genskabe bedst mulige forhold for genskabelse af naturlig hydrologi i så store dele af mosen som muligt. De foreslåede tiltag og konsekvenser af vandstandshævningen er vist på kort 5-3.

Projektet omfatter følgende tekniske tiltag:

- Etablering af to overløbsrør i tilløb fra syd til Skelgrøften
- Etablering af to bundhævninger i afløb fra den nordøstlige del af mosen

- Etablering af blokering i afløbet mellem de drænedes områder ved Broksø Fang.

Herved hæves den generelle vandstand yderligere i den nordøstlige del af Holmegårds Mose.

9.4 Mulige tiltag for etablering af vandstandshævning

Af væsentlige tiltag er der foreslået følgende:

Overfaldskant i grøfter: Vandstanden hæves i en grøft og bagud i systemet til en given kote ved at nedpresse en plade i tørven. Pladen kan udføres af rustfrit stål, galvaniseret eller en kraftig plade af PE. Der støttes på begge sider med opgravet tørv og på den nedstrøms side med et stenlag som samtidig hjælper til at skjule konstruktionen og beskytter mod erosion. Overfaldskanterne kan evt. udføres med en åbning der giver mulighed for variation af vandstanden.

Bundhævning i grøfter og vandløb: Bunden hæves ved udlægning af grus- og stenmaterialer over en kort strækning. Herved sikres i modsætning til overfaldskanterne passage for fisk mm.

Overløbsrør ved rørunderføringer: Rørunderføringer under veje og balker forlænges på opstrøms side med en 90 graders rørbøjning, der føres til den ønskede kote. Der tætnes og støttes omkring med opgravet tørv. Overløbsrørene bør udføres således, at der er muligt at variere opstemningskoten afhængig af udviklingen i de berørte områder.

Udbedring af balker: Balkers med lokaliserede sætninger, lavpunkter eller grenfaskiner, udbedres med opfyldning af tørveklyner som udgraves på opstrøms side, hvor vandstanden i fremtiden hæves. Ved de balker der har karakter af sti eller kørespor, hvor der i forvejen er tilført materialer til forstærkning, kan opfyldningen ske med komprimeret stabil grus.

Afbrydelse af drænledninger: Ledninger lokaliseres og bortgraves over en strækning på ca. 3 meter og der tilbagefyldes med impermeabelt materiale. Herefter fremstår det tidligere drænedes areal med naturlig afvanding.

Figur 9.2 Tornemoserenden i den nordlige del af projektområdet.

9.5 Naturpleje

Naturpleje kan ses som naturforvaltningstiltag, der både skal foretages inden en egentlig naturgenopretning gennemføres med vandstandshævning (= engangsindgreb), og som skal anvendes som kontinuert middel til at styre den succession, som naturtyperne vil undergå i løbet af projektet (= kontinuerlig pleje).

I dette afsnit er konkrete naturplejetiltag præsenteret, som bør gennemføres sammen med naturgenopretningen beskrevet i starten af kapitel 9, så målsætningen med naturforvaltningsplanen kan opfyldes.

9.5.1 Rydning af vedplanter

Rydning af dun-birk er meget arbejdskrævende og kostbart. I 1990 kostede det Storstrøms Amts 30-35.000 kr./ha/år at rydde birk fra højmossefladerne. Desuden vil en rydning som engangsindgreb næppe være nok til at forhindre at mosen gror næsten lige så hurtigt til som den kan ryddes. Ud fra et ønske om at gøre noget der, hvor det største naturgenopretningspotentiale findes, bør følgende rydninger foretages:

- Højmossefladerne og Westphalerskærene bør ryddes/vedligeholdes i første omgang dvs. A+B, 49-59 og 98 (se kort 4).
- Dernæst bør de centrale områder af Holmegårds Mose ryddes (områder med fattigkær under mere eller mindre tilgroning) dvs. område 3,7, 8, 38-48 og 60-97 samt centrale dele af 73C og 100 (se kort 4).

Rydningen bør omfatte fældning og bortskæring af birketræer og opvækst; det bedste er, hvis rodknolden kommer med op, da det både forhindrer fremspiring af nye grene og forhindrer en næringsstofførsel fra nedbrydningen af rodbiomassen, når den overjordiske biomasse fjernes. Det er meget væsentligt, at alt afskåret materiale fjernes hurtigst muligt og helst på sådan en måde, at urtevegetationen skånes mest muligt.

Ønsker man samtidig at gavne insektfaunaen, kan man lade nogle ældre birkebevoksninger stå af hensyn til rødvinget moseskovsmølle og skovperlemorsommerfugl. Dette gælder bl.a. gamle birketræer i f.eks. 73-a,b,c (mod øst) og e samt lokalitet 41. Desuden bør visse gråpile-buske blive stående til glæde for kobberbrun spinder og pungmejse. Dette bør dog ikke ske i Westphalerskærene, hvor hensynet til en lang række rødlistede vandbiller og planter bør veje tungere.

Man bør dog være bevidst om, at et valg om at gavne insektfaunaen (som ovenfor beskrevet), betyder, at der vil være potentielle tilgroningsarter tilstede midt i mosen, og der fra disse individer kan sprede sig nye frø.

Inden plejetiltag sættes i gang, skal der udarbejdes en detaljeret plejeplan, der for hver enkelt lokalitet fastsætter omfang for rydning, prioriteringer af områder, metoder m.v.

9.5.2 Idéer om andre mere vidtgående plejetiltag

Udover de allerede omtalte plejetiltag kan man foreslå mere vidtgående plejetiltag, som dog giver anledning til andre naturpolitiske overvejelser, om det er foreneligt med fredning af autentiske naturværdier.

Det skal understreges, at de pågældende forslag ikke er underkastet en detaljeret konsekvensvurdering for hverken naturinteresser, økonomi eller lignende. Det vil kræve et grundigere studie, før der kan tages beslutning herom.

Jordarbejder

Bl.a. på grund af sætninger og tidligere gravearbejder skabes den bedste natur ikke ved blot at hæve vandstanden så meget som muligt på områderne.

Som det fremgår af den senere konsekvensvurdering i kapitel 10 kan der ske en uønsket opblanding af kalkholdigt vand med regnvand og til dels med næringsbelastet vand omkring Kær 40 og tilstødende arealer.

For at sikre de bedst mulige forhold både for Kær 40 og lokalitet 73C, hvor der ikke bør komme kalkholdigt vand ind, kunne man opføre balker imellem dem. Under opgravning af materialet til balkerne kan man ligefrem med vilje sørge for at komme helt til bunds i Kær 40, hvorved man vil få skabt de samme forhold, som for 20 år siden skabte en stor opblomstring af mygblomst.

Materialet til balken kan tages fra området lige ved siden af, hvor der så i en overgang vil dannes en lille næringsfattig sø, der i løbet af nogle år vil gro til

med Sphagnum (særlige vandlevende arter) og kæruld, inden der også udvikles højmose her.

Genintroduktion af kronhjort

Som et alternativ til manuel rydning af birk kan genintroduktion af kronhjort være en mulighed. Kronhjorte lever gerne på højmoser, men kræver et ret stort terræn, som i tilfældet med Holmegårds Mose sikkert vil omfatte de nærliggende skove og kulturlandskaber.

Etableres der en større egentlig bestand af kronhjort, vil der være væsentlige jagtinteresser knyttet til dette. Der vil samtidig være tale om en type jagt, som kan drives i overensstemmelse med naturbeskyttelsesinteresserne i Holmegårds Mose.

I Danmarks største højmose, Lille Vildmose, findes en vildtlevende bestand af kronhjort på ca. 1 voksen kronhjort for hver 10 hektar i Tofte Skov og Mose og 1 pr. 3 hektar i Høstemark Skov og Mose. Begge steder er de effektive til at holde nyopvækst af birketræer væk eller nede. Desuden spiser de også en del tue-kæruld, men er ikke så glade for blåtop (Poul Hald-Mortensen, pers. komm). Arealer, der er ryddede, kan vedligeholdes, men kronhjorte er ikke så gode til at holde arealer, der er meget tilgroede.

Introduktion af bæver

Bæver levede på Sjælland i bronzealderen. Arten blev reintroduceret til Danmark i 2000 i Klosterheden Plantage af Skov- og Naturstyrelsen. Ved dæmningsbyggeri skaber bæveren oversvømmelse og vådområder. Bæveren er meget effektiv til at spise små træer.

Holmegårds Mose vurderes at udgøre et egnet levested for arten, hvor den vil slå sig ned i tørvegravene og spise træerne omkring disse. Derved skabes lys-åbne forhold. Desværre vandrer bæveren ikke særligt langt fra sine søer for at spise - typisk kun 50 m og sjældent mere end et par hundrede meter. Derved vil den ikke effektivt kunne rydde træer på højmoser og i fattigkærene, der for det meste ligger længere fra de søer, der er egnede som levesteder for bæver.

9.5.3 Naturpleje og friluftsliv

I en plejeplan for Holmegårds Mose skal der også tages stilling til adgangsforhold og fremtidig arealanvendelse. I dag er der gode skilte stier; det er derfor væsentligt at sørge for fortsat passage ad disse stier – også når vandstanden hæves.

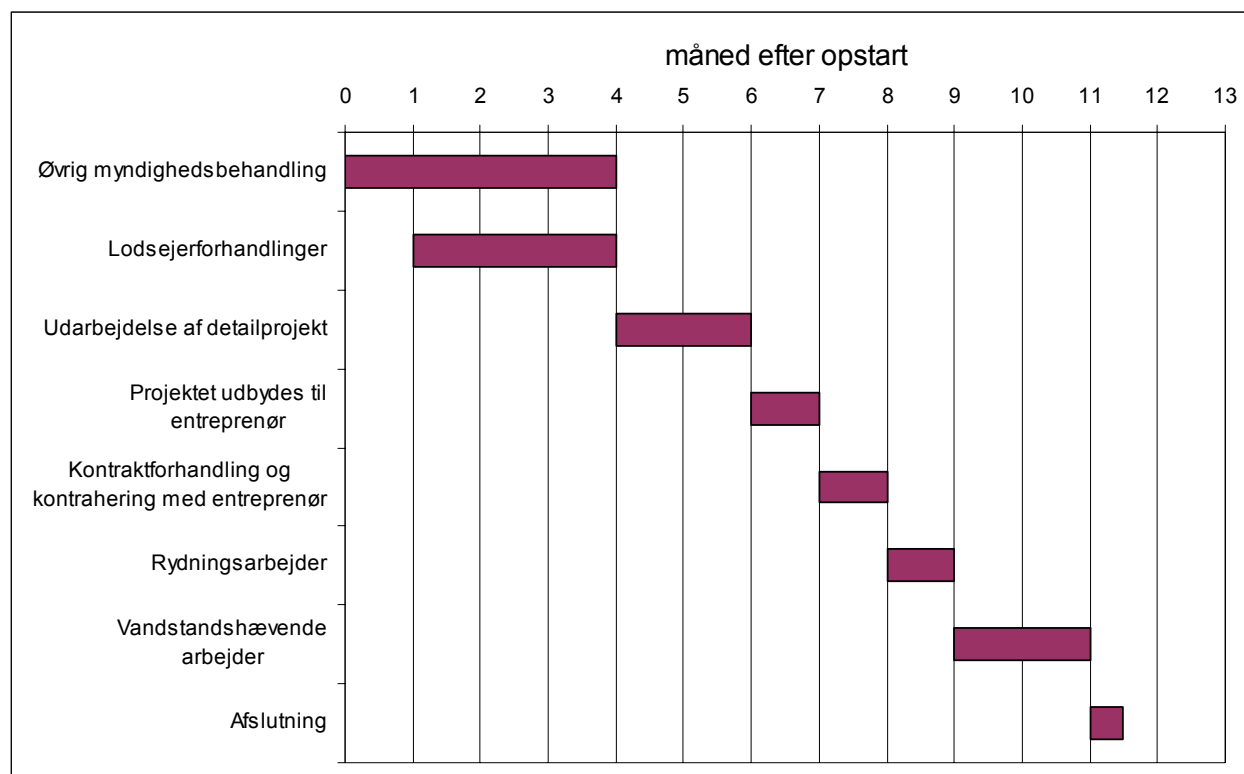
Figur 9.3 *Vandreruten ind i Holmegårds Mose starter bl.a. ved indgangen til Fensmark Skov.*

Gennemførslen af en så omfattende naturgenopretning/naturpleje som skitseret i dette projekt lægger naturligt op til, at der iværksættes en målrettet formidling i form af guidede ture med naturvejledere, fugletårne, informationstavler m.v. Man kunne med inspiration fra de svenske Naturrum (bemandede/ubemandede besøgssteder med plancheudstillinger etc. opstillet i nationalparker m.v.) oprette et sådant, f.eks. ved indgangen til højmosområdet fra Fensmark i den sydvestlige del, eller ved indgangen i den sydøstlige del. En mulighed kan også være i den nordlige del i nærheden af Pottemagerhuset.

9.6 Tidsplan og anlægsbudget

9.6.1 Tidsplan

Der er udarbejdet en foreløbig tidsplan for en evt. gennemførelse af et vandstandshævende projektet. Tidsplanen er selvsagt betinget af udfaldet af behandlingen af fredningssagen i Fredningsnævnet, samt - hvis en udvidet fredning bliver gennemført - af de efterfølgende lodsejerforhandlinger.

Tidsplanen tager udgangspunkt i at fredningssagen er vedtaget og begynder med øvrige myndighedsbehandling samt lodsejerforhandlinger. Tidsplanen er angivet relativt i forhold til opstart af projektet. Det bør ved planlægningen sikres at en evt. udførelse sker i den tørre periode af året.

9.6.2 Økonomisk overslag

Der er udarbejdet et overslag over de forventede omkostninger ved gennemførelse af de nødvendige anlægsarbejder ved en realisering af de beskrevne scenarier. Overslaget er baseret på prisindeks 2003. Overslaget indeholder ikke udgifter til evt. arealopkøb, erstatninger, hegning, udgifter til friluftsliv m.v.

Tabel 9.1 Økonomisk overslag over anlægsarbejder

Beskrivelse	antal	Scenarie 1	Scenarie 2	Scenarie 3
Arbejdsplads, etablering og drift	10 %	10.000	35.000	40.000
Etablering af overløbsrør	6/8 stk.	60.000	60.000	80.000
Udbedring af lokale huller i balker	5 stk.	50.000	50.000	50.000
Overfaldskanter i grøfter	6 stk.		30.000	30.000
Bundhævninger i grøfter og vandløb	4/7 stk.		40.000	70.000
Lokalisering og blokering af dræn	8 stk.		40.000	40.000
Etablering af Ø200 mm PVC ledning	140 m		56.000	56.000
Forhøjelse af balker mellem højmoseresterne	200 m		50.000	50.000
Gener for blødbund	15 %	18.000	54.000	62.000
Uforudsete omkostninger	30 %	42.000	125.000	142.000
Samlede entreprenørudgifter	Sum	180	540	620
Detailprojektering	Sum	70.000	130.000	140.000
Tilsyn	Sum	30.000	60.000	70.000
I alt	Sum	280	730	830

Overslaget er behæftet med en del usikkerhed og specielt entreprenørens erfaring med arbejde i tørve- og moseområder kan få afgørende betydning for de ved licitationen, indkomne tilbud.

Rydning

Rydningsarbejderne er valgt udskilt som en særskilt ydelse, da omfanget kan varieres betydeligt indenfor de enkelte scenarier, afhængig af ambitionsniveau og fremtidig plejeform. Der er opstillet et overslag på hhv. rydning af 50, 100 eller 200 ha. med forholdsvis tæt bevoksning. Arealet der skal ryddes bør udvælges under hensyntagen til det valgte scenarie og hensynet til hvor der er det største potentiale for naturgenopretning.

Posten vedrørende rydning af krat og småskov er baseret på Storstrøms Amts nuværende udgifter skaleret op i forhold til et forventet indgreb i forbindelse med et naturgenopretningsprojekt i Holmegårds Mose. Der må herefter forventes yderligere årlige udgifter for at holde tilgroningen nede.

Tabel 9.2 Økonomisk overslag over rydningsarbejder

Rydningssomfang	ha	50 ha	100 ha	200 ha
Arbejdsplads, etablering og drift	8 %	160.000	320.000	640.000
Rydningsoverslag	kr.	2.000.000	4.000.000	8.000.000
Gener for blødbund	10 %	220.000	430.000	860.000
Uforudsete omkostninger	20 %	450.000	900.000	1.800.000
Samlede entreprenørudgifter	Sum	832	1654	1509.8
Projektering	Sum	200.000	300.000	400.000
Tilsyn	Sum	100.000	150.000	200.000
I alt	Sum	1132	2104	2109.8

Det fremgår af overslaget at rydningsarbejderne forventes at udgøre den væsentligste post i forbindelse med genopretningen af mosen.

Naturpleje, drift og vedligehold

Udgifterne til drift og vedligehold er vanskelige at kvantificere, da de er helt afhængige af det valgte ambitionsniveau for plejen af arealerne samt hvorledes ejerforholdene vil være i fremtiden.

I forbindelse med de foreslåede tekniske indgreb, vil der være behov for jævnligt tilsyn med overløbsrør, overfaldskanter m.m. for at sikre mod tilstopning og deraf uønsket høj vandstand. I samme forbindelse kan der desuden blive tale om udbedring af balken m.m. Samlet tidsforbrug anslås til 15-25 dage pr. år, svarende til 20-40.000 kr. pr. år.

Naturplejen omfatter årlig tilbageskæring og fjernelse af uønskede birketræer mm, som beskrevet i afsnit 9.5. Udgiften forventes årligt at udgøre ca. 40.000 kr./ha (baseret på priser opgivet fra Storstrøms Amt). Omfanget vil være afhængigt af det samlede areal der er valgt at rydde i forbindelse med hovedindgrebet. Det må forventes, at man skal over arealerne ca. hvert 5. år, således at der må forventes en udgift til naturpleje på ca. 20 % af udgifterne til rydning, svarende til ca. 1,2 mio. kr./år, hvis man vælger at rydde og vedligeholde ca. 100 ha. Udgiften vil ligge på ca. 2,5 mio. kr./år, hvis man vælger at lave løbende rydninger for 200 ha. De årlige rydningsudgifter må forventes at falde, når vandstandshævningen begynder at påvirke birketilvæksten sammen med nedgangen i den eksisterende tilgroning.

Udgifterne til naturpleje og rydning vil dog kunne reduceres betydeligt, hvis der etableres en bestand af kronvildt som beskrevet i afsnit 9.3. Dette kræver dog udgifter til hegning på skønsmæssigt 2-2,5 mio. kr.

10 Konsekvensvurdering af projektforslag

10.1 Vandstandsforhold

I det følgende beskrives de enkelte scenariers konsekvens for vandstandsforholdene i de åbne grøfter, tørveskær og søer, der forventes påvirket af de fysiske indgreb.

En opgørelse af hvor store arealer, som påvirkes af de forskellige scenarier, findes i Tabel 10-1.

Tabel 10-1 Omfanget af ændringen i vandstanden i forhold til den nuværende afvandingstilstand som følge af tiltagene i de forskellige scenarier. Værdierne er dels angivet som hektar og som andel af det samlede projektområde.

Vandstandsændring	Scenarie 1	Scenarie 2	Scenarie 3
0 – 25 cm	35 ha (5,0 %)	103 ha (14,7 %)	135 ha (19,3 %)
25 - 50 cm	22 ha (3,1 %)	52 ha (7,4 %)	67 ha (9,6%)
> 50 cm	10 ha (1,5 %)	54 ha (7,7 %)	58 ha (8,3 %)

10.1.1 Scenarie 1

Formindske den hydrologiske gradient

I Scenarie 1 hæves vandstanden i afløbet fra højmoseresten gennem den centrale del af mosen. I afløbet mod nordøst fra de Westphaliske Skær hæves vandstanden med ca. 20 cm til kote 29,3 m. Det primære formål med denne vandstandshævning er at sikre et højere vandspejl omkring den tilbageværende højmoseflade end i området øst for. Ved et højere vandspejl sikres samtidig, at næringsstofferne i grøften med tilløbet fra de regnbetingede udledninger og afløbet fra den spredte bebyggelse ikke kan spredes med vandet ind i den intakte del af højmosen.

I området øst for hæves vandstanden til omkring kote 29,0 m ved etablering af et overløbsrør på rørunderføringen under en øst-vest gående skovvej/balke. Ved vandstandshævningen skal det samtidig sikres, at der ikke skabes direkte hydraulisk forbindelse til de vandfylde tørvegrave, der ligger umiddelbart øst for. En direkte hydraulisk forbindelse vil resultere i, at de fisk, der lever i tørvegravene, vil sprede sig. Dette vil ikke være gavnligt for frøer og vandinsekter.

Vandløbet fortsætter ca. 550 m mod nord for derefter at løbe mod vest under balken med skovvejen "Grevskærsvejen". Her etableres ligeledes et overløbsrør som hæver vandstanden med ca. 0,2 m til kote 28,6 m. I området nord for hæves vandstanden yderligere til omkring kote 28,7 m, således at der opstår et stort sjapvandsområde. Vandløbet fortsætter mod vest ca. 400 m og drejer mod nord, hvor der etableres endnu et overløbsrør i kote 28,5 m, der hæver vandstanden i vandløbet og i sumpskoven syd for med ca. 0,3 m.

Ingen påvirkninger uden for

Ingen af de berørte vandløb i Scenarie 1 strækker sig ud over den foreslåede fredningsgrænse. Der vil således ikke være påvirkning af vandspejlsforholdene uden for fredningsområdet. Vandstandshævningen berører overvejende arealer inden for den eksisterende fredningsgrænse.

10.1.2 Scenarie 2

Hævning af vandstanden

I Scenarie 2 hæves vandstanden (udover det i Scenarie 1 nævnte) i grøften, der udspringer omkring Westphalerskærene syd for den intakte højmosseflade og derfra løber i Ringkanalen vest om mosen med udløb i Tornemoserenden. Vandstandshævningen etableres ved fem på hinanden følgende overfaldskanter, som sikrer en minimumsvandstand i grøften. Ved hver af overfaldskanterne hæves vandstanden ca. 20 cm i forhold til det registrerede vandspejlsniveau.

Desuden stopper pumpedriften ved Broksø, og dræn afbrydes.

I Tornemoserenden etableres ligeledes en bundhævning, således at den fremtidige vandstand bliver omkring kote 27,9 m på den opstrøms liggende strækning. Afvandingsforholdene i vandløbet vil ikke blive påvirket udenfor fredningsgrænsen, da de regulativmæssige bundkoter udenfor fredningsgrænsen er over kote 28,0 m. Samtidig vil afstrømningen være så lav, at der ikke sker tilbagestuvning i grøften.

I Skelgrøftens udløb til Svenskegrøften etableres der en hævnning af vandstanden på ca. 0,6 m til kote 28,5 m. Vandstanden hæves dermed i Skelgrøften over en samlet strækning på ca. 560 m.

Bundhævning

Før Skelgrøftens udløb til Tornemoserenden, umiddelbart før denne drejer mod nord, etableres en bundhævning til omkring kote 28,6 m, således at det fremtidige vandspejl bliver omkring terræn i kote 28,7 m. Herved etableres en vandstandshævning over ca. 1,5 km vandløb. Vandstandshævningen vil være omkring 0,6 m ved lokaliteten for bundhævningen og aftagende ind i området.

I afløbene til Tornemoserenden fra den centrale del af området etableres ligeledes mindre bundhævninger, der sikrer en fremtidig vandstand omkring terrænniveau i kote 28,3 m.

Ingen påvirkning uden for

Vandstandshævningen berører kun arealer inden for den foreslåede udvidede fredningsgrænse.

10.1.3 Scenarie 3

I Scenarie 3 hæves vandstanden i de tre tilløb fra syd til Skelgrøften. I alle tre tilløb hæves vandstanden med ca. 0,3 m til kote 28,8 m, hvilket i alle tre tilfælde medfører en vandstandshævning i ca. 5-800 m vandløb.

I det nordøstlige afløb fra skovområdet Kvierum og ud gennem de drænedes arealer, etableres en bundhævning i vandløbet. Vandstanden hæves med ca. 0,4 m til kote 28,2 m. Herved etableres en vandstandshævning i ca. 500 m vandløb.

I området mellem de to pumpeafvandede områder findes et afløb til Suså. Der etableres et røroverløb i rørunderføringen under Svenskevejen, som stemmer vandet op til kote 28,2 m.

Ingen påvirkning
uden for

Vandstandshævningen berører kun arealer inden for den udvidede fredningsgrænse.

10.2 Afvandingsforhold

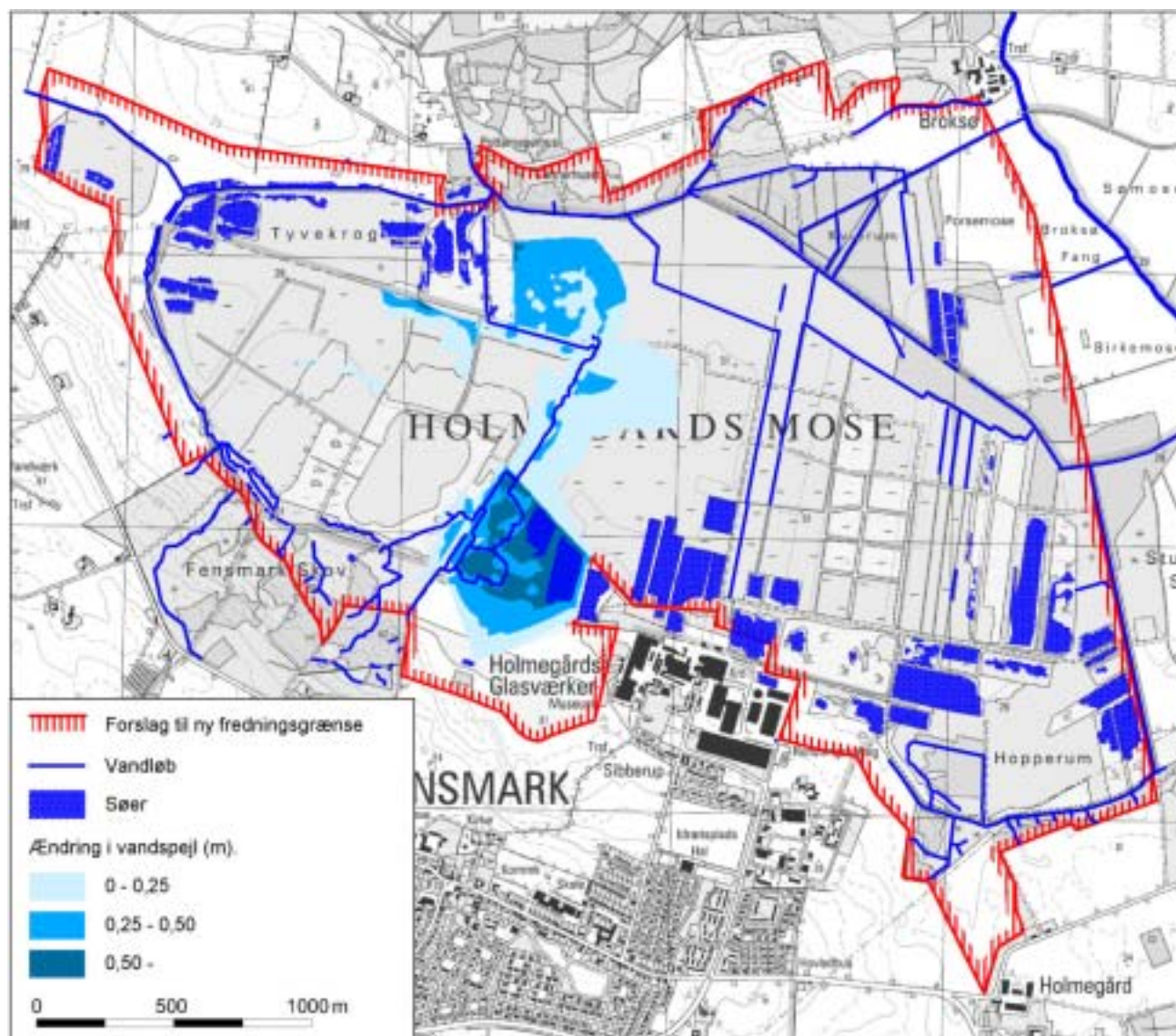
De beskrevne ændringer i de åbne vandløb og grøfter vil betyde tilsvarende ændringer af afvandingsforholdene i det påvirkede område. Derudover vil de øvrige tiltag som f.eks. nedlæggelse af dræn samt forhøjelse og udbedring af balker medføre, at afvandingsforholdene i mosen ændres.

De fremtidige afvandingsforhold som konsekvens af de beskrevne indgreb er beregnet og visualiseret på kortbilag 5.1 til 5.3.

Når gradienten i tørven reduceres som følge af en hævet vandstand omkring tørven, vil afstrømningshastigheden fra højmoseresten reduceres. Herved vil der være bedre mulighed for at genskabe den naturlige hydrologi i og omkring højmosen.

10.2.1 Scenarie 1

Ved Scenarie 1 hæves vandstanden i forhold til de nuværende afvandingsforhold i området øst og nord for højmoseresten som illustreret på nedenstående figur.

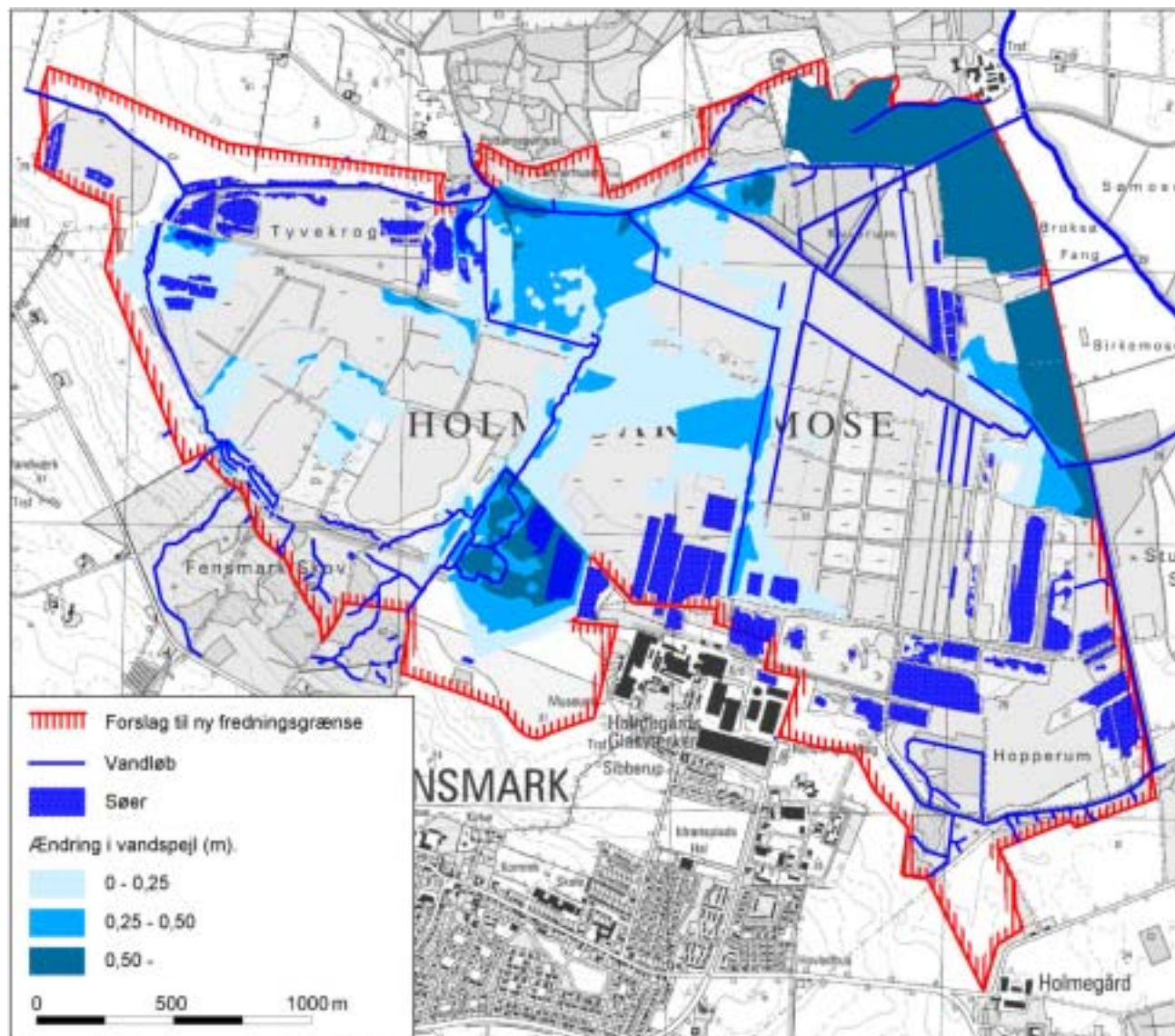
Figur 10.1 Omtrentlig ændring i vandstanden i forhold til nuværende afvandingsforhold som følge af projekttiltag i Scenarie 1. Klar blå signatur bliver vådere, mens lilla er de permanente vandansamlinger, som vil være uændrede

10.2.2 Scenarie 2

Ved Scenarie 2 hæves vandstanden, udover det for Scenarie 1 beskrevne, endvidere i området vest for højmoseresten, samt i den nordøstlige del af projektområdet. Her er det specielt nedlæggelsen af pumpeafvandingen på de drænedes områder og genskabelse af en naturlig afvanding, der bidrager til de ændrede afvandingsforhold. Men også det hævede vandspejl i Skelgrøften giver anledning til en forhøjet vandstand.

Samtidig vil vandstanden imellem de to højmoserester hæves således at der i de våde perioder vil opstå sjapvandsområder. Forhøjelsen af balkeresterne vil dog ikke kunne opretholde en permanent sjapvandstilstand, da der i tørre perioder

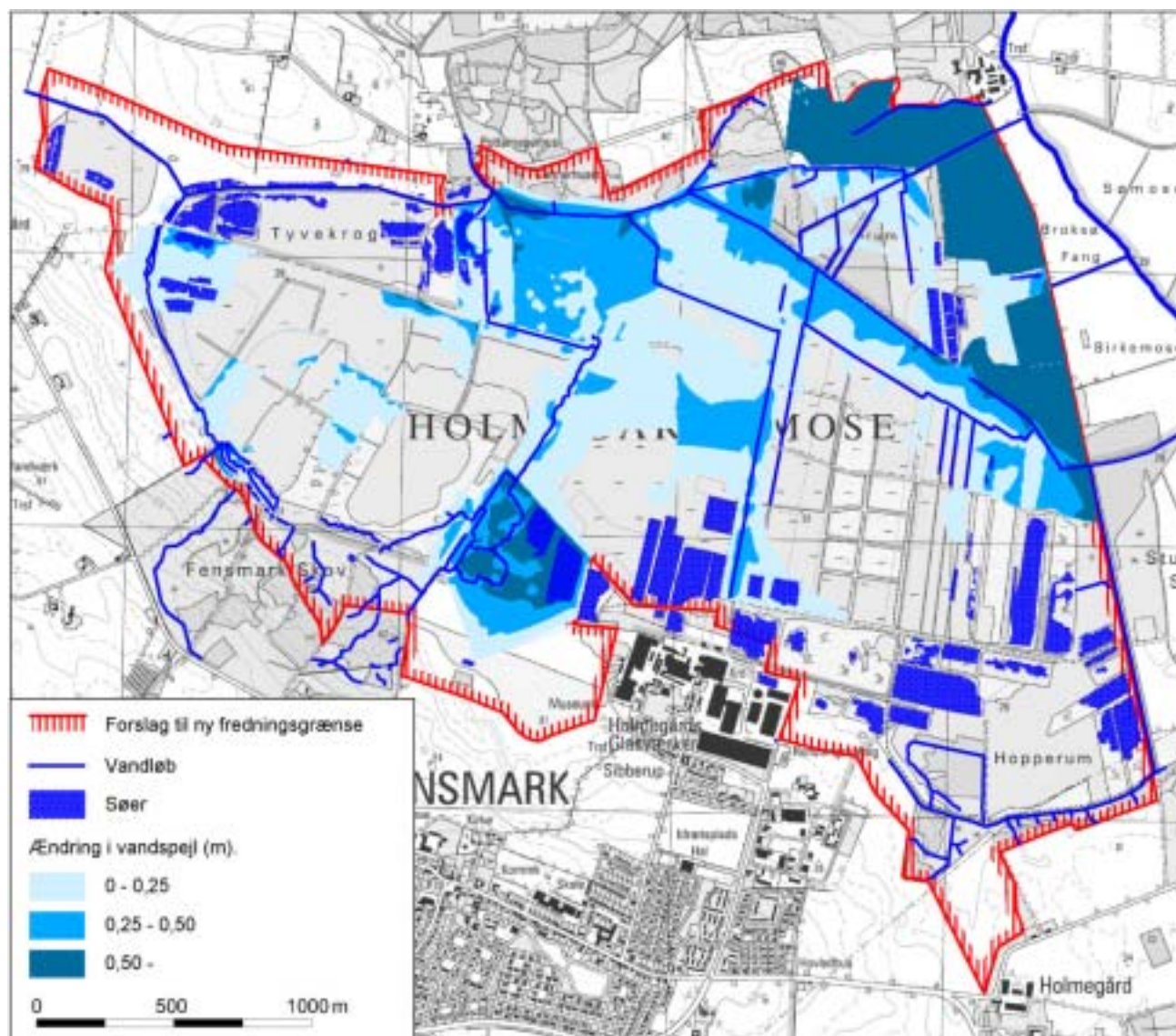
vil være for stor fordampning og udsivning. De påvirkede områder fremgår af nedenstående figur.

Figur 10.2 Omtrentlig ændring i vandstanden i forhold til nuværende afvandingsforhold som følge af projektiltag i Scenarie 2. Klar blå signatur bliver vådere, mens lilla er de permanente vandansamlinger, som vil være uændrede

10.2.3 Scenarie 3

Ved Scenarie 3 hæves vandstanden yderligere i den nordøstlige del af mosen. Her er det de ændrede vandstandsforhold i tilløbene til Skelgrøften og afløbene fra Kvierum og ud af mosen, der giver anledning til de forhøjede vandstandsforhold.

Figur 10.3 Omtrentlig ændring i vandstanden i forhold til nuværende afvandingsforhold som følge af projektiltag i Scenarie 3. Klar blå signatur bliver vådere, mens lilla er de permanente vandansamlinger, som vil være uændrede

10.3 Konsekvenser for naturværdier - arter og naturtyper

I dette afsnit vurderes effekten af de foreslåede vandstandshævninger i de tre scenarier. Der er især set på, hvilken sammensætning det tilladte vand vil have mht. pH, næringsstofindhold m.v.

Andre tiltag som f.eks. rydning af vedplanter og stop for direkte næringsbelastning (ophør med spildevandstilledning, ophør af udsætning af ænder og vildtfodring) er ens for alle scenarier, og tiltagene bør gennemføres, inden et af de tre scenarier bliver realiseret.

Bevaringsstatus

For hvert scenarie er det vurderet, om der kan opnås en gunstig bevaringsstatus (se boks) for de naturtyper og arter, som EF-habitatområdet er udpeget for.

Gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter i habitatdirektivet

"En naturtypes bevaringsstatus anses for 'gunstig' når:

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig efter litra i)" (jf. nedenstående om bevaringsstatus for arter)

"En arts bevaringsstatus anses for 'gunstig' når:

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at der inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande."

(Pihl et. al, 2000)

Ved vurderingen af konsekvenser for bevaringsstatus tages der udgangspunkt i arternes og vegetationstypernes økologiske krav, herunder navnlig krav til, vandstand, kalk og næringsstoffer. I det omfang, der eksisterer erfaringer fra lignende naturgenopretningsprojekter, er disse også refereret.

Naturtyper opfattes i denne vurdering både som større lokaliteter og ret små enheder. I Holmegårds Mose kan en mosaik af flere kærtyper opleves indenfor få kvadratmeter. Vandstandshævninger i enkeltområder vil derfor typisk kunne påvirke flere naturtyper samtidigt. Andre steder er en lokalitet mere ensartet, og det er derfor nemmere at vurdere konsekvenser for naturindholdet.

Det er ud fra eksisterende viden ikke muligt at forudsige vandstandssvingningerne i løbet af året helt nøjagtigt. I det følgende regnes med, at områder, hvor grundvandspejlet på opmålingstidspunktet i maj måned ligger 0-25cm under terræn, vil være oversvømmede i det tidlige forår, og områder, hvor grundvandspejlet ligger mellem 0 og 25 cm over terræn, vil være vanddækkede det meste af året og kan udtørre tidvis.

10.3.1 Hvis man ikke gør noget - et 0-alternativ

Hvis der ikke igangsættes vandstandshævning eller naturpleje af Holmegårds Mose, vil den naturlige succession forløbe og ændre på naturindholdet i Holmegårds Mose. Størsteparten af de i dag forholdsvis lysåbne fattigkær vil i løbet af ret få år/årtier blive domineret af blåtop forneden og skyggende dunbirk foroven. Dun-birk vil uden fortsatte rydninger genindvandre på de centrale højmossearealer. Herved vil de unikke naturværdier i Holmegårds Mose forsvinde for altid, og bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget vil blive ugunstig. Dette kan i princippet betragtes som en overtrædelse af habitatdirektivets artikel 6, hvilket har EU-retslige konsekvenser.

Hvis tilledning af spildevand og andefodring fortsætter som i dag, vil det øge næringsstofsbelastningen af de vandfyldte tørvegrave. Dette vil bl.a. skade de sjældne arter i Kær 40. Den nordligste del af Kær 40 virker næringspåvirket, hvilket kunne skyldes påvirkning af spildevand fra Spragelse by ved høj vandstand eller oversvømmelse af næringsrigt vand fra grøften med afløb fra Fensmark Skov og overløb fra Fensmark. Dette fremmer vækstbetingelserne for tagrør, samtidig med at der i den sydlige del er svingende vandstand og tilgroning med Sphagnum-mosser, der skaber fattigkær på rigkærets bekostning. Rigkæret er truet af begyndende tørvedannelse og lavere pH. Begge dele har en uheldig indflydelse på mygblomst, der er en del af habitatområdets udpegningsgrundlag.

Tabel 10.2 Udpegningsgrundlaget i forhold til en situation, hvor der ikke gøres noget, men den naturlige succession går sin gang.

	Udpegningsgrundlag	Bevaringsstatus	Kort begrundelse
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	Ugunstig	Arten synes allerede at være forsvundet og tåler ikke den forringede vandkvalitet.
1903	Mygblomst (<i>Liparis loeselii</i>)	Ugunstig	Arten trues både af forsuring, dræning og eutrofiering.
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	?	Naturtypen er ikke naturlig i mosen, ved for stor næringsbelastning forsvinder vegetationen.
3160	Brunvandede søer og vandhuller	Ugunstig	Truet af andefodring
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeløg	Ugunstig	Truet af dræning og tilgroning
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	?	Naturtypen forekommer ikke naturligt i mosen, kan trues af tilgroning.
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	Gunstig	Naturtypen er i Holmegård opstået som et nedbrydningstrin efter dræning af højmoser. Naturtypen vil brede sig yderligere.
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggede skovbryn	Gunstig	Naturtypen vil fortsat eksistere langs randen af mosen og i grøfterne igennem mosen.
7110	* Aktive højmoser	Ugunstig	Truet af dræning og tilgroning.
7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	?	Selvom der vil komme mere nedbrudte højmoser vil muligheder for gendannelse svinde som følge af sætninger.
7140	Hængesæk og andre kær-samfund dannet flydende i vand	Ugunstig	Der dannes ikke hængesæk i de næringsbelastede tørvegrave. En del af de eksisterende hængesække trues af tilgroning og dræning.
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	Ugunstig	Truet af dræning og tilgroning.
7210	*Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	Ugunstig	Truet af dræning tilgroning og næringsstofforforsel.
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	Ugunstig	Truet af tilgroning (alle lokaliteter) og dræning (Kær 40).
7230	Rigkær	Ugunstig	Truet af tilgroning og næringsstofforforsel.
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	Gunstig	Naturtypen unaturlig i Holmegårds Mose, hvor ingen træer er meget over 50 år. Birkeskov indvandrer i nu lysåbne fattigkær.
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	Gunstig	Naturtypen forventes at holde status quo.

Rødlister

Udover at der samlet er en ugunstig bevaringsstatus for EF-habitatområdets udpegningsgrundlag, vil et 0-alternativ have en uheldig betydning for langt de fleste rødlistede dyr og planter, der er kendt i Holmegårds Mose, og som især trues af tilgroning, dræning og forringet vandkvalitet.

Figur 10.4 Uden plejetiltag vil græsarten blåtop og dunbirk blive næsten enerådende i endnu større dele af mosen.

Øget vandstand

10.3.2 Hvad betyder en vandstandshævning - de tre scenarier

Moseområder er afhængige af, at vandstanden er høj og ligger i terrænet det meste af året. Den høje vandstand påvirker jordbundens pH, omsætningen af næringsstoffer, jordbundsstruktur og tørvedannelse. De karakteristiske moseplanter kan tåle tidvise oversvømmelser, men vil forsvinde ved en generel høj vandstand hen over hele året (over 25 cm). Hald (1998) har påvist, at karakteristiske plantearter på artsrige enge og kalk- og trykvandsbetingede moser ikke tåler en høj stagnerende vandstand. Ved så høj vandstand forsvinder de lavtvoksende moseplanter, og større højt voksende og konkurrencedygtige arter, der samtidig er tilpasset våd bund, vandrer ind (f.eks. tagrør, dunhammer, søkogleaks, høj sødgræs og rørgræs).

I Holmegårds Mose er det væsentligt at opretholde en tilpas god vandmætning af jordbunden hen over året, så den hydrologiske gradient fra de centrale moseområder og ud til kanten af området formindskes, og vandet holdes inde, hvor det gør mest gavn. Der er derfor i opstilling af scenarierne søgt at hæve vandstanden så meget som muligt uden at sætte moseområderne under vand hele året og samtidig uden at påvirke dyrkede arealer rundt om.

Den overfladenære vandstand er afgørende for genvækst af Sphagnum-mosserne. Fra et projekt i Sønderjyllands Amt ved vi, at det kan lade sig gøre at få en rimelig god Sphagnum-vækst med de rette tiltag. I Frøslev Mose har amtet foretaget naturpleje og -genopretning i et område på godt 500 ha, hvoraf 280 ha er mose. Mosen var afvandet, især efter 2. verdenskrig, så en væsentlig del

af den typiske mosefauna og -flora forsvandt. I 1995 blev grøfterne i og omkring mosen lukket, så mose-dannelsen kunne starte igen. Naturovervågningen i mosen viser, at efter 5-6 år ser det ud til at udviklingen er vendt: Der er kommet Sphagnummoser på store dele af mosens centrale del, og de vokser godt (pers. komm. Aksel Voigt).

- Svingende vandstand** Dog vil nogle arter have gavn af svingende vandstand, f.eks. nogle billearter og mygblomst - til en vis grad. Et stemmeværk ved Westphalerskærene bør evt. udformes, så det er muligt at sænke vandstanden i kortere perioder. Visse af de rødlistede biller er afhængig af svingende vandstand. Mygblomst trives, hvor grundvandet er overfladenært og med svingende vandstand (Cederberg & Löfroth, 2000).
- Vandkvaliteten** Udviklingen af mosevegetation i området er ikke kun afhængig af vandspejlets højde. Også kvaliteten af det vand, som tilføres områderne, er meget væsentligt for udviklingen af næringsfattige mosetyper som fattigkær og højmoser. For hvert scenarie er der givet et bud på, hvilken type vand der kommer til de forskellige dele af mosen mht. pH, kalkindhold og næringsstofbelastning.
- pH og kalk** Høj pH har en afgørende betydning for mange af de meget sjældne og rødlistede arter i Holmegårds Mose, heriblandt mygblomst, der er en del af udpegningsgrundlaget. I Westphalerskærene, i en lille del af område 51 og i Kær 40 er der udpræget kalkpåvirket og høj pH, og her vokser de kalkelskende moseplanter. I Westphalerskærene strømmer der kalkholdigt rent grundvand ud som trykvand fra bakkerne i Fensmark Skov, mens der i område 40 og 51 formentligt kommer kalkholdigt grundvand op fra et magasin under mosen.
- Der er også kalkpåvirkning andre steder i Holmegårds Mose, men her er vandkvaliteten ringere, da vandet samtidig er næringsbelastet. Dette gælder f.eks. i lokalitet 68.
- Hvis disse tre vigtigste områder for kalkpræget vegetation skal bevares, kræves der fortsat tilledning af rent grundvand med høj pH. Dette vil ikke være noget problem i Westphalerskærene, mens lokalitet 51 og 40 formodentligt vil få en lavere og lavere pH pga. øget tørvedannelse (Sphagnum-vækst) og samtidig vil gro til i løbet af en overskuelig fremtid pga. mere tør bund. Den sandsynlige udvikling for en lokalitet som Kær 40 er, at det enten vil udvikle sig til fattigkær eller tilgroet kær, hvor artsdiversiteten meget hurtigt vil falde drastisk.
- Hensyn til mygblomst** Hvis lokalitet 40 og 51 fortsat skal opretholdes som kalkprægede moser midt i den oprindeligt næringsfattige og sure højmose skal der i en fredningskendelse være mulighed for ret forholdsvis hårdhændet pleje. Storstrøms Amt har allerede forsøgt at skrælle tørv af i et mindre område i Kær 40 for at skabe nye voksesteder til mygblomst. Dette har ikke haft den ønskede effekt, og der er ikke sket nyindvandring af mygblomst som man havde håbet. Det kan skyldes flere ting: Man har ikke gravet så dybt, at man har fået en indtrængning af kalkholdigt grundvand. Eller også er de tilbageværende individer af mygblomst så indavlede og i dårlig tilstand, at de simpelthen ikke spreder sig til en ny velegnet habitat, da de ikke laver levedygtige frø. Desuden skal der være en særlig svamp tilstede, for at frø af orkidéen mygblomst kan etablere sig.

Tørveafskrabning som plejemetode er med succes anvendt i bl.a. Vasby Mose ved Sengeløse og Uglestrup Mose i Roskilde Amt (Christiansen & Moeslund, 1989), hvor der i afskrabningsfelter på få år indvandrede kalkelskende arter som melet kodriver, butblomstret siv og krognæb-star. For at denne metode overhovedet skal lykkes, bør tørveafskrabningen ske steder, hvor floraen ikke er mest værdifuld. Der skal jo være eksisterende bestande af de arter, man ønsker at gæve med tiltaget, så de har mulighed for at vandre ind.

Det bemærkes at jorden, der er gravet op ved oprensning af Tornemoserenden i nærheden af Kær 40 indeholder klumper af kalk, i modsætning til mineraljorden under andre dele af mosen, der virker meget sandede.

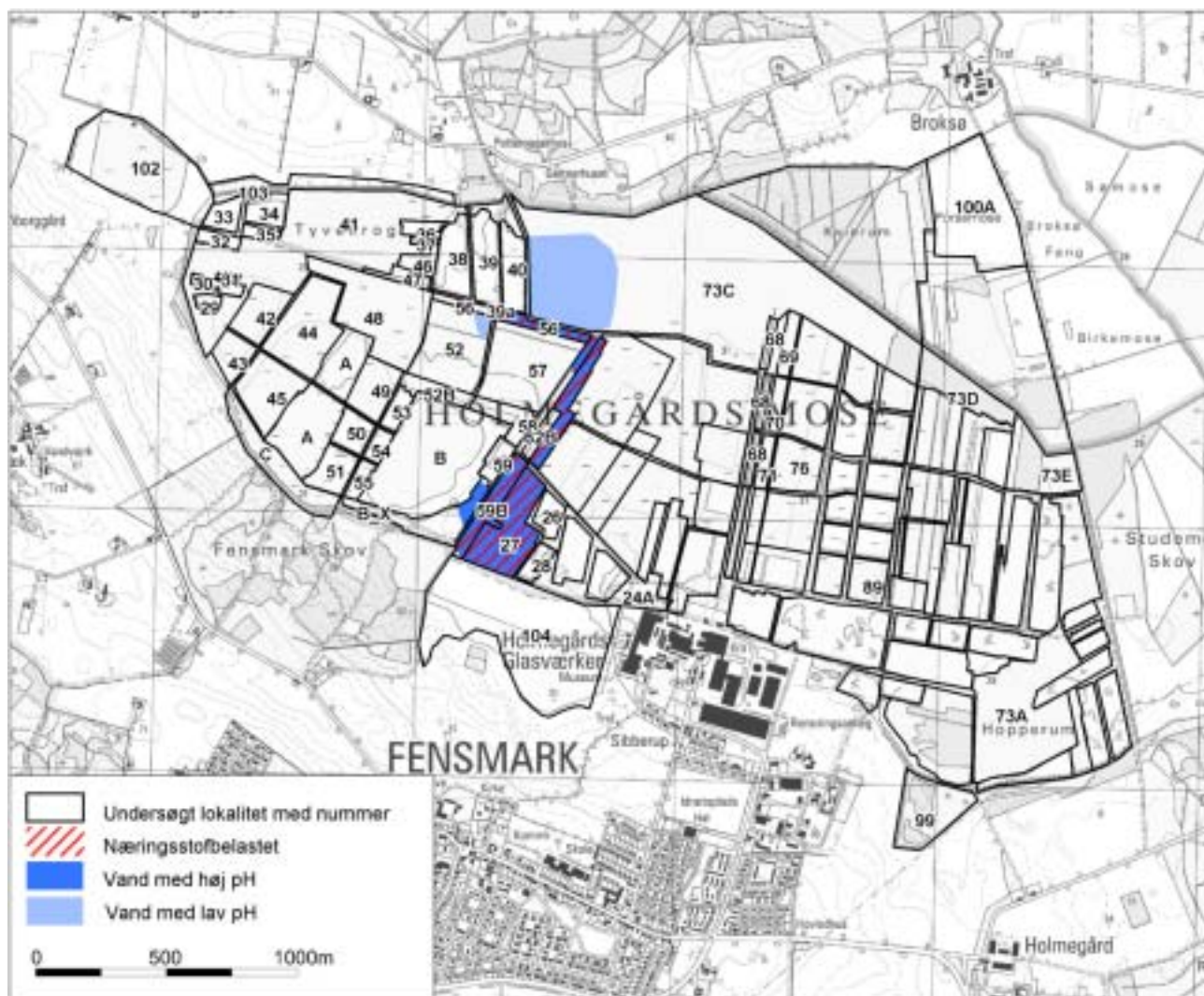
Hvis man ikke vil lade de kalkprægede kær forsvinde og blive erstattet med fattigkær, skal der skrælles meget mere tørv af, eller også skal man overveje et ret drastisk plejetiltag – nemlig at kalke moseflader med håndkraft.

Fremtid

På længere sigt kan det blive aktuelt at foretage yderligere vandstandshævninger, når der igen kommer gang i tørvedannelsen. Yderligere vandstandshævning vil kunne fremskynde mosens vækst mod en stabil højmose. Dette bør dog først igangsættes på baggrund af løbende overvågning af naturen og vandstanden.

Scenarie 1

Ved scenarie 1 hæves vandstanden ved opstemninger rundt omkring de aktive højmosearealer i mosens centrale del. Den omgivende jord bliver dermed vådere, og derfor vil vandet sive langsommere væk fra højmosearealerne. Den øgede vandmætning vil være med til at gøre det vanskeligere for dun-birk at etablere sig og tilgro området. Grundvandsspejlet vil være uændret i langt den største del af undersøgelsesområdet (se Figur 10.5).

Figur 10.5 Vandkvalitet i sjapvandsområder. Afhængig af pH (om vandet er surt regnvand (lav pH) eller kalkpåvirket overfladevand/grundvand (høj pH)) vil de sjapvandsområder der skabes, give meget forskellige livsbetingelser. Her vises de forventede forhold ved **scenarie 1**.

Sjapvandsområder

Der vil dannes sjapvandsområder langs nordgrænsen af delområde 1 samt mellem delområde 1 og 3 - navnlig i det sydvestlige hjørne af delområde 3, se Figur 10.5. Følgende lokaliteter vil til forskel for i dag have åbent vand eller sjapvand en stor del af året: Lokalitet 27, 28, 59B og en del af BX.

Lokalitet 27 og 28 domineres i dag af rørskov med mosser i bunden. En hævet vandstand her vil muligvis ikke give mere åbent vand, såfremt rørskoven med mosser er delvist flydende (en form for hængesæk). Hvis rørskoven står fast på bunden vil der i en periode opstå en større åben vandflade end tilfældet er i dag. Der vurderes dog, at rørskoven med mos er en slags hængesæk.

Godt for padder

I de nye sjapvandsområder vil der opstå meget gode ynglebetingelser for padder, herunder ikke mindst den mulige forekomst af stor vandsalamander, der samtidig kræver, at vandet ikke har for lav pH.

Det næringsbelastede vand fra andedamme og spildevandstilledning kan betyde, at de nye vådområder bliver invaderet af næringskrævende sumpplanter som f.eks. bredbladet mærke, stor nælde m. fl. Efterhånden vil vådområdet vokse til med tagrør. På Figur 10.5 er disse områder markeret med rød skravering. Hvis spildevandstilledningen til mosen øst for Fensmark Skov helt fjernes, vil vandtilførsel herfra kun betyde, at der sker en kalkpåvirkning af dele af mosen. Er der stadig mindre mængder af næringsstoffer i det tilledte vand, vil dette sandsynligvis blive omsat i jorden på vejen og langs med grøften ved lokalitet 59B).

Spildevand

Renset spildevand vil fortsat kunne løbe til Kær 40 fra Tornemoserenden og betyde en tilgroning med tagrør i den nordlige del, med mindre der sættes ind med målrettede tiltag i spildevandsplanen.

Den vestlige del af lokalitet 73C vil også få sjapvand, hvilket vil betyde at blåtop og birk vil trives dårligere. Vandet her vil alene stamme fra regn. Der vil derfor være store forskelle henover året og fra år til år, med hvor meget vand der vil være. Da vandet er regnvand, vil det være med forventelig lav pH og næringsfattigt. Der vil derfor skabes gode betingelser for at et fattigkær vil etablere sig. Spidssnudet frø vil få meget gode ynglebetingelser her. Successionen hen mod fattigkær forventes til en begyndelse at blive tilvækst af dværgbuske, men ikke hængesæk. Der er gode etableringsmuligheder for relevante arter, der vokser lige i nærheden.

For at sikre en gunstig bevaringsstatus skal spildevandstilledningen øst for Fensmark Skov fjernes, hvis de nye sjapvandsområder skal fungere for flora og fauna. Samtidig bør andehold ophøre i Holmegårds Mose.

For at skabe de bedste betingelser for at et fattigkær kan etablere sig, anbefales det, at der ryddes træer på området, inden vandstanden hæves, da der ellers vil frigives for mange næringsstoffer.

Scenarie 1 og udpegningsgrundlaget

I nedenstående vurdering forudsættes det, at der iværksættes trærydning og at tilledning af spildevand og vildtfodring ophører.

Tabel 10.3 Konsekvenser for udpegningsgrundlaget ved gennemførelse af scenarie 1.

	Udpegningsgrundlag	Bevarings-status	Kort begrundelse
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	?Gunstig	Arten synes allerede at være forsvundet. Den vil muligvis indvandre i de nye vådområder på grænsen ml. Delområde 1 og 3.
1903	Mygblomst (<i>Liparis loeselii</i>)	Ugunstig	Arten trues både af forurening, dræning og eutrofiering.
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	Gunstig	Naturtypen er ikke naturlig i Holmegårds Mose. Ved ophør med vildtfodring er det muligt at nogle af søerne bliver mere næringsfattige med tiden. Til gengæld bliver der skabt forholdsvis næringsrige vådområder mellem delområde 1 og 3.
3160	Brunvandede søer og vandhuller	Gunstig	Ved ophør af vildtfodring vil vandkvaliteten gradvis forbedres i nogle af tørvegravene.
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkelilyng	?	Ved rydninger vil andelen af denne naturtype stige, men vandstandshævningsenergi er ikke tilstrækkelige til at sikre naturtypen, og nye vådområder vil have for høj pH/næringspåvirkning til at gavne denne naturtype. Sandsynligvis vil der etablere sig denne naturtype i den vestlige del af lokalitet 73C.
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	?	Naturtypen forekommer ikke naturligt i mosen, kan trues af tilgroning.
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	Gunstig	Naturtypen er i Holmegård opstået som et nedbrydningsstrin efter dræning af højmoser. Naturtypen vil brede sig yderligere i delområde 2 og 4.
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggede skovbryn	Gunstig	Naturtypen vil brede sig langs grøfterne igennem mosen (mellem delområde 1 og 3).
7110	* Aktive højmoser	Gunstig?	Langsommere afledning vil muligvis sinke tilgroning med træer, men ikke forhindre den. Dette scenarie er sandsynligvis utilstrækkeligt.
7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	?	Selvom der vil komme mere nedbrudt højmoser vil muligheder for gendannelse svinde som følge af sætninger i den nordlige og østlige del af Holmegårds Mose (med undtagelse af vestlig del af lokalitet 73C).
7140	Hængesæk og andre kær-samfund dannet flydende i vand	Ugunstig	Der dannes ikke hængesæk i de næringsbelastede tørvegrave. En del af de eksisterende hængesække trues af tilgroning og dræning. På lang sigt kan enkelte tørvegrave, når de får en bedre vandkvalitet muligvis starte en hængesækdannelse.
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	?Gunstig	Vegetationstypen er i dele af mosen stadig truet af dræning og tilgroning, men vil få bedre vilkår omkring den aktive højmoser.
7210	*Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	Ugunstig	Truet af dræning tilgroning og næringsstofforforsel.
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	Ugunstig	Truet af tilgroning og dræning.
7230	Rigkær	Gunstig	Der vil formodentligt dannes et rigkær på grænsen mellem delområde 1 og 3.
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	Gunstig	Naturtypen unaturlig i Holmegårds Mose, hvor ingen træer er meget over 50 år. Birkeskov indvandrer stadig i nu lysåbne fattigkær i de nordlige og østlige dele af mosen.
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	Gunstig	Naturtypen forventes at holde status quo.

Samlet vurdering af scenarie 1

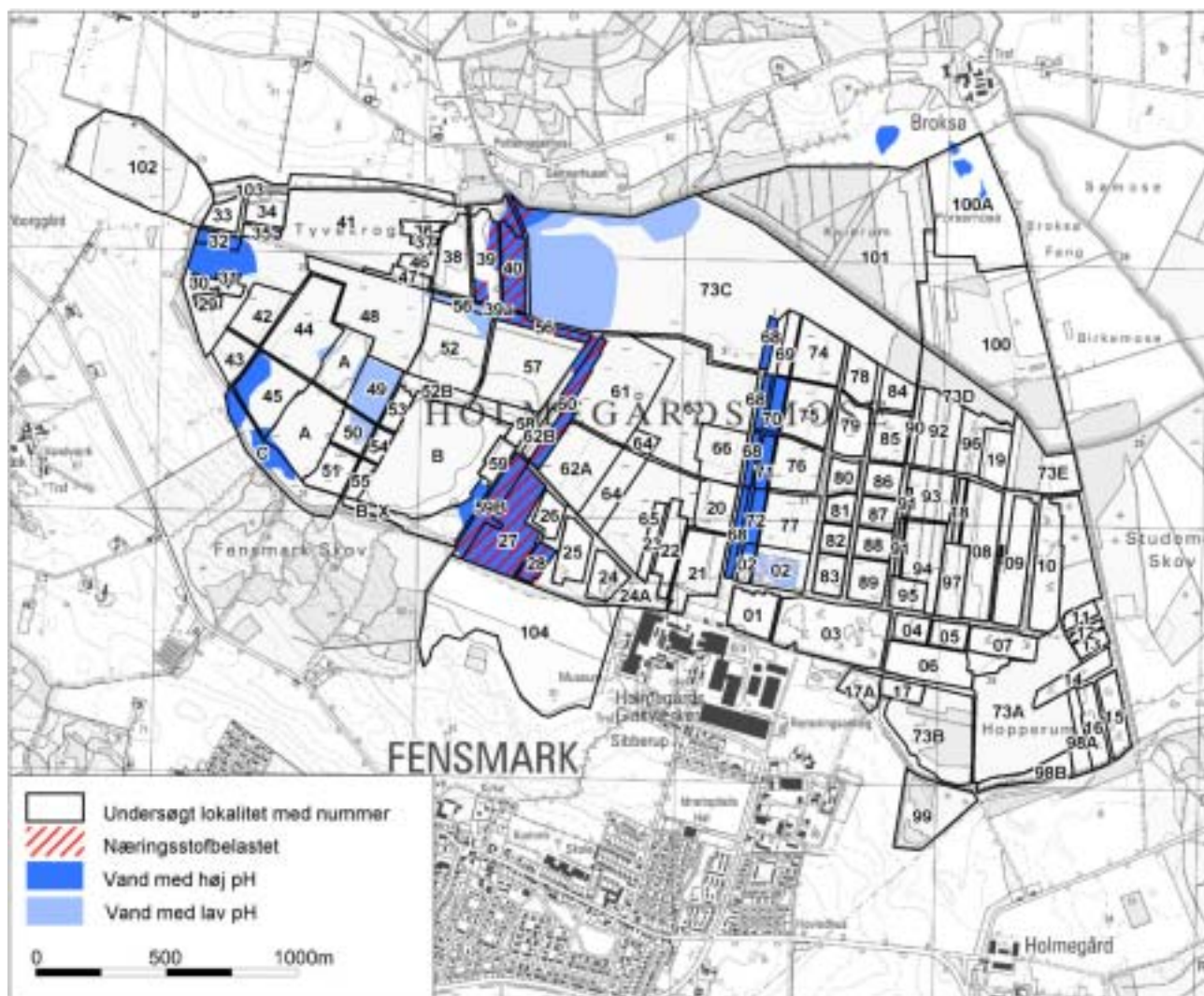
Scenarie 1 vurderes at være utilstrækkelig til at sikre en gunstig bevaringsstatus for habitatområdets udpegningsgrundlag. Der skabes ikke bedre betingelser for andre naturtyper end rigkær, og forholdene er mere tvivlsomme for fremme af aktive højmoser.

De mange rødlistede arter vil ikke tilgodeses tilstrækkeligt af dette scenarie, idet mange af dem findes på lokaliteterne 40, 51 og 98 der ikke vil blive påvirket væsentligt i forhold til 0-alternativet.

Scenarie 2

De naturforbedringer, som indgår i Scenarie 1, indgår også i Scenarie 2, der rummer en række yderligere forbedringer.

Der bliver vådere	Scenarie 2 sikrer vådere forhold i større dele af Holmegårds Mose, hvor birk og navnlig blåtop vil have ringere muligheder for at trives. Det gælder bl.a. i de centrale dele af Holmegårds Mose, hvor der er et potentiale for, at tørvemosserne vil gro bedre og med tiden danne et mere højmoselignende område. Der er i området meget tørvemos, og birken har allerede lidt svært ved at etablere sig, selvom der er langt til grundvandsspejlet (skyldes formodentligt tørvemossets evne til at tilbageholde regnvand) (se Figur 10.6).
Større højmosseareal	Ved at udbygge balken mellem de to aktive højmossearealer vil der skabes vådere forhold. Ifølge konsekvenskortet vil der skabes en mindre vandflade her. Tørvemosset bevæger sig dog normalt op og ned med det sekundære grundvandsmagasin, og der forventes derfor kun mindre sjapvandspytter. Under de vådere betingelser vil tørvemosset have bedre vækstbetingelser, og det forventes, at de to nuværende højmosseflader vil vokse sammen i løbet af årtier.
Nye vådområder ved Broksø	Der vil blive skabt værdifulde vådområder på jorderne syd for Broksø. Der vil kun opstå mindre sjapvandsområder her. Disse vil til gengæld kunne få stor betydning for fuglelivet, idet sjapvandsområder i Porsmosen allerede er af stor betydning for f.eks. engsnarre og atlingand. Større dele af de nu dyrkede (eller braklagte) områder vil desuden være oversvømmet om foråret og få stor betydning for rastende fugle, herunder ikke mindst overvintrende gæs og vandfugle. Vegetationen vil blive domineret af høje næringskrævende urter og bør afgræses, hvis der skal opnås de største naturkvaliteter.

Figur 10.6 Vandkvalitet i sjapvandsområder. Afhængig af pH (om vandet er surt regnvand (lav pH) eller kalkpåvirket overfladevand/grundvand (høj pH)) vil de sjapvandsområder der skabes, give meget forskellige livsbetingelser. Her vises de forventede forhold ved **Scenarie 2**.

Mere vand i Westphalerskærene

I Holmegårds Mose vil der opstå sjapvandsområder en række steder. Størst naturgevinst opnås ved at der står mere vand i Westphalerskærene og i den vestligste del af Holmegårds Mose. Vandet vil komme fra kildevæld i Fensmark Skov, have høj pH og lavt indhold af næringsstoffer. Sammen med træfældning i Westphalerskærene og de områder, der modtager mere vand, vil der blive meget fine forhold for de mange sjældne og rødlistede arter, der trives i rigkær, og som er kendt fra Westphalerskærene. Det kan ikke udelukkes, at mygblomst vil kunne spredes fra Kær 40 og etablere sig her. Forholdene for stor vandsalamander vil i hvert fald forbedres med mulighed for genindvandring.

Vandstanden vil også stige i Kær 40, hvor vandet modtages fra tilløbet øst for Fensmark Skov. Fjernes tilledningen af rensset spildevand fuldstændigt, vil vandkvaliteten være så god at Kær 40 med øgede vandmængder, der eventuelt varierer, vil have meget bedre livsbetingelser for mygblomst og andre rigkær-

sarter, heriblandt sjældne insektarter. Det kan imidlertid være et problem at vandet der løber til Kær 40 blandes med Kær 39 og den vestlige del af 73C.

Sjapvandsområderne og mulighederne for at der vil udvikle sig bedre fattigkær i 73C bliver større. Dog vil kalkpåvirket vand fra Kær 40 kunne blande sig med vand fra dette område, hvorved forholdene ikke bliver helt så optimale for fattigkær, men bedre for overgangskær eller rigkær. Det område, hvor der vil være direkte vandforbindelse mellem 40 og 73C, er et område med en selvsået blandingsskov af løvtræer på 50 år, der er vurderet som naturskov (se).

Der etablerer sig også sjapvandsområder langs med kanalen, der går igennem lokalitet 68-70. Riggæret, der eksisterer her vil hermed brede sig. Og der vil være bedre betingelser for padder, herunder stor vandsalamander.

Udpegningsgrundlag

Scenarie 2 vil være bedre end Scenarie 1 for habitatdirektivets udpegningsgrundlag. Mange af de naturtyper, der allerede i Scenarie 1 får en gunstigere bevaringsstatus vil under de vådere forhold i Scenarie 2 være lettere at opretholde.

Tabel 10.4 Konsekvenser for udpegningsgrundlaget ved valg af Scenarie 2.

	Udpegningsgrundlag	Bevarings-status	Kort begrundelse
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	Gunstig	Arten synes at være forsvundet. Der vil skabes mange steder som passer arten, der før eller siden vil etablere sig.
1903	Mygblomst (<i>Liparis loeselii</i>)	Gunstig	Arten begunstiges ved at gøre Kær 40 vådere med kalkholdigt vand.
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	Gunstig	Naturtypen er ikke naturlig i Holmegårds Mose. Ved ophør med vildtfodring vil nogle af søerne bliver mere næringsfattige med tiden. Til gengæld bliver der skabt forholdsvist næringsrige vådområder mellem delområde 1 og 3.
3160	Brunvandede søer og vandhuller	Gunstig	Ved ophør af vildtfodring vil vandkvaliteten gradvis forbedres i nogle af tørvegravene.
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeling	Gunstig	Ved rydning vil andelen af denne naturtype stige: Vandstands-hævning vil desuden sikre naturtypen. Sandsynligvis vil der etablere sig denne naturtype i den vestlige del af lokalitet 73C.
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	?	Naturtypen forekommer ikke naturligt i mosen og kan trues af tilgroning.
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	Gunstig	Naturtypen er i Holmegård opstået som et nedbrydningstrin efter afgravning og dræning af højmoser. Naturtypen vil brede sig yderligere i delområde 2 og 4.
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	Gunstig	Naturtypen vil brede sig langs grøfterne igennem mosen (både mellem delområde 1 og 3 og mellem glasværket og Kvierum (lokalitet 68-72)).
7110	* Aktive højmoser	Gunstig	Langsommere vandaflodning vil sinke tilgroning med træer, men ikke forhindre den. Arealet mellem de to højmosearaler vil formentligt i løbet af årtier kunne blive en aktiv højmoser..
7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	Gunstig	Vådere forhold vil reducere sætningsproblemer og muliggøre at mosen udvikler sig mod en naturlig højmoser over en lang tidshorisont. I takt med tørvedannelse vil man i fremtiden skulle hæve vandet yderligere.
7140	Hængesæk og andre kær-samfund dannet flydende i vand	?	En del af de eksisterende hængesække vil formentligt bedre kunne udvikle sig, men det er ikke sikkert at denne vandstands-hævning er tilstrækkelig. På lang sigt kan enkelte tørvegrave med forbedret vandkvalitet måske starte en hængesækdannelse.
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	Gunstig	Vådere forhold vil gavne denne vegetationstype flere steder i Holmegårds Mose.
7210	*Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	Gunstig	Der skabes bedre betingelser for denne vegetationstype på lokalitet 68-72 og muligvis også andre steder.
7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	Gunstig	Forholdene i Westphalerskærene forbedres.
7230	Rigkær	Gunstig	Der vil formentligt dannes et rigkær på grænsen mellem delområde 1 og 3, på lokalitet 68-72 samt i den vestligste del af Holmegårds Mose.
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	?Gunstig	Naturtypen er unaturlig i Holmegårds Mose, hvor ingen træer er meget over 50 år. En hævet vandstand og rydninger vil kunne nedbringe andelen af birkeskov.
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	Gunstig	Naturtypen forventes at holde status quo eller gå frem i kanten af Fensmarkskoven ud til Westphalerskærene.

Vandets kvalitet

Vandet der kommer til at ligge mellem de to højmoser (A og B) vil primært være regnvand og dermed surt. Det forventes at kildevældet i lokalitet 51 dræner ud mod syd. Skulle dette ikke være tilfældet vil der formodentligt i en årække være et større område med mange rødlistede arter af planter, insekter og svampe, inden kildevældet vokser til og lukker sig selv. En sådan udvikling vil ikke være til skade for gendannelsen af højmosen, da der finder en tørvedannelses sted.

Samlet vurdering af scenarie 2

Scenarie 2 vurderes at være et velegnet scenarie til at sikre en gunstig bevaringsstatus for en stor del af habitatområdets udpegningsgrundlag. Desuden gavnes forholdene for fugle tilknyttet sjapvandsområder, og der skabes flere arealer for de rastende fuglearter, som udgør udpegningsgrundlaget for EF-fuglebeskyttelsesområdet.

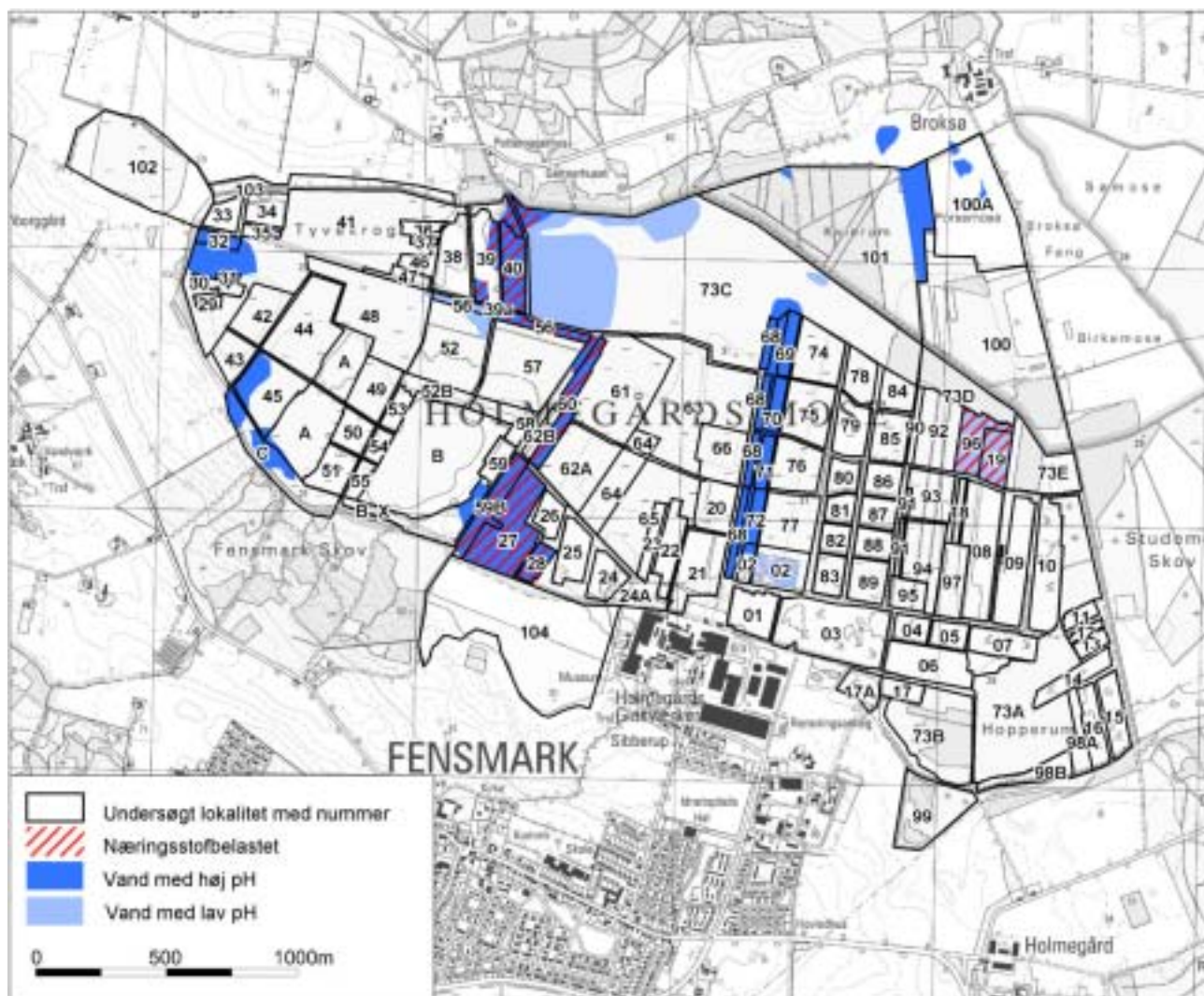
Ligner Scenarie 2

Scenarie 3

Scenarie 3 er meget lig Scenarie 2, bortset fra området omkring Skelgrøften, hvor vandstanden hæves yderligere. Granbevoksningerne forventes herved at drukne. For ikke at frigive større mængder næringsstoffer, bør granskoven derfor fældes og fjernes, inden vandstanden hæves. Der findes i Kvierum i dag rester af fattigkær, og området vil formodentligt udvikle sig til en mosaik af forskellige kærtyper med næringsfattige områder i den centrale del og mere kalk- og næringspåvirkede områder i udkanten.

Vandstanden på de områder der i dag er dyrket vil være de samme som ved Scenarie 2. Det vil ikke være muligt at dyrke omdriftsafrøder. Græsning er ikke kun mulig, men også nødvendig for at sikre den største naturkvalitet.

Omkring Skelgrøften vil der komme sjapvand i tørvegrav 19, 96 og 69. Disse områder er noget næringspåvirkede, og der vil ikke umiddelbart skabes fattigkær/tørve moser. Til gengæld vil der skabes gode ynglebetingelser for padder, især stor vandsalamander, da vandet ikke vil være for surt. I løbet af en længere årrække vil tørvegrav 19 og 69 formodentligt gro til i rørskov. Rørhøgen forventes at kunne yngle her.

Figur 10.7 Vandkvalitet i sjapvandsområder. Afhængig af pH (om vandet er surt regnvand (lav pH) eller kalkpåvirket overfladevand/grundvand (høj pH)) vil de sjapvandsområder der skabes, give meget forskellige livsbetingelser. Her vises de forventede forhold ved **Scenarie 3**.

Udpegningsgrundlaget Konsekvenserne for habitatdirektivets udpegningsgrundlag er de samme som for Scenarie 2. Der vil være bedre livsbetingelser for padder og fugle inklusive stor vandsalamander og rørhøg, der er en del af udpegningsgrundlaget.

Vandets kvalitet Områderne omkring Kvierum og Skelgrøften har en flora med mange næringskrævende arter. Næringsstoffer til disse kommer sandsynligvis fra omsætning af tørv. Ved en vandstandshævning vil omsætning af tørv formodentligt stoppe. Det afhænger af mængden af tilført næring fra omliggende arealer (f.eks. igennem luften) om arealerne vil udvikle sig i retning af fattigkær eller forblive næringspåvirkede. Da der er rester af fattigkær i de centrale dele af Kvierum og fattigkærvegetation nær Skelgrøften, forventes en mosaik af fattigkær og mere næringspåvirkede moser i den første årrække efter vandstandshævningen. En udvikling i retning af større arealer med fattigkær er herafter sandsynlig.

Samlet vurdering af scenarie 3

Scenarie 3 vurderes at give samme naturmæssige værdier som Scenarie 2, og det er derfor et velegnet scenarie til at sikre en gunstig bevaringsstatus for en stor del af habitatområdets udpegningsgrundlag.

Desuden gavn timer forholdene for fugle tilknyttet sjapvandsområder, og der skabes flere arealer for de rastende fuglearter, som udgør udpegningsgrundlaget for EF-fuglebeskyttelsesområdet.

Endelig er der mulighed for omdannelse af nåletræsplantninger ved Kvierum/Skelgrøften til næringsfattige kær, da vandstandshævningen her gør forstlig udnyttelse umulig.

10.3.3 Konsekvenser af vandstandshævning uafhængigt af scenarie**Fugle**

Ved den rette pleje med forbedring af vandkvaliteten i tørvegravene, rydning af træer og en hævet vandstand vil Holmegårds Moses betydning for fuglelivet øges. Ikke kun de særlige arter, der findes her allerede, vil få bedre forhold - det er endvidere muligt at nye rødlistede arter vil indfinde sig. Det kunne f.eks. være trane, der er i fremgang og har etableret sig i andre naturgenoprettede næringsfattige lokaliteter.

En hævet vandstand ved Kvierum og Porsmose vil gavne rastefuglene, der ynder sjapvandsområder, og hvis antal derfor formodentligt vil øges.

Isfuglen og pungmejserne er de eneste af de sjældne arter, hvis krav til ynglestedet måske bliver opfyldt i ringere grad. Isfuglen skal bruge brinker til at yngle i. Erfaringer fra Susåen, hvor arten har ynglet i en kun en halv meter høj brink, synes dog at gøre sådanne bekymringer overflødige. Pungmejsen trives godt i tilgroede moser, men den trives også under åbne forhold, når blot der er enkelte buske og dunhammer tilstede.

Padde og krybdyr

En hævelse af vandstanden vil generelt skabe flere sjapvandsområder, der er meget vigtige ynglesteder for frøer. Hvis de i forvejen store bestande af frøer øges, vil snog og måske også hugorm blive mere almindelig. Rydning af buske vil skabe højere vandtemperaturer i ynglevandhullerne, hvilket vil gavne padderne. En forbedring af vandkvaliteten vil ligeledes være til gavn for padderne. Det er vigtigt at vand fra tørvegrave med dårlig vandkvalitet og fisk så vidt muligt ikke forurener andre tørvegrave og nye vådområder.

Forekomsten af de øvrige krybdyr vil næppe påvirkes i hverken negativ eller positiv retning af vandstandshævninger, da de ikke er afhængige af de våde områder. Derimod vil mere lysåbne forhold og dermed varmere mikroklima være en fordel for dem.

10.4 anbefalinger

På baggrund af forundersøgelsernes resultater inkl. forslagene til naturgenopretning m.v. er det muligt at komme med anbefalinger vedr. den kommende naturforvaltning af området set i relation til den målsætning, som er foreslået for projektet:

- Scenarie 3 bør vælges, da det er det scenarie, der giver størst areal med vandmætning. Herved bremses afvandingen af mosen, og der skabes bedre betingelser for de karakteristiske og sjældne plantearter. Forhåbentligt bryder dette den onde cirkel, så den intakte højmoser breder sig i området.
- Scenarie 3 tilgodeser desuden bedst de overvintrende fuglearter samt ynglende rørhøg i fuglebeskyttelsesområdet.
- Der bør inden vandstandshævningen ryddes så store arealer med birk som muligt. Metode og priser er oplyst for 200 ha. Der er udpeget arealer, som prioriteres først mht. rydning.
- Derudover skal der foretages rydninger løbende hvert år. Behovet skal vurderes vha. målrettet naturovervågning, se nedenfor.
- Udsætning og fodring af ænder bør hurtigst muligt ophøre i hele området for at forbedre vandkvaliteten i vandhuller og søer - og dermed forholdene for padder, vandinsekter og vandplanter.
- Tilledning af næringsrigt vand via grøfter fra Fensmark og Spragelse skal stoppes af kommunerne snarest muligt.
- De foreslåede scenarier må ikke betyde en sammenblanding af vand fra de enkelte tørvegrave, hvilket er vigtigt for at undgå at fiskearter kan sprede sig til nye tørvegrave, og at næringsbelastet vand blandes med renere vand.
- Når et scenarie er valgt, skal der laves en detaljeret naturforvaltningsplan for både vandstandshævning, naturpleje og øvrige tiltag. Denne plan skal anvendes til at styre mål og midler alt efter, hvad gennemførelse af de forskellige naturgenopretnings- og naturplejetiltag giver af resultater. Det kan være Storstrøms Amt eller lignende myndighed, der står for opfølgning af naturforvaltningsplanen.
- Der bør opstilles og gennemføres et målrettet overvågningsprogram, der bl.a. skal omfatte botaniske undersøgelser af permanente prøvefelter rundt om i Holmegårds Mose og de hydrologiske ændringer. Overvågningsprogrammet måler effekten af vandstandsændringerne og naturplejen.

Figur 10.8 En af tørvegravene i Holmegårds Mose i dag.

10.4.1 Overvågning af konsekvenser

For at kunne undersøge effekten af de vandstandshævende tiltag, naturpleje med rydning og evt. udsætninger af kronvildt m.v. er det bydende nødvendigt at foretage løbende naturovervågning i Holmegårds Mose.

Forslag til effektvurdering

Hvis man skal udarbejde en faglig forsvarlig dokumentation af sådanne effekter, kræver dette;

- 1 Udlæg af permanente prøvefelter i forskellige karakteristiske naturtyper, hvor der foretages detaljerede vegetationsanalyser hvert eller hvert andet år i en årrække, så de eksisterende forhold (inkl. naturlige variationer) kendes på forhånd. På denne basis kan der laves effektovervågning med brug af f.eks. numeriske/statistiske analysemetoder som ordination og clusteranalyse⁵.
- 2 Detaljeret viden om arealernes historiske udvikling med hensyn til drift, vegetationsudvikling, hydrologiske variationer m.v. gennem tiderne. Her kan data fra Natur & Ungdoms kortlægning fra 1973 anvendes samt kort-

⁵ Ordination og clusteranalyse er nogle statistiske metoder, der kan anvendes til vegetationsøkologiske data i forhold til ændringer i tid og levevilkår, f.eks. ændret vandstand. Ved hjælp af f.eks. dækningsgrad for planterne i et antal prøvefelter kan man lave en analyse, der viser, hvordan udviklingen går gennem en periode - altså om plantesamfundene ændrer sig, og hvor artsdiversiteten responderer på ydre påvirkninger. Resultatet af analyserne er en grafisk præsentation i f.eks. et ordinationsdiagram.

lægning af Holmegårds Mose i forbindelse med Suså-Vendebæk-projektet i 1985.

- 3 Mere detaljeret viden om de hydrologiske forhold og bevægelser i bl.a. grundvandsmagasinerne hen over året, så der kan opstilles en hydrologisk model for Holmegårds Mose. Modellen kan bruges til at forudsige, hvad en hævnning af vandstanden vil betyde for vandmætning af jorden m.v. på et ret detaljeret niveau end det foreliggende.

Ovenstående kan ses som et idekatalog til en mere detaljeret udredningsopgave om denne problematik, og den kan til hver en tid forfines og beskrives nærmere.

10.5 Øvrige konsekvensvurderinger

Der er set på konsekvenserne for den fremtidige arealanvendelse ved gennemførelse af de forskellige scenarier.

"0-alternativet"

En uændret arealanvendelse vil indenfor de næste årtier betyde størst indtjening for lodsejerne, idet de dyrkede agre omkring Broksø forsat i nogle år vil kunne dyrkes. Med tiden forventes yderligere sætninger gradvist at umuliggøre dyrkning. Desuden må man alt andet lige forvente, at der kan opretholdes en større vildtbestand i en tilgroet mose, end der vil kunne være på en højmosse eller i lysåbne fattigkær.

Scenarie 1

Muligheder for dyrkning vil være de samme som for "0-alternativet", herunder de nuværende omdriftsarealer syd for Broksø.

Der vil være indskrænkninger i muligheden for andehold, men næppe i mængden af råvildt. Påvirkningerne af råvildtet vil afhænge af, hvor store arealer, der kan ryddes for trævækst. Det er uklart, hvorvidt området i dag har en maksimal bestand af rådyr, og det er derfor ikke muligt at vurdere, om en mindre nedgang i føde og skjulesteder vil have nogen betydning for rådyrbestanden.

Scenarie 2

Ved større vandstandshævninger vil der ikke ske ændringer i arealanvendelsesmulighederne af arealer i omdrift, der som hovedregel ikke påvirkes. Undtagelsen herfor er markerne syd for Broksø, der med ophør af pumpeafvandingen ikke længere vil kunne dyrkes. Der vil i stedet være mulighed for kvægafgræsning. Alle jorder inden for undersøgelsesområdet, der er i omdrift, er udpeget som SFL-områder med henblik på etablering af vådområder. Her kan der opnås tilskud på ca. 5.850 kr. per hektar/år i forbindelse med kontrakter, der løber over mindst 20 år. Desuden er dele af arealerne udpeget som VMPII-områder, hvilket også muliggør forskellige aftaler med Storstrøms Amt.

Det kan ikke udelukkes, at der bliver en mindre forringelse af jagtmulighed på råvildt.

Scenarie 2 forventes i mindre omfang at påvirke de forstlige interesser, da trætilvækst vil være mindre.

Scenarie 3

Konsekvenserne for arealanvendelsen ved Scenarie 3 vil være ret omfattende, da vandstandshævning giver så kraftig påvirkning af forstlige arealer, at det ikke vil være muligt at opretholde den nuværende produktionsskov med nåletræ i den nordøstlige del.

Muligheden for jagt forventes at blive som ved scenarie 2

10.6 Redegørelse for myndighedsbehandling

10.6.1 Fredningssagen

Selve det detaljerede forløb af en fredningssag som den aktuelle for Holmegårds Mose vil ikke blive gennemgået her, da alle parter er fuldt ud vidende om processen og tidsplanerne.

I dette afsnit nævnes nogle af de mest relevante paragraffer i naturbeskyttelsesloven, som omhandler fredninger. Det skal i den forbindelse understreges, at naturbeskyttelsesloven er under revision, og der forventes udkast til en ny lov snarest. Hvordan revisionen vil spille ind på processen omkring fredningssager vides derfor ikke på nuværende tidspunkt.

Start på fredningssagen

Fredningsnævnet for Storstrøms Amt modtog fredningsforslaget for Holmegårds Mose i december 2002 fra Danmarks Naturfredningsforening. Indholdet i det nye fredningsforslag står beskrevet i afsnit 6.2.

Forundersøgelsen

Denne forundersøgelse blev igangsat i maj 2003, da Danmarks Naturfredningsforening ønskede at skabe et fagligt grundlag for at få indbygget bestemmelser om naturgenopretning og naturpleje i det nye fredningsforslag. Forundersøgelsens anbefalinger omkring vandstandshævning (scenarier) og forslag til naturpleje skal derfor udgøre beslutningsgrundlaget for fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget. Dette har lovhjemmel i NBL §38, stk. 2. I forhold til den gamle naturfredningslov er det nyt, at man i en fredning kan indskrive specifikke bestemmelser om naturgenopretning/naturpleje. Dette er ikke blevet gjort i særlig mange fredningssager indtil nu.

Offentlighed

Fredningsforslaget er sendt til ejerne og brugerne af de ejendomme, som bliver omfattet af forslaget, samt de organisationer m.v., som *"antages af have en væsentlig interesse i sagen"* (§37 i NBL).

Under behandlingen af fredningssagen afholder fredningsnævnet mindst et offentligt møde om sagen.

Det er muligt at gøre indsigelser mod en fredning (§37, stk. 5), hvor man som lodsejer m.fl. også kan rejse erstatningskrav. Klager over fredningsnævnets afgørelse og f.eks. erstatningers størrelse behandles af Naturklagenævnet.

Forhold til anden lovgivning	Det er væsentligt at understrege, at man med NBL §38, stk. 6 kan lade en fredning indeholde bestemmelser, som håndterer dispensationer i forhold til anden lovgivning ("bonusbestemmelser"). Det kan f.eks. være ændringer på tilstanden i beskyttede naturområder i form af vandstandshævning (§3 i Naturbeskyttelsesloven), ændringer på vandløbsprofiler (Vandløbsloven) eller at undlade genplantning af fredskovspligtige arealer (Skovloven).
Fredningsnævnets afgørelse	Efter endt behandling træffer fredningsnævnets afgørelse om, hvorvidt fredningsforslaget skal gennemføres eller afvises. Det er fredningsnævnet, som laver den geografiske afgrænsning samt fastsætter div. bestemmelser i fredningen.
Regulering af vandstanden	Beslattes det, at vandstandshævningerne skal gennemføres, kræver dette løbende overvågning, om den valgte vandstand giver de bedste naturmæssige resultater. Det vil i de foreslåede naturgenopretningstiltag være muligt at detailregulere på vandstanden.

11 Referencer

Agger, P., Christensen, P., Reenberg, A. og B. Aaby, 2002. Det fede landskab - landbrugets næringsstoffer og naturens tålegrænser. Vismandsrapport 2002 Naturrådet.

Andersen, J.S., pers. komm., 2003. Storstrøms Amt.

Asbirk, Sten. 1973. Meddelelser om danske naturlokaliteter - en naturhistorisk undersøgelse af højmoserne Holmegårds Mose, Storelung og Skidendam. Natur & Ungdom. København 1973.

Baagøe, H. og Kinze C.C. 2000. Rødlistede pattedyr. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen.

Cederberg, B. og Löfroth, M. 2000. Svenska djur och växter i det europeiske nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU, Upsala.

Den Europæiske Kommission, 1991. CORINE Biotopes Manual

Den Europæiske Kommission, 1999. Interpretation Manual of European Union Habitats. Eur 15/2. Oktober 1999.

DMI 1998: DMI Technical report 98-10, standardværdier (1961-90) af nedbør-korrektioner.

DMI 2000a: DMI Technical report 00-11, Klimagrid - Danmark, Normaler 1961-90, måneds og årsværdier.

DMI 2000b: DMI technical report 00-21, Klimagrid Danmark, praktisk anvendelse af nedbørkorrektion på gridværdier.

Entoconsult, 2001. Rødlistede insekter i det åbne land. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen.

Faurholdt, N. 1998. Bevaringsplan for ekstremrigkær i Storstrøms Amt. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen, Natur- og plankontoret.

Fog, K. 1997. Rødlistede padder og krybdyr i Storstrøms Amt 1997. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen, natur- og plankontoret.

- Fog, K., 1993. Forvaltningsplan for Danmarks padde og krybdyr.
- Gravesen, P., 1979. Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland. Fredningsstyrelsen.
- Grell, M.B., 1998. Fuglenes Danmark. Gads Forlag.
- Hansen, K. (red.), 1985. Dansk Feltflora. Gyldendal,
- Hansen, P.B. og Vesterholt, J.: 2001. Rødlistede svampe 2001. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen.
- Harritz, Poul Henrik og Håkansson, Bo. 2002. Forslag om fredning af Holmegårds Mose i Storstrøms Amt, Holmegaard og Suså Kommuner. Danmarks Naturfredningsforening. København 2002.
- Hartvig, P., Plöger, E. & P. Leth, 1992. Taxonliste til projektet Atlas Flora Danica.
- Holmegaard Kommune 2003: Spildevandsplan revision 2002-2012. Teknisk forvaltning, Holmegaard Kommune 27 marts 2003.
- Holmegaard Kommune, 2001. Kommuneplan 2000-2012. Hovedstruktur og redegørelse samt rammer for lokalplanlægningen.
- <http://192.38.37.132:591/Reddata/search.htm>. (oplysninger om rødlistede svampe på Foreningen til Svampekundskabens Fremmes hjemmeside).
- Jensen F.P., 1996. EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Miljø og Energiministeriet, 1995.
- Jørgensen, H.E. 2001. Ynglefugle i enge og moser langs Susåen. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen.
- Jørgensen, H.E. og Malmberg L, 2001. Rødlistede fugle. Storstrøms Amt, Teknik og Miljøforvaltningen.
- Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 1993. Vejledning om naturbeskyttelsesloven.
- Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1995. EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder.
- Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1999. Birds of Danish SPAs. Trends in occurrence.
- Miljøstyrelsen 2000: Punktkilder 1999. Orientering fra miljøstyrelsen nr. 16 2000. Fagdatacenterrapport.
- Mosegruppens hjemmeside, <http://hjem.get2net.dk/mosen/>

Nygaard, B., Mark, S., Baattrup-Pedersen, A., Dahl, K., Ejrnæs, R., Fredshavn, J., Hansen, J., Lawesson, J., Münier, B., Møller, P.F., Risager, M., Rune, F., Skriver, J. & M. Søndergaard. 1999. Naturkvalitet - kriterier og metodeudvikling. Faglig rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 285.

Overfredningsnævnet, 1987. Overfredningsnævnets afgørelse af 30. oktober 1987 om fredning af Holmegårds Mose i Holmegaard Kommune, Storstrøms Amt (j.nr. 2635/85).

Ovesen, C.H. (red.), 1993. Naturplejebogen - en håndbog i pleje af naturområder og kulturlandskab. 2. udgave, Skov- og Naturstyrelsen.

Pihl, S., Ejrnæs, R., Søgaard, B., Aude, E., Nielsen, K.E., Dahl, K. & Laursen, J.S., 2000. Naturtyper og arter omfattet af EF-Habitatdirektivet. Indledende kortlægning og foreløbig vurdering af bevaringsstatus. Faglig rapport fra DMU, nr. 322.

Ravn-Jensen, K., Leth, P., Holmen, M., Cordes, F., Christiansen, S.G. & E. Lund, 1995. Vådområders ændring ved ændret vandindvinding. Delrapport 2. Vandplan Sjælland. Frederiksborg Amt, Københavns Amt, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Roskilde Amt, Vestsjællands Amt og Storstrøms Amt.

REXAM 2003: Oplysninger om udledninger til Svenskegrøften fra glasværkerne, Anette Holst, REXAM.

Skov- og Naturstyrelsen, 1992. Udkast til vejledning i metoder til biologisk klassifikation af naturlokaliteter. Naturovervågningsrapport. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsen, 2001. Danske naturtyper i det europæiske NATURA 2000 netværk.

Stoltze, M. og Pihl, S. 1998. Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark. Miljø og Energiministeriet, 1998. Danmarks Miljøundersøgelser, Skov- og naturstyrelsen.

Stoltze, T., 2003. Pers. komm. om diverse forekomster af arter.

Storstrøms Amt, 1990. Bevaringsplan for ekstremrigkær i Storstrøms Amt.

Storstrøms Amt, 1998. Bevaringsplan for ekstremrigkær i Storstrøms Amt.

Storstrøms Amt, 2000. Rødlistede planter 1999.

Storstrøms Amt, 2003. GIS-oplysninger om arealbindinger for området fra www.stam.dk

Storstrøms Amt, 2003.

http://www.stam.dk/download/TMF/Geologiske_interesser_Holmegaard.pdf

Suså Kommune, 2001. Fysisk planlægning 2000-2004.

Tind, E.T. & S.N. Larsen, 2000. Vådområdestrategien under Vandmiljøplan II - konsekvenser og muligheder for naturen. Arbejdsrapport, Naturrådet.

Vedby, S. 1984. Vådbundsarealer i Suså-området - Jordbund og hydrologi. Susåundersøgelsen - Rapport Suså-T1, København 1984.

Videnskabernes Selskabs Kort år 1766 over Kiøbenhavns Amt.

Vinther, E., 1993. Moseplejebogen, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Voigt, A., 2003. Sønderjyllands Amt, pers. kom.

Wind, P., 1994. Oversigt over botaniske lokaliteter. Status og forvaltningsbehov. Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Kort og bilag

Tegningsfortegnelse

Kortnr.	Titel	Målestok
1	Oversigtskort	A3: 1:15000
2	Topografisk kort	A3
3	Eksisterende vandstandsforhold	A3
4	Undersøgte lokaliteter	A3
5-1	Scenarie 1	A3
5-2	Scenarie 2	
5-3	Scenarie 3	
6	Potentiale for naturgenopretning og særligt bevaringsværdige lokaliteter	A3

Tekniske bilag

Bilag 1: Lokalitetsskemaer

Bilag 2: Samlet artsliste fra det biologiske feltarbejde 2003

Bilag 3: Målte vandspejlskoter

Bilag 1: Lokaltetsskemaer

Bilag 1: Lokaltetsskemaer

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 01

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 Af : SLA/MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov,

Areal i ha 2.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679288

UTM-N : 6130647

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tørvegrav lige bag Rexam glasproduktion. Stor tank/pumpeanlæg i nærheden - hvor der muligvis tages vand op til produktionen.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 01

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dun-Birk	Grå-Pil	Lådden Dueurt
Skvalderkål	Kæmpe-Bjørneklo	Gærde-Snerle
Ask	Rød Hestehov	Tagrør
Bredbladet Dunhammer		

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 02

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, næringspåv. skovsump

Areal i ha 3.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679390

UTM-N : 6130819

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mørkt uklart vand med åkander og fisk.

Langs kanterne mod nord og øst er der birkeskov med blåtop.

Der er direkte forbindelse mellem to vandarealer, der er delvist adskilt af en bræmme af træer på en gammel balk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 02

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Hvid Åkande	Lav Ranunkel	Stor Nælde
Mose-Pors	Dun-Birk	Grå-Ei
Rød-Ei	Grå-Pil	Hindbær
Tørst	Ahorn	Skvalderkål
Bredbladet Mærke	Kær-Svovlrod	Gærde-Snerle
Alm. Skjolddrager	Vand-Mynte	Hirse-Star
Knippe-Star	Mose-Bunke	Eng-Rørhvene
Rørgræs	Blåtop	

Fugle :

Gråand	Stormmåge	Sølvmåge
Landsvale	Solsort	Gransanger
Løvsanger	Halemejse	Bogfinke
Grønsisken		

Sommerfugle :

Skovrandøje

Note : Kobber vandnymfe sp., blå vandnymfe, smaragd guldsmed.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø Grøn frø

Note : Dammusling

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 03

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 8.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679588

UTM-N : 6130580

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tæt mose + skovsump. Mest rørsump med tagrør. Nogle steder hængesækarealer med bukkeblad andre steder mindre arealer med åbent vand med andemad.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 03

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok
Lav Ranunkel
Stilk-Eg
Vand-Skræppe
Hindbær
Tørst
Angelik
Gærde-Snerle
Sværtævæld
Hjortetrøst
Frøbid
Eng-Rørhvene
Bredbladet Dunhammer

Smalbladet Mangeløv
Stor Nælde
Dun-Birk
Bidende Pileurt
Alm. Røn
Skovsyre
Kæmpe-Bjørneklo
Bukkeblad
Alm. Hyld
Rød Hestehov
Skov-Kogleaks
Tagrør

Hvid Åkande
Bøg
Alm. Fuglegræs
Femhannet Pil
Selje-Røn
Bredbladet Mærke
Bittersød Natskygge
Foder-Kulsukker
Kvalkved
Kruset Tidsel
Mose-Bunke
Blåtop

Fugle :

Fasan

Blishøne

Solsort

Sommerfugle :

Admiral

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 04

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 1.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679895

UTM-N : 6130600

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Åbent vand langs siderne, men med rørskov i midten. Mange vandplanter og formodentlig egnet til padder mod vest. Men andefodring og ringere vandkvalitet mod øst. Der er fisk i vandhullet i det der blev fanget adskillige nipiggede hundestejler.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 04

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Butfinnet Mangeløv (A),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok	Bredbladet Mangeløv	Butfinnet Mangeløv
Smalbladet Mangeløv	Tornløs Hornblad	Stilk-Eg
Dun-Birk	Grå-Pil	Dusk-Fredløs
Bredbladet Mærke	Bittersød Natskygge	Sværtævæld
Frøbid	Høj Sødgræs	Eng-Rørhvene
Bredbladet Dunhammer		

Fugle :

Lille Lappedykker	Fiskehejre	Gråand
Grønbenet Rørhøne	Sivsanger	Gransanger
Gråkrage	Gulspurv	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Note : Ni pigget hundestejle

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 05

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 1.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680038

UTM-N : 6130579

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Endnu klart vand med mange vandplanter men også andehold. Med rørskov af dunhammer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 05

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten: Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Tornløs Hornblad	Tornfrøet Hornblad
Stor Nælde	Dun-Birk	Grå-Pil
Bævreasp	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Angelik	Kvalkved	Frøbid
Knippe-Star	Stiv Star	Høj Sødgræs
Tagrør	Bredbladet Dunhammer	Liden Andemad
Stor Andemad		

Fugle :

Gråand	Hættemåge	Ringdue
Stor Flagspætte	Gærdesmutte	Løvsanger
Grå Fluesnapper		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 06

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand,

Areal i ha 4.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679961

UTM-N : 6130466

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Stor åben vandflade med næringsrigt vand og mange fugle + store fisk. Grøn frø yngler her og det gør isfugl sandsynligvis også.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 06

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede fugle er fundet på lokaliteten:
Isfugl (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Lav Ranunkel
Bidende Pileurt
Læge-Ærenpris
Hjortetrøst
Alm. Vandpest
Bølget Bunke

Stor Nælde
Grå-Pil
Blå-Klokke
Alm. Røllike
Liden Vandaks
Eng-Rørhvene

Dun-Birk
Tørst
Hvid Snerre
Alm. Kongepen
Alm. Hundegræs
Tagrør

Note : Nostoc Alger

Fugle :

Gråstrubet Lappedykker
Knopsvane
Isfugl

Alm.Skarv
Grågås
Solsort

Fiskehejre
Gråand
Gulspurv

Sommerfugle :

Pattedyr :

Ræv

Grævling

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 07

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680245

UTM-N : 6130551

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Langs kanterne lidt stillestående og klarere vand med flydeplanter, ellers plumret og meget tagrør og andehold. Store arealer med rørsump.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 07

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Dun-Birk	Selje-Pil
Grå-Pil	Bævreasp	Alm. Fredløs
Hindbær	Alm. Røn	Lådden Dueurt
Bredbladet Mærke	Bittersød Natskygge	Hjortetrøst
Skov-Salat	Frøbid	Svømmende Vandaks
Blågrøn Kogleaks	Alm. Star	Kær-Star
Høj Sødgræs	Vellugtende Gulaks	Tagrør
Stor Andemad		

Fugle :

Gråstrubet Lappedykker	Fiskehejre	Ringdue
Stor Flagspætte	Gærdesmutte	Solsort
Rørsanger	Gransanger	Løvsanger
Skovskade		

Sommerfugle :

Græsrandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 08

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Rørskov

Areal i ha 6.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680156

UTM-N : 6130905

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Helt tilgroet i høje græsser rørsump uden større åbne vandflader.
I den nordlige ende er der også meget sphagnum med trådstar.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 08

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Femradet Ulvefod (B),
Forlænget Star (B),
Tråd-Star (B),

Følgende rødlistede fugle er fundet på lokaliteten:
Isfugl (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Dynd-Padderok	Smalbladet Mangeløv
Stilk-Eg	Dun-Birk	Vand-Skræppe
Grå-Pil	Alm. Fredløs	Dusk-Fredløs
Hindbær	Alm. Røn	Kær-Dueurt
Tørst	Kær-Svovlrod	Bittersød Natskygge
Sværtevæld	Hjortetrøst	Frøbid
Forlænget Star	Tråd-Star	Høj Sødgræs
Bølget Bunke	Eng-Rørhvene	Rørgæs
Tagrør	Blåtop	Bredbladet Dunhammer
Liden Andemad		

Fugle :

Gråand	Ringdue	Isfugl
Stor Flagspætte	Solsort	Løvsanger
Gråkrage	Gulspurv	

Sommerfugle :

Note : Gulplettet Libel

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 09

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 4.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680281

UTM-N : 6130866

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Andehold + plumret vand og meget rørskov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 09

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Butbladet Vandaks (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Fjerbregne	Smalbladet Mangeløv	Tornløs Hornblad
Bøg	Dun-Birk	Grå-Pil
Hindbær	Alm. Røn	Tørst
Sværtøvæld	Blå-Klokke	Frøbid
Butbladet Vandaks	Mose-Bunke	Tagrør
Blåtop	Bredbladet Dunhammer	Liden Andemad
Stor Andemad		

Fugle :

Fiskehejre	Gråand	Ringdue
Gærdesmutte	Rørsanger	Gransanger
Løvsanger	Grå Fluesnapper	Gulspurv

Sommerfugle :

Stor kålsommerfugl	Skovrandøje
--------------------	-------------

Note : maragdguldsmed sp. Gulplettet libel.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 10

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov,

Areal i ha 4.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680404

UTM-N : 6130857

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ænder, plumret vand. Stor ø af tagrør i midten. Store fisk.
I 2001 var der en stor forekomst af den meteoriske art Kær-fnokurt.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 10

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Kær-Mangeløv (B),
Kær-Fnokurt (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kær-Mangeløv
Smalbladet Mangeløv
Stilk-Eg
Bidende Pileurt
Alm. Fredløs
Selje-Røn
Tørst
Ask
Kær-Tidsel
Knippe-Star
Eng-Rørhvene

Fjerbregne
Rød-Gran
Dun-Birk
Krat-Viol
Hindbær
Engriflet Hvidtjørn
Kær-Svovlrod
Hjortetrøst
Skov-Salat
Mose-Bunke
Tagrør

Bredbladet Mangeløv
Stor Nælde
Vand-Skræppe
Grå-Pil
Alm. Røn
Dunet Steffensurt
Sværtevæld
Kær-Fnokurt
Frøbid
Kryb-Hvene
Liden Andemad

Fugle :

Gråand
Rødhals
Blåmejse
Lille Korsnæb

Ringdue
Solsort
Musvit
Gulspurv

Natugle
Gransanger
Skovskade

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 11

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 0.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680538

UTM-N : 6130663

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Andehold og sort plumret vand. Der forekommer fisk i søen, i hvert fald mindre, sandsynligvis løje eller regnløje. Fiskene blev set, men ikke fanget, et andet sted blev regnløje fanget.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 11

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede fugle er fundet på lokaliteten:
Isfugl (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Alm. Mangeløv	Tredelt Egebleg	Dun-Birk
Grå-Pil	Alm. Fredløs	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Tørst	Kær-Svovlrod	Sværtelvæld
Hjortetrøst	Alm. Røllike	Kål-Tidsel
Alm. Star	Alm. Hvene	Eng-Rørhvene
Tagrør	Blåtop	Bredbladet Dunhammer

Fugle :

Fiskehejre	Gråand	Isfugl
Gærdesmutte	Rødhals	Solsort
Munk	Gransanger	Løvsanger

Sommerfugle :

Nældesommerfugl	Engrandøje
-----------------	------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Note : Regnløje

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 12

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand

Areal i ha 0.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680559

UTM-N : 6130604

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Forholdsvist plumret vand og andehold.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 12

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede fugle er fundet på lokaliteten:
Isfugl (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dynd-Padderok	Bidende Ranunkel	Stilk-Eg
Grå-Pil	Øret Pil	Alm. Fredløs
Hindbær	Gåse-Potentil	Tormentil
Kattehale	Tørst	Vandnavle
Hjortetrøst	Alm. Røllike	Svømmende Vandaks
Alm. Hundegræs	Høj Sødgræs	Mose-Bunke
Alm. Hvene	Blåtop	Bredbladet Dunhammer

Fugle :

Gråand	Fasan	Ringdue
Gøg	Isfugl	Rørsanger
Løvsanger	Halemejse	Musvit

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Grøn frø
-----------------	----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 13

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 0.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680579

UTM-N : 6130558

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Klart vand med kransnålealger. Større fisk, små vandflader med bræmmer af tørveskær og kærvegetation.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 13

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Rød-El
Vand-Skræppe	Grå-Pil	Hindbær
Alm. Røn	Skov-Æble	Alm. Hvidtjørn
Lådden Dueurt	Dunet Steffensurt	Skvalderkål
Kær-Svovlrød	Sværtevæld	Ask
Skov-Salat	Frøbid	Svømmende Vandaks
Sø-Kogleaks	Alm. Star	Knippe-Star
Grenet Pindsvineknop	Bredbladet Dunhammer	

Fugle :

Ringdue	Gærdesmutte	Jernspurv
Rørsanger	Gransanger	Musvit

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 14

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 2.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680513

UTM-N : 6130425

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Store fisk og ænder i plumret vand. Stor vandflade med kun lidt tagrør i den østlige del, meget i den vestlige.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 14

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Butsnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Butsnudet frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Stilk-Eg	Dun-Birk	Vand-Skræppe
Hunde-Viol	Grå-Pil	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Selje-Røn
Kattehale	Tørst	Kær-Svovlrod
Ask	Hjortetrøst	Alm. Star
Høj Sødgræs	Eng-Rørhvene	Miliegræs
Blåtop		

Fugle :

Fiskehejre	Gråand	Fasan
Ringdue	Stor Flagspætte	Landsvale
Gærdesmutte	Rørsanger	Munk
Løvsanger	Blåmejse	Gråkrage

Sommerfugle :

Dagpåfugleløj	Tidselsommerfugl	Græsrandøje
---------------	------------------	-------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø	Spidssnudet frø
---------------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 15

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 2.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680673

UTM-N : 6130285

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ringe vandkvalitet i den store åbne vandflade i midten og tilgroet med tagrør og smalbladet dunhammer langs kanten. Her er vandet lokalt mindre plumret og der forekommer vandinsekter. Der er også fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 15

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),
Trindstænglet Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Butsnudet frø (X),
Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Butsnudet frø (5),
Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Fjerbregne	Alm. Mangeløv	Stor Nælde
Mose-Pors	Bøg	Stilk-Eg
Dun-Birk	Vorte-Birk	Grå-El
Grå-Pil	Alm. Fredløs	Hindbær
Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn	Alm. Hæg
Kattehale	Dunet Steffensurt	Ahorn
Skvalderkål	Angelik	Kær-Svovlrod
Bittersød Natskygge	Sump-Forglemmigej	Alm. Skjolddrager
Skov-Hanekro	Sværtevæld	Vand-Mynte
Alm. Hylde	Filtet Burre	Kær-Tidsel
Skov-Salat	Haremad	Trindstænglet Star
Lund-Rapgræs	Alm. Hundegræs	Hunde-Kvik
Eng-Rørhvene	Tagrør	Blåtop
Smalbladet Dunhammer	Liden Andemad	Gul Iris

Fugle :

Gråand	Natugle	Skovhornugle
Stor Flagspætte	Solsort	Rørsanger
Sortmejs	Blåmejs	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Ræv	Rådyr
-----	-------

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø	Spidssnudet frø	Grøn frø
---------------	-----------------	----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 16

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 2.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680597

UTM-N : 6130242

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ringe vandkvalitet i den store åbne vandflade i midten og tilgroet med tagrør og smalbladet dunhammer langs kanten. Her er vandstanden lokalt mindre plumret og der forekommer vandinsekter samt hundestejler. Ret tilgroet med tagrør og i et enkelt område tillige med Hvas Avneknippe. Det er sandsynligt at det er i denne tørvegrav var ynglende rørhøg i år. 5 fugle sås kredsede over denne og der er gode steder at placere reden for en rørhøg.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 16

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),
Hvas Avneknippe (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Ager-Padderok	Fjerbregne	Alm. Mangeløv
Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv	Rød-Gran
Stor Nælde	Mose-Pors	Bøg
Dun-Birk	Græsbladet Fladstjerne	Grå-Pil
Øret Pil	Alm. Fredløs	Dusk-Fredløs
Hindbær	Tormentil	Engriflet Hvidtjørn
Kattehale	Tørst	Vandnavle
Bittersød Natskygge	Kær-Galtetand	Alm. Torskemund
Blå-Klokke	Hvid Snerre	Hjortetrøst
Alm. Røllike	Kær-Tidsel	Vejbred-Skeblad
Sø-Kogleaks	Hvas Avneknippe	Akselblomstret Star
Knippe-Star	Mose-Bunke	Bølget Bunke
Vellugtende Gulaks	Eng-Rørhvene	Tagrør
Smalbladet Dunhammer	Liden Andemad	Gul Iris

Fugle :

Gråand	Rørhøg	Musvåge
Fasan	Blishøne	Solsort
Rørsanger	Gransanger	Gråkrage

Sommerfugle :

Tidselsommerfugl	Engrandøje
------------------	------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Note : 9-pigget Hundestejle

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 17

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 1.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679863

UTM-N : 6130365

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Plumret vand med næringspåvirket vegetation langs kanten bl.a. med en del pil.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 17

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bidende Ranunkel
Grå-Pil
Muse-Vikke
Sværtævæld
Tagrør

Dun-Birk
Femhannet Pil
Angelik
Vand-Mynte

Vand-Pileurt
Alm. Røn
Gærde-Snerle
Hjortetrøst

Fugle :

Hættemåge
Skovskade
Rørspurv

Ringdue
Gråkrage

Gransanger
Gulspurv

Sommerfugle :

Græsrandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet : Tørvegrav 17A

Lokalitetsnr. : 17A

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 **Af :** SLA/MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 1.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679698

UTM-N : 6130361

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Sø udenfor fredningsgrænsen. Undersøgt da den også kan blive påvirket.
Stor åben vandflade med rørsump af tagrør og dunhammer.
Meget andemad på overfladen.

Holmegårds Mose

Lokalitet : Tørvegrav 17A

Lokalitetsnr. : 17A

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Butsnudet frø (X),
Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Hvid Åkande	Svaleurt	Stor Nælde
Dun-Birk	Alm. Fuglegræs	Grå-Pil
Femhannet Pil	Sump-Kællingetand	Muse-Vikke
Gul Fladbælg	Lådden Dueurt	Bredbladet Mærke
Bittersød Natskygge	Gærde-Snerle	Sværtevæld
Burre-Snerre	Hjortetrøst	Følfod
Filtet Burre	Kål-Tidse	Kær-Tidse
Lyse-Siv	Knippe-Star	Alm. Hundegræs
Høj Sødgræs	Mose-Bunke	Tagrør
Bredbladet Dunhammer	Stor Andemad	

Fugle :

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje	Engrandøje
---------------	------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø	Spidssnudet frø	Grøn frø
---------------	-----------------	----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 18

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 0.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680067

UTM-N : 6131054

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Vandfladen er dækket af især dynd-padderok, små vandflader, der er fri af dynd-padderok har klart vand og er fyldt med frøer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 18

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Forlænget Star (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *

Planter :

Dynd-Padderok	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Øret Pil	Hedelyng
Klokkelyng	Dusk-Fredløs	Tormentil
Alm. Røn	Tørst	Kær-Svovlrod
Frøbid	Svømmende Vandaks	Smalbladet Kæruld
Forlænget Star	Blåtop	Bredbladet Dunhammer

Fugle :

Landsvale	Løvsanger	Dompap
-----------	-----------	--------

Sommerfugle :

Note : Efterårsmosaik guldsmed, Alm. Hedelibel, Siv Guldsmed. Stor brun guldsmed.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 19

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680203

UTM-N : 6131258

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Evt. åben vandflade, utilgængelig.

Meget tilgroet i pil og birk, men også med vandflader der dog er dækket af løvtræer og ikke kan ses på luftfoto.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 19

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok
Dun-Birk
Dusk-Fredløs
Kær-Svovlrod
Eng-Rørhvene

Bredbladet Mangeløv
Grå-Pil
Alm. Røn
Bittersød Natskygge
Tagrør

Rød-Gran
Hedelyng
Bredbladet Mærke
Svætevæld
Liden Andemad

Fugle :

Gråand
Musvit

Gærdesmutte
Dompap

Solsort

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 20

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 30/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679138

UTM-N : 6131054

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunvandet, men ret klart vand med fisk. Syd for den åbne vandflade er der et tilgroet fattigkær med blåtop og birk ca. 4 -10 cm. Der er kildemos i vandet.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 20

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Almindelig Snog (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Øret Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Alm. Mjødurt	Hindbær	Gul Fladbælg
Gederams	Vild Kørvel	Angelik
Kær-Svovlrød	Kær-Snerre	Lyse-Siv
Tue-Kæruld	Skov-Star	Mose-Bunke
Tagrør	Blåtop	

Note : Kildemos

Fugle :

Gransanger	Sumpmejse
------------	-----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Almindelig Snog
-----------------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 21

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 4.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679072

UTM-N : 6130801

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

3 tørvegrave med vand der er næringspåvirket og indeholder fisk.
I den sydøstlige del har der været fyldt op i forbindelse med anlæg af en grusvej.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 21

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv	Grå-El
Grå-Pil	Bævreasp	Pengebladet Fredløs
Alm. Mjødurt	Hindbær	Hvid-Kløver
Muse-Vikke	Gul Fladbælg	Angelik
Kær-Svovlrød	Gærde-Snerle	Alm. Brunelle
Alm. Snebær	Hjortetrøst	Følfod
Kanadisk Gyldenris	Filtet Burre	Ager-Tidsel
Svømmende Vandaks	Blågrøn Kogleaks	Bølget Bunke
Eng-Rørhvene	Tagrør	Bredbladet Dunhammer

Fugle :

Sølvmåge	Ringdue	Løvsanger
Musvit		

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje	Engrandøje
---------------	------------

Note : Stor blå guldsmed,

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Grøn frø
-----------------	----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 22

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678967

UTM-N : 6130888

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunvandet kun en smule plumret.

Med fisk.

Langs kanten navnlig i den nordlige del af tørvegraven er der rester af fattigkærsvegetation, ellers næringspræget.

Syd for vejen er vandhullet mere plumret.

Der vokser en klynge af skov-hullæber i grøften af vejen.

Det ser ud til at der har været fyldt jord mm. på et areal omkring vejen, her er der høje stauder og buske. Dette areal er ikke undersøgt i detaljer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 22

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Skov-Hullæbe (A),
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Hvid Åkande	Mose-Pors	Dun-Birk
Vorte-Birk	Grå-Pil	Bævreasp
Hedelyng	Klokkelyng	Brombær
Selje-Røn	Hvas Randfrø	Foder-Kulsukker
Alm. Skjolddrager	Vand-Mynte	Kanadisk Gyldenris
Tue-Kæruld	Blågrøn Kogleaks	Knippe-Star
Bølget Bunke	Blåtop	Skov-Hullæbe

Fugle :

Alm.Skarv	Ringdue	Gråkrage
-----------	---------	----------

Sommerfugle :

Note : Smaragd-guldsmed, alm. hedelibel., stor brun guldsmed, stor blå guldsmed.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø	Skovfirben
----------	------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 23

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678896

UTM-N : 6130911

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mørkebrunt vand med små fisk. Forholdsvist klart vand.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 23

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Lav Ranunkel	Mose-Pors
Grå-Pil	Øret Pil	Bævreasp
Dusk-Fredløs	Hindbær	Engriflet Hvidtjørn
Tørst	Kær-Svovlrod	Sværtevæld
Kær-Snerre	Hjortetrøst	Følfod
Kær-Tidsel	Ager-Tidsel	Mangeblomstret Frytle
Eng-Rørhvene		

Fugle :

Skovskade	Bogfinke
-----------	----------

Sommerfugle :

Citronsommerfugl	Dagpåfugleøje	Admiral
Tidselsommerfugl		

Note : Stor brun guldsmed,

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 24

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 1.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678732

UTM-N : 6130782

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunvandet og kun lidt plumret med fisk og meget rørskov. Næringspræget kantvegetation.
Der har tidligere været en losseplads her.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 24

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Ørnebregne	Dun-Birk
Rød-El	Grå-Pil	Dusk-Fredløs
Hindbær	Selje-Røn	Tørst
Kær-Svovlrod	Sværvæld	Blågrøn Kogleaks
Top-Star	Bølget Bunke	Tagrør
Blåtop	Smalbladet Dunhammer	

Note : Med kransnålealger (Charcér).

Fugle :

Gråand	Fasan	Sølvmåge
Dompap		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 24A

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 5.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678528

UTM-N : 6130850

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Næringspåvirket skovsump imellem gamle tørvegrave.

En del løvtræer og arter typiske for skove (mere veldrænede forhold) ses på arealet.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 24A

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Ørnebregne	Bredbladet Mangeløv	Stor Nælde
Dun-Birk	Grå-Pil	Hindbær
Skov-/Æble	Mirabel	Dunet Steffensurt
Benved	Tørst	Hvas Randfrø
Angelik	Kæmpe-Bjørneklo	Gærde-Snerle
Foder-Kulsukker	Alm. Hyld	Hjortetrøst
Kål-Tidsel	Mælkebøtte	Alm. Rapgræs
Alm. Hundegræs	Tagrør	Blåtop

Fugle :

Gærdesmutte	Jernspurv	Munk
Gransanger	Blåmejse	Musvit
Hussskade		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Skovfirben
-----------------	------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 25

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678593

UTM-N : 6130874

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Meget plumret af andehold med en del andemad.
I den sydlige del er der en ø af rørskov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 25

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Springfrø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Springfrø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Stor Nælde	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Bævreasp	Hindbær
Tørst	Ager-Tidse	Skov-Salat
Ru Svinemælk	Alm. Hvene	Tagrør
Smalbladet Dunhammer	Liden Andemad	

Fugle :

Toppet Lappedykker	Knopsvane	Gråand
Grønbenet Rørhøne	Blishøne	Rødhals
Rørsanger	Gransanger	

Sommerfugle :

Note : Note: stor blå guldsmed

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Springfrø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 26

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov

Areal i ha 1.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678502

UTM-N : 6131012

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Noget plumret men p.t. uden ænder, men forekomst af store fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 26

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bøg	Dun-Birk	Grå-Pil
Hindbær	Tørst	Gærde-Snerle
Hjortetrøst	Blågrøn Kogleaks	Eng-Rørhvene
Tagrør	Smalbladet Dunhammer	

Fugle :

Gråand	Solsort	Løvsanger
Musvit		

Sommerfugle :

Nældens takvinge	Dagpåfugleøje	Admiral
------------------	---------------	---------

Note : Stor brun guldsmed, Efterårsmosaikguldsmed, Blå vandnymfe sp., rød libel.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 27

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Rørskov

Areal i ha 6.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678329

UTM-N : 6130979

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Med små åbne vandflader med klart vand. Ellers mest rørsump.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 27

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Forlænget Star (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Fjerbregne	Smalbladet Mangeløv	Mose-Pors
Dun-Birk	Grå-Pil	Hedelyng
Mose-Bølle	Revling	Vandrøllike
Tørst	Bredbladet Mærke	Kær-Svovlrod
Kær-Snerre	Knippe-Star	Forlænget Star
Stiv Star	Tagrør	Blåtop
Kors-Andemad		

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 28

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 1.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678455

UTM-N : 6130826

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Stillestående vand med mængder af vandplanter. Velegnet til paddler.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 28

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Tornfrøet Hornblad
Slåen
Kær-Tidsel
Knippe-Star
Bredbladet Dunhammer

Bøg
Kattehale
Blågrøn Kogleaks
Eng-Rørhvene
Kors-Andemad

Grå-Pil
Bredbladet Mærke
Alm. Star
Tagrør

Fugle :

Blåmejse

Musvit

Sommerfugle :

Skovrandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 29

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.5

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677181

UTM-N : 6131801

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunt men forholdsvis klart vand.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 29

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Klokkelyng (B),
Kongebregne (V),
Rosmarinlyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Almindelig Snog (X),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kongebregne
Bøg
Rødknæ
Mose-Bølle
Alm. Røn
Blåtop

Bredbladet Mangeløv
Stilk-Eg
Klokkelyng
Revling
Bølget Bunke
Smalbladet Dunhammer

Smalbladet Mangeløv
Dun-Birk
Rosmarinlyng
Hindbær
Tagrør

Fugle :

Gråand
Gråkrage

Ringdue
Dompap

Løvsanger

Sommerfugle :

Note : efterårsmosaikguldsmid.

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Almindelig Snog

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 30

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.9

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677220

UTM-N : 6131863

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Kun lidt plumret vand trods omfattende andehold. Stadig med kildemos + insekter og store fisk. Står i forbindelse med 31 via en grøft.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 30

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Almindelig Snog (X),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Markfirben (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Femradet Ulvefod	Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv
Stilk-Eg	Dun-Birk	Grå-Pil
Øret Pil	Bævreasp	Hedelyng
Klokkelyng	Mose-Bølle	Revling
Dusk-Fredløs	Hindbær	Alm. Røn
Kvalkved	Skov-Salat	Sø-Kogleaks
Blåtop		

Fugle :

Gråand	Landsvale	Løvsanger
Musvit		

Sommerfugle :

Note : Stor brun guldsmed, smaragd guldsmed sp., blå vandnymfe sp.

Pattedyr :

Ræv	Rådyr
-----	-------

Krybdyr og padder :

Markfirben	Almindelig Snog
------------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 31

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.2

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677259

UTM-N : 6131896

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

En smule plumret vand og i forbindelse med 30 derfor også fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 31

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),
Mose-Pors (B),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Smalbladet Mangeløv	Mose-Pors
Bøg	Dun-Birk	Grå-Pil
Hedelyng	Mose-Bølle	Revling
Tørst	Blåtop	

Fugle :

Ringdue	Løvsanger
---------	-----------

Sommerfugle :

Note : Sivguldsmed, blå vandnymfe.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 32

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.8

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677218

UTM-N : 6132037

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunt humusvand men klart.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 32

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Grå-Pil	Hedelyng	Hindbær
Selje-Røn	Tørst	Kær-Galtetand
Mangeblomstret Frytle	Blåtop	

Fugle :

Fiskehejre	Gråand	Rørsanger
Musvit	Bogfinke	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Hugorm

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 33

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.4

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677230

UTM-N : 6132136

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Brunvandet men forholdsvist klart. Store fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 33

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),
Almindelig Snog (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bøg	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Femhannet Pil	Bævreasp
Hedelyng	Alm. Fredløs	Tormentil
Tørst	Kær-Svovlrod	Bittersød Natskygge
Gærde-Snerle	Bukkeblad	Svætevæld
Skov-Star	Blåtop	Smalbladet Dunhammer

Fugle :

Gråand	Blishøne	Ringdue
Landsvale	Gærdesmutte	Solsort
Musvit	Dompap	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø	Almindelig Snog
----------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 34

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 1.9

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677399

UTM-N : 6132154

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Plumret vand med vandblomst (blågrøn alger) og fisk. Nordlige tørvegrav klarvandet med kildemos og mange guldsmede men også fisk og en rørskov og mange vandplanter.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 34

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Forlænget Star (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Mose-Pors	Stilk-Eg
Dun-Birk	Vand-Skræppe	Skov-Jordbær
Engriflet Hvidtjørn	Kattehale	Tørst
Bittersød Natskygge	Bukkeblad	Sværtevæld
Vejbred-Skeblad	Alm. Sumpstrå	Knippe-Star
Forlænget Star	Skov-Star	Mose-Bunke
Eng-Rørhvene	Blåtop	Bredbladet Dunhammer
Smalbladet Dunhammer		

Fugle :

Grønbenet Rørhøne	Ringdue	Gærdesmutte
Solsort	Havesanger	Løvsanger
Grå Fluesnapper	Dompap	Kærnebider

Sommerfugle :

Note : Stor blå guldmed, smaragdguldsmed, Sivguldsmed.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 35

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.5

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677381

UTM-N : 6132071

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mørkt humusvand med store fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 35

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Fjerbregne	Smalbladet Mangeløv	Mose-Pors
Bøg	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Bævreasp	Hedelyng
Hindbær	Kattehale	Bukkeblad
Blå-Klokke	Knippe-Star	Bølget Bunke
Blåtop		

Fugle :

Ringdue	Løvsanger	Halemejse
Musvit		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 36

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.8

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678000

UTM-N : 6132092

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tørvegrav med åben vandflade og forekomst af fisk (regnløje). Langs siderne mest med fattigkærsvegetation. Ret sparsom rørskov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 36

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Grå-Pil	Alm. Fredløs	Tørst
Svømmende Vandaks	Stiv Star	Tagrør

Fugle :

Sangdrossel	Havesanger	Munk
Gransanger	Løvsanger	

Sommerfugle :

Engrandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 37

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.3

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678004

UTM-N : 6132046

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Som foregående. Forholdsvist klart vand med fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 37

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Butsnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Tørst	Svømmende Vandaks	Alm. Star
Stiv Star	Blåtop	

Fugle :

Solsort	Tomsanger	Løvsanger
Gulspurv	Rørspurv	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 38

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, kalkkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 3.4

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678112

UTM-N : 6131994

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fisk. Andefodring. Forholdsvist klart brunt vand med rigelig rørskov. I den sydlige del kærvegetation med bl.a. trådstar.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 38

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Mose-Pors (B),
Tråd-Star (B),
Krognæb-Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Almindelig Snog (X),
Skrubtudse (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok	Mose-Pors	Dun-Birk
Rundbladet Soldug	Eng-Viol	Grå-Pil
Øret Pil	Hedelyng	Dusk-Fredløs
Kragefod	Krybende Potentil	Tormentil
Kattehale	Kær-Dueurt	Tørst
Kær-Svovlrod	Sværtevæld	Sump-Snerre
Lyse-Siv	Glanskapslet Siv	Smalbladet Kæruld
Alm. Star	Blære-Star	Krognæb-Star
Tråd-Star	Stjerne-Star	Top-Star
Stiv Star	Bølget Bunke	Kryb-Hvene
Eng-Rørhvene	Tagrør	Blåtop
Bredbladet Dunhammer	Smalbladet Dunhammer	Liden Andemad

Note : Kildemos

Fugle :

Lille Lappedykker	Rørsanger	Havesanger
Løvsanger	Rørspurv	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skrubtudse	Spidssnudet frø	Almindelig Snog
------------	-----------------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 39

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA; MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, kalkkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 3.6

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678240

UTM-N : 6131988

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Lokaliteten er undersøgt både 18/6 2003 og 1/7 2003. Større tørvegrav med vandfalder med rent vand og områder med tørvemosser og trådstar eller smalbladet dunhammer. Har et rigt insektliv, men også fisk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 39

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Forlænget Star (B),
Mose-Pors (B),
Tråd-Star (B),
Hvas Avneknippe (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Langbladet Ranunkel	Mose-Pors	Dun-Birk
Grå-Pil	Hindbær	Tormentil
Kattehale	Tørst	Kær-Svovlrod
Kær-Snerre	Sump-Snerre	Vejbred-Skeblad
Frøbid	Svømmende Vandaks	Smalbladet Kæruld
Hvas Avneknippe	Blære-Star	Forlænget Star
Tråd-Star	Stiv Star	Bølget Bunke
Tagrør	Blåtop	Smalbladet Dunhammer
Kors-Andemad		

Fugle :

Lille Lappedykker	Landsvale	Sangdrossel
Gransanger	Løvsanger	Musvit
Gulspurv		

Note : *Lille lappedykker yngler tilsyneladende på lokaliteten, da den hørt flere gange også på dage hvor denne tørvegrav blot blev passeret.*

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 39a

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA/MAV

Lokalitetstype Veje m.m.

Areal i ha 1.2

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678294

UTM-N : 6131797

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

artslisten gælder sporet mellem de to tørvegrave 38 og 39, samt syd for 39 og 40.
Lokaliteten er undersøgt både 18/6 2003 og 1/7 2003.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 39a

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Glat Hullæbe (A),
Ægbladet Fliglæbe (A),
Maj-Gøgeurt (A),
Skov-Hullæbe (A),
Bakke-Gøgelilje (A),
Kødfarvet Gøgeurt (A),
Skov-Hundegræs (B),
Butfinnet Mangeløv (A),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Butsnudet frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parenteser):

Spidssnudet frø (4),
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Butfinnet Mangeløv	Lav Ranunkel	Stilk-Eg
Dun-Birk	Grå-Pil	Alm. Fredløs
Alm. Mjødurt	Hindbær	Tormentil
Alm. Røn	Tørst	Vild Hør
Alm. Brunelle	Liden Skjaller	Hjortetrøst
Kær-Tidsel	Alm. Knopurt	Lyse-Siv
Glanskapslet Siv	Mangeblomstret Frytle	Alm. Star
Grå Star	Hare-Star	Bleg Star
Blågrøn Star	Skov-Star	Skov-Hundegræs
Alm. Hundegræs	Mose-Bunke	Fløjlsgræs
Tagrør	Blåtop	Glat Hullæbe
Skov-Hullæbe	Ægbladet Fliglæbe	Bakke-Gøgelilje
Kødfarvet Gøgeurt	Maj-Gøgeurt	

Note : Glat hullæbe = Nikkende hullæbe

Fugle :

Sangdrossel	Havesanger	Gransanger
Løvsanger	Gulspurv	Rørspurv

Sommerfugle :

Stor bredpande	Engrandøje
----------------	------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø	Spidssnudet frø
---------------	-----------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 40

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 Af : SLA/MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, kalkkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 2.7

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678343

UTM-N : 6131956

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Holmegårds Moses bedste kalkkær af stor betydning for sjældne planter og vandinsekter. Tidligere med åbne vandflader, nu næsten tørt.

Hvas Avneknippe har bredt sig meget. Tagør er også nogle steder meget tilgroning. Dette skyldes sandsynligvis spildevand fra Spragelse.

Der er en tidligere prøveflade, hvor amtet har forsøgt tørveafskræbning i 15 cms dybde. Det har ikke givet de store resultater.

Rydning af tagrør og evt. pors er nødvendig.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 40

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Loppe-Star (B),
Mygblomst (V),
Sump-Hullæbe (A),
Liden Blærerod (A),
Vibefedt (A),
Kær-Mangeløv (B),
Liden Kæruld (V),
Tråd-Star (B),
Hvas Avneknippe (R),
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),
Krognæb-Star (B),
Kødfarvet Gøgeurt (A),
Forlænget Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Almindelig Snog (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Mygblomst (2),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Kær-Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Rød-El	Rundbladet Soldug	Eng-Viol
Krybende Pil	Klokkelyng	Dusk-Fredløs
Kragefod	Tormentil	Tørst
Alm. Mælkeurt	Vandnavle	Kær-Svovlrod
Alm. Skjolddrager	Vand-Mynte	Vibefedt
Liden Blærerod	Djævelsbid	Kær-Tidsel
Glanskapslet Siv	Smalbladet Kæruld	Liden Kæruld
Hvas Avneknippe	Hirse-Star	Blære-Star
Næb-Star	Loppe-Star	Krognæb-Star
Forlænget Star	Tråd-Star	Tagrør
Blåtop	Sump-Hullæbe	Kødfarvet Gøgeurt
Mygblomst		

Fugle :

Sivsanger	Rørsanger	Løvsanger
Gulspurv	Rørspurv	

Sommerfugle :

Brunlig perlemorsommerfugl

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 40

Spidssnudet frø

Almindelig Snog

Hugorm

Holmegårds Mose

Lokalitet : Tyvekrog

Lokalitetsnr. : 41

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 24.7

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677331

UTM-N : 6131910

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovbevokset tidligere fattigkær. I sydøstlige hjørne er en moseflade med sjældne arter og helt lysåben er nu inddraget i 47. Det vil sige at grænsedrapningen er ændret i forhold til nord og vest 1973. Undervegetation af blåtop og dominans af dunbirk.

Holmegårds Mose

Lokalitet : Tyvekrog

Lokalitetsnr. : 41

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Skrubtudse (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Ager-Padderok
Rød-Gran
Dun-Birk
Klokkelyng
Alm. Mjødurt
Kragefod
Selje-Røn
Tørst
Kær-Snerre
Smalbladet Kæruld
Blåtop

Fjerbregne
Mose-Pors
Bævreasp
Mose-Bølle
Hindbær
Tormentil
Kattehale
Krybende Læbeløs
Kvalkved
Mose-Bunke

Bredbladet Mangeløv
Stilk-Eg
Hedelyng
Dusk-Fredløs
Eng-Nellikerod
Alm. Røn
Dunet Steffensurt
Ask
Skov-Salat
Tagrør

Note : Leucobryum glaucum,

Fugle :

Sølvmåge
Rødhals
Løvsanger
Musvit
Gråkrage

Ringdue
Solsort
Sumpmejse
Spætmejse
Bogfinke

Stor Flagspætte
Gransanger
Blåmejse
Skovskade
Dompap

Sommerfugle :

Note : Stor brun guldsmed, alm. Hedelibel.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skrubtudse
Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 42

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 3.1

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677390

UTM-N : 6131753

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ret tilgroet fattigkær (som den nordlige del af 45). Der er sphagnum og blåtop i bunden + meget dun-birk. Nogle steder mere åbent med karakter af fugtig hede med hedelyng, klokkelyng, revling og smalbladet kæruld. Her er et parti med hvid næbfrø.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 42

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Rosmarinlyng (B),
Klokkelyng (B),
Hvid Næbfrø (A),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Almindelig Snog (X),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Rundbladet Soldug	Grå-Pil
Krybende Pil	Øret Pil	Hedelyng
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Mose-Bølle
Tranebær	Revling	Tormentil
Tørst	Djævelsbid	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Hvid Næbfrø	Alm. Star
Blære-Star	Blåtop	

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Almindelig Snog

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 43

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.0

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677287

UTM-N : 6131585

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminder
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Minder en del om 45, men måske mere skygget og tæt. Her vokser der også fire fine store eksempler af kongebregnen tæt ved stien langs den nordvestlige side af 43.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 43

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Kongebregne (V),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E,V,R) eller gullistede (X,A) pattedyr er fundet på lokaliteten:
Hare (X),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dynd-Padderok	Kongebregne	Smalbladet Mangeløv
Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Bævreasp	Hedelyng	Mose-Bølle
Hindbær	Tørst	Angelik
Sværtevæld	Kvalkvæd	Skov-Salat
Smalbladet Kæruld	Alm. Star	Stiv Star
Mose-Bunke	Bølget Bunke	Blåtop

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Hare

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 44

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : SLA/UVA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 7.0

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677549

UTM-N : 6131707

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fattigkær med lysåbne forhold i midten, mod randen med mere træopvækst. Dominans af biotopstypiske arter for fattigkær. På drænede steder med brun sphagnum ses enkelte mere næringskrævende arter. Den blå kærhøg var en 2K han (dvs. en han klækket i 2002) og er derfor sandsynligvis ikke ynglende.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 44

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede fugle er fundet på lokaliteten:
Blå Kærhøg (R),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Dun-Birk	Rødknæ
Hedelyng	Klokkelyng	Mose-Bølle
Tranebær	Revling	Hindbær
Gederams	Tue-Kæruld	Bølget Bunke
Blåtop		

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum cuspidatum
Sphagnum fimbriatum
Sphagnum magellanicum
Sphagnum palustre

Fugle :

Blå Kærhøg

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 45

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677434

UTM-N : 6131448

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet kær med meget skovpræg i den sydlige del (næringsrig bund). Bliver gradvist mere næringsfattig når man går mod nordøst, og her afløses skoven af birkekrat med blåtop i bunden.

Ved vejen mellem 45 og 44 står flot eksempler af kongebregne lige ud til vejen ved hvid plade (målepunkt for luftfoto). Fattigkærvegetation i den nordlige del er der på trods, det er ved at være meget tilgroet. Der er dog sphagnum i bunden.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 45

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Kær-Mangeløv (B),
Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),
Kongebregne (V),
Rosmarinlyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kongebregne	Kær-Mangeløv	Eng-Kabbeleje
Lav Ranunkel	Stor Nælde	Mose-Pors
Bøg	Stilk-Eg	Dun-Birk
Øret Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Tranebær	Revling
Hindbær	Alm. Agermåne	Tormentil
Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn	Angelik
Kær-Svovlrod	Bukkeblad	Alm. Skjolddrager
Alm. Brunelle	Ask	Djævelsbid
Hjortetrøst	Fliget Brøndsel	Kruset Tidsel
Kål-Tidsel	Kær-Tidsel	Skov-Salat
Glanskapslet Siv	Smalbladet Kæruld	Alm. Star
Håret Star	Knippe-Star	Mose-Bunke
Bølget Bunke	Blåtop	

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum fimbriatum
Sphagnum palustre
Sphagnum squarrosum

Fugle :

Musvåge	Fasan	Ringdue
Musvit	Bogfinke	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Ræv

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 46

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.3

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677987

UTM-N : 6131971

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet kær med meget birk og pors. Meget skovagtig med tør bund. Træerne er 8-10 m høje. Blåtop dominerer i bunden. Nogle steder i skovbunden partier med sphagnum.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 46

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *

Planter :

Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Klokkelyng	Brombær
Tørst	Stjerne-Star	Eng-Rørhvene
Blåtop		

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Leucobryum glaucum
Sphagnum angustifolium
Sphagnum palustre

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 47

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : SLA/UVA

Lokalitetstype Kalkkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.0

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677943

UTM-N : 6131912

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Åbent fattigkær med hængesæk og skovsump og med mindre bestand af hvas avneknippe. Liden kæruld vokser på lokaliteten og tyder på en vis kalkpåvirkning. Der er også partier med hvid-næbfrø.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 47

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Hvas Avneknippe (R),
Liden Soldug (B),
Klokkelyng (B),
Hvid Næbfrø (A),
Liden Kæruld (V),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dun-Birk	Rundbladet Soldug	Liden Soldug
Krybende Pil	Øret Pil	Klokkelyng
Kragefod	Tormentil	Kær-Dueurt
Kær-Galtetand	Smalbladet Kæruld	Liden Kæruld
Hvas Avneknippe	Hvid Næbfrø	Grå Star
Hirse-Star	Næb-Star	Stjerne-Star
Tagrør	Blåtop	

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 48

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : SLA/UVA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 10.0

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677801

UTM-N : 6131760

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fattigkær under tilgroning. Mest lysåbent i de centrale dele, men med ret høje birketræer også her.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 48

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Kongebregne (V),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kongebregne

Stilk-Eg

Dun-Birk

Øret Pil

Mose-Bølle

Rundbælg

Note :

Der er fundet følgende mosser:

Leucobryum glaucum

Sphagnum angustifolium

Sphagnum fimbriatum

Sphagnum palustre

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 49

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær, højmose

Areal i ha 3.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677833

UTM-N : 6131481

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ryddet del af højmosen med meget blåtop. Birken er der dog desværre stadigvæk i kraftig opvækst.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 49

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),
Kær-Mangeløv (B),
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kær-Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Krybende Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Mose-Bølle	Tranebær
Revling	Bukkeblad	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Blære-Star	Næb-Star
Blåtop		

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum cuspidatum

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 50

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** SLA/UVA

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær, højmose

Areal i ha 1.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677744

UTM-N : 6131315

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Lysåben fattigkær, der har været ryddet. Meget fugtigt.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 50

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Hvid Næbfrø (A),
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Rundbladet Soldug	Hedelyng
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Mose-Bølle
Tranebær	Revling	Bukkeblad
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Hvid Næbfrø
Næb-Star	Blåtop	

Note : Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum cuspidatum
Sphagnum fimbriatum

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 51

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA/MAV

Lokalitetstype Kalkkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 2.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677665

UTM-N : 6131168

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ifølge Niels Faurholdt er her det klassiske voksested for hjertelæbe (fra Westphalerskærene og 100 m ud).

I noget der ligner en højmosseflade er der i den sydøstlige del et vandhul, der modtager grundvand, og derfor har en meget speciel vegetation med klakyndende arter.

Dette kildevæld er også levested for en række rødlistede vandbiller og på kanten vokser en rødlistet svamp (tørvemos-jordtunge).

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 51

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Klokkelyng (B),
Alm. Blærerod (B),
Dynd-Star (A),
Krognæb-Star (B),
Hjertelæbe (V),
Mose-Pors (B),
Hvid Næbfrø (A),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Rundbladet Soldug	Hedelyng
Klokkelyng	Tranebær	Revling
Bukkeblad	Alm. Blærerod	Mark-Frytle
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Hvid Næbfrø
Grå Star	Krognæb-Star	Dynd-Star
Stjerne-Star	Bølget Bunke	Blåtop
Smalbladet Dunhammer	Hjertelæbe	

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum cuspidatum
Sphagnum magellanium
Sphagnum rubellum

Fugle :

Rødhals	Solsort	Sangdrossel
Halemejse	Bogfinke	Gulspurv

Sommerfugle :

Tidselsommerfugl	Almindelig blåfugl
------------------	--------------------

Note : Blåfugl sp.

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 52

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA/MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 7.6

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678108

UTM-N : 6131644

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær med halvstore birketræer, men også med mere lysåbne forhold mod nord og syd. Her skulle efter sigende være fundet hjertelæbe. På en tørvevej imellem 52 og nabolokaliteten (57) står femradet ulvefod i mængder.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 52

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),
Hjertelæbe (V),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Dun-Birk	Hedelyng
Tranebær	Smalbladet Kæruld	Blåtop
Hjertelæbe		

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum angustifolium
Sphagnum rubellum

Fugle :

Fiskehejre	Musvåge	Skovpiber
Kærsanger	Tornsanger	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 52B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678065

UTM-N : 6131479

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Birkedomineret fattigkær med blåtop. Birken virker ryddet, men der er meget opvækst, som er begyndt at dominere. Sphagnum i bunden.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 52B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en **

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Grå-Pil
Øret Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Mose-Bølle	Tranebær	Tyttebær
Revling	Tormentil	Tørst
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Blære-Star
Blåtop		

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 53

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 Af : SLA/UVA

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677912

UTM-N : 6131405

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fattigkær med spredt opvækst af birketræer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 53

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Øret Pii	Hedelyng
Klokkelyng	Tranebær	Revling
Bukkeblad	Smalbladet Kæruld	Næb-Star
Blåtop		

Note : Der er fundet følgende mosser:

Sphagnum cuspidatum
Sphagnum fimbriatum
Sphagnum magellanium
Sphagnum rubellum

Fugle :

Gulspurv

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 54

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** SLA/UVA

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær

Areal i ha 0.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677845

UTM-N : 6131261

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tuekæruldssamfund med spredt opvækst af birk.
Dominerende arter: Smalbladet kæruld, tue-kæruld.
Ikke så meget Sphagnum.
Små arealer med blankt vand.
Sphagnumfyldte tørvegrave i den nordøstlige del.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 54

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Hvid Næbfrø (A),
Klokkelyng (B),
Kær-Mangeløv (B),
Rosmarinlyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kær-Mangeløv	Dun-Birk	Rundbladet Soldug
Hedelyng	Klokkelyng	Rosmarinlyng
Tranebær	Revling	Bukkeblad
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Hvid Næbfrø
Næb-Star	Mose-Bunke	Blåtop

Note :

Der er fundet følgende mosser:
Sphagnum cuspidatum
Sphagnum rubellum

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 55

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 20/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær

Areal i ha 0.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677778

UTM-N : 6131131

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ekstremfattigkær/højmose kun ud mod stien vokser lidt småbirke(heriblandt en enkelt vorte-birk) ellers lysåbent.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 55

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Vorte-Birk
Hedelyng	Klokkelyng	Rosmarinlyng
Mose-Bølle	Tranebær	Tue-Kæruld

Fugle :

Ringdue	Dompap
---------	--------

Sommerfugle :

Note : noctuella (en trækpyralide).

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 56

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** UVA/SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.3

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678467

UTM-N : 6131731

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fattigkær under tilgroning.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 56

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Femradet Ulvefod
Grå-Pil

Smalbladet Mangeløv
Tørst

Dun-Birk
Blåtop

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 57

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 9.0

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 678428

UTM-N : 6131579

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Dele af lokaliteten er fin åbent fattigkær/hængesæk med sphagnum. Men det er også birkedækket kær. En enkelt tue hvid næbfør i det åbne kær.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 57

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Hvid Næbfrø (A),
Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Hedelyng
Klokkelyng	Mose-Bølle	Tranebær
Revling	Tormentil	Selje-Røn
Tørst	Kær-Svovlrod	Smalbladet Kæruld
Hvid Næbfrø	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium
Sphagnum rubellum

Fugle :

Sommerfugle :

Citronsommerfugl	Tidselsommerfugl
------------------	------------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 58

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** SLA/UVA

Lokalitetstype tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 2.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678402

UTM-N : 6131362

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Domineret af hedelyng og meget dun-birk. Der er en græsningsfold med Lüneburger får. Spredt islæt af blåtop mindre partier med klokkelyng og smalbladet kæruld.

Genbesøgt 1/7 2003 (SLA/UVA).

Græsningsfold med 58 får.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 58

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk

Hedelyng

Klokkelyng

Mose-Bølle

Mark-Frytle

Smalbladet Kæruld

Bølget Bunke

Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium
Sphagnum rubellum

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 59

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678303

UTM-N : 6131206

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Det er ikke umiddelbart muligt at skelne 59 fra den østlige del af B-58, da det ligner hinanden vegetationsmæssigt. Det er her Storstrøms Amt har flyttet deres mobile græsningsfold til med Lüneburger får der græssede 58 i det andet feltbesøg. Det virker totalt domineret af blåtop og er meget tørt. Her bør vandstanden absolut hæves (der er tørre rester af sphagnum).

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 59

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Hedelyng	Klokkelyng	Revling
Mose-Bunke	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium
Sphanum rubellum

Fugle :

Sommerfugle :

Nældens takvinge

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 59B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678274

UTM-N : 6131039

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skygget skovsump med øret pil, tørst m.m. Rød-ellesump nogle steder.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 59B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Kær-Svinemælk (B),
Mose-Pors (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en **

Planter :

Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Rød-El	Grå-Pil	Øret Pil
Bævreasp	Hedelyng	Alm. Mjødurt
Hindbær	Tormentil	Alm. Røn
Selje-Røn	Alm. Hæg	Kattehale
Tørst	Angelik	Kær-Svovlrod
Hjortetrøst	Kær-Svinemælk	Kær-Star
Mose-Bunke	Eng-Rørhvene	Tagrør
Blåtop	Gul Iris	

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 60

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Kalkkær

Areal i ha 2.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678560

UTM-N : 6131440

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Lysåbent område (mon det slås?), det ser ud til at blive brugt som adgangsvej. Meget blåtop og tormentil + krognæbstar på den høje tørre del.

Der er også mere vådt område med hvas avneknippe + mose pors + bredbladet dunhammer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 60

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Krognæb-Star (B),
Hvas Avneknippe (R),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *

Planter :

Lav Ranunkel	Eng-Viol	Hedelyng
Alm. Fredløs	Tormentil	Vild Hør
Angelik	Alm. Brunelle	Svætevæld
Vand-Mynte	Mark-Rødtop	Alm. Røllike
Kær-Tidsel	Høst-Borst	Lyse-Siv
Glanskapslet Siv	Tudse-Siv	Mangeblomstret Frytle
Hvas Avneknippe	Håret Star	Krognæb-Star
Fløjlsgræs	Kryb-Hvene	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Citronsommerfugl

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 61

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 9.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678766

UTM-N : 6131491

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

61 ligner umiddelbart 73C - lige så mørk og skovpræget og med blåtop i den sydlige del. Der er mere lysåbent fattigkær i den nordlige del.

Nogle steder er der små lavninger med kæruld og sphagnum og hængesækdannelse

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 61

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Tormentil
Alm. Røn	Tørst	Kær-Svovlrod
Blåtop		

Note : Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Ringdue

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 62a

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 5.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678600

UTM-N : 6131192

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet kær/skovsump (som 59B). Stor bred grøft igennem med åbent vand.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 62a

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Skov-Padderok	Bøg	Stilk-Eg
Dun-Birk	Grå-Pil	Alm. Røn
Alm. Hæg	Tørst	Bredbladet Mærke
Angelik	Svætevæld	Kvalkved
Hjortetrøst	Tagrør	Blåtop

Fugle :

Sommerfugle :

Admiral

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 62B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.9

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678458

UTM-N : 6131315

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Birkeskov på tidligere fugthede med klokkelyng. Nogle steder små lavninger med kæruld og sphagnum og hængesækdannelse (findes også i 61 nord for 62B).

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 62B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),
Rosmarinlyng (B),
Klokkelyng (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Grå-Pil
Hedelyng	Klokkelyng	Rosmarinlyng
Tranebær	Revling	Tormentil
Tørst	Smalbladet Kæruld	Blåtop

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 63

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 13.3

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679044

UTM-N : 6131435

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Fattigkær under tilgroning, men mange steder endnu med ikke alt for høje birketræer og nogen lyspåvirkning og biotopstypiske arter(især i den østlige del af området).

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 63

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Rosmarinlyng (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Butsnudet frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Butsnudet frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Tranebær	Revling
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Skovpiber

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 64

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678853

UTM-N : 6131295

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Birkedomineret fattigkær, der er noget næringspåvirket i den sydlige del. Skov hullæbe vokser på vejen.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 64

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Skov-Hullæbe (A),
Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Alm. Mangeløv	Mose-Pors	Dun-Birk
Hedelyng	Klokkelyng	Hindbær
Gederams	Tørst	Bølget Bunke
Blåtop	Skov-Hullæbe	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 65

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 22/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 7.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678881

UTM-N : 6131005

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær, der især i den sydlige del er næringspåvirket, men også længere inde huser næringskrævende arter, der trives på den tørv, der er ved at blive omsat. Meget skygget af birk og pil men også andre løvtræer.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 65

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Femradet Ulvefod (B),
Mose-Pors (B),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Femradet Ulvefod (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv
Stor Nælde	Mose-Pors	Bøg
Stilk-Eg	Dun-Birk	Hedelyng
Hindbær	Alm. Røn	Selje-Røn
Tørst	Angelik	Skov-Salat
Bølget Bunke	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Gråand	Ringdue	Skovskade
--------	---------	-----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 66

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 3.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679157

UTM-N : 6131282

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Lokalitet 66 og 67 er slået sammen. Begge er tilgroede fattigkær med meget blåtop og dunbirk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 66

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk

Hedelyng

Klokkelyng

Smalbladet Kæruld

Bølget Bunke

Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 68

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 01/07/2003 **Af :** SLA/MAV/UVA

Lokalitetstype Næringspåv. skovsump, kalkkær

Areal i ha 0.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679311

UTM-N : 6131457

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Gammel aflang tørvegrav, de er næringspåvirket og med en vegetation, der er markant anderledes end den der findes på mange af de øvrige højmossefalter. Visse steder står enddog skovlevende arter.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 68

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Forlænget Star (B),
Hvas Avneknippe (R),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede sommerfugle er fundet på lokaliteten:
Kejserkåbe (V),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok	Ager-Padderok	Lav Ranunkel
Stor Nælde	Mose-Pors	Dun-Birk
Rød-El	Alm. Hønsetarm	Skov-Skræppe
Grå-Pil	Femhannet Pil	Øret Pil
Bævreasp	Dusk-Fredløs	Alm. Mjødurt
Hindbær	Kragefod	Gåse-Potentil
Tormentil	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Hvid-Kløver	Muse-Vikke	Gul Fladbælg
Tørst	Vild Kørvel	Hvas Randfrø
Skvalderkål	Bredbladet Mærke	Angelik
Kær-Svovlrod	Kæmpe-Bjørneklo	Bittersød Natskygge
Gærde-Snerle	Bukkeblad	Foder-Kulsukker
Alm. Brunelle	Sværtævæld	Glat Vejbred
Kær-Snerre	Burre-Snerre	Alm. Snebær
Følfod	Tusindfryd	Filtet Burre
Kål-Tidsel	Kær-Tidsel	Ager-Tidsel
Vejbred-Skeblad	Lyse-Siv	Glanskapslet Siv
Skov-Kogleaks	Hvas Avneknippe	Forlænget Star
Blågrøn Star	Top-Star	Skov-Star
Stiv Star	Eng-Svingel	Eng-Rapgræs
Alm. Hundegræs	Manna-Sødgræs	Mose-Bunke
Krybende Hestegræs	Alm. Hvene	Eng-Rørhvene
Eng-Rottehale	Rørgræs	Tagrør
Bredbladet Dunhammer	Liden Andemad	Gul Iris

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Rødhals	Blåmejse	Musvit
---------	----------	--------

Sommerfugle :

Kejserkåbe

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 69

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** MAV/SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.2

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 679404

UTM-N : 6131682

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær med ret store træer og nogen næringspåvirkning.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 69

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Butsnudet frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Stor Nælde	Dun-Birk	Eng-Viol
Bævreasp	Alm. Fredløs	Dusk-Fredløs
Hindbær	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Tørst	Kær-Svovlrod	Hjortetrøst
Kær-Tidsel	Eng-Rørhvene	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Musvåge

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 70

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679364

UTM-N : 6131448

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Blåtop med birk 3-15 cm i diameter enkelte større.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 70

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Grå-Pil
Tørst	Kær-Svovlrod	Blåtop

Note : Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium samt *Leucobryum glaucum*.

Fugle :

Løvsanger

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 71

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679322

UTM-N : 6131229

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovbevokset kær med birk. Tæt og skygget.
På stien vokser bølget bunke.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 71

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk

Grå-Pil

Bævreasp

Hedelyng

Hindbær

Kær-Svovlrod

Knippe-Star

Eng-Rørhvene

Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 72

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679291

UTM-N : 6131008

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ligner til forveksling 71, er lige så tilgroet med birk.
Både 71 og 72 er ret tørre, skovprægede lokaliteter.
Vandskræppe i grøften der løber langs lokalitetens vestside.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 72

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Kær-Mangeløv (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok	Kær-Mangeløv	Stilk-Eg
Dun-Birk	Vand-Skræppe	Bævreasp
Alm. Fredløs	Dusk-Fredløs	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Hjortetrøst	Lyse-Siv	Mose-Bunke
Alm. Hvene	Eng-Rørhvene	Blåtop

Note : Note: Hvidtjørn sp.
Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet : Hopperum øst

Lokalitetsnr. : 73A

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 **Af :** MAV/SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 20.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680436

UTM-N : 6130571

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☐ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skov på fugtig mosebund. I skovbunden blåtop, mose-bunke og hindbær. Skoven domineres af dun-birk og er meget tæt

Holmegårds Mose

Lokalitet : Hopperum øst

Lokalitetsnr. : 73A

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Skov-Hullæbe (A),
Nælde-Silke (A),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Skov-Padderok	Smalbladet Mangeløv	Stor Nælde
Stilk-Eg	Dun-Birk	Grå-Pil
Alm. Fredløs	Alm. Mjødurt	Korbær
Feber-Nellikerod	Eng-Nellikerod	Alm. Røn
Engriflet Hvidtjørn	Alm. Hæg	Dunet Steffensurt
Tørst	Angelik	Gærde-Snerle
Nælde-Silke	Alm. Skjolddrager	Alm. Hanekro
Sværtelvæld	Burre-Snerre	Hjortetrøst
Kruset Tidsel	Kål-Tidsel	Frøbid
Lund-Rapgræs	Høj Sødgræs	Mose-Bunke
Rørgræs	Tagrør	Blåtop
Skov-Hullæbe		

Note : Note: Kodriver sp.

Fugle :

Grågås	Ringdue	Stor Flagspætte
Gærdesmutte	Solsort	Gransanger
Løvsanger	Gråkrage	Grønirisk

Sommerfugle :

Tidselsommerfugl

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet : Hopperum vest

Lokalitetsnr. : 73B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 28/07/2003 **Af :** MAV/SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 8.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679967

UTM-N : 6130196

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☐ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovsump med noget næringspræg bl.a. med stor nælde og høje urter.

Holmegårds Mose

Lokalitet : Hopperum vest

Lokalitetsnr. : 73B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Skarntyde (B),
Nælde-Silke (A),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en **

Planter :

Sitka-Gran	Stor Nælde	Bøg
Stilk-Eg	Dun-Birk	Butbladet Skræppe
Bidende Pileurt	Fersken-Pileurt	Vej-Pileurt
Grå-Pil	Finbladet Vejsennep	Muse-Vikke
Skarntyde	Skvalderkål	Angelik
Gærde-Snerle	Nælde-Silke	Døvnælde
Hjortetrøst	Grå-Bynke	Alm. Røllike
Kål-Tidsel	Kær-Tidsel	Ager-Tidsel
Rød Svingel	Alm. Kvik	Rørgræs
Tagrør		

Fugle :

Ringdue	Gærdesmutte	Jernspurv
Rødhals	Solsort	Munk
Løvsanger		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73C

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær, næringspåv. Skovsump.

Areal i ha 58.4

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 679123

UTM-N : 6131888

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovbevokset mose med birkedominans. Blåtop dominerer i bunden. Nogle steder er der åbne partier med klokkelyst på sphagnum. Kongebregner fundet ca. 10 steder på denne lokalitet.

Snylterod er set på lokaliteten i 2000.

I en grøft i midten er der næringspåvirkning. Det er der også i det nordvestlige hjørne, hvor der vokser løvtræer på omkring 50 år. Dette område er udpeget som naturskov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73C

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Snylterod (A),
Kær-Mangeløv (B),
Forlænget Star (B),
Kongebregne (V),
Femradet Ulvefod (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Femradet Ulvefod (5),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Kongebregne	Kær-Mangeløv
Fjerbregne	Alm. Mangeløv	Bredbladet Mangeløv
Rød-Gran	Stor Nælde	Bøg
Stilk-Eg	Dun-Birk	Grå-El
Skarpbladet Fladstjerne	Skovarve	Vand-Skræppe
Eng-Viol	Hunde-Viol	Grå-Pil
Øret Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Tranebær	Revling	Snylterod
Alm. Fredløs	Dusk-Fredløs	Brombær
Hindbær	Tormentil	Alm. Røn
Engriflet Hvidtjørn	Gærde-Vikke	Benved
Alm. Bingelurt	Tørst	Skovsyre
Sanikel	Angelik	Kær-Svovlrod
Gærde-Snerle	Krybende Læbeløs	Skov-Hanekro
Sværtevæld	Vand-Mynte	Ask
Knoldet Brunrod	Kær-Snerre	Alm. Gedeblad
Hjortetrøst	Skov-Brandbæger	Kål-Tidsel
Horse-Tidsel	Ru Svinemælk	Vejbred-Skeblad
Lyse-Siv	Glanskapslet Siv	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Forlænget Star	Eng-Rapgræs
Alm. Hundegræs	Bølget Bunke	Eng-Rørhvene
Tagrør	Blåtop	Bredbladet Dunhammer
Majblomst	Gul Iris	

Fugle :

Stor Flagspætte	Gærdesmutte	Jernspurv
-----------------	-------------	-----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73C

Fuglekonge

Halemejse

Sortmejse

Musvit

Bogfinke

Dompap

Sommerfugle :

Admiral

Note : Note: Storn brun guldsmed, blå mosaikguldsmed, blodrød libel

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73D

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Veje m.m.

Areal i ha 4.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680089

UTM-N : 6131533

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Granplantage uden særlig meget skovbundsagtig. Masser af sat skovsyre. Virker lidt glemt med faldne stammer og tæt ikke udyrket skov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73D

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Alm. Mangeløv
Stilk-Eg
Bølget Bunke

Douglasgran
Dun-Birk
Blåtop

Rød-Gran
Alm. Røn

Fugle :

Ringdue
Skovskade

Stor Flagspætte
Bogfinke

Fuglekonge

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73E

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 5.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680387

UTM-N : 6131280

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tæt skygget skov på fugtig bund med naturskovspræg. Væltede træer med rodklump ligger mange steder. Nogle steder er der rødgran, hvor der er sket stormfald.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 73E

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Alm. Mangeløv	Rød-Gran	Stor Nælde
Stilk-Eg	Dun-Birk	Stor Fladstjerne
Skovarve	Kruset Skræppe	Grå-Pil
Hindbær	Alm. Røn	Alm. Hvidtjørn
Gederams	Tørst	Kær-Svovlrod
Alm. Skjolddrager	Burre-Snerre	Skovmærke
Alm. Hyld	Hjortetrøst	Følfod
Filtet Burre	Kål-Tidsel	Skov-Salat
Haremad	Alm. Hundegræs	Bølget Bunke
Krybende Hestegræs	Bjerg-Rørhvene	Tagrør
Blåtop	Majblomst	

Fugle :

Ringdue

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 74

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 3.7

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 679518

UTM-N : 6131656

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Birkekrat med blåtop i bunden. Der er et eksemplar af kongebregne i den sydlige del af lokalitet 74 ved stien. Nogle steder sphagnum og meget tue-kæruld som undervegetation i birkeskoven.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 74

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Kongebregne (V),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *

Planter :

Kongebregne	Dun-Birk	Grå-Pil
Hedelyng	Klokkelyng	Revling
Tue-Kæruld	Bølget Bunke	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 75

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679485

UTM-N : 6131414

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Birk 3-10 cm /stammediameter) nogle steder (langs kanten) med sphagnum og dværgbuske. Andre steder med blåtop og birk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 75

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Tråd-Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Almindelig Snog (X),

Følgende rødlistede sommerfugle er fundet på lokaliteten:
Kejserkåbe (V),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Hedelyng	Klokkelyng
Tranebær	Revling	Tørst
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Tråd-Star
Bølget Bunke	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Løvsanger

Sommerfugle :

Kejserkåbe

Note : Alm. Hedelibel

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben Almindelig Snog

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 76

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 3.4

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679443

UTM-N : 6131221

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Sphagnum med dværgbuske under tilgroning af birk, de fleste endnu under 2 m.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 76

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dun-Birk

Hedelyng

Klokkelyng

Tranebær

Tue-Kæruld

Smalbladet Kæruld

Blære-Star

Blåtop

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 77

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679421

UTM-N : 6130993

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tidligere dværgbuske nu mest blåtop og dun-birk. Langs østsiden en grøft med mere næringskrævende arter.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 77

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Spæd Pindsvineknop (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Grå-Pil	Øret Pil
Hedelyng	Klokkelyng	Tranebær
Kragefod	Kær-Svovlrod	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Blære-Star	Manna-Sødgræs
Blåtop	Spæd Pindsvineknop	Bredbladet Dunhammer

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Gulspurv

Sommerfugle :

Stor kålsommerfugl Citronsommerfugl

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 78

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.1

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 679678

UTM-N : 6131567

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ikke helt så tæt og skygget birskov som 74.

Blåtop dominerer, og birken er ca. 3 m høje og ret tynde. Rigtig sphagnum-hængesæk flere steder med tue-kæruld og tranebær.

Der er blåbær på stien.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 78

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Hedelyng	Klokkelyng
Blåbær	Tranebær	Tørst
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Skov-Star
Blåtop		

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 79

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 2.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679646

UTM-N : 6131381

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Hængesæk og kun med lave birketræer 2-5 cm i stammediameter.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 79

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *

Planter :

Dun-Birk	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Mose-Bølle	Tranebær
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Blære-Star
Blåtop		

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Løvsanger

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 80

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679623

UTM-N : 6131178

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Blandet lysåben sphagnumdomineret kær med let hængesæksdannelse og meget birkeopvækst i 3-4 m's højde. Birken er mere krat end den er skov.

Tæt ved stien, der skiller 80 fra 81 er der foretaget rydning af birken flere steder. Det giver et flot lysåbent kær med sphagnum, tue-kæruld, tranebær og soldug.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 80

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Rundbladet Soldug	Klokkelyng
Tranebær	Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld
Blære-Star	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 81

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679614

UTM-N : 6131052

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminder
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ligner meget 80, også med ryddede partier. Bl.a. i forbindelse med at have udsyn i forbindelse med jagt.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 81

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dun-Birk	Grå-Pil	Klokkelyng
Tranebær	Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld
Tagrør	Blåtop	

Note :

*Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium*

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 82

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679597

UTM-N : 6130938

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Som 81 men igen mere tæt birkeopvækst.

Sphagnum mose nogle steder (hængesæk). Nogle steder er rosmarinlyng fladedækkende over sphagnum.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 82

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Rosmarinlyng (B),
Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Rundbladet Soldug
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Tranebær
Revling	Tørst	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Alm. Star	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Skovsneppe	Grå Fluesnapper	Gulspurv
------------	-----------------	----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 83

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Kalkkær, tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679578

UTM-N : 6130800

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Overgangskær, domineret af store porsebuske på 1-2 m, men indimellem navnlig langs kanterne med birketræer og pil . Kragefod og andre mere kalkyndende arter vokser også på lokaliteten.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 83

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Mose-Pors (B),
Klokkelyng (B),
Tråd-Star (B),
Forlænget Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Spidssnudet frø (4),
Grøn frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Rundbladet Soldug
Klokkelyng	Tranebær	Dusk-Fredløs
Kragefod	Alm. Røn	Tørst
Bukkeblad	Smalbladet Kæruld	Alm. Star
Blære-Star	Forlænget Star	Tråd-Star
Skov-Star	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Gransanger	Løvsanger	Gulspurv
------------	-----------	----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Grøn frø
-----------------	----------

Note : Stor brun guldsmed

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 84

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Kalkkær, tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679823

UTM-N : 6131514

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ligner kær 90 en del. Her er der også lomme i randen med hvas avneknippe i sphagnum/kragefod hængesæk. Meget tæt birk og tilgroet med blåtop nogle steder.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 84

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),
Hvas Avneknippe (R),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Springfrø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),
Springfrø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Rødknæ
Rundbladet Soldug	Mose-Bølle	Tranebær
Revling	Kragefod	Tørst
Smalbladet Kæruld	Hvas Avneknippe	Blære-Star
Eng-Rørhvene	Tagrør	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Ringdue	Halemejsse
---------	------------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Springfrø
-----------------	-----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 85

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Rørskov, kalkkær, tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 2.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679797

UTM-N : 6131331

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Sphagnum hængesæk overgangskær langs østkanten under tilgroning i visse områder med tagrør, men også med store partier med hvid næbfrø. Et fattigkær med små birk, mere tilvokset mod nordvest.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 86

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær, lysåbent fattigkær

Areal i ha 1.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679776

UTM-N : 6131166

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær, 3-15 cm stammediameter birk.
Flere spor (til skydning) er ryddet.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 86

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Rosmarinlyng (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende rødlistede sommerfugle er fundet på lokaliteten:
Moseperlemorsommerfugl (V),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Tranebær	Revling
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Ringdue

Sommerfugle :

Moseperlemorsommerfugl

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 87

Beliggenhed :

Undersøgt d.:

Af : MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679758

UTM-N : 6131040

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær 3-15 cm stammediameter birk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 87

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Stilk-Eg	Dun-Birk	Grå-Pil
Øret Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Rosmarinlyng	Tranebær	Revling
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Lille kålsommerfugl	Citronsommerfugl	Brunlig perlemorsommerfugl
---------------------	------------------	----------------------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 88

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679742

UTM-N : 6130923

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær 3-10 cm stammediameter birk.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 88

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende rødlistede sommerfugle er fundet på lokaliteten:
Moserandøje (V),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Grå-Pil
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Tranebær
Revling	Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld
Blåtop		

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Dompap

Sommerfugle :

Moserandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 89

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679726

UTM-N : 6130780

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet med 5-15 cm tykke birketræer ellers næsten kun blåtop.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 89

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),
Springfrø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Springfrø (4),
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Mose-Pors	Dun-Birk	Hindbær
Alm. Røn	Tørst	Blå-Klokke
Blåtop		

Fugle :

Løvsanger	Musvit
-----------	--------

Sommerfugle :

Græsrændøje	Skovrandøje
-------------	-------------

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Springfrø
-----------------	-----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 90

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Kalkkær, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679893

UTM-N : 6131376

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Træbevokset fattigkær/højmoser tidligere. Dominans af skiftevis blåtop og smalbladet kæruld. Træerne er primært dunbirk der er små 10-20 cm tykke og ca. 5 m høje. Sphagnumpuder i bunden. Enkelte steder er der helt lysåbne pletter med sphagnum, kæruld og rundbaldet soldug/hængesæk. Mod nord bliver birkene ældre og højere. Bunden er let gyngende stadigvæk, men ligner en almindelig skovbund, dog nogle steder med sphagnum. Længere nordpå virker det som om det er tagrør, der har indvaderet de små lommer med sphagnumkær (hængesæk). Her dominerer tagrør sammen med en del mose-pors. I nordligste del af nr. 90 er der en lille lysåben lomme med hvas avneklippe.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 90

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Tråd-Star (B),
Klokkelyng (B),
Hvas Avneknippe (R),
Rosmarinlyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Rundbladet Soldug	Grå-Pil	Hedelyng
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Mose-Bølle
Tranebær	Revling	Alm. Fredløs
Dusk-Fredløs	Kragefod	Kær-Svovlrod
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	Sø-Kogleaks
Hvas Avneknippe	Blære-Star	Næb-Star
Tråd-Star	Tagrør	Blåtop

Note :

*Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium*

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 91

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Kalkkær, tilgroet fattigkær

Areal i ha 0.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679845

UTM-N : 6130911

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Kærvegetation i tørvegrav med sphagnum.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 91

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Tråd-Star (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dynd-Padderok	Eng-Viol	Øret Pil
Hedelyng	Klokkelyng	Dusk-Fredløs
Kragefod	Tørst	Kær-Svovlrod
Lyse-Siv	Smalbladet Kæruld	Tråd-Star
Eng-Rørhvene	Blåtop	Bredbladet Dunhammer

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Blåmejse

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 92

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.5

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679982

UTM-N : 6131364

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovbevokset højmoser, som er ret tør med meget birk og pors samt blåtop i bunden. Næringsfattig vegetation. Der vokser nogle steder sphagnum i bunden mellem den ellers ret dominerende blåtop. Kunne blive mere højmoser/fattigkærpræget, hvis trævæksten blev ryddet. På grusvejen imellem bevoksningen er der birk, sphagnum, rundbladet soldug og tranebær. I den tætte skyggede del med noget birk er der ikke særlig meget kærplanter og blåtop dominans. De gamle afvandingsgrøfter er små og uden vand.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 92

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Rød-Gran	Mose-Pors	Dun-Birk
Rundbladet Soldug	Hedelyng	Klokkelyng
Tranebær	Revling	Smalbladet Kæruld
Alm. Star	Tagrør	Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 93

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 3.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679960

UTM-N : 6131113

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet fattigkær 5-15 cm stammediameter birk. Meget tørt og skygget.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 93

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Lille Vandsalamander (X),
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dun-Birk	Rundbladet Soldug	Hedelyng
Klokkelyng	Tranebær	Tue-Kæruld
Smalbladet Kæruld	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Ringdue

Sommerfugle :

Dukatsommerfugl

Note : Bred Libel,

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Lille Vandsalamander	Spidssnudet frø	Skovfirben
----------------------	-----------------	------------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 94

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.1

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679932

UTM-N : 6130836

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

I dag tilgroet med birk og tørst og udelukkende blåtop som bunddække. Meget artsfattig.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 94

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Stor Nælde	Mose-Pors	Dun-Birk
Dusk-Fredløs	Kragefod	Skov-Æble
Engriflet Hvidtjørn	Tørst	Kær-Svovlrod
Kær-Galtetand	Hjortetrøst	Eng-Rørhvene
Tagrør	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Citronsommerfugl	Nældens takvinge	Dagpåfugleøje
Græsråndøje	Engstrandøje	

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 95

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Tilgroet fattigkær

Areal i ha 1.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 679878

UTM-N : 6130734

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet med birk og tørst samt blåtop.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 95

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Dunet Egebjergne
Dun-Birk
Tormenit
Tørst
Eng-Rørhvene
Liden Andemad

Fjerebregne
Øret Pil
Alm. Røn
Bittersød Natskygge
Tagrør

Bredbladet Mangeløv
Dusk-Fredløs
Selje-Røn
Hjortetrøst
Blåtop

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Sommerfugle :

Stor bredpande
Tidselsommerfugl

Lille kålsommerfugl
Nældesommerfugl

Nældens takvinge
Skovrandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 96

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680108

UTM-N : 6131319

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet moseflade med ca. 15 år gamle birketræer. 10-12 cm stammediameter i den vestlige del.

I den østlige del en aflang tørvegrav med åben vandflade og mørk brunt vand med fisk. Omgivet af mere næringspræget vegetation.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 96

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv	Rød-Gran
Hvid Åkande	Stilk-Eg	Dun-Birk
Alm. Hønsetarm	Skovarve	Rødknæ
Bidende Pileurt	Fersken-Pileurt	Eng-Viol
Grå-Pil	Hedelyng	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Kær-Dueurt
Gederams	Tørst	Glat Vejbred
Skov-Brandbæger	Lyse-Siv	Bølget Bunke
Fløjlsgræs	Krybende Hestegræs	Tagrør
Blåtop	Liden Andemad	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Fasan	Gærdesmutte	Grønirisk
Dompap		

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 97

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 2.8

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680045

UTM-N : 6130787

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet moseflade med ca. 15 år gamle birketræer. 10-12 cm stammediameter.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 97

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Butsnudet frø (X),
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Bredbladet Mangeløv	Rød-Gran	Stilk-Eg
Dun-Birk	Alm. Hønsetarm	Skovarve
Rødknæ	Bidende Pileurt	Fersken-Pileurt
Eng-Viol	Grå-Pil	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Kær-Dueurt
Tørst	Skov-Brandbæger	Bølget Bunke
Krybende Hestegræs	Blåtop	

Note :

Der er fund af følgende mosser:
Sphagnum angustifolium

Fugle :

Ringdue	Gærdesmutte	Rødhals
Solsort	Løvsanger	Sortmejse
Bogfinke	Grønirisk	Gulspurv

Sommerfugle :

Stor bredpande	Dagpåfugleøje	Græsråndøje
Skovrandøje		

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø	Grøn frø
---------------	----------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 98A

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 20/07/2003 Af : SLA

Lokalitetstype Næringspåv. Skovsump

Areal i ha 1.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680553

UTM-N : 6130183

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Skovsump med dominans af birk delvis blandet løvskov.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 98A

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Stor Nælde	Dun-Birk	Kruset Skræppe
Grå-Pil	Femhannet Pil	Hindbær
Gåse-Potentil	Angelik	Burre-Snerre
Alm. Hyld	Hjortetrøst	Filtet Burre
Kål-Tidsel	Ager-Tidsel	Frøbid
Svømmende Vandaks	Lund-Rapgræs	Alm. Kvik
Mose-Bunke	Krybende Hestegræs	Rørgræs
Tagrør	Liden Andemad	

Fugle :

Sommerfugle :

Dagpåfugleøje	Admiral	Tidselsommerfugl
Storplettet perlemorsommerfugl		

Note : Blodrød hedelibel

Pattedyr :

Ræv	Rådyr
-----	-------

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 98B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 20/07/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype Rørskov, næringspåv. skovsump

Areal i ha 2.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680436

UTM-N : 6130067

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ved højspændingstraceét er der lysåbent med tagrørsump/højstaudesamfund, og der er kalkpåvirkning.

Ud mod stien, der går langs den sydlige del af lokaliteten, er der en ca. 20 m smal bræmme skov, som delvist skjuler lysåbne areal.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 98B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Smalbladet Kællingetand (B),
Nælde-Silke (A),
Krognæb-Star (B),
Gul Frøstjerne (B),
Butblomstret Siv (A),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Gul Frøstjerne	Stor Nælde	Dun-Birk
Grå-Pil	Tyndskulpet Brøndkarse	Hindbær
Sump-Kællingetand	Smalbladet Kællingetand	Muse-Vikke
Kattehale	Tørst	Vandnavle
Angelik	Nælde-Silke	Eng-Forglemmigej
Sværtøvæld	Vand-Mynte	Stor Skjaller
Kær-Snerre	Kær-Tidsel	Vejbred-Skeblad
Lyse-Siv	Knop-Siv	Butblomstret Siv
Alm. Star	Blære-Star	Krognæb-Star
Mose-Bunke	Kryb-Hvene	Tagrør
Blåtop		

Fugle :

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 99

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 22/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype Næringspåv. Skovsump

Areal i ha 5.6

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 680001

UTM-N : 6129827

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Ret tør skovrydning, med lidt sumplevende arter langs kanten. Ryddet i midten og præget af stort fasanopdræt. Her er der en fiskehejrekoloni.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 99

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Grøn frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Grøn frø (5),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Rød-Gran	Stor Nælde	Stilk-Eg
Grå-El	Butbladet Skræppe	Fersken-Pileurt
Hyrdetaske	Feber-Nellikerod	Kløftet Storkenæb
Hulsvøb	Vild Kørvel	Skvalderkål
Sort Natskygge	Korsknap	Døvnælde
Alm. Hyld	Alm. Snebær	Skov-Brandbæger
Filtet Burre	Kær-Tidsel	Ager-Tidsel
Alm. Hundegræs	Alm. Kvik	Alm. Hvede

Fugle :

Fiskehejre	Spurvehøg	Fasan
Ringdue	Bysvale	Musvit
Bogfinke	Dompap	

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Grøn frø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 100

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 22/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Åbent vand, rørskov, næringspåv. skovsump, tilgroet fattigkær

Areal i ha 24.8

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 680195

UTM-N : 6131700

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tørvegrave rummer andehold i de fleste og har en ret ringe vandkvalitet. Det vestligste har en lidt bedre vandkvalitet og meget rørsump også med en smule hvas avneknippe. Den sydligste lille tørvegrav har lidt hængesæk og en god vandkvalitet, her synes at være gode betingelser for at padder ville kunne yngle. Vegetationen rundt om tørvegravene er næringfattig og med brun sphagnum, mens der længere borte er en mere næringspræget vegetation med markukrudt. En kæmpebestand på måske hundrede kvadratmeter af femradet ulvefod ses mellem den store vestlige sø og de andre. Der er plantet hamp som vildtfoder langs med den lille stikvej fra Svenskevejen.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 100

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Femradet Ulvefod (B),
Hvas Avneknippe (R),
Kløvkroner (B),
Klokkelyng (B),
Butbladet Vandaks (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:

Butsnudet frø (X),
Grøn frø (X),
Spidssnudet frø (X),
Springfrø (X),

Følgende plantearter er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Femradet Ulvefod (5),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):

Grøn frø (5),
Spidssnudet frø (4),
Springfrø (4),
Butsnudet frø (5),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Femradet Ulvefod	Ager-Padderok	Fjerbregne
Bredbladet Mangeløv	Smalbladet Mangeløv	Rød-Gran
Hvid Åkande	Lav Ranunkel	Alm. Humle
Hamp	Stor Nælde	Bøg
Stilk-Eg	Dun-Birk	Kløvkroner
Græsbladet Fladstjerne	Aften-Pragtstjerne	Hvidmelet Gåsefod
Rødknæ	Butbladet Skræppe	Bleg Pileurt
Fersken-Pileurt	Vej-Pileurt	Snerle-Pileurt
Prikbladet Perikon	Hunde-Viol	Grå-Pil
Kær-Guldkaar	Hedelyng	Klokkelyng
Mose-Bølle	Dusk-Fredløs	Hindbær
Korbær	Kragefod	Gåse-Potentil
Alm. Røn	Selje-Røn	Slåen
Hvid-Kløver	Kattehale	Kær-Dueurt
Glat Dueurt	Tørst	Bredbladet Mærke
Angelik	Kær-Svovlrod	Kæmpe-Bjørneklo
Gærde-Snerle	Mark-Forglemmigej	Alm. Skjolddrager
Skov-Hanekro	Kær-Galtetand	Svætevæld
Vand-Mynte	Glat Vejbred	Alm. Torskemund
Tveskægget Ærenpris	Kær-Snerre	Hjortetrøst
Fliget Brøndsæl	Kirtel-Kortstråle	Grå-Bynke
Alm. Røllike	Skive-Kamille	Vellugtende Kamille
Følfod	Filtet Burre	Kruset Tidsel
Ager-Tidsel	Alm. Kongepen	Alm. Svinemælk

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 100

Ru Svinemælk
Vejbred-Skeblad
Lyse-Siv
Enårig Rapgræs
Alm. Kvik
Eng-Rørhvene
Bredbladet Dunhammer
Stor Andemad

Ager-Svinemælk
Butbladet Vandaks
Hvas Avneknippe
Høj Sødgræs
Bølget Bunke
Tagrør
Smalbladet Dunhammer

Mælkebøtte
Svømmende Vandaks
Næb-Star
Blød Hejre
Fløjlsgræs
Blåtop
Liden Andemad

Fugle :

Gråand
Bysvale
Sumpmejse
Gulspurv

Duehøg
Rødhals
Bogfinke

Landsvale
Halemejse
Dompap

Sommerfugle :

Lille kålsommerfugl
Lille ildfugl

Grønåret kålsommerfugl

Sørgekåbe

Note : Blodrød hedelibel, alm. Hedelibel, alm. vandnymfe, alm.kKobbervandnymfe, blå mosaikguldsmid.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Butsnudet frø
Grøn frø

Spidssnudet frø

Springfrø

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 100a

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 22/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Veje m.m.

Areal i ha 13.3

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 680154

UTM-N : 6132070

Fredningsstatus ☐ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mark i omdrift, i år tilsået med hvede og ikke kortlagt nærmere.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 100a

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

**Forekomst af
særlige arter:**

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Alm. Hvede

Fugle :

Bysvale

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 101

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 22/08/2003 **Af :** MAV

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær, Veje m.m.

Areal i ha 31.3

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 679727

UTM-N : 6132023

Fredningsstatus ☒ §3 ☒ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mod vest en mørk granskov uden undervegetation, mod øst et lysåbent parti, ret tørt med højt voksende blåtop og lidt birk. Her sås en hugormeunge.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 101

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Mose-Pors (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Spidssnudet frø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Spidssnudet frø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Sitka-Gran	Rød-Gran
Mose-Pors	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Alm. Fredløs	Hindbær
Tormentil	Alm. Røn	Engriflet Hvidtjørn
Tørst	Angelik	Sump-Snerre
Alm. Gedeblad	Hjortetrøst	Kær-Tidsel
Glanskapslet Siv	Eng-Rørhvene	Tagrør
Blåtop		

Fugle :

Ringdue	Fuglekonge	Musvit
---------	------------	--------

Sommerfugle :

Note : Blodrød hedelibel, torngræshoppe, efterårsmosaikguldsmid, blå mosaikguldsmid.

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Spidssnudet frø	Hugorm
-----------------	--------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 102

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 Af : SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 14.2

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 676921

UTM-N : 6132314

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tilgroet mose der ikke er en del af Holmegårds Mose, men som hænger sammen med lokalitet i 103 via et braklagt areal, der er totalt domineret af stor nælde og alm. kvik (planter fra det braklagte er ikke medtaget på artslisten). Mosen er en skovsump med andehold. Der fordres. Der er områder med åbent vand og tagrør, hvor ænderne er. Desuden fodres der fasaner. Fungerer klart som jagtområde. På marken ved siden af en pile/birkeskov er der blevet ryddet og lavet en sø.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 102

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Skov-Padderok
Stor Nælde
Grå-Pil
Brombær
Gåse-Potentil
Gærde-Vikke
Angelik
Eng-Forglemmigej
Sværtelvæld
Kvalkvæd
Lyse-Siv
Manna-Sødgræs
Eng-Rørhvene

Alm. Mangeløv
Stilk-Eg
Femhannet Pil
Hindbær
Krybende Potentil
Kattehale
Pastinak
Alm. Skjolddrager
Vand-Mynte
Hjortetrøst
Knippe-Star
Mose-Bunke
Tagrør

Bredbladet Mangeløv
Dun-Birk
Alm. Mjødurt
Feber-Nellikerod
Engriflet Hvidtjørn
Tørst
Bittersød Natskygge
Kær-Galtetand
Ask
Kål-Tidsel
Alm. Hundegræs
Krybende Hestegræs
Blåtop

Fugle :

Gråand
Gråkrage

Musvåge
Bogfinke

Fasan

Sommerfugle :

Tidselsommerfugl

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 103

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 08/08/2003 **Af :** SLA

Lokalitetstype næringspåv. skovsump

Areal i ha 4.6

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677332

UTM-N : 6132233

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☐ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Kantskov/laggzone, der er en decideret løvskov. Nogle steder med meget fugtig bund. Der går en stor mudret grøft igennem, som er helt skygget. Her vokser bl.a. bredbladet mærke (næringspræget).

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 103

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Alm. Mangeløv	Lav Ranunkel	Stor Nælde
Bøg	Stilk-Eg	Dun-Birk
Grå-Pil	Alm. Mjødurt	Hindbær
Feber-Nellikerod	Tormentil	Skov-Jordbær
Alm. Røn	Selje-Røn	Engriflet Hvidtjørn
Kattehale	Dunet Steffensurt	Tørst
Skvalderkål	Bredbladet Mærke	Angelik
Bittersød Natskygge	Alm. Skjolddrager	Alm. Hanekro
Skov-Galtetand	Sværtevæld	Ask
Tykbladet Ærenpris	Liden Klokke	Skovmærke
Alm. Hyld	Kvalkved	Hjortetrøst
Kruset Tidsel	Skov-Salat	Lund-Rapgræs
Alm. Hundegræs	Mose-Bunke	Bølget Bunke
Krybende Hestegræs	Blåtop	Bredbladet Dunhammer

Fugle :

Fasan	Ringdue	Stor Flagspætte
-------	---------	-----------------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 104

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 07/08/2003 Af : MAV

Lokalitetstype næringspåv. skovsump, veje m.m.

Areal i ha 24.7

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678396

UTM-N : 6130542

Fredningsstatus ☐ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☐ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Næringsstofbelastet højurteeng med dominans af stor nælde og partier med majs som vildtfoder og træbeplantninger som vildtskjul.
Der er skiltet med at skydeøvelser foregår.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : 104

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af
særlige arter:

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Sitka-Gran	Rød-Gran	Bøg
Stilk-Eg	Dun-Birk	Skarpbladet Fladstjerne
Hvidmelet Gåsefod	Kruset Skræppe	Butbladet Skræppe
Vand-Pileurt	Bånd-Pil	Femhannet Pil
Hindbær	Korbær	Krybende Potentil
Alm. Røn	Tørst	Spring-Balsamin
Hvas Randfrø	Skov-Hanekro	Burre-Snerre
Alm. Gedeblad	Grå-Bynke	Alm. Røllike
Filtet Burre	Kær-Tidsel	Ager-Tidsel
Alm. Hundegræs	Alm. Kvik	Alm. Hvene
Eng-Rottehale	Tagrør	Blåtop
Majs		

Fugle :

Ringdue	Munk	Grønirisk
---------	------	-----------

Sommerfugle :

Stregbredpande	Admiral
----------------	---------

Pattedyr :

Rådyr

Krybdyr og padder :

Skovfirben

Holmegårds Mose

Lokalitet : Lokalitet A, Højmosen vest

Lokalitetsnr. : A

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** MAV/SLA

Lokalitetstype Højmose

Areal i ha 3.6

Kort : 1512 IV NV

UTM-E : 677707

UTM-N : 6131584

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☐ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☐ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☐ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☐ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Højmose der har været ryddet for birkeopvækst. Højmosen ligger små 2 m over omgivende terræn.

Holmegårds Mose

Lokalitet : Lokalitet A, Højmosen vest

Lokalitetsnr. : A

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Rosmarinlyng (B),
Liden Soldug (B),
Klokkelyng (B),

Følgende rødlistede sommerfugle er fundet på lokaliteten:
Moserandøje (V),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Smalbladet Mangeløv
Rundbladet Soldug
Klokkelyng
Tranebær
Tue-Kæruld
Blåtop

Stilk-Eg
Liden Soldug
Rosmarinlyng
Revling
Smalbladet Kæruld

Dun-Birk
Hedelyng
Mose-Bølle
Gederams
Bølget Bunke

Fugle :

Skovpiber
Løvsanger

Engpiber
Gulspurv

Solsort

Sommerfugle :

Det hvide C

Dagpåfugleøje

Moserandøje

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet : Lokalitet B, Højmosen vest

Lokalitetsnr. : B

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA/MAV

Lokalitetstype Højmose

Areal i ha 16.2

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 678070

UTM-N : 6131233

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter	☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter	☒ 8. Særlige fredningsforhold
☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet	☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning	☐ 10. Rummer kulturminde
☒ 4. Biologisk kerneområde	☒ 11. Særlig rekreativ værdi
☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund	☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser
☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde	

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Mosen, der er ryddet for birkeopvækst, domineres af lyng og typiske højmoser. Nogle steder er der dog tørve bestående af død (brun) sphagnum, hvor mere næringskrævende arter ses. (Når tørv omsættes frigives næringsstoffer).

Holmegårds Mose

Lokalitet : Lokalitet B, Højmosen vest

Lokalitetsnr. : B

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:
Klokkelyng (B),
Rosmarinlyng (B),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en **

Planter :

Smalbladet Mangeløv	Dun-Birk	Hedelyng
Klokkelyng	Rosmarinlyng	Mose-Bølle
Tranebær	Revling	Gederams
Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld	

Fugle :

Gøg	Engpiber
-----	----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : B_X

Beliggenhed :

Undersøgt d.: 02/08/2003 Af : MAV/SLA

Lokalitetstype Lysåbent fattigkær, veje mm

Areal i ha 4.0

Kort : 1512 IV SV

UTM-E : 677825

UTM-N : 6131016

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☐ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☒ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Tidligere birkeskov/krat, der nu er ryddet. Med meget blåtop og noget eutrof tilstand (C-strategier er indvandret). Tørven er "død"

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : B_X

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Hoved-Frytle (B),
Seline (B),
Trenervet Snerre (B),
Krognæb-Star (B),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Springfrø (X),

Følgende rødlistede (E,V,R) eller gullistede (X,A) pattedyr er fundet på lokaliteten:
Hare (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Springfrø (4),

Artsliste :

*I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.*

Planter :

Dynd-Padderok	Kær-Padderok	Smalbladet Mangeløv
Lav Ranunkel	Kær-Ranunkel	Stor Nælde
Stilk-Eg	Dun-Birk	Græsbladet Fladstjerne
Stor Fladstjerne	Skovørve	Kruset Skræppe
Rødknæ	Grå-Pil	Hedelyng
Mose-Bølle	Hindbær	Eng-Nellikerod
Gåse-Potentil	Krybende Potentil	Tormentil
Alm. Røn	Alm. Hæg	Sump-Kællingetand
Gederams	Alm. Bingelurt	Tørst
Vild Kørvel	Seline	Angelik
Krybende Læbeløs	Korsknep	Læge-Ærenpris
Mark-Ærenpris	Tveskægget Ærenpris	Kær-Snerre
Trenervet Snerre	Alm. Røllike	Kål-Tidsel
Kær-Tidsel	Ager-Tidsel	Alm. Kongepen
Mælkebøtte	Lyse-Siv	Knop-Siv
Hoved-Frytle	Tue-Kæruld	Smalbladet Kæruld
Alm. Star	Pille-Star	Krognæb-Star
Toradet Star	Bølget Bunke	Vellugtende Gulaks
Fløjsgræs	Alm. Hvene	Eng-Rørhvene
Blåtop	Majblomst	

Fugle :

Solsort	Havesanger	Gulspurv
---------	------------	----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Hare

Krybdyr og padder :

Springfrø	Stålorm
-----------	---------

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : C

Beliggenhed : Westphalersskærende
Undersøgt d.: 18/06/2003 **Af :** SLA/MAV
Lokalitetstype Kalkkær, tilgroet fattigkær

Areal i ha 4.9
Kort : 1512 IV SV
UTM-E : 677401
UTM-N : 6131230

Fredningsstatus ☒ §3 ☐ §4 ☐ §12 ☐ landskabsfredet ☒ EF-habitat
☐ Ramsar ☒ EF-fuglebeskyttelse ☐ Vildtreservat

Klassifikation af lokaliteten

- ☒ 1a. Levested for rødlistearter samt andre sjældne arter
- ☒ 1b. Levested for lokalt udbredte plantearter
- ☐ 2. Stor biologisk eller økologisk diversitet
- ☒ 3. Vigtig spredningsmæssig betydning
- ☒ 4. Biologisk kerneområde
- ☒ 5. Truet eller sjælden naturtype eller plantesamfund
- ☒ 6. Gammelt eller svagt påvirket naturområde
- ☐ 7. Bevaringsværdigt eller sjældent landskabselement
- ☒ 8. Særlige fredningsforhold
- ☒ 9. Historisk eller sjælden arealanvendelse
- ☐ 10. Rummer kulturminde
- ☒ 11. Særlig rekreativ værdi
- ☒ 12. Har undervisnings-/forskningsinteresser

Egnethed som paddelokalitet: Lokaliteten fjernet eller helt uegnet

Overordnet beskrivelse :

Kalkpåvirket lagzone af trykvand fra Fensmarkskoven. En unik flora og fauna trues nu af tilgroning med især pilebuske.

Holmegårds Mose

Lokalitet :

Lokalitetsnr. : C

Film og foto nr.:

Fotobeskrivelse:

Forekomst af særlige arter:

Følgende rødlistede (E,V,R), gullistede (X) eller sjældne og evt. fredede (A) plantearter er fundet på lokaliteten:

Rederod (A),
Sod-Siv (V),
Klokkelyng (B),
Mark-Firling (A),
Vejbred-Vandaks (V),
Mose-Pors (B),
Tvebo Baldrian (B),
Hjortetrod (R),
Krognæb-Star (B),
Kongebregne (V),

Følgende rødlistede (E, V, R,) eller gullistede (X) krybdyr og padder er fundet på lokaliteten:
Springfrø (X),

Følgende krybdyr og padder er omfattet af EF-Habitatdirektivets bilag (bilagsnummeret angivet i parentes):
Springfrø (4),

Artsliste :

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen). Hvor oplysningerne er fra før 1979, er der mærket med en *.

Planter :

Kongebregne	Mose-Pors	Bøg
Dun-Birk	Rød-El	Mark-Firling
Grå-Pil	Hedelyng	Klokkelyng
Mose-Bølle	Revling	Dusk-Fredløs
Kragefod	Tormentil	Alm. Røn
Hjortetrod	Kær-Svovlrod	Bukkeblad
Sværtelvæld	Ask	Kær-Snerre
Sump-Snerre	Tvebo Baldrian	Hjortetrøst
Vejbred-Vandaks	Svømmende Vandaks	Sod-Siv
Mangeblomstret Frytle	Alm. Star	Pille-Star
Grå Star	Knippe-Star	Krognæb-Star
Top-Star	Skov-Star	Hunde-Kvik
Mose-Bunke	Blåtop	Rederod

Note : Sod siv, blev ikke fundet under feltarbejdet, men er kendt herfra.

Fugle :

Gøg	Halemejse
-----	-----------

Sommerfugle :

Pattedyr :

Krybdyr og padder :

Springfrø

Bilag 2: Samlet artsliste fra det biologiske feltarbejde 2003

Bilag 2: Samlet artsliste fra det biologiske feltarbejde 2003

Samlet artsliste

I listen nedenfor kan der være medtaget oplysninger fra litteraturen (vil fremgå af beskrivelsen) hvor oplysningerne er fra før 1979 er der mærket med en *

Planter :

Ægbladet Fliglæbe	Aften-Pragtstjerne	Ager-Padderok
Ager-Svinemælk	Ager-Tidse	Ahorn
Akselblomstret Star	Alm. Agermåne	Alm. Bingelurt
Alm. Blærerod	Alm. Brunelle	Alm. Fredløs
Alm. Fuglegræs	Alm. Gedeblad	Alm. Hæg
Alm. Hanekro	Alm. Hønsetarm	Alm. Humle
Alm. Hundegræs	Alm. Hvede	Alm. Hvene
Alm. Hvidtjørn	Alm. Hyld	Alm. Knopurt
Alm. Kongepen	Alm. Kvik	Alm. Mælkeurt
Alm. Mangeløv	Alm. Mjødurt	Alm. Rapgræs
Alm. Røllike	Alm. Røn	Alm. Skjolddrager
Alm. Snebær	Alm. Star	Alm. Sumpstrå
Alm. Svinemælk	Alm. Torskemund	Alm. Vandpest
Angelik	Ask	Bævreasp
Bakke-Gøgelilje	Bånd-Pil	Benved
Bidende Pileurt	Bidende Ranunkel	Bittersød Natskygge
Bjerg-Rørhvene	Blåbær	Blære-Star
Blågrøn Kogleaks	Blågrøn Star	Blå-Klokke
Blåtop	Bleg Pileurt	Bleg Star
Blød Hejre	Bøg	Bølget Bunke
Bredbladet Dunhammer	Bredbladet Mærke	Bredbladet Mangeløv
Brombær	Bukkeblad	Burre-Snerre
Butbladet Skræppe	Butbladet Vandaks	Butblomstret Siv
Butfinnet Mangeløv	Djævelsbid	Douglasgran
Døvnælde	Dun-Birk	Dunet Egebjerg
Dunet Steffensurt	Dusk-Fredløs	Dynd-Padderok
Dynd-Star	Enårig Rapgræs	Eng-Forglemmigej
Eng-Kabbeleje	Eng-Nellikerod	Eng-Rapgræs
Engriflet Hvidtjørn	Eng-Rørhvene	Eng-Rottehale
Eng-Svingel	Eng-Viol	Feber-Nellikerod
Femhannet Pil	Femradet Ulvefod	Fersken-Pileurt
Filtet Burre	Finbladet Vejsennep	Fjærbregne
Fliget Brøndsel	Fløjlsgræs	Foder-Kulsukker
Følfod	Forlænget Star	Frøbid
Gærde-Snerle	Gærde-Vikke	Gåse-Potentil
Gederams	Glanskapslet Siv	Glat Dueurt
Glat Hullæbe	Glat Vejbred	Grå Star
Grå-Bynke	Grå-El	Græsbladet Fladstjerne
Grå-Pil	Grenet Pindsvineknop	Gul Fladbælg
Gul Frøstjerne	Gul Iris	Hamp
Haremad	Hare-Star	Håret Star

Holmegårds Mose

Lokalitetsnr. : Alle

Hedelyng	Hindbær	Hirse-Star
Hjertelæbe	Hjorterod	Hjortetrøst
Høj Sødgræs	Horse-Tidsel	Høst-Borst
Hoved-Frytle	Hulsvøb	Hunde-Kvik
Hunde-Viol	Hvas Avneknippe	Hvas Randfrø
Hvid Åkande	Hvid Næbfrø	Hvid Snerre
Hvid-Kløver	Hvidmelet Gåsefod	Hyrdetaske
Kæmpe-Bjørneklo	Kær-Dueurt	Kær-Galtetand
Kær-Guldkarse	Kær-Mangeløv	Kær-Padderok
Kær-Ranunkel	Kær-Snerre	Kær-Star
Kær-Svinemælk	Kær-Svovlrod	Kær-Tidsel
Kål-Tidsel	Kanadisk Gyldenris	Kattehale
Kirtel-Kortstråle	Kløftet Storkenæb	Klokkelyng
Kløvkrone	Knippe-Star	Knoldet Brunrod
Knop-Siv	Kødfarvet Gøgeurt	Kongebregne
Korbær	Kors-Andemad	Korsknap
Kragefod	Krat-Viol	Krognæb-Star
Kruset Skræppe	Kruset Tidsel	Krybende Hestegræs
Krybende Læbeløs	Krybende Pil	Krybende Potentil
Kryb-Hvene	Kvalkved	Lådden Dueurt
Læge-Ærenpris	Langbladet Ranunkel	Lav Ranunkel
Liden Andemad	Liden Blærerod	Liden Kæruld
Liden Klokke	Liden Skjaller	Liden Soldug
Liden Vandaks	Loppe-Star	Lund-Rapgræs
Lyse-Siv	Mælkebøtte	Majblomst
Maj-Gøgeurt	Majs	Mangeblomstret Frytle
Manna-Sødgræs	Mark-Ærenpris	Mark-Firling
Mark-Forglemmigej	Mark-Frytle	Mark-Rødtop
Miliegræs	Mirabel	Mose-Bølle
Mose-Bunke	Mose-Pors	Muse-Vikke
Mygblomst	Næb-Star	Nælde-Silke
Øret Pil	Ørnebregne	Pastinak
Pengebladet Fredløs	Pille-Star	Prikbladet Perikon
Rederod	Revling	Rød Hestehov
Rød Svingel	Rød-El	Rød-Gran
Rødknæ	Rørgræs	Rosmarinlyng
Ru Svinemælk	Rundbælg	Rundbladet Soldug
Sanikel	Seline	Selje-Pil
Selje-Røn	Sitka-Gran	Skarntyde
Skarpbladet Fladstjerne	Skive-Kamille	Skov-Æble
Skovarve	Skov-Brandbæger	Skov-Galtetand
Skov-Hanekro	Skov-Hullæbe	Skov-Hundegræs
Skov-Jordbær	Skov-Kogleaks	Skovmærke
Skov-Padderok	Skov-Salat	Skov-Skræppe
Skov-Star	Skovsyre	Skvalderkål
Slåen	Smalbladet Dunhammer	Smalbladet Kællingetand

Holmegårds Mose

Lokalitetsnr. : Alle

Smalbladet Kæruld	Smalbladet Mangeløv	Snerle-Pileurt
Snylterod	Sod-Siv	Sø-Kogleaks
Sort Natskygge	Spæd Pindsvineknop	Spring-Balsamin
Stilk-Eg	Stiv Star	Stjerne-Star
Stor Andemad	Stor Fladstjerne	Stor Nælde
Stor Skjaller	Sump-Forglemmigej	Sump-Hullæbe
Sump-Kællingetand	Sump-Snerre	Sværtevæld
Svaleurt	Svømmende Vandaks	Tagrør
Top-Star	Toradet Star	Tormentil
Tornfrøet Hornblad	Tornløs Hornblad	Tørst
Tråd-Star	Tranebær	Tredelt Egebregne
Trenervet Snerre	Trindstænglet Star	Tudse-Siv
Tue-Kæruld	Tusindfryd	Tvebo Baldrian
Tveskægget Ærenpris	Tykbladet Ærenpris	Tyndskulpet Brøndkarse
Tyttebær	Vand-Mynte	Vandnavle
Vand-Pileurt	Vandrøllike	Vand-Skræppe
Vejbred-Skeblad	Vejbred-Vandaks	Vej-Pileurt
Vellugtende Gulaks	Vellugtende Kamille	Vibefedt
Vild Hør	Vild Kørvel	Vorte-Birk

Totalt antal plantetyper : 318

Fugle :

Alm.Skarv	Blå Kærhøg	Blåmejse
Blishøne	Bogfinke	Bysvale
Dobbeltbekkasin	Dompap	Duehøg
Engpiber	Fasan	Fiskehejre
Fuglekonge	Gærdesmutte	Gøg
Grå Fluesnapper	Gråand	Grågås
Gråkrage	Gransanger	Gråstrubet Lappedykker
Grønbenet Rørhøne	Grønirisk	Grønsiken
Gulspurv	Hættemåge	Halemejse
Havesanger	Husskade	Isfugl
Jernspurv	Kærnebider	Kærsanger
Knopsvane	Landsvale	Lille Korsnæb
Lille Lappedykker	Løvsanger	Munk
Musvåge	Musvit	Natugle
Ringdue	Rødhals	Rørhøg
Rørsanger	Rørspurv	Sangdrossel
Sivsanger	Skovhornugle	Skovpiber
Skovskade	Skovsneppe	Solsort
Sølvmåge	Sortmejse	Spætmejse
Spurvehøg	Stor Flagspætte	Stormmåge
Sumpmejse	Toppet Lappedykker	Tornsanger

Totalt antal fugletyper : 63

Sommerfugle :

Holmegårds Mose

Lokalitetsnr. : Alle

Admiral	Almindelig blåfugl	Brunlig perlemorsommerfugl
Citronsommerfugl	Dagpåfugleøje	Det hvide C
Dukatsommerfugl	Engrandøje	Græsråndøje
Grønåret kålsommerfugl	Kejserkåbe	Lille ildfugl
Lille kålsommerfugl	Moseperlemorsommerfugl	Moseråndøje
Nældens takvinge	Nældesommerfugl	Skovråndøje
Sørgekåbe	Stor bredpande	Stor kålsommerfugl
Storplettet perlemorsommerfugl	Stregbredpande	Tidselsommerfugl

Totalt antal sommerfugletyper : 24

Pattedyr :

Grævling	Hare	Rådyr
Ræv		

Totalt antal pattedyrstyper : 4

Krybdyr og padder :

Almindelig Snog	Butsnudet frø	Grøn frø
Hugorm	Lille Vandsalamander	Markfirben
Skovfirben	Skrubtudse	Spidssnudet frø
Springfrø	Stålorm	

Totalt antal herptilyper : 11

Bilag 3 Beregning af afvandingsforhold

Bilag 3 Beregning af afvandingsforhold

1 Baggrund

For at kunne bestemme ændringerne i afvandingsforholdene i moseområdet og i den forbindelse fastlægge den kritiske grundvandstand, der er vigtig for bevarelsen af den specielle flora, der karakteriserer dele af Holmegårds Mose, er den nuværende vandmættede zone forsøgt beregnet, med forbehold for de særlige forhold, der gør sig gældende i en højmose.

Som resultatet af den gennemførte laserscanning er der dannet to digitale terrænmodeller (DTM) over området. Den ene har en opløsning på 1 meter, dvs. hver gridcelle er 1x1 meter, og en anden med en opløsning på 5 m, som er fremkommet ved midling over data.

2 Metode

Koterne i højdemodellen svarer for de vanddækkede områder til vandspejlskoterne på opmålingstidspunktet. Ved at udvælge disse koter fra højdemodellen kan vandspejlskoterne således fastlægges.

2.1 Vandhuller

Alle vandhuller og søer er beskrevet som polygoner fastlagt på baggrund af det tekniske grundkort leveret af Grundkort Øst og efterfølgende justeret efter oplysninger på ortofoto optaget i sommeren 2002 (DDO02) med en opløsning på 0,4 m og leveret af COWI. Polygonerne er efterfølgende blevet beskåret ved at der er fraregnet en buffer på 5 meter indenfor den ydre afgrænsning. På denne måde er man kommet fri af kantzonen, der med vegetation og hængesæk er mere eller mindre veldefinerede i højdemodellen. Enkelte polygoner (vandflader) forsvandt på denne måde, da de var så små, at det ikke var muligt at foretage en indsnævring med en 5 m buffer. Afgrænsningen af disse blev derfor manuelt overført til tabellen med buffer-polygonerne.

I GIS-systemet MapInfo er der med hjælpeprogrammet Vertical Mapper foretaget en opdatering af alle de fremkomne polygoner over vandflade, hvor der er beregnet minimum, maksimum og gennemsnit værdien af de målte koter indenfor hvert polygon fra 5 m DTM'en.

2.2 Åbne grøfter og vandløb

Problemet ved at finde vandspejlskoten i mindre vandløb er at de ofte er så smalle at der ikke er registrerede rene målinger på vandoverfladen, men i stedet helt eller delvist på vandløbets sideskråninger.

På grundlag af informationerne på det tekniske grundkort, 4-cm kort og COWI's egne registreringer i området er alle væsentlige vandløb og grøfter i moseområdet blevet digitaliseret ud fra 1 m DTM'en. Omkring alle de registrerede vandløb og åbne grøfter blev der lavet en samlet buffer på 1 m. Dernæst blev buffer-polygonet opsplittet i mindre stykker med en længde på 20 m hver. Inden for hver af disse polygoner blev den laveste kote i terrænopmålingen fundet idet det forudsættes at dette svarede til laveste vandspejl på denne vandløbsstrækning.

Koterne blev dernæst overført til en punkt-tabel med et punkt afsat for hver 20 m i alle vandløb. Disse koter blev dernæst kontrolleret ved manuel gennemgang af alle punkter, hvor der er foretaget en yderligere udtynding af afvigende vandspejlskoter (primært for høje værdier)..

2.3 Tilbageværende højmoser areal

Ud fra en antagelse om at det sekundære grundvandsspejl i højmosen ligger i nærheden af højernes bundniveau, er der lagt et 10 m net udover de to tilbageværende højmoser områder. Inden for hvert kvadrat er den laveste terrænkote fundet og der er genereret et punkt i hvert kvadrat med denne værdi som er anvendt som vandspejl i højmosen.

2.4 Lave vandmættede arealer

Store dele af mosens areal er i dag delvist vandmættede. Ved feltarbejdet er disse arealer registreret og der er derefter lagt et 25 m net ind over disse områder. Inden for hvert kvadrat er den laveste terrænkote dernæst fundet og overført til en punkt-tabel svarende til at der i dag i området er pletvist åbne vandspejle.

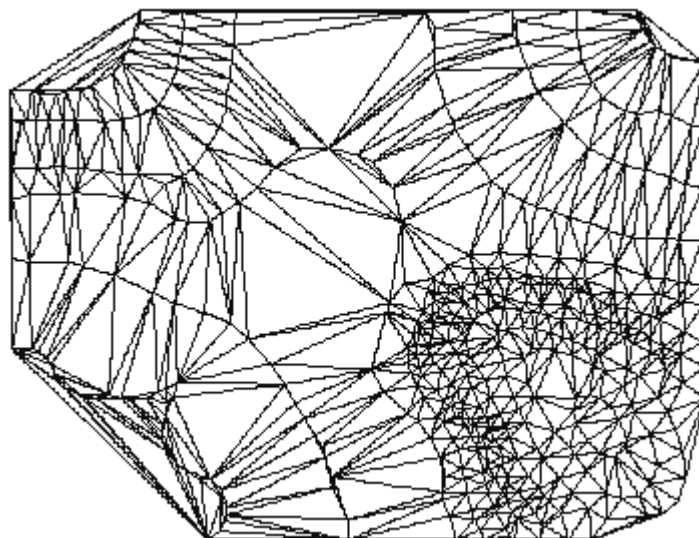
2.5 Drænede områder

For de drænede områder er afvandingskoten fastlagt som de kendte bundkoter til hovedledninger tillagt 0,20 m, idet det er forudsat at pumpestationernes pumpeinterval er lavereliggende, og af drænsystemerne er rimeligt velfungerende.

På de drænede arealer mellem hovedledninger er der regnet med en vandspejlsgradient på 2 ‰, således af arealer der f.eks. ligger 10 m fra nærmeste hovedledning har et afvandingsniveau der er 2 cm over niveauet i hovedledningen.

2.6 Generering af vandflademodel

Punkterne med vandspejlskoter for hhv. de lave vandmættede områder, højmossearealet, drænede områder, vandløb og vandhuller, er samlet i en punkt-tabel og interpoleret til en flade vha. triangulering. Triangulering er en proces, hvor alle datapunkter bliver forbundet af et netværk bestående af trekantede flader, der er tilstræbt dannet så ligesidet som muligt. Punkterne forbindes efter et princip om nærmeste nabo forhold. Dette kaldes et Triangular Irregular Network (TIN) (se Figur 3.11.1).

Figur 3.11.1 Eksempel på TIN-model.

3 Beregning af afvandingsmodel

Ud fra den beregnede vandflademodel og den opmålte terrænmodel er der beregnet og udtegnet et afvandingskort, som viser afstanden mellem terrænet og den beregnede vandflade, hvilket er dybden af den umættede zone.

4 Usikkerheder

Usikkerheden på den illustrerede afvandingsdybde udgøres hovedsageligt af følgende faktorer:

1. Variation af vandspejle over tid
2. Kapilæreffekt i tørvearealer
3. Usikkerhed i højdemodellen
4. Afgrænsning af drænede områder

Ad 1: Vandspejlene i moseområdet forventes at variere over året som følge af nedbør, fordampning og afstrømningsforhold. Afvandingskortet illustrerer således afvandingsforholdene omkring opmålings-tidspunktet i maj 2003. Det må forventes at der er en vandpejlsvariation over året på 20-50 cm.

Ad 2: Kapilærvirkningen (svampeeffekten) i de tilbageblevne tørvearealer er søgt inddraget i fastlæggelsen af vandspejlene i højmoseresterne, hvor vandspejlet er fastlagt ud fra de lavest målte koter i høljerne. Der kan dog være andre lokale områder hvor tørven ligeledes vil have en tilbageholdende effekt på vandet, og som ikke har kunne fastlægges i forbindelse med kortlægningen af afvandingsforholdene. Disse områder vil derfor fremstå vådere end vist på kortet. Et eksempel er det forholdsvist højtliggende område ca. 800 m nord for Holmegård Glasværk, hvor terrænet er mellem kote 29,5 og 30,0 m.

Ad 3: Usikkerhederne i højdemodellen må forventes at være relativt små og nærmest neglige i forhold til usikkerheden på fastlæggelsen af vandflademodellen.

Ad 4: Afgrænsningen af de drænedes områder er en væsentlig usikkerhedsfaktor i randområdet omkring de drænedes områder. I den beregnede vandflademodel er de drænedes områder lagt ind efter foruddefinerede oplandsgrænser og der er således et unaturligt spring i vandflademodellen mellem drænedes og ikke drænedes områder. I virkeligheden vil dræningen virke et stykke ind i mosen. Omfanget vil dog afhænge af lokale forhold og kan ikke umiddelbart fastlægges. Randområderne omkring de drænedes områder på afvandingskortene fremstår derfor lidt vådere end de vil være i virkeligheden.